

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Кафедра економічної теорії та права

а також наші партнери

Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця
Харківський національний університет ім. В.Н. Каразіна
Полтавський університет економіки і торгівлі
ПВНЗ «Краматорський економіко-гуманітарний інститут»

З Б І Р Н И К

*III Всеукраїнської науково-практичної
інтернет-конференції студентів і молодих вчених*

*«Актуальні економіко-правові проблеми розвитку
суб'єктів господарювання в Україні: теоретичні та практичні аспекти»*

10 квітня 2015 р.

Харків, 2015

Редакційна колегія:

Туренко Анатолій Миколайович, д.т.н., професор, ректор ХНАДУ, голова організаційного комітету конференції;

Богомолов Віктор Олександрович, д.т.н., професор, заступник ректора з науковій роботи ХНАДУ, заступник голови організаційного комітету конференції;

Дмитрієв Ілля Андрійович, д.е.н., професор, декан факультету управління та бізнесу, заступник голови організаційного комітету конференції;

Шершенюк Олена Миколаївна, к.е.н., доцент, завідувач кафедри економічної теорії та права ХНАДУ;

Сергієнко Валерій Вікторович, к.ю.н., професор, завідувач кафедри правового регулювання економіки ХНЕУ ім. С.Кузнеця;

Гасім Саллах, к.е.н., доцент кафедри міжнародних економічних відносин ХНУ ім. В.Н.Каразіна;

Пантелеймоненко Андрій Олексійович, д.е.н., професор кафедри економічної теорії та прикладної економіки Полтавського університету економіки і торгівлі;

Лантух Валерій Васильович, д.іст.наук, професор. Ректор приватного вищого навчального закладу "Краматорський економіко-гуманітарний інститут";

Єрофєєнко Лариса Василівна, к.ю.н., доцент кафедри економічної теорії та права ХНАДУ, відповідальний секретар конференції.

Актуальні економіко-правові проблеми розвитку суб'єктів господарювання в Україні: теоретичні та практичні аспекти: Збірник матеріалів III Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції студентів і молодих вчених, 10 квітня 2015 р. – Харків: ХНАДУ, 2015. – 246 с.

З М І С Т

СЕКЦІЯ 1.

ЗАХИСТ ПРАВ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ В СФЕРІ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

1. Богданчук А.Л. Харьковський національний економічний університет ім. С. Кузнеця ОСОБЕННОСТИ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ АВТОРСКОГО ПРАВА В СЕТИ ИНТЕРНЕТ.....	15
2. Воргуль Т. В. Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця ПРОБЛЕМА ВІДЕОПІРАТСТВА В УКРАЇНІ.....	17
3. Гаврилова О.Є. Харківський національний автомобільно-дорожній університет ЗАХИСТ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ: УКРАЇНСЬКИЙ ДОСВІД.....	18
4. Гуцу С. Ф. к.ю.н., доцент. Національний аерокосмічний університет ім. М.Є.Жуковського «ХАІ» ПРОБЛЕМИ ЗАКОНОДАВСТВА ЩОДО ЗАХИСТУ ПРАВ НА ОБ'ЄКТИ ПРОМИСЛОВОЇ ВЛАСНОСТІ.....	21
5. Дем'яненко А.А. Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА ВЛАСНІСТЬ ЯК СКЛАДОВА ІННОВАЦІЙНОГО ПРОЦЕСУ.....	23
6. Журавльова Н.М. Харківський національний економічний університет ім. С.Кузнеця ОСОБЛИВОСТІ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПОРУШЕННЯ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ У СФЕРІ РЕКЛАМИ.....	25
7. Коваленко І. Харьковський національний автомобільно-дорожній університет АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ ЗАЩИТЫ ПРАВ НА ОБЪЕКТЫ ПРОМЫШЛЕННОЙ СОБСТВЕННОСТИ В УКРАИНЕ.....	27
8. Колівошко Г. М., Левченко М. М. Харківський національний економічний університет ім. С.Кузнеця ОСОБЛИВОСТІ ЗАХИСТУ ПРАВ ВЛАСНОСТІ НА ПРОМИСЛОВИЙ ЗРАЗОК	29
9. Крута Л. С, Хомюк А. В. Харківській національний економічний університет імені С.Кузнеця ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА КОМЕРЦІЙНОЇ ТАЄМНИЦІ ТА ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ГОСПОДАРСЬКИХ ТОВАРИСТВ.....	31
10. Марченко І.Ю. Харківський національний автомобільно-дорожній університет ЗАХИСТ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ.....	33

11. Носенко О. В. Національний фармацевтичний університет ЗАХИСТ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ ЯК ПЕРЕДУМОВА ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ.....	35
12. Петренко В.М. Державний вищий навчальний заклад «Українська академія банківської справи Національного банку України» ПІДХОДИ ДО ОЦІНКИ НЕМАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ.....	37
13. Побережець Н.В. Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця СИСТЕМА ОРГАНІВ УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ОХОРОНИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ	39
14. П'ясецька А.І. Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця ЗНАЧЕННЯ ЗНАКІВ ДЛЯ ТОВАРІВ ТА ПОСЛУГ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ І ПІДПРИЄМНИЦТВА.....	41
15. Пятківська К. В. Харківський національний економічний університет ім. С.Кузнеця ЗАХИСТ ОСОБИСТИХ НЕМАЙНОВИХ ПРАВ ФІЗИЧНОЇ ОСОБИ	43
16. Хріпунова Є.О. Харківський національний університет імені С.Кузнеця ПРОБЛЕМИ ЗАХИСТУ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В УКРАЇНІ.....	45

СЕКЦІЯ 2. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ В УКРАЇНІ

1. Бідило І. Харківський національний автомобільно-дорожній університет ПРАВОВІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ СУЧАСНИХ ГОСПОДАРСЬКИХ ВІДНОСИН В УКРАЇНІ.....	48
2. Гаврилов В. Харківський національний автомобільно-дорожній університет ПРОБЛЕМИ СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТКУ МАЛОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ.....	50
3. Гайдай Н.М. Харківський національний економічний університет імені С.Кузнеця ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ БАНКІВСЬКОЇ ТАЄМНИЦІ В УКРАЇНІ.....	51
4. Грищук Н.Р. Харківський національний економічний університет імені С.Кузнеця ПРАВОВІ АСПЕКТИ ЗАХИСТУ КОМП'ЮТЕРНИХ ПРОГРАМ В УКРАЇНІ.....	54
5. Дерезуцький В.О. Харківський національний автомобільно-дорожній університет КРЕДИТ: ЙОГО СУТНІСТЬ ТА ПРИНЦИПИ.....	57

6.	Зінченко А. С. Харківський національний економічний університет імені С.Кузнеця ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗДІЙСНЕННЯ БАНКАМИ ВАЛЮТНИХ ОПЕРАЦІЙ.....	59
7.	Капінус О. Харківський національний автомобільно-дорожній університет ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ ІННОВАЦІЙНИХ БІЗНЕС-ІНКУБАТОРІВ.....	61
8.	Комихова Я. Харківський національний автомобільно-дорожній університет ПРАВОВИЙ СТАТУС УКРАЇНСЬКИХ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ ЗА КОРДОНОМ.....	63
9.	Коцюба О.В. Харківський національний економічний університет імені С.Кузнеця ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЛІЦЕНЗУВАННЯ В УКРАЇНІ.....	65
10.	Льон А.В. Харківський національний економічний університет імені С.Кузнеця ПРАВОВИЙ АСПЕКТ ОПТИМІЗАЦІЇ ТА РЕГУЛЮВАННЯ ТРАНСАКЦІЙНИХ ВИТРАТ.....	67
11.	Попов Д. Харківський національний автомобільно-дорожній університет РОЗВИТОК ТА СТАНОВЛЕННЯ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ В УКРАЇНІ.....	69
12.	Семикіна А.О, Смецьких О.А. Харківський національний автомобільно-дорожній університет ПРАВОВА БАЗА РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА.....	71
13.	Скрипка О.С. Харківський національний економічний університет ім. С.Кузнеця ОСНОВНІ ЗАСАДИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ МАТЕРІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ПРАЦІВНИКІВ В УКРАЇНІ.....	72
14.	Терно В.А. Харківський національний автомобільно-дорожній університет ДЕЯКІ АСПЕКТИ ЗАХИСТУ ПРАВ ГРОМАДЯН ПРИ ОТРИМАННІ КРЕДИТІВ.....	74
15.	Тёпенко А.В. Харьковский национальный автомобильно-дорожный университет НЕКОТОРЫЕ АСПЕКТЫ РЕГИСТРАЦИИ ЮРИДИЧЕСКИХ ЛИЦ, КАК СУБЪЕКТОВ ХОЗЯЙСТВЕННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ.....	76
16.	Шевченко Л.А. Харківський національний автомобільно-дорожній університет ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В СФЕРІ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ.....	78

17. Яцик І. Харківський національний автомобільно – дорожній університет ОБО'ЯЗКОВЕ МАЙНОВЕ СТРАХУВАННЯ ЯК ФАКТОР ЗАХИСТУ ПРАВ СУБ'ЄКТІВ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	80
--	----

СЕКЦІЯ 3.

ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ТРАНСПОРТНИХ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ

1. Крюк О. В. Харківський національний автомобільно-дорожній університет ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ АВТОМОБІЛЬНОГО ТРАНСПОРТУ	82
2. Купрієнко К. Харківський національний автомобільно – дорожній університет ЗАЛІЗНИЧНИЙ ТРАНСПОРТ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ	83
3. Куценко А.С. Харківський національний автомобільно-дорожній університет ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ ТРАНСПОРТОМ В УКРАЇНІ.....	85
4. Лепеева М. В., Плетеньов Р. Д. Харківський національний автомобільно- дорожній університет ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ АВІАЦІЙНИХ ПІДПРИЄМСТВ У ГАЛУЗІ ЦИВІЛЬНОЇ АВІАЦІЇ УКРАЇНИ.....	87
5. Лозовой А. Харьковский национальный автомобильно-дорожный университет МИНИСТЕРСТВО ИНФРАСТРУКТУРЫ УКРАИНЫ: ОСНОВНЫЕ ЗАДАЧИ И ЦЕЛИ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ.....	89
6. Лисенко А.О. к.е.н., доцент, Деділова Т.В. к.е.н., доцент. Харківський національний автомобільно-дорожній університет НОРМАТИВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВІДНОСИНИ В СФЕРІ ЕКСПЛУАТАЦІЙНОГО УТРИМАННЯ АВТОМОБІЛЬНИХ ДОРІГ ЗАГАЛЬНОГО КОРИСТУВАННЯ.....	91
7. Лисенко А.О. к.е.н., доцент, Деділова Т.В. к.е.н., доцент. Харківський національний автомобільно-дорожній університет ОСОБЛИВОСТІ НОРМАТИВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЦІНОУТВОРЕННЯ В ДОРОЖНЬОМУ ГОСПОДАРСТВІ.....	93
8. Мамлюк А.М. Харківський національний автомобільно-дорожній університет ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ТРАНСПОРТНИХ ПІДПРИЄМСТВ МІСЬКОГО ЕЛЕКТРИЧНОГО ТРАНСПОРТУ	94
9. Марченко В. М. Харківський національний автомобільно-дорожній університет ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ТРАНСПОРТНИХ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ	96

10.	Мовчан Ю.І. Харківський національний автомобільно-дорожній університет ОПОСЕРЕДКОВАНА РЕАЛІЗАЦІЯ ПРАВОВОЇ СКЛАДОВОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА НЕДЕРЖАВНИМИ СЛУЖБАМИ БЕЗПЕКИ.....	98
11.	Ночний В.О., Любарський А.О. Харківський національний автомобільно- дорожній університет ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ТРАНСПОРТНИХ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ.....	100
12.	Никитченко М.О. Харківський національний автомобільно-дорожній університет ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯННЯ АВІАЦІЙНОГО ТРАНСПОРТУ.....	101
13.	Переродова Г., Церителлі С. Харківський національний автомобільно- дорожній університет ПРАВОВІ ОСНОВИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ЗАЛІЗНИЧНИМ ТРАНСПОРТОМ УКРАЇНИ.....	103
14.	Пістоненков С.Е., Поволоцький А.В. Харківський національний автомобільно-дорожній університет ЗАКОНОДАВЧЕ РЕГУЛЮВАННЯ АВТОМОБІЛЬНОГО, ВОДНОГО, ЗАЛІЗНИЧНОГО ТА АВІАЦІЙНОГО ТРАНСПОРТУ.....	105
15.	Приз А.В., Круподеря М.С. Харківський національний автомобільно- дорожній університет ПРАВОВЕ ЗЕБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ МОРСЬКИХ ТРАНСПОТНИХ ПІДПРИЄМТСТВ В УКРАЇНІ.....	106
16.	Сирова К.О., Сиромятнікова М.С. Харківський національний автомобільно-дорожній університет ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ТА КОНТРОЛЬ ДІЯЛЬНОСТІ АВТОМОБІЛЬНОГО ТРАНСПОРТУ В УКРАЇНІ.....	108
17.	Терно А.С. Харьковский национальный автомобильно-дорожный университет ПРАВОВЫЕ АСПЕКТЫ АВТОСТРАХОВАНИЯ В УКРАИНЕ.....	110
18.	Троций И. Харьковский национальный автомобильно-дорожный университет ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСКИЕ РИСКИ В СФЕРЕ УПРАВЛЕНИЯ ТРАНСПОРТНЫМ БИЗНЕСОМ.....	112
19.	Трусов Є. Харківський національний автомобільно-дорожній університет ОСОБЛИВОСТІ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ПЕРЕВІЗНИКІВ НА МОРСЬКОМУ ТРАНСПОРТІ ЗА ПОРУШЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОГО ЗАКОНОДАВСТВА.....	114
20.	Чеботарьев В.В., Швырьова Д.А. Харківський національний автомобільно-дорожній університет ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ ДІЯЛЬНОСТІ ТРАНСПОРТНИХ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ.....	116

21. Чернов Є. Г. Харківський національний автомобільно-дорожній університет ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПЕРЕВЕЗЕНЬ ЗАЛІЗНИЧНИМ ТРАНСПОРТОМ УКРАЇНИ.....	118
--	-----

**СЕКЦІЯ 4.
РИНОК ПРАЦІ ТА СОЦІАЛЬНА ПОЛІТИКА ДЕРЖАВИ: ПРАВОВІ АСПЕКТИ**

1. Артюх Н. В. Харківський торговельно-економічний інститут Київського національного торговельно-економічного університету НЕОБХІДНІСТЬ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ СОЦІАЛЬНОГО СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ	120
2. Бредіхін В.М. Харківський національний автомобільно-дорожній університет АНАЛІЗ ЗМІН НА РИНКУ ПРАЦІ УКРАЇНИ.....	122
3. Величко О. Харківський національний автомобільно-дорожній університет КАТЕГОРІЯ ТРУДОВОЇ ФУНКЦІЇ У ТРУДОВОМУ ПРАВІ.....	124
4. Гринишин Р.О. Харківський національний автомобільно-дорожній університет СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ УКРАЇНСЬКОГО РИНКУ ПРАЦІ.....	126
5. Литвинова Л.В. Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТРУДОВИХ ВІДНОСИН ЗА ЧИННИМ КОДЕКСОМ ЗАКОНІВ ПРО ПРАЦЮ ТА ТРУДОВИМ КОДЕКСОМ.....	127
6. Лосева О.Г. Харківський національний економічний університет ім. С.Кузнеця ПРАВОВЕ ПІДГРУНТЯ АДАПТАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ, ЯК АНТИІНФЛЯЦІЙНОГО РЕГУЛЯТОРА НА ПРИКЛАДІ ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ.....	129
7. Отич Д. С. Харківський національний автомобільно-дорожній університет ЮВЕНАЛЬНА ЮСТИЦІЯ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ СТАНОВЛЕННЯ.....	131
8. Пунтус Н.І., Спиця Я.І. Харківський національний автомобільно-дорожній університет РИНОК ПРАЦІ ТА СОЦІАЛЬНА ПОЛІТИКА.....	133
9. Свістун Д. Харківський національний автомобільно-дорожній університет ЩОДО ПРОБЛЕМИ ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ МОЛОДІ В УКРАЇНІ.....	135
10. Селезень С.В., Троцюк Ж.Б., Семенова О.І. Харківський національний автомобільно-дорожній університет ТРУДОВИЙ ДОГОВІР З ФІЗИЧНОЮ ОСОБОЮ: ПРАВОВІ АСПЕКТИ.....	137

11.	Семикоз О. В. Харківський торговельно-економічний інститут Київського національного торговельно-економічного університет ІНОЗЕМНИЙ ДОСВІД СОЦІАЛЬНОГО СТРАХУВАННЯ.....	139
12.	Тарасенко А. С. Харківський національний економічний університет ім.С. Кузнеця ЖОРСТКІСТЬ ЯК ЕЛЕМЕНТ МЕХАНІЗМУ РЕГУЛЮВАННЯ ТРУДОВИХ ВІДНОСИН.....	140
13.	Хрипливець С. Харківський національний автомобільно-дорожній університет ОХОРОНА ПРАЦІ МОЛОДІ: ПРАВОВІ АСПЕКТИ	142
14.	Шенцова Г.С. Харківський національний автомобільно-дорожній університет ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ТРУДОВИХ ВІДНОСИН ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ.....	144
15.	Щербак Д. Харківський національний автомобільно-дорожній університет ЩОДО ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ СОЦІАЛЬНО-ТРУДОВОЇ СФЕРИ В УКРАЇНІ.....	146

СЕКЦІЯ 5.

ЗАГАЛЬНО - НАУКОВІ ПРОБЛЕМИ ТА НАЦІОНАЛЬНИЙ ДОСВІД РОЗВИТКУ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ В УКРАЇНІ

1.	Богатирьова К. Харківський національний автомобільно-дорожній університет ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ.....	149
2.	Богданова М. В. Харківський торговельно-економічний інститут Київського національного торговельно-економічного університету ОСОБЛИВОСТІ КОЛЕКТОРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ.....	151
3.	Бражник Н. Харківський національний автомобільно-дорожній університет ЩОДО ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ РОЗВИТКУ БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ.....	153
4.	Власенко В.В. к.е.н., доцент. Харківський національний автомобільно-дорожній університет НАУКОВІ ПИТАННЯ В КЛАСИФІКАЦІЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ КОНФЛІКТНИХ СИТУАЦІЙ.....	155
5.	Гусак А.В. Державний вищий навчальний заклад «Українська академія банківської справи Національного банку України» ЗНАЧЕННЯ ОЦІНКИ КАПІТАЛУ У БУХГАЛТЕРСЬКОМУ ОБЛІКУ.....	158
6.	Зеленчук І.Д. Харківський національний автомобільно-дорожній університет ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ В УКРАЇНІ У ПЕРІОД КРИЗОВОГО СТАНУ.....	160

7.	Кобзарева А.Ю. Харьковский национальный автомобильно-дорожный университет НЕУДОВЛЕТВОРИТЕЛЬНЫЕ УСЛОВИЯ ТРУДА, ВЛИЯЮЩИЕ НА РАЗВИТИЕ ПРЕДПРИЯТИЯ.....	162
8.	Костомаров С.В. Харківський національний автомобільно-дорожній університет ПРАКТИЧНІ ТА ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПРОБЛЕМ РОЗВИТКУ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ.....	164
9.	Курдельчук Т., Сипкова А. Національний університет державної податкової служби України ОЦІНКА СТАНУ РОЗВИТКУ СТРАХУВАННЯ ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ АВТО-КАСКО В УКРАЇНІ.....	166
10.	Максимюк Г. М. Харківський національний автомобільно-дорожній університет БІЗНЕС-КОУЧІНГ В УПРАВЛІННІ ПЕРСОНАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА.....	168
11.	Манько К.В. Харьковский национальный автомобильно-дорожный університет ТРУДОЕМКОСТЬ КАК ФАКТОР ВЛИЯЮЩИЙ НА РАЗВИТИЕ ПРЕДПРИЯТИЯ.....	169
12.	Міщенко І.В., Хайтбаєв І.Ф. Харківський національний автомобільно- дорожній університет РЕЙТИНГОВА ОЦІНКА КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВА.....	171
13.	Попова А.Ю., к.е.н. Краматорський економіко-гуманітарний інститут УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ НА РОЗРОБКУ І ВПРОВАДЖЕННЯ СИСТЕМИ ЯКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ЮВЕЛІРНОЇ ГАЛУЗІ.....	173
14.	Перунова О.М. к.ю.н., доцент. Харківський національний автомобільно- дорожній університет ПРОГНОЗУВАННЯ ТА ПЛАНУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОГО І СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ. ДЕРЖАВНИЙ КОНТРОЛЬ ТА НАГЛЯД ЗА ГОСПОДАРСЬКОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ.....	176
15.	Романцов М. Харківський національний автомобільно-дорожній університет ОБҐРУНТУВАННЯ НЕОБХІДНОСТІ УДОСКОНАЛЕННЯ СУЧАСНИХ ПІДХОДІВ ЩОДО ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА.....	178
16.	Черкасов О. Харківський національний автомобільно-дорожній університет КРЕАТИВНИЙ ПРОЦЕС СТВОРЕННЯ ІННОВАЦІЙ: ПРОБЛЕМАТИКА РЕГУЛЮВАННЯ.....	180
17.	Щукін А.Г. Харківський національний автомобільно-дорожній університет ЕЛЕКТРОННІ ГРОШІ: ПОНЯТТЯ ТА МОЖЛИВІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ УКРАЇНИ.....	181

18. Эбаланка Аксель. Харьковский национальный автомобильно-дорожный университет	
ЛИБЕРАЛИЗАЦИЯ МЕЖДУНАРОДНОЙ ТОРГОВЛИ УСЛУГАМИ.....	183

СЕКЦІЯ 6.

МІКРОЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ РОЗВИТКУ СУБ'ЄКТІВ ЕКОНОМІКИ

1. Барилюк М. Національний університет державної податкової служби України	
ВИЗНАЧЕННЯ НАПРЯМКІВ РОЗВИТКУ АВТОСТРАХУВАННЯ НА ОСНОВІ SWOT-АНАЛІЗУ.....	185
2. Гурбанова А., Хорошилова І.О. Харківський національний автомобільно-дорожній університет	
АНАЛІЗ НЕОБХІДНОСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ТРАНСПОРТНИХ ПІДПРИЄМСТВ.....	187
3. Домашенко А.А. Харківський торговельно - економічний інститут КНТЕУ	
ТРАНСФОРМАЦІЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ.....	189
4. Кантемірова Я.О. Харківський торговельно-економічний інститут Київського національного торговельно-економічного університету	
ВИКОРИСТАННЯ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ У КРИЗОВИЙ ПЕРІОД.....	191
5. Кийко Я. НТУ «ХПИ»	
ЭКОНОМИЧЕСКИЙ ЭФФЕКТ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ АЛЬТЕРНАТИВНЫХ ИСТОЧНИКОВ ЭНЕРГИИ.....	193
6. Коваленко І. Харківський національний автомобільно-дорожній університет	
ОСНОВНІ НАПРЯМКИ ЩОДО ПОЛІПШЕННЯ УМОВ ПРАЦІ НА ПІДПРИЄМСТВІ.....	195
7. Левчук Т. НТУ «ХПИ»	
ИНТЕЛЕКТУАЛЬНИЙ ПОТЕНЦІАЛ СУСПІЛЬСТВА – МЕТА ТА ЧИННИК ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ	197
8. Ледюк Е. НТУ «ХПИ»	
КЛАСТЕРЫ: СУЩНОСТЬ, ОСОБЕННОСТИ И ВОЗМОЖНОСТИ	198
9. Науменко Г.О. Харківський національний автомобільно-дорожній університет	
МОТИВАЦІЯ ПРАЦІ ЯК ДІЄВИЙ ІНСТРУМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА.....	200
10. Останкова Л.А. Донбаська державна машинобудівна академія	
СОЦІАЛЬНИЙ РОЗВИТОК ОРГАНІЗАЦІЇ В КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ ПІДПРИЄМСТВА.....	202

11. Педь Л. Харківський національний автомобільно-дорожній університет ШЛЯХИ ЗНИЖЕННЯ ВИТРАТ НА ВИРОБНИЦТВО ПРОДУКЦІЇ.....	204
12. Подкур О. Г. Харківський торговельно-економічний інститут Київського національного торговельно-економічного університету ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО КАПІТАЛУ В УКРАЇНІ.....	206
13. Приходько Д.О. Харківський національний автомобільно-дорожній університет НЕЙРОМАРКЕТИНГ В ДОСЛІДЖЕННІ ПОВЕДІНКИ СПОЖИВАЧІВ	208
14. Свіязов М.В. Харківський національний автомобільно-дорожній університет ХАРАКТЕРИЗУВАННЯ РИНКУ ПРИМІСЬКИХ ПЕРЕВЕЗЕНЬ В УКРАЇНІ.....	210
15. Ситник Е. НТУ «ХПИ» МЕЖДУНАРОДНЫЙ ОПЫТ ЭКОЛОГИЗАЦИИ ТЕХНОЛОГИЙ В РАМКАХ ИННОВАЦИОННОЙ ЭКОНОМИКИ.....	211
16. Скоробач Д. Харківський торговельно-економічний інститут Київського національного торговельно-економічного університету ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ФРАНЧАЙЗИНГУ В УКРАЇНІ.....	213
17. Худякова Т. Національний технічний університет «ХПІ» ЕКОНОМІЧНЕ ЗНАЧЕННЯ ВПРОВАДЖЕННЯ АЛЬТЕРНАТИВНИХ ДЖЕРЕЛ ЕНЕРГІЇ.....	215
18. Черепаха Б. Харківський національний автомобільно-дорожній університет РЕКЛАМА ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ІНСТРУМЕНТ РЕАЛІЗАЦІЇ МАРКЕТИНГОВОЇ СТРАТЕГІЇ.....	216
19. Якименко А., Шпитальный В. НТУ «ХПИ» ФУНКЦИОНИРОВАНИЕ ВИРТУАЛЬНЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ: ПРЕИМУЩЕСТВА И НЕДОСТАТКИ.....	218

СЕКЦІЯ 7.

МАКРОЕКОНОМІЧНЕ МОДУЛЮВАННЯ (РЕГУЛЮВАННЯ) РОЗВИТКУ ЕКОНОМІЧНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

1. Акулова Ю. В., Антонова О. В., к.е.н. Харківський торговельно- економічний інститут Київського національного торговельно-економічного університет ВПЛИВ ГРОШОВО-КРЕДИТНОГО РЕГУЛЮВАННЯ НБУ НА ДЕПОЗИТНУ ПОЛІТИКУ БАНКІВ.....	220
2. Аль Аззех Амер. Харьковский национальный автомобильно-дорожний университет ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ АУДИТА В УКРАИНЕ	221

3.	Воронова О.А. ПВНЗ «Інститут сходознавства та міжнародних відносин «Харківський колегіум» ПРЯМІ ІНОЗЕМНІ ІНВЕСТИЦІЇ В КРАЇНАХ З ПЕРЕХІДНОЮ ЕКОНОМІКОЮ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ.....	223
4.	Данкова Є. О, Лядська М. В. Харківський торговельно-економічний інститут Київського національного торговельно-економічного університету РОЛЬ ТЕОРІЇ ДОВГИХ ХВИЛЬ М. КОНДРАТЬЄВА У СУЧАСНІЙ ЕКОНОМІЦІ.....	225
5.	Зінченко В. Харківський національний автомобільно-дорожній університет ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНОЇ ЕКОНОМІКИ В УКРАЇНІ.....	227
6.	Казаков Езізмухаммед. Харківський національний університет ім. В.Н.Каразіна СПІВРОБІТНИЦТВО УКРАЇНИ З КРАЇНАМИ БЛИЗЬКОГО СХОДУ: ПОШУК ШЛЯХІВ ІНВЕСТИЦІЙНОГО РОЗВИТКУ.....	229
7.	Камінська Я. А. Харківський торговельно-економічний інститут Київського національного торговельно-економічного університету НАПРЯМИ СТАБІЛІЗАЦІЇ ВАЛЮТНОГО РИНКУ УКРАЇНИ В КРИЗОВИХ УМОВАХ	231
8.	Кудрявцев В. М. Харківський національний автомобільно-дорожній університет ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ.....	233
9.	Лантух І.В. к.е.н., доцент. Харківський національний автомобільно- дорожній університет ЕНЕРГЕТИЧНА БЕЗПЕКА ЯК ФУНДАМЕНТ ЕКОНОМІЧНОГО РОСТУ КРАЇН З ТРАНСФОРМАЦІЙНОЮ ЕКОНОМІКОЮ.....	234
10.	Масалаб Р.М., Чальцева І.В. Краматорський економіко-гуманітарний інститут ДО ІСТОРІЇ РОЗВИТКУ МАКРОЕКОНОМІЧНОГО МОДЕЛЮВАННЯ.....	236
11.	Пеньков Э. Харьковский национальный автомобильно-дорожный університет ИНВЕСТОРЫ И ИНВЕСТИЦИИ УКРАИНЫ.....	238
12.	Пинчук Е.А., Земская Е.В. Харьковский национальный автомобильно- дорожний університет ТАМОЖЕННАЯ СТОИМОСТЬ ТОВАРОВ.....	240
13.	Цмак К. Харківський національний автомобільно-дорожній університет АКТУАЛЬНІСТЬ ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ У ПРОСУВАННІ ТА КОМЕРЦІАЛІЗАЦІЇ ТУРИСТИЧНОГО ПРОДУКТУ.....	242

14. Шершенюк О.М. к.е.н., доцент. Харківський національний автомобільно-
дорожній університет
ОЦІНКА ІНТЕГРАЛЬНОГО ЕФЕКТУ ВІД ВПРОВАДЖЕННЯ
ІННОВАЦІЙ.....244

СЕКЦІЯ 1. ЗАХИСТ ПРАВ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ В СФЕРІ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

ОСОБЕННОСТИ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ АВТОРСКОГО ПРАВА В СЕТИ ИНТЕРНЕТ

Богданчук А.Л.

Харьковский национальный экономический университет им. С. Кузнеця

Научный руководитель: Коршакова О.Н.

Появление новых технологических возможностей привело к широкому использованию объектов авторских и смежных прав в Интернете. Имеющие открытый доступ произведения, будучи однажды преобразованы в цифровую форму и загружены в Интернет, становятся легкой добычей для нарушителей авторских прав.

Большинство юристов на сегодняшний день полагают, что действующее законодательство в сфере охраны интеллектуальной собственности вполне в состоянии адекватно регулировать хотя бы некоторые сферы взаимоотношений, возникающих в сети, однако существуют и противники данного утверждения.

Так, Грицуленко С.И., Потапова-Синько Н.Е [3], полагают, что наиболее часто через Интернет передаются, а в том числе путем такой передачи нарушаются и авторские права, следующие объекты прав: литературные, музыкальные и аудиовизуальные произведения, компьютерные программы, а также произведения изобразительного искусства, фотографии и т.д. Одна из причин незаконного оборота произведений состоит в элементарном отсутствии привлекательных вариантов легального получения необходимых произведений при наличии нелегальных. Однако существует явная заинтересованность не только практически всех правообладателей, но и большинства пользователей в нахождении легальных способов решения возникающих проблем.

Существует ряд заблуждений относительно законности использования произведений в сети. Одно из них – размещение произведения на сайте по устному согласованию с автором. В соответствии с Законом «Об авторском праве и смежных правах» [1] форма авторского договора, на основании которого должны быть переданы имущественные права, должна быть письменной. Следует отметить, что несоблюдение письменной формы договора не влечет его недействительность, а лишь лишает стороны права ссылаться на свидетельские показания. Однако, в связи с особенностями авторского договора (в частности, необходимостью согласовать в нем не только имущественные права, которые передаются, но и срок, территорию, возможность переуступки прав третьим лицам и др.), устная договоренность почти никогда не влечет передачу авторских прав. Как следствие использование произведения становится незаконным и дает возможность автору или его правопреемнику подавать в суд.

Быстрое развитие новых информационно-коммуникационных технологий по всему миру имеет определенно свою негативную сторону: создаются возможности

для появления новых форм эксплуатации, новых разновидностей преступной деятельности и даже новых форм преступности.

Очень важным является вопрос правовой оценки размещения любого изображения на странице веб-сайта, то есть установление того, является ли это использованием произведения. Согласно ст. 441 Гражданского кодекса Украины, использованием произведения является «опубликование (выпуск в свет); воспроизведение любым способом и в любой форме». Следовательно, можно сделать вывод, что размещение любого изображения на странице веб-сайта и есть использование произведения в понимании ст. 441 ГК.

Следует отметить, что в Интернет появляются и новые объекты авторского права, охрана которых по существующему законодательству довольно затруднительна. Важнейший вопрос – определение правовой природы основного компонента всемирной сети – файла HTML. Файл HTML воплощает в себе сразу несколько объектов интеллектуальной собственности. С точки зрения внутренней структуры – это компьютерная программа. Но с точки зрения внешнего оформления страница HTML может представлять собой литературное произведение, произведение художника, дизайнера и т.п. Ни один из существующих способов охраны не учитывает в полной мере специфику HTML. С нашей точки зрения, выходом была бы разработка особого механизма охраны HTML страниц и внесение соответствующих изменений в законодательство об интеллектуальной собственности.

Несмотря на отсутствие специального регулирования, права автора страницы HTML могут быть в данное время защищены нормами авторского права. При желании, автор HTML файла может зарегистрировать свой HTML-файл в как компьютерную программу, тем самым, подтвердить свое авторство и приоритет.

Более сложным представляется проблема использования так называемых «Java applets» – программ, написанных языком Ява (Джава), предназначенных для работы в Интернет. Если язык HTML довольно примитивен, то язык «Java» в полной мере можно назвать полноценным языком программирования. Особенности функционирования программ, написанных языком «Java» состоят в том, что программа существует все время как некомпилеванный текст. При запуске через Интернет программ, написанных языком «Java», пользователь копирует на свой компьютер не только ту программу, которую он запускает, но и компонент, необходимый для компиляции и запуска выполняемой программы непосредственно на компьютере пользователя. Таким образом, используется сразу несколько программ, охраняемых авторским правом.

Приобретая обычную программу, пользователь не интересуется, насколько правомерно программист использовал тот или другой язык программирования, и соблюдены ли права автора компилятора, поскольку программа поступает в пользователя в виде объектного кода. В случае же с программами, написанными языком «Java», и программа и компилятор поступают пользователю в отдельности друг от второй, и компиляция программы для ее запуска происходит уже на компьютере пользователя, причем компилятор – самостоятельная программа – остается на компьютере пользователя и может быть использованное неограниченное количество раз с другими программами языком Ява.

Представленні вище проблеми на сьогоднішній день являються ключовими в сфері захисту авторського права в мережі Інтернет, і потребують додаткового вивчення.

Список літератури:

1. Закон України «Об авторском праве и смежных правах». [Електронний ресурс.] – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3792-12>
2. Гражданский кодекс Украины [Електронний ресурс.] – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/435-15>
3. Грицуленко С.И., Потапова-Синько Н.Е. Основы интеллектуальной собственности / Конспект лекций. – Одесса: ОНАС им. А.С. Попова, 2006. – 100 с.

ПРОБЛЕМА ВІДЕОПІРАТСТВА В УКРАЇНІ

Воргуль Т. В.

Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця
Науковий керівник: к.ю.н. Капустян Н. М.

Протягом останнього десятиріччя Україна займає перші позиції в списках порушників авторського права. При цьому велика частина користувачів навіть не усвідомлює, що їх дії є правопорушенням.

Згідно до Рекомендацій прийнятих Кабінетом міністрів Ради Європи «Про заходи проти звукового та аудіовізуального піратства» [1], недозволені відтворення, розповсюдження або сповіщення з комерційною метою творів, фонограм і виконань, захищених авторським правом і суміжними правами, в цілому розглядаються як «піратство», є незаконною діяльністю. Піратство може здійснюватись різними способами. Так, основними формами піратства є відеопіратство, піратство у сфері публічного використання та камкординг [1, с.72].

Під відеопіратство прийнято розуміти незаконне копіювання та розповсюдження захищеного авторським правом примірника аудіовізуального твору (відеопродукції), вид порушення авторського права. Розповсюдження копій фільмів або телепередач на дисках, касетах та шляхом копіювання через комп'ютерні мережі може здійснюватися як із ціллю отримання прибутку (продаж контрафактної продукції у магазинах, або з рук), так і без (розповсюдження копій фільмів через локальні комп'ютерні мережі або інтернет, обмін дисками із друзями).

На проблему розповсюдження нелегальних продуктів інтелектуальної власності можна дивитися з різних сторін. З позиції автора контенту - піратство приносить шкоду, адже правовласник не отримує прибутку з обігу контрафактної продукції. Подібна позиція характерна і для держави – якщо контент є безкоштовним, то вона не отримує податків, крім цього піратство сприяє розвитку корупції. Однак якщо подивитися на проблему з іншого боку, то піратство дає можливість малозабезпеченому населенню користуватися

продуктами, які інакше були би не доступними через високу ціну. Але, варто відзначити, що автор продукту, незалежно від того, є пірати в Україні, чи ні, коштів від малозабезпечених користувачів навряд отримає.

Пересічний українець, зважаючи на рівень середньої заробітної плати не може дозволити собі купити, наприклад, аудіовізуальні твори щотижня, а отже він просто відмовиться від цієї продукції. У довгостроковій перспективі призведе до гальмування розвитку більшості населення, бо безкоштовний контент майже завжди не несе глибокого змісту та інтелектуального збагачення і розвитку людей.

Зважаючи на всі проблеми, які створює або стимулює відеопіратство, воно все ж таки часто необхідне, бо без нього пересічній людині не був би доступним весь чарівний світ кіно. Як визначає Д. Липчик [2], навіть кіноіндустрія Голівуду була збудована піратами - авторами та режисерами, що тікали на початку ХХ ст. зі Сходу США від патентів винахідників кіно.

Крім цього, зараз все більшого розвитку набувають різноманітні системи абонементів, які водночас включають у себе і дуже велику кількість кінофільмів, і плату за їх перегляд, яка зазвичай доволі доступна. При цьому цей новий спосіб споживання має декілька переваг: якість контенту зазвичай доволі висока; перегляд фільмів стає більш доступним; дозволяє перенести витрати споживачів з розряду змінних в розряд постійних; гнучкість - дозволяють реагувати на вимоги клієнтів (як, коли платити); абонементи захищають споживачів від необдуманих витрат на «неякісне» кіно. Отже, абонементи - це своєрідний компроміс, що створює у користувачів звичку платити за результати діяльності інших, проте таку ціні, яка б влаштуувала обидві сторони.

Література

1. Рекомендації для учасників процесу створення та використання аудіовізуальних творів і виконань – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://govuadocs.com.ua/docs/291/index-31714.html>

2. Липчик Д. Авторское право и смежные права? / Д. Липчик // пер. с фр. М. Федотова. – М. : Ладомир: изд-во ЮНЕСКО, 2002. – 788 с.

ЗАХИСТ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ: УКРАЇНСЬКИЙ ДОСВІД

Гаврилова О.Є.

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Науковий керівник: к.е.н, доц. Лантух І.В.

Законодавство України в сфері інтелектуальної власності містить положення, пов'язані з набуттям, здійсненням та захистом прав на об'єкти інтелектуальної власності. Захист прав інтелектуальної власності становить передбачену законодавством діяльність відповідних державних органів щодо визнання, поновлення прав, а також усунення перешкод, що заважають реалізації прав та законних інтересів суб'єктів права у сфері інтелектуальної

власності, та здійснюється у визначеному законодавством порядку, тобто за допомогою застосування належних форм, засобів і способів захисту. У спеціальному законодавстві України з питань інтелектуальної власності також визначено чимало способів захисту прав інтелектуальної власності. Як правило, власник порушених прав інтелектуальної власності може скористатися не будь-яким, а певним конкретним способом захисту цих прав.

Захист прав суб'єктів інтелектуальної власності здійснюється у порядку, передбаченому законодавством, тобто із застосуванням належних форм, засобів і способів захисту.

Форми захисту прав інтелектуальної власності поділяється на юрисдикційну і неюрисдикційну.

Юрисдикційна форма включає кримінально-правовий, адміністративно-правовий і цивільно-правовий спосіб захисту. Цивільно-правовий спосіб, у свою чергу, поділяється на загальні спеціальні засоби. Переважна більшість спорів з приводу авторського права і суміжних прав та патентних прав розглядаються судами загальної компетенції. Спеціалізованих патентних судів Україна поки що немає. За згодою сторін спір може бути розглянутий третейським судом. У разі, коли сторонами у спорі виступають юридичні особи, спір розглядається господарським судом.

Юрисдикційна форма захисту прав передбачає діяльність уповноважених державою органів щодо захисту порушених прав на об'єкти інтелектуальної власності або прав, що оспоруються. Суть її полягає у зверненні особи, права і законні інтереси якої порушено неправомірними діями, за захистом до державних або інших компетентних органів, які уповноважені вжити необхідних заходів для відновлення порушеного права і припинення правопорушення.

Юрисдикційна форма захисту прав поділяється на загальну і спеціальну форму здійснення передбачених законом засобів захисту. Відповідно до загальної форми захист прав на об'єкти інтелектуальної власності здійснюється у судовому порядку. Спеціальною формою захисту прав на об'єкти інтелектуальної власності є адміністративний порядок захисту цих прав.

Найефективнішою юрисдикційною формою захисту права інтелектуальної власності є судовий захист, що здійснюється судами загальної юрисдикції у порядку цивільного чи кримінального провадження, адміністративними та господарськими судами. Судовий захист здійснюється в Україні на загальних принципах судочинства.

Неюрисдикційна форма захисту прав включає дії юридичних і фізичних осіб щодо захисту прав на об'єкти інтелектуальної власності, які здійснюються ними самостійно, без звернення за допомогою до державних або інших компетентних органів. Переважною формою неюрисдикційного захисту є самозахист, що проявляється в активних чи пасивних діях особи, спрямованих на запобігання чи припинення порушення власного суб'єктивного права.

Судовий захист прав інтелектуальної власності в Україні здійснюється судами загальної юрисдикції, господарськими судами, а в сфері публічно-

правових відносин – адміністративними судами. Держслужба інтелектуальної власності постійно співпрацює із судовою гілкою влади, яка спрямована на вдосконалення механізмів захисту прав інтелектуальної власності в судовому порядку. Важливим результатом такої співпраці можна вважати утворення в системі господарських судів спеціалізованих колегій судСІВ, судової палати Вищого господарського суду України з розгляду справ, пов'язаних із захистом прав інтелектуальної власності, а також запровадження відповідної спеціалізації судСІВ.

Цивільний кодекс України передбачає дві групи норм щодо захисту права інтелектуальної власності — загальні цивільно-правові норми і спеціальні, передбачені законами України про інтелектуальну власність. Цивільний кодекс України передбачає захист цивільних прав у судовому порядку. Кожна особа має право звернутися до суду за захистом свого особистого чи майнового права або інтересу (ст. 161 ЦКУ України).

Адміністративний спосіб полягає в розгляді та вирішенні суперечки органом державного управління. Процедура розгляду набагато простіша, ніж у цивільному судочинстві. Правовою основою є Кодекс України про адміністративні правопорушення, а також закони України: «Про захист від недобросовісної конкуренції», «Про авторське право і суміжні права», «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі», «Про охорону прав на промислові зразки», «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг», «Про охорону прав на сорти рослин» тощо.

Адміністративна відповідальність за порушення прав інтелектуальної власності застосовується, зокрема, при порушенні прав інтелектуальної власності; здійсненні дій, що становлять акти недобросовісної конкуренції; незаконному розповсюдженні примірників аудіовізуальних творів, фонограм, відеограм, комп'ютерних програм, баз даних; порушенні законодавства, що регулює виробництво, експорт, імпорт дисків для лазерних систем зчитування, експорт, імпорт обладнання чи сировини для їх виробництва.

Самий головний але водночас прикрий висновок, який можна зробити це те, що хоча система захисту права інтелектуальної власності в Україні й відповідає міжнародним стандартам, сама система є вкрай недосконалою. Потрібно розробляти нові принципи захисту прав власників інтелектуальної власності. Потрібна більш жорстка система захисту прав інтелектуальної власності, застосування якої має назавжди відбити у порушника бажання використати неправомірно твір чи об'єкт промислової власності.

ПРОБЛЕМИ ЗАКОНОДАВСТВА ЩОДО ЗАХИСТУ ПРАВ НА ОБ'ЄКТИ ПРОМИСЛОВОЇ ВЛАСНОСТІ

Гуцу С. Ф. к.ю.н., доцент
Національний аерокосмічний університет ім. М.Є.Жуковського «ХАІ»

За останні декілька років Україна побудувала непогану нормативну базу регулювання сфери інтелектуальної власності, яка в цілому відповідає міжнародним нормам і стандартам. Однак необхідність враховувати новації міжнародного правового регулювання, прагнення активно сприяти використанню інтелектуальних ресурсів нації для економічного зростання країни, а також інтеграцію до європейського співтовариства обумовлює потребу її вдосконалення.

Ефективна, дієздатна система інтелектуальної власності (ІВ) забезпечує та стимулює економічне, соціальне й культурне зростання будь-якої країни. Від того, наскільки вагомим є інтелектуальний потенціал суспільства й рівень його культурного розвитку, залежить, у кінцевому рахунку, й успіх вирішення поставлених перед ним економічних проблем.[3]

В Україні склалася ситуація, яка характеризується недостатнім рівнем комерціалізації об'єктів інтелектуальної власності, унаслідок чого гальмується розвиток високотехнологічних і економічно важливих для України та її майбутнього галузей народного господарства.

Винаходи і корисні моделі є основним джерелом технологічних інновацій в Україні, тому моніторинг процесів патентування зазначених об'єктів промислової власності представляє особливий інтерес, оскільки виявляє галузеві пріоритети діяльності різних категорій суб'єктів підприємницької діяльності. Ця інформація може бути використана при проведенні наукових досліджень, аналізі інноваційних процесів, інвестиційної привабливості України тощо.

Кількість заявок на винаходи та корисні моделі за весь період функціонування системи перевищила 239 тисяч. Понад 80 % загальної їх кількості подано національними заявниками. У період 2004-2013 рр. найбільш активними національними заявниками були заявники з галузі вищої освіти та науки, які подали понад 50 % загальної кількості заявок на винаходи і корисні моделі (юридичні особи), а також заявники – фізичні особи – 37,7 %.[2]

Потребує вдосконалення законодавство України щодо охорони об'єктів промислової власності. Є випадки отримання охоронних документів на промислові зразки, корисні моделі, торговельні марки, винаходи, об'єкти авторського права, права на які належать іншим особам. Зазначене мало наслідком звуження митного контролю товарів, що містять об'єкти права інтелектуальної власності: під час прийняття Верховною Радою України 16 листопада 2006 року Закону України "Про внесення змін до Митного кодексу України" (щодо сприяння захисту прав інтелектуальної власності під час переміщення товарів через митний кордон України) було виключено з митного

контролю такі об'єкти, як корисні моделі, винаходи, промислові зразки, що не узгоджується з положеннями Регламенту [1].

Законодавством не врегульовано питання щодо запобігання поданню заявок на винаходи в зарубіжні країни без попереднього подання заявок в Україні, що, зокрема, призводить до неконтрольованого відтоку нових технологій та їх інтелектуальних складових за кордон. Кримінальним кодексом України не визначено відповідальності за вчинення зазначених дій, хоча така відповідальність передбачена, зокрема, законодавством США, Великобританії, Росії.

Міжнародне співробітництво у сфері інтелектуальної власності здійснюється з **Європейською Комісією** у форматі робіт, спрямованих на інтеграцію України до ЄС. З 2006 року відбувається постійний Діалог з питань захисту прав інтелектуальної власності між Європейською Комісією та Україною для вирішення питань у сфері інтелектуальної власності, які становлять взаємний інтерес сторін [2].

Актуальною є проблема недобросовісного набуття прав на об'єкти інтелектуальної власності, коли заявки на промислові зразки та корисні моделі (охоронні документи на які видаються за результатами формальної експертизи), а також на знаки для товарів і послуг подаються з метою подальшого зловживання такими правами та перешкоджання здійсненню господарської діяльності дійсних виробників та доступу на ринок України оригінальної продукції [1].

Посилення захисту прав інтелектуальної власності в Україні пов'язано з приведенням законодавства України у відповідність із законодавством ЄС відповідно до Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу (1629-15), затвердженої Законом України від 18 березня 2004 року.

Одним із основних напрямків зовнішньої політики нашої держави є її інтеграція як повноправного члена в світове та європейське економічне і культурне співтовариство. Важливою складовою цього процесу в Україні є створення максимально сприятливих правових, організаційних та економічних умов для юридичних і фізичних осіб щодо набуття, здійснення та захисту прав інтелектуальної власності. Тому, одним з першочергових завдань залишається подальша адаптація національного законодавства до законодавства ЄС.

Використана література:

1. Проблеми законодавства в області інтелектуальної власності та перспективи його розвитку. – Пирятин, 2013. – 21 с.
2. Проект Національної стратегії розвитку сфери інтелектуальної власності в Україні на період до 2020 року – електронний ресурс, шлях доступу: http://sips.gov.ua/ua/plans_reports.html.
3. І. Беззуб, Національна стратегія розвитку сфери інтелектуальної власності: оцінки експертів. – електронний ресурс, шлях доступу: http://nbuviap.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=596:intelektualna-vlasnist&catid=8&Itemid=350

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА ВЛАСНІСТЬ ЯК СКЛАДОВА ІННОВАЦІЙНОГО ПРОЦЕСУ

Дем'яненко А.А.

Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця
Науковий керівник: Коршакова О.М.

Інтелектуальна діяльність людини - це творча діяльність, тобто цілеспрямована розумова робота, результатом якої є щось якісно нове, що відрізняється неповторністю, оригінальністю, унікальністю. Як зазначає П. М. Цибульов [1] чим вищий інтелектуальний потенціал індивідуума, тим цінніші результати його творчої діяльності - інтелектуальна власність.

На сьогодні саме інтелектуальна власність є рушійною силою економічного прогресу, це продукт людського розуму, результат творчості, який охороняється законом.

Інтелектуальна власність стала важливим ресурсом бізнесу. У світовій практиці відбувається активний процес концентрації інтелектуальної власності в портфелях західних корпорацій. Світові лідери з виробництва товарів та надання послуг отримують щорічно до тисячі і більше патентів на рік, нарощуючи таким чином свої нематеріальні активи. О. Морозов [2] зауважує, що дані компанії концентрують у своїх руках фінансові ресурси і спрямовують їх на створення і подальший розвиток доступних лише їм наукових технологій.

Протилежною є ситуація на українському ринку інтелектуальної власності. Так, вітчизняні науковці, розробники і виробники займають більш пасивну позицію, досить проблемними питаннями є нормативно-правова база з питань захисту інтелектуальної власності, внаслідок чого виникають проблеми, пов'язані з процесом трансформації інтелектуальної діяльності в інтелектуальну власність, - комерціалізацією об'єктів інтелектуальної власності.

Під комерціалізацією В. І. Мухопад [3] розуміє процес перетворення об'єкта власності (інновації) в прибуток засобами торгівлі. Інші автори, як наприклад, Є. А. Монастирний [4] визначають комерціалізацію, як отримання доходу від її продажу чи використання у власному виробництві або описують комерціалізацію як процес, за допомогою якого результати науково-дослідних і дослідно-конструкторських розробок трансформуються в продукти [5].

Підсумовуючи існуючі визначення комерціалізації, можна надати наступне її визначення. Комерціалізація – це процес введення інноваційного продукту на ринок. Такий процес включає кілька послідовних етапів реалізації. Важливим етапом процесу комерціалізації є саме закріплення прав на створений продукт та розподілом прав між усіма учасниками процесу.

На сьогодні в Україні зроблено важливі кроки на шляху формування та розвитку інституту інтелектуальної власності. У ст. 41 Конституції України проголошується право кожного громадянина «володіти, користуватися і розпоряджатися своєю власністю, результатами своєї інтелектуальної, творчої діяльності». [7] Водночас ст. 54 Конституції України гарантує захист не лише

моральних, а й матеріальних інтересів авторів.

Але все ж питання правотворення та удосконалення системи інтелектуальної власності потребує постійної уваги з боку держави. Автором згруповано основні проблемні аспекти законодавства у сфері інтелектуальної власності, пов'язані з комерціалізацією створеного продукту виділені українськими науковцями:

1) проблеми, пов'язані з визначенням об'єкта права інтелектуальної власності. Об'єктами права інтелектуальної власності стають не всі результати творчої діяльності, а лише ті результати творчої діяльності, які підпадають під охорону законів України про інтелектуальну власність. Інші результати творчої діяльності стають об'єктами цивільного права і фактично не охороняються;

2) проблеми, пов'язані з визначенням суб'єкта права інтелектуальної власності. Проблемою суб'єктів права інтелектуальної власності є визначення статусу роботодавця. Але право на службовий об'єкт належить роботодавцю. З метою активізації інтелектуальної, творчої діяльності творець повинен визнаватися єдиним первинним суб'єктом права інтелектуальної власності на створений ним об'єкт у всіх випадках, крім визначених у законі.

Потребує уточнення ст. 54 Конституції України [6], яка визначає суб'єктом права лише громадян України. Але, суб'єктами цього права можуть бути і громадяни іншої держави і особи без громадянства;

3) строки розгляду заявок на винаходи є занадто довгими, враховуючи світову динаміку науково технічного прогресу;

4) проблеми, пов'язані з правом на винагороду.

Таким чином, з метою стимулювання розвитку суспільства з боку держави першочерговими мають бути:

1) удосконалення нормативно-правової бази інтелектуальної власності та удосконалення механізмів захисту прав у цій сфері;

2) забезпечення ефективного державного контролю та координації дій правоохоронних і контролюючих органів щодо боротьби з порушеннями прав;

3) сьогодні надзвичайно важливою залишається необхідність підготовки спеціалістів з питань інтелектуальної власності та поширення знань;

4) здійснення міжнародної політики з метою підвищення міжнародного іміджу нашої держави та її впливу на міжнародні процеси у сфері інтелектуальної власності.

Таким чином, для нашої держави проблемним аспектом є нормативно-правова база, яка не охоплює в повній мірі питань захисту інтелектуальної власності. Як наслідок, висока частка українських підприємств не мають достатності знань щодо комерціалізації об'єктів інтелектуальної власності, невпевненість та непрозорість законодавства щодо регулювання спорів, пов'язаних із питаннями прав на інтелектуальну власність є також важливим питанням. Питання, яке потребує уваги є проблема забезпечення охорони інтелектуальної власності, від її вирішення залежить збереження економічної безпеки та нарощення інтелектуального потенціалу.

Література

1. Цибульов П. М. Основи інтелектуальної власності: навчальний посібник / П. М. Цибульов. — К.: Інститут інтелектуальної власності і права, 2005. — 108 с.
2. Морозов О. Роль об'єктів інтелектуальної власності у конкурентоздатності виробництва / О. Морозов, С. Маргащук // Інтелектуальна власність. — 2009. — №4. — С. 22–26.
3. Мухопад, В. И. Коммерциализация интеллектуальной собственности / В. И. Мухопад. — М.: Магистр, 2010. — С. 51–54.
4. Монастырний, Е.А. Ресурсный подход к построению бизнес-процессов и коммерциализации разработок / Е.А. Монастырний, Я.Н. Грик // Инновации. — 2004. — № 7. — С. 85–87.
5. Козметский, Дж. Вызов технологических инноваций на пороге новой эры общемировой конкуренции / Дж. Козметский // Трансфер технологии и эффективная реализация инноваций / Под ред. Н.М. Фонштейн. — М.: АНХ, 1999. — С. 11–12.
6. Рач В. Інтелектуальна власність як базове поняття нової економіки / Рач В., Чугуєвець С. // Інтелектуальна власність.— 2003.— №6.— С. 39–42.
7. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України (ВВР). — 1996. — № 30. — С. 141 (остання редакція від 15.05.2014).

ОСОБЛИВОСТІ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПОРУШЕННЯ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ У СФЕРІ РЕКЛАМИ

Журавльова Н.М.

Харківський національний економічний університет ім. С.Кузнеця
Науковий керівник: Денисюк Т.С.

Розвиток рекламної діяльності в Україні в останні часи досяг майже світового рівня, але механізм державного контролю за рекламною діяльністю та інститут відповідальності за правопорушення у сфері рекламної діяльності знаходяться ще в стадії формування. Зараз відсутній єдиний орган, який би здійснював державне управління у сфері реклами, тому контрольні повноваження розподілені між трьома незалежними і не пов'язаними між собою органами. До їх числа входять Державний комітет технічного регулювання та споживчої політики, Антимонопольний комітет України і Національна рада України з питань телебачення і радіомовлення. Два перших уповноважені притягати порушників до адміністративної відповідальності. Органи Антимонопольного комітету накладають стягнення за правопорушення, передбачені в Законі України «Про захист від недобросовісної конкуренції», а органи Державного комітету технічного регулювання та споживчої політики розглядають справи про правопорушення, встановлені Законом України «Про рекламу».

Відповідно до ст. 27 Закону України «Про рекламу» законодавець об'єднав склади правопорушень у рекламній сфері, які не пов'язані з недобросовісною конкуренцією. Стаття побудована таким чином, що склади правопорушень згруповані у її частинах з огляду на суб'єкта, який може їх скоїти. Так, відповідно до чинного законодавства суб'єктами правопорушень, пов'язаних із порушеннями законодавства про рекламу, можуть бути: рекламодавець, винний у замовленні реклами продукції, виробництво та/або обіг якої заборонено законом; у наданні недостовірної інформації виробнику реклами, необхідної для виробництва реклами; у замовленні розповсюдження реклами, забороненої законом; у недотриманні встановлених законом вимог щодо змісту реклами; у порушенні порядку розповсюдження реклами, якщо реклама розповсюджується ними самостійно, виробник реклами, що є винним у порушенні прав третіх осіб при виготовленні реклами та її розповсюдженні, винний в порушенні встановленого законодавством порядку розповсюдження та розміщення реклами. Таким чином, існує шість складів правопорушень в сфері рекламної діяльності.

Основним видом відповідальності за правопорушення в сфері рекламної діяльності є штрафи. Розмір штрафів передбачено Законом України «Про рекламу» – від 100 до 300 неоподаткованих мінімумів доходів громадян або чотири-, п'ятикратної вартості виготовлення (розміщення, розповсюдження) відповідної реклами. Рішення про накладення штрафу за порушення законодавства про рекламу у розмірі 300 і більше неоподаткованих мінімумів доходів громадян приймається виключно центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері державного контролю за додержанням законодавства про захист прав споживачів.

Підставою для відкриття справи про порушення законодавства про рекламу може бути подання державних органів і громадських організацій; власна ініціатива Держспоживзахисту (територіальних органів) та звернення заявників.

Порядок накладання штрафів затверджено Кабінетом Міністрів України постановою № 693 «Про затвердження – Порядку накладення штрафів за порушення законодавства про рекламу».

За результатами розгляду справи приймається рішення. Згідно із ст. 27 Закону України «Про рекламу» рішення може передбачати заборону реклами і її публічне спростування; публікацію відомостей, що коригують (уточнюють, доповнюють) рекламу; накладення штрафу, розповсюдження реклами на продукцію, виробництво або реалізацію якої заборонено законодавством України, – у розмірі п'ятикратної вартості розповсюдження такої реклами; розповсюдження реклами, забороненої законодавством, – у розмірі чотирикратної вартості розповсюдження такої реклами; порушення порядку виготовлення та розповсюдження реклами – у розмірі чотирикратної вартості розповсюдження такої реклами; недотримання вимог законодавства щодо змісту та достовірності реклами – у розмірі п'ятикратної вартості розповсюдження такої реклами.

Наразі найбільш ефективною діяльністю, щодо припинення правопорушень у галузі реклами, є діяльність антимонопольного комітету України. Порядок накладання стягнень за конкурентного законодавства у галузі реклами врегульований Правилами розгляду заяв і справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції. Деякі аспекти цього порядку закріплені також у Законі України «Про захист від недобросовісної конкуренції». Найпоширенішою санкцією за недобросовісні конкурентні дії у сфері реклами є накладення штрафів органами АМК України на суб'єктів господарювання. Штраф накладається у розмірі до п'яти відсотків доходу (виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) суб'єкта господарювання за останній звітний рік, що передував року, в якому накладається штраф.

Необхідно відзначити, що особи, права яких порушені діями, визначеними Законом як недобросовісна конкуренція, можуть упродовж шести місяців із дня, коли вони дізнались або повинні були дізнатися про порушення своїх прав, звернутися до антимонопольного комітету України чи його територіальних відділень із заявою про захист своїх прав.

Таким чином слід сказати, що найбільш поширеним видом, що накладаються за правопорушення в сфері рекламної діяльності є штрафи.

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ ЗАЩИТЫ ПРАВ НА ОБЪЕКТЫ ПРОМЫШЛЕННОЙ СОБСТВЕННОСТИ В УКРАИНЕ

Коваленко И.

Харьковский национальный автомобильно-дорожный университет
Научный руководитель: к.ю.н., доцент Ерофеев Л.В.

Переход Украины к рыночной экономике, появление огромного количества субъектов хозяйствования, производящих различные товары и предоставляющих широкий спектр услуг, потребовал реформирования правовой базы, регулирующей общественные отношения, связанные с охраной и использованием результатов интеллектуальной деятельности.

В сфере хозяйствования широко применяются права промышленной собственности, или «промышленные права». Это — субъективные права на различного рода результаты интеллектуального творчества — технические и нетехнические, которым предоставляется специальная правовая охрана ввиду их важного значения для хозяйственной деятельности, производства и торговли. В доктрине эти права рассматриваются либо как право собственности на нематериальный объект по так называемой проприетарной концепции, либо как особый вид исключительных прав.

К объектам промышленных прав относятся используемые в производстве технические решения — изобретения, «ноу-хау» и промышленно эстетические решения — промышленные образцы. Объектами промышленных прав являются также применяемые в хозяйственном обороте, с одной стороны,

товарные обозначения — товарные знаки (а для услуг — знаки обслуживания) и обозначения происхождения товаров, а с другой стороны — фирменные наименования. К промышленным правам относится, наконец, право защиты против деятельности, представляющей собой недобросовестную конкуренцию.

Право на промышленную собственность удостоверяется особыми документами - патентами на изобретения, полезные модели, промышленные образцы, а также свидетельствами на товарные знаки и наименованиями происхождений мест товаров, свидетельствами на программы и базы данных.

Основная часть прав промышленной собственности относится к правам исключительным; их обладателю предоставляется юридическая монополия на соответствующий объект: изобретение, промышленный образец, товарный знак, фирму и т. д. Применение объекта другими лицами без разрешения правомочного лица составляет правонарушение. Исключительность прав проявляется в том, что обладатель права может монопольно использовать охраняемый объект (позитивная сторона права) и запрещать всем третьим лицам, то есть «любому и каждому», применять охраняемый объект на территории данного государства без специально выданного им разрешения или лицензии (негативная сторона права).

Несмотря на то, что права владельцев объектов промышленной собственности предусмотрены законодательно, в сфере хозяйственной деятельности нарушение этих прав происходит постоянно.

Авторы (собственники) тратят свое время, силы и средства на создание и внедрение новой техники и уникальных технологий, расходуют большие средства на разработку или раскрутку средств индивидуализации (бренда, логотипа, этикеток, дизайна изделий). Конкурент видит, что дела у собственника данного объекта идут неплохо и начинает использовать его наработки, получая большую прибыль за счет использования результатов авторского труда, не затрачивая силы и средства на создание технологий, брендов, раскрутку, просто копируя изделие или товарный знак. Постепенно таких конкурентов становится больше, и «настоящего владельца» вытесняют с рынка сбыта более низкой ценой, поскольку на выпуск своей продукции конкуренты затратили гораздо меньше средств.

Еще худшим вариантом развития событий оказывается ситуация, когда недобросовестные конкуренты регистрируют на свое имя незащищенную интеллектуальную собственность и, в соответствии с Законом, запрещают владельцам прав на эти объекты использовать их же незапатентованные технологии, бренды, дизайн и ограничивают развитие их бизнеса.

Практически каждый бизнесмен в Украине в настоящее время знаком с понятием "рейдерство" и "недружественное поглощение", но в силу особенностей традиций нашей страны (в Советском Союзе патент был "пустой бумажкой" т.к. все было "общее") не все еще знают для чего нужна промышленная собственность и как ее использовать.

Однако патентование в Украине набирает обороты, складывается практика в судах по патентным спорам и даже начинают разгораться пришедшие к нам

из-за рубежа "патентные войны". Свидетельством тому могут служить вошедшие в бизнес-лексику нарицательные термины, такие как "патентный рейдер" и "патентный тролль". Выходом из сложившейся ситуации может послужить регистрация своих фирменных наименований, брендов и этикеток в качестве товарных знаков и патентовать даже известную не обладающую новизной продукцию, оформляя Патенты на изобретения, промышленные образцы и полезные модели.

Мало кто сегодня в нашей стране знает и реально знаком с технологией постановки "на баланс предприятия" промышленной собственности патентов и товарных знаков. Грамотно оцененная и поставленная "на баланс" промышленная собственность способна существенно сократить налоговое бремя предприятия и не только окупить расходы на ее создание, но и принести существенную "прибыль".

В условиях современной украинской и мировой экономики только тот, кто опередил конкурентов на шаг, продумав стратегию развития бизнеса и своевременно обеспечив себя юридической и патентной защитой, достигает наиболее стабильного роста и процветания бизнеса.

ОСОБЛИВОСТІ ЗАХИСТУ ПРАВ ВЛАСНОСТІ НА ПРОМИСЛОВИЙ ЗРАЗОК

Колівошко Г. М., Левченко М. М.
Харківський національний економічний університет ім. С.Кузнеця
Науковий керівник к. ю. н. Денисюк Т. С.

Сучасне суспільство вимагає не тільки забезпечення прав і свобод людини і громадянина, але, звичайно, має на увазі наявність механізмів захисту цих прав. Право на захист і законні інтереси створюють комплекс системи правового регулювання суспільних відносин.

Розвиток техніки дизайну в останні роки призвели до того, що споживачі все більше зацікавлені в тому, що продукти, які вони купують, були не тільки корисні, але й естетично привабливими. З одного боку це змушує виробників вкладати кошти в дизайн більше і більше, а з іншого боку - це створює необхідність захисту результатів творчої праці дизайнерів за допомогою придбання прав на промислові зразки. Відповідно до законодавства, промисловий зразок є предметом захисту інтелектуальної власності, а також, як зазначає О. Д. Святоцький [1, с.23], користується особливими визнанням та режимом.

Основний внесок у дослідження цієї проблеми в Україні зробили видатні українські вчені такі як Святоцький О.Д., Петрова В.Л., Бошицький Ю.Л., Довгий В.О., Пілопригора О.А., Паламарчук В. А., Соболев С. М., Федченко Л. Ю., Щедрина Т. І. та ін.

Проблема охорони промислових зразків зростає з розвитком інформаційних каналів, економічної глобалізації та можливостей впливати і

формувати споживчий попит, використання нових технологій в області маркетингу, поява інтелектуальної власності та засобів комерціалізації, їх можливого використання.

Промислові зразки, як правило, захищені від нелегального копіювання або наслідування. З метою забезпечення захисту прав власники повинні зареєструвати промисловий зразок в Патентному відомстві. Захист промислового зразку означає, що модель не може бути скопійована або імітована без дозволу прав власника, а копіювання або імітація, зроблені без такого дозволу не можуть бути продані або імпортовані.

Правову базу щодо регулювання відносин, які виникають у зв'язку з набуттям виключних прав на промисловий зразок складає Цивільний кодекс України та Закон України «Про охорону промислових зразків», прийнятий 23 грудня 1993 року [2]. Відповідно до зазначеного закону об'єктом промислового зразку може бути форма малюнка або живопису, або їх комбінації, що визначають зовнішній вигляд промислової продукції і призначені для задоволення естетичних та ергономічних потреб.

Варто звернути увагу, що в Законі України «Про охорону прав на промислові зразки» питанням охорони присвячений лише розділ II, але в ньому говориться про умови правової охорони промислових зразків. Таким чином, якщо промислові зразки не відповідають зазначеним у Законі умовам, то вони поза правовою охороною. Але у разі відмови від патентування промислового зразка, він буде охоронятися Законом України «Про економічну конкуренцію». Тому, погоджуючись з думкою О. В. Сорвачова [3, с.439], вказаний розділ слід привести у відповідність до його змісту і назвати «Патентоспроможність промислових зразків».

Що стосується розділу «Захист прав», він, на наш погляд, призначений не стільки для захисту промислових зразків, скільки наслідкам порушення прав на промисловий зразок або якщо не працює механізм правового захисту. Захист порушених прав - якісно новий етап відносин, який пов'язаний із залученням спеціальних заходів правового захисту, доведенням порушення і його наслідків зверненням у встановленій законом формі в суд і виконанням рішення суду.

Механізм правової охорони промислових зразків включає в себе декілька етапів:

1) попередня охорона – здійснюється завдяки правовій охороні комерційної інформації і охоплює собою охорону з моменту розробки об'єкта до моменту подачі заявки про видачу патенту;

2) тимчасова охорона – здійснюється під час проходження заявки. Варто зазначити, що даний вид помилково не вказаний у спеціальному законі і тим погіршує охорону. Ні право пріоритету, ні право на зміну і доповнення заявки не забезпечують належну правову охорону промислових зразків;

3) основна охорона – забезпечується з моменту видачі патенту і до його припинення.

О. В. Сорвачов [3, с. 440] передбачає і четвертий вид охорони, що діє з моменту припинення патенту і доти, доки відповідний товар випускається на ринок у рамках Закону України «Про економічну конкуренцію».

Підсумовуючи вище сказане, зробимо висновок, що система охорони промислових зразків потребує доопрацювання у відповідності до фактичних відносин. Для вирішення цієї проблеми на державному рівні необхідно створити комплекс, посилену охорону на промислові зразки.

Література

1. Охорона промислової власності в Україні: Монографія/ За ред. О. Д. Святоцького, В. Л. Петрова. – К.: Видавничий Дім „Ін Юре”, 1999.-400 с.

2. Про охорону прав на промислові зразки : Закон України, із змінами і доповненнями, внесеними Законами України від 21 груд. 2000 р. № 2188-III, від 10 січ. 2002 р. № 2921-III, від 4 лип. 2002 р. № 34-IV [Електронний ресурс]. — Режим доступу : zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=3688-12.

3. Сорвачов О. В. Охорона промислових зразків / О. В. Сорвачов // Актуальні проблеми держави і права. – 2011. – Випуск 6 – С. 435- 441.

ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА КОМЕРЦІЙНОЇ ТАЄМНИЦІ ТА ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ГОСПОДАРСЬКИХ ТОВАРИСТВ

Крута Л. С, Хомюк А. В.

Харківській національний економічний університет імені С.Кузнеця

Науковий керівник: Коршакова О. М

Товариства з обмеженою відповідальністю не є суб'єктами, щодо яких держава закріплює обов'язок оприлюднювати фінансову звітність. Водночас на практиці на запити зацікавлених осіб (контрагенти, студенти-практиканти, співробітники підприємства, учасники товариства) адміністративно – управлінській персонал відмовляє, посилаючись на те, що дана інформація є комерційною таємницею.

Більшість західних авторів, зокрема Е. Р. Годфрей, Г. І. Вейс, схиляються до думки, що комерційна таємниця може бути будь-яким видом інформації, включаючи формули, моделі, фінансові відомості, бізнес-плани, списки клієнтів і т. д., яку підприємство вважає цінною і яка дає перевагу перед конкурентами [1]. Показовим у цьому контексті є визначення комерційної таємниці, яке дає колектив авторів під редакцією П. І. Багрія в Економічному словнику: засекречування виробничих, торговельних і фінансових операцій на капіталістичних підприємствах, що охороняється законом [2].

У Цивільному кодексі України (далі – ЦКУ) поняття комерційної таємниці трактується через перелік її ознак. Так, відповідно до ст. 505 ЦКУ комерційна таємниця є секретною в тому розумінні, що вона в цілому чи в певній формі та сукупності її складових є невідомою та не є легкодоступною для осіб, які звичайно мають справу з видом інформації, до якого вона належить, у зв'язку з цим має комерційну цінність та була предметом адекватних існуючим

обставинам заходів щодо збереження її секретності, вжитих особою, яка законно контролює цю інформацію [3].

Статтею 420 ЦКУ визначено, що комерційна таємниця є об'єктом інтелектуальної власності. Відповідно, майнові права інтелектуальної власності на комерційну таємницю належать особі, яка правомірно визнала інформацію комерційною таємницею, якщо інше не встановлено договором.

Зокрема, до майнових прав інтелектуальної власності на комерційну таємницю належать: право на використання комерційної таємниці; виключне право дозволяти використання комерційної таємниці; виключне право перешкоджати неправомірному розголошенню, збиранню або використанню комерційної таємниці; інші майнові права інтелектуальної власності, встановлені законом [3].

Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» передбачає, що фінансова звітність підприємств не становить комерційної таємниці, крім випадків, передбачених законодавством [4]. Обмеження на застосування режиму комерційної таємниці встановлені також постановою Кабінету Міністрів України від 9 серпня 1993 р. N 611 «Про перелік відомостей, що не становлять комерційної таємниці». Так, комерційну таємницю не становитиме зокрема інформація за всіма встановленими формами державної звітності [5]. Таким чином не є комерційною таємницею відомості щодо фінансової звітності товариства з обмеженою відповідальністю.

Також під приводом охорони комерційної таємниці підприємства не повинні приховувати відомості й документи, що свідчать про факти зловживань, безгосподарності й інших порушень. Фінансова звітність може приховувати від зацікавлених осіб наступні факти: 1) ймовірність банкрутства підприємства; 2) неплатоспроможність; 3) здатність виконувати договірні зобов'язання.

Таким чином постає необхідність у здійсненні порівняльного аналізу фінансової звітності та комерційної таємниці. Відповідно до Господарського кодексу України ч. 1 ст. 36 склад та об'єм відомостей, які становлять комерційну таємницю, спосіб їх захисту визначаються суб'єктом господарювання згідно з законом. Для того, щоб визнати відомості такими, вони мають бути пов'язані з виробництвом, технологією, управлінням, фінансовою та іншою діяльністю суб'єкта господарювання, не являтися державною таємницею, а їх розголошення може завдати збитків інтересам суб'єкта господарювання [5]. Подібні характеристики наведені і у ЦКУ, де у ст. 505 визнано комерційною таємницею відомості технічного, організаційного, комерційного, виробничого та іншого характеру, за виключенням тих, які згідно із законом не можуть бути віднесені до комерційної таємниці [3].

Тоді як відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік» фінансову звітність складає бухгалтерська звітність, що містить інформацію про фінансове становище, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства за звітний період [4]. До фінансової інформації також належать відомості про акумуляцію, розподіл та використання грошових фондів

товариства, а саме: інформація про структуру статутного капіталу, номінальну вартість акцій і їхню кількість, інформація про засновників, а також всю інформацію, що може вплинути на ціну акцій або частку учасника в статутному капіталі; відомості, що містяться в документах бухгалтерського обліку, що фіксують господарські операції, бухгалтерських регістрах, фінансовій звітності, бізнес-планах, фінансових планах тощо.

Таким чином, запити про фінансову звітність підприємства не можуть класифікуватися як зловживання правом на інформацію. Водночас досягнення фінансової відкритості господарського товариства для зацікавлених осіб являється необхідною мірою для забезпечення ефективних економічних відносин. Адміністративно-управлінському персоналу варто відходити від розповсюдженої практики приховування звітної інформації, оскільки такі дії гальмують розвиток відкритої ринкової економіки в нашій країні. Варто доповнити діюче законодавство, що регулює порядок визнання інформації комерційною та порядок поводження з нею. А також стимулювати вищий управлінський персонал оприлюднювати добровільно власну фінансову звітність.

Література

1. Eleanor R. Godfrey, Gary E. Weiss, Inevitable Disclosure Impacts Employee Mobility – Industry Trend or Event 2. Економічна енциклопедія. – Т. 1. – К. : Видавничий центр «Академія», 2000. – 864 с., 3. Цивільний кодекс України: [Електронний ресурс]: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/435-15> 4. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»: [Електронний ресурс]: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/996-14>, 3. 5. Господарський кодекс України: [Електронний ресурс]: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/436-15>

ЗАХИСТ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Марченко І.Ю.

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Науковий керівник: к.е.н., доцент Лантух І.В.

Останніми роками, в Україні, захисту прав інтелектуальної власності приділяється якомога більше уваги, тому що масштаби порушення цих прав стрімко зростають. Прикладом цього є хоча б проблема виробництва та реалізації неліцензійних компакт-дисків, відеокасет, комп'ютерних програм та ігор тощо, а також пов'язані з цим ускладнення міжнародних торгівельних відносин у цій та подібних сферах діяльності. Після того як об'єкт інтелектуальної власності створений і охоронним документом закріплені на нього права, настає важливий етап у його життєвому циклі - включення в господарський оборот. Саме на цьому етапі об'єкт інтелектуальної власності приносить правовласнику прибуток чи іншу користь, власне те, заради чого він і був створений. Однак, як тільки інформація про об'єкт інтелектуальної

власності стає відомою несумлінним конкурентам, у них виникає спокуса використати його у своїх інтересах. Захист права інтелектуальної власності — це сукупність заходів, спрямованих на встановлення та визнання прав інтелектуальної власності у разі їх порушення, оспорення чи невизнання. Дослідженням проблем прав інтелектуальної власності займалися видатні українські і російські вчені, серед яких можна виділити таких вчених, як М.Ю. Барщевський, М.І.Бондарев, Н.С.Глусь, М.В.Гордон, С.А.Джапаридзе, О.В.Дзера, А.С.Довгерт, В.К.Дроніков, Ю.О.Заїка, О.Р.Кібенко, В.І.Кисіль, В.М.Кравчук, Т.П.Коваленко, Н.С.Кузнецова, П.С.Никитюк, А.А.Рубанова, Є.О.Рябокоть, В.І.Серебровський, Ю.К.Толстой, С.Я.Фурса, Є.І.Фурса, Е.Б.Ейдинова, Я.М.Шевченко. У наш час фактор захисту прав здобуває особливо великого значення, тому що у зв'язку зі швидким розвитком технологій, з'явилася можливість порушення прав у таких обсягах, що були неможливі раніше. Тому без належної правоохоронної інфраструктури, що забезпечує як захист прав, так і обмеження можливості одержання аналогічних прав іншими, система охорони інтелектуальної власності не може бути ефективною.

Всього існує дві форми захисту прав інтелектуальної власності: юрисдикційна і неюрисдикційна. Неюрисдикційна форма передбачає захист права інтелектуальної власності своїми силами, без звернення до державних або інших компетентних органів за допомогою, тобто неюрисдикційна форма захисту – є самозахист. Юрисдикційною формою захиста права інтелектуальної власності може бути здійснено в кримінально-правовому, адміністративно-правовому та цивільно-правовому порядку.

Немає рації у створенні складної і коштовної системи охорони прав і поширення інформації про охоронні документи на об'єкти інтелектуальної власності, якщо власники цих прав не будуть мати можливість забезпечити захист своїх прав задовільним чином. Для того, щоб запобігти у подальшому порушенню прав і компенсувати втрати, що виникають унаслідок порушення цих прав, вони повинні мати можливість захищати свої права.

Викладені нижче дії, які вчинені без дозволу власника патенту на винахід визнаються порушенням його прав:

- Виготовлення продукту із застосуванням запатентованого винаходу, застосування такого продукту та пропонування для продажу у тому ж числі і через Інтернет, імпорт та інше введення його в цивільний оборот.

- Застосування процесу, що охороняється патентом або пропонування його для застосування в Україні, якщо особа, яка пропонує цей процес, знає про те, що його застосування забороняється без згоди власника патенту.

Суб'єкт, права якого були порушені, може вимагати:

- визнання цього права;
- визнання цього правочину недійсним;
- припинення дії, яка порушує право;
- відновлення становища, яке існувало до порушення;
- відшкодування моральної (немайнової) шкоди;

- визнання незаконними рішення, дій чи бездіяльності органу державної влади або органу місцевого самоврядування, їхніх посадових і службових осіб. Суд також може захистити право інтелектуальної власності та охоронювані законом інтереси іншим цивільно-правовим способом, що встановлений договором чи законом.

На сьогодні в Україні вже сформована законодавча й організаційна системи державних органів, які прямо або опосередковано забезпечують захист прав у сфері інтелектуальної власності.

ЗАХИСТ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ ЯК ПЕРЕДУМОВА ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Носенко О. В.

Національний фармацевтичний університет
Науковий керівник: к.держ.упр. Чухно І. А.

У сучасних умовах лише нові наукові технології забезпечують створення конкурентоспроможного продукту, який є результатом інтелектуальної праці, а отже, і об'єктом інтелектуальної власності.

Інтелектуальна власність – власність на результати інтелектуальної діяльності та продукти інтелектуальної творчої праці, які щодо юридичних відносин є сукупністю об'єктів авторського винахідницького права, а також прав, пов'язаних з різними видами промислової власності та захистом від недобросовісної конкуренції.

Комерціалізація інтелектуальної власності в умовах ринкових відносин вимагає розглядати інтелектуальну власність і як товар, і як капітал. Комерціалізацією об'єктів інтелектуальної власності є перетворення результатів інтелектуальної діяльності на ринковий товар з метою одержання прибутку або іншої ринкової вигоди. Способами комерціалізації є використання об'єктів інтелектуальної власності у виробництві; внесення прав на об'єкти інтелектуальної власності до статутного капіталу підприємства та передача прав на об'єкти інтелектуальної власності.

Формування з інтелектуальних ресурсів суспільства інтелектуального капіталу прямо залежить від ефективного режиму охорони інтелектуальної власності. Його можна вважати важливою передумовою нарощування інтелектуального капіталу і конкурентоспроможності компаній в умовах зростаючої конкуренції у галузі високих технологій.

Україна – держава із значним науково-технічним та інтелектуальним потенціалом – і прагне до створення саме такої системи.

Питання охорони і використання інтелектуальної власності в сучасних умовах відіграють важливу роль у комерційній, підприємницькій і виробничій діяльності підприємств та установ України усіх форм власності.

Незважаючи на помітний прогрес, досягнутий останніми роками у сфері законодавчого забезпечення правової охорони інтелектуальної власності,

недосконалість нормативно-правового поля все ще є одним з чинників, який перешкоджає створенню в Україні ефективної системи захисту прав інтелектуальної власності. Можна виділити такі основні два блоки проблем у цій сфері.

Перший блок – певна непослідовність та неузгодженість в існуючих нормативно-правових документах. Так, у деяких нормативних документах за авторами визнається виключне право лише на результат від використання інтелектуальної власності. В інших випадках чітко й однозначно захищається саме право власності на результат творчої праці, ще один варіант – право власності на охоронний документ. Цивільним кодексом України така непослідовність усувається і визнається за творцями право інтелектуальної власності на результати інтелектуальної, творчої діяльності.

Другий блок, на який варто звернути увагу розглядаючи систему захисту прав інтелектуальної власності, – це встановлена законодавством України у сфері інтелектуальної власності різноманітність способів, форм та видів захисту цього права. В одних випадках викладаються загальні положення про захист, в інших – перераховується, які саме права підлягають захисту, подекуди – взагалі наявне лише посилання на чинне законодавство.

Одні нормативні документи називають види захисту: адміністративний, цивільно-правовий, кримінальний тощо. При цьому не зазначаючи, у яких випадках, за які порушення права інтелектуальної власності настає та чи інша відповідальність. Одні нормативні документи визначають дії, що визнаються порушенням права інтелектуальної власності, в інших проголошується загальний принцип – будь-яке посягання на права власника інтелектуальної власності є порушенням. Мабуть, цей підхід правильний, оскільки перераховувати дії, що вважаються порушеннями, означає обмежити правовий захист інтелектуальної власності.

Отже, роль права інтелектуальної власності для регулювання інформаційно-технологічного розвитку полягає в забезпеченні правової охорони об'єктів інтелектуальної власності в процесі їх господарського використання. В цьому зв'язку й залежності виражається єдність економічних і правових відносин інтелектуальної власності. Підвищення ролі інтелектуальної власності як основного фактору виробництва в умовах інноваційної економіки обумовлює необхідність розвитку науково-технічного потенціалу і розробки ефективної системи охорони інтелектуальної власності.

За своєю юридичною природою результати інтелектуальної діяльності є однаковими і їх захист має здійснюватися одними й тими засобами, способами тощо. Адже звичайне право власності складається з великої кількості речей, які, безумовно, мають свої специфічні особливості, що також зумовлюють і специфічні способи їх захисту. Деякі результати творчої праці можуть зумовлювати певні особливості їх захисту, що має дістати відображення в законодавстві. Проте доцільним є уніфікувати норми захисту прав інтелектуальної власності і виробити єдині правила захисту інтелектуальної власності з урахуванням, звичайно, особливостей того чи іншого результату

творчої праці.

Саме інтелектуальна власність має стати в Україні тією рушійною силою, яка надасть потужний імпульс розвитку країни, гарантує економічну безпеку країни, сприятиме входженню нашої держави у світову спільноту як рівного партнера.

ПІДХОДИ ДО ОЦІНКИ НЕМАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ

Петренко В.М.

Державний вищий навчальний заклад «Українська академія банківської справи Національного банку України»

Науковий керівник: к.е.н., доцент І.М. Бурденко

Обираючи підходи для оцінки нематеріальних активів слід, перш за все, дотримуватися основних критеріїв, до яких відносять: достовірність, об'єктивність, грошові витрати, надійність, адекватність та практичність:

– достовірність передбачає те, що як з практичного, так і з теоретичного поглядів обрані підходи повинні бути достовірними та викликати довіру;

– об'єктивність передбачає те, що той, хто оцінює, тобто оцінювач, має керуватися виключно об'єктивною інформацією;

– універсальність передбачає те, що достовірність підвищується, коли використовують стандартні підходи для галузей промисловості, підприємств;

– критерій грошових витрат говорить про те, що вигоди, які обумовлюються результатами оцінки, повинні виправдати зусилля, які витрачено на їх проведення;

– надійність заключається в тому, що результати оцінки мають бути достовірними, щоб надати можливість оцінювачам відтворити їх при використанні аналогічних підходів;

– адекватність – в тому, що потреби користувача і підходи мають відповідати один одному;

– практичність передбачає простоту та зрозумілість застосування методів і параметрів [2].

У міжнародній та вітчизняній практиках виділяють три основні підходи до оцінки: витратний, прибутковий та ринковий. У свою чергу кожен із підходів включають в себе наступні методи: витратний підхід – метод початкових витрат, метод вартості заміщення, метод відновної вартості, прибутковий підхід – метод капіталізації прибутку та метод дисконтування майбутніх грошових потоків, ринковий – метод порівняльного аналізу продаж [1].

Витратний метод призначений визначати витрати, які потрібні для купівлі або розробки точної копії об'єкта, що оцінюється. Оцінка нематеріальних активів за використанням цього методу здійснюється в такій послідовності:

1. збирається інформація (визначається тип об'єктів інтелектуальної власності, здійснюється робота із первинними бухгалтерськими документами;

2. встановлюється знос об'єктів інтелектуальної власності;
3. визначається вартість відтворення об'єктів інтелектуальної власності;
4. визначається ринкова вартість об'єктів інтелектуальної власності.

Прибутковий підхід полягає у розрахунку майбутнього прибутку, тобто вартість об'єкта, що оцінюється визначається спроможністю приносити прибуток. Розглянемо послідовність оцінки нематеріальних активів при прибутковому підході з використанням методу дисконтування грошових потоків. Спочатку визначається річний валовий прибуток і складається прогноз отримання прибутку на перспективу. Потім визначаються річні прямі, змішані, непрямі витрати та здійснюється розрахунок резервів зменшення витрат на основі чого складається прогноз на перспективу. На третьому етапі визначається майбутній операційний дохід, а на передостанньому – визначається коефіцієнт капіталізації, що дає змогу на останньому етапі розрахувати вартість об'єкта капіталізації.

Розглянемо алгоритм оцінки нематеріальних активів при прибутковому підході з використанням методу дисконтування грошових потоків:

1. досліджується грошовий потік;
2. здійснюється аналіз та прогноз валових прибутків;
3. здійснюється аналіз чистого прибутку й витрат;
4. здійснюється аналіз та прогноз інвестицій;
5. розраховується для кожного періоду чистий грошовий потік;
6. визначається ставка дисконтування;
7. розраховується залишкова вартість об'єкта інтелектуальної власності та поточна вартість грошового потоку;
8. вносяться коригування.

При застосуванні ринкового підходу для оцінки нематеріальних активів використовують метод порівняльного аналізу, відповідно до якого спочатку ретельно досліджується ринок з метою отримання достовірної інформації про фактори, які впливають на порівнювання об'єктів інтелектуальної власності. Потім здійснюється відбір одиниць, що є придатними для порівняння та здійснення порівняльного аналізу. Наступним кроком є зіставлення об'єкта, що оцінюється із порівнюваними об'єктами, коригується його ціна. На останньому етапі здійснюється приведення показників об'єктів, що порівнюються до узагальненого показника або до діапазону ринкових вартостей оцінюваного.

Таким чином, оцінка нематеріальних активів здійснюється з дотриманням послідовних етапів, де спочатку обстежується нематеріальний актив, проводиться його правова експертиза, з'ясовується тип вартості об'єкта інтелектуальної власності. Потім для проведення оцінки вартості об'єкта формується інформаційна база, після чого здійснюється розрахунок оцінки вартості за різними методами відповідно до обраного підходу. На основі результатів оцінки вартості нематеріальних активів підготовлюється звіт про оцінку їх вартості.

Література:

1. Величко, В. В. Економіка підприємництва: конспект лекцій [Електронний ресурс] / В.В. Величко // Оцінка вартості нематеріальних активів. – 2004. – Режим доступу : <http://buklib.net/books/33223/>

2. Гетьман, О.О. Економіка підприємництва [Електронний ресурс] / О. О. Гетьман // Методи і способи оцінки нематеріальних активів підприємства. – Режим доступу :

http://pidruchniki.com/13331222/ekonomika/metodi_sposobi_otsinki_nematerialnih_aktiviv_pidpriyemstva

СИСТЕМА ОРГАНІВ УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ОХОРОНИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Побережець Н.В.

Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця
Науковий керівник: к.ю.н. Денисюк Т. С.

З проголошенням курсу на розбудову інноваційно-інвестиційної моделі розвитку України, створення ринкової економіки, правовим закріпленням різноманітних форм і видів власності, а також законодавчим визначенням об'єктів інтелектуальної власності постає необхідність удосконалення державної системи органів охорони права інтелектуальної власності.

У цілому засади публічного адміністрування інтелектуальною власністю визначаються Конституцією України. Так, відповідно до п. 6 ст. 85 Основного Закону Верховна Рада України затверджує програми науково-технічного розвитку в державі. Згідно з п. 4 ст. 116 Конституції України, КМ України розробляє і здійснює загальнодержавні програми економічного, науково-технічного, соціального і культурного розвитку, а також безпосереднє керівництво інтелектуальною діяльністю, визначає державну політику в цій галузі суспільної діяльності [1]. За здійснення політики у сфері інтелектуальної власності в Україні відповідає Міністерство освіти і науки України (далі – МОН). Виконання конкретних функцій у цій сфері МОН України делегувало Державному департаменту інтелектуальної власності, який підпорядкований МОН України і є урядовим органом державного управління, що уповноважений представляти, реєструвати і підтримувати на території України права на винаходи, корисні моделі, промислові зразки, знаки для товарів і послуг, зазначення походження товарів, топографії інтегральних мікросхем, а також здійснювати реєстрацію об'єктів авторського права: творів літератури і мистецтва, комп'ютерних програм, баз даних тощо. Державний департамент інтелектуальної власності проводить єдину державну політику у сфері охорони прав на об'єкти інтелектуальної власності. Він здійснює роботи по удосконаленню законодавчої і нормативної бази, міжнародного співробітництва у сфері інтелектуальної власності, забезпечує умови для введення інтелектуальної власності до господарського обороту, підготовки та

підвищення кваліфікації фахівців у сфері інтелектуальної власності, взаємодії з громадськими організаціями тощо.

До сфери управління Державного департаменту інтелектуальної власності включено: Український інститут промислової власності, Українське агентство з авторських і суміжних прав, Інститут інтелектуальної власності і права, Державне підприємство "Інтелзахист".

Головною функцією Українського інституту промислової власності є здійснення експертизи заявок на об'єкти промислової власності. Головною функцією Українського агентства з авторських і суміжних прав є колективне управління правами авторів. Інститут інтелектуальної власності і права виконує функцію підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації фахівців у сфері інтелектуальної власності. Він готує спеціалістів і магістрів зі спеціальності "Інтелектуальна власність", а також підвищує кваліфікацію патентних повірених, патентознавців, професійних оцінювачів прав на об'єкти інтелектуальної власності, державних службовців тощо.

Основними завданнями Державного підприємства «Інтелзахист» відповідно до статуту є: організація і забезпечення ведення Єдиного реєстру одержувачів контрольних марок для маркування примірників аудіовізуальних творів та фонограм, забезпечення процесу видачі контрольних марок для маркування примірників аудіовізуальних творів та фонограм, запровадження заходів з легалізації комп'ютерних програм та правомірного їх використання, ведення реєстру виробників та розповсюджувачів програмного забезпечення [3, с.1]. Головним завданням державних інспекторів з питань інтелектуальної власності є попередження правопорушень у сфері інтелектуальної власності. Інспектори - це повноважні представники Державного департаменту інтелектуальної власності у регіонах України. Товариство винахідників і раціоналізаторів України займається популяризацією винахідницької діяльності, надає винахідникам і раціоналізаторам посильну допомогу в їх діяльності. Українська асоціація власників товарних знаків опікується інтересами правовласників знаків.

Ю. Л. Бошицький [2, с. 1] вважає, що у нашій державі існує не зовсім досконала методика управління інтелектуальною власністю. Суттєвим недоліком наявної системи управління є те, що в ній фактично відсутній комплексний підхід до процесів інформаційного забезпечення, експертизи, надання правового захисту, економічної оцінки вартості та використання об'єктів інтелектуальної власності. Управління інтелектуальною власністю практично закінчується на стадії видачі охоронного документа, а система управління, яка вирішує питання, що пов'язані з оцінкою прав використання і введенням їх до господарського обігу, тобто з економічною віддачею одержанням прибутку чи іншої вигоди, головного, заради чого, власне, й створюються оцінки вартості та використання, відсутня.

Отже, сфера інтелектуальної власності потребує більш жорстких санкцій і дієвого контролю з боку державної системи органів хорони права інтелектуальної власності. Від того, наскільки успішною буде робота, здійснена

у сфері вдосконалення державної системи органів охорони права інтелектуальної власності, залежить швидкість якісних змін у її діяльності.

Література:

1. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141

2. Бошицький Ю.Л. Інтелектуальна власність в Україні: деякі питання публічного адміністрування.- С. 212-216

3. Урядовий портал КМУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=244533027&cat_id=24427416

ЗНАЧЕННЯ ЗНАКІВ ДЛЯ ТОВАРІВ ТА ПОСЛУГ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ І ПІДПРИЄМНИЦТВА

П'ясецька А.І.

Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця

Ринкова економіка зумовлює необхідність чіткого розмежування як учасників цивільного обороту, так і товарів та послуг, що наповнюють ринок. З переходом України до ринкової економіки різко зросла потреба у правовому регулюванні відносин у галузі індивідуалізації не лише товарів і послуг, а й загалом учасників цивільного обороту.

Підприємницька діяльність в умовах сучасної ринкової економіки надзвичайно різноманітна, багатопрофільна і в той же час багато підприємств виробляють однакову продукцію, надають одні й ті самі послуги, відмінними є лише якість і рівень виробленої продукції. Споживачеві буває непросто відрізнити товар одного підприємства від такого самого товару, що виробляється іншим підприємством, послуги одного підприємства від послуг іншого. Саме тому, охорона знаків для товарів та послуг має виконувати функцію індивідуалізації товарів різних виробників.

Якщо одна фірма виробляє товари чи надає послуги, які характеризують її з кращої сторони та формують у споживачів позитивну думку щодо них, то такою ж назвою можуть скористатися й інші підприємці, які виробляють товар нижчої якості, що не користується попитом у споживачів, з метою ввести в оману споживача. Тому постає потреба у наданні правової охорони такому найменуванню або фірмі з метою запобігання неправомірного використання іншими особами. Саме цими факторами було зумовлено прийняття Закону щодо охорони прав на знаки для товарів і послуг і було закладено основи цивільно-правового інституту прав фірмового найменування або просто права на фірму (за новим цивільним кодексом України – фірмове або комерційне найменування), завданням якого є індивідуалізація виробників з метою захисту їх ділової репутації від неправомірних посягань третіх осіб.

Крім торгових марок, виникла необхідність ще в одному правовому засобі розрізнення товарів одного й того самого виду. На ринку має значення не лише

якість товару, його зовнішній вигляд та його виробник. Часто на якісні характеристики товару впливають природні властивості географічного району, місця виготовлення товару, що, безумовно, впливає на його попит. Наприклад, миргородська вода, оболонське пиво тощо. Отже, виникла потреба розрізняти деякі товари і за місцем їх виробництва. Так з'явився ще один цивільно-правовий інститут - право на зазначення походження товару (за ЦК України - географічне зазначення).

Отже, склалася група із трьох цивільно-правових інститутів, завданням яких є індивідуалізація учасників цивільного обороту, товарів і послуг. Це право на комерційне найменування, право на торговельну марку, право на географічне зазначення. Сьогодні виокремлюється ще один інститут – охорона доменних імен, розробка якого тільки розпочалася.

В Україні далеко не всі суб'єкти підприємницької діяльності реєструють своє право на знак, вважаючи, що це не є необхідністю, до того ж забирає багато часу та грошей. Але, серйозній компанії потрібно здійснити дану процедуру, оскільки отримання свідоцтва на торгову марку дає ряд суттєвих переваг.

По-перше, власник отримує право на належний захист свого права на знак у випадку його порушення. Якщо знак не зареєстрований, інша недобросовісна компанія може зареєструвати його. В такому випадку буде проблематично захистити свої права. Вирішення справи буде залежати від багатьох факторів. Наприклад, від строку діяльності компанії на ринку, її відомості, від обізнаності споживачів з продукцією конкретного виробника. На практиці подібні ситуації трапляються все частіше, про що свідчить зростаюча кількість судових справ по даному питанню.

По-друге, власник отримує виключне право дозволяти і забороняти використання знаку. Знак можна продати або надати право на його використання іншому суб'єкту господарювання.

По-третє, щоб створити власний сайт у домені верхнього рівня необхідно зареєструвати власний знак.

По-четверте, знак для товарів і послуг має певну вартість, яка з часом може суттєво зрости. Тому відома торгова марка є серйозним активом при веденні бізнесу.

При виборі форми, в якій буде реєструватися знак важливо знати, які групи знаків для товарів і послуг бувають. В законодавстві чітко не встановлена класифікація знаків, але їх можна об'єднати в такі групи: словесні, зображувальні, об'ємні, кольорові як такі, комбіновані, звукові, світлові, за умови їхньої придатності для графічного відтворення.

Підсумовуючи, можна зазначити, що хоча державна реєстрація знака не є обов'язковою процедурою, але вона виступає важливим фактором для повноцінної реалізації права на підприємницьку діяльність, спрощує ведення бізнесу і надає повноцінну можливість його захисту.

ЗАХИСТ ОСОБИСТИХ НЕМАЙНОВИХ ПРАВ ФІЗИЧНОЇ ОСОБИ

Пятківська К. В.

Харківський національний економічний університет ім. С.Кузнеця

Науковий керівник: Денисюк Т. С.

Гарантією нормального здійснення фізичними особами особистих немайнових прав є їх відповідний цивільно-правовий захист. Право на захист особистих немайнових прав – це регламентоване правове регулювання на випадок оспорення, невизнання чи порушення особистого немайнового права. Змістом права на захист особистих немайнових прав є такі повноваження:

- вимагати дотримання цих прав;
- вимагати припинення всіх діянь, які порушують ці права;
- вимагати відновлення особистих немайнових прав у раз їх порушення.

Для захисту особистих немайнових прав можна застосовувати загальні способи захисту прав, передбачено цивільним кодексом України (далі ЦК України) глави 3 ЦК України, та інші (спеціальні) способи – відповідно до змісту цих прав, способу порушення та їх наслідків, що викликане цим порушенням. До таких спеціальних способів захисту особистих немайнових прав відносить:

- відновлення особистих немайнових прав;
- спростування неправдивої інформації та пов'язаних способів захисту;
- запобігання поширення інформації, якою порушено особисті немайнові права.

Гарантією своєчасного та ефективного захисту особистих немайнових прав є відповідно до ст. 280 ЦК України можливість накладати штраф на особу, в разі невиконання рішень суду зобов'язання вжити відповідних заходів для усунення порушення особистого немайнового права, або в разі відмови від виконання рішення. Крім того, виплата штрафу не звільняє особу від обов'язку виконати рішення суду.

Першим із спеціальних способів захисту особистих немайнових прав фізичної особи є відновлення порушеного права, яке полягає в тому, що орган державної влади, орган місцевого самоврядування, фізична або юридична особа, рішеннями, діями чи бездіяльністю яких порушено особисте немайнове право, зобов'язані вчинити необхідні дії для його негайного поновлення. Якщо дії, необхідні для негайного поновлення порушеного права, не вчинено, суд може винести рішення про відновлення порушеного права, а також відшкодування моральної шкоди. Однак цей спеціальний спосіб захисту можна застосовувати не до всіх особистих немайнових прав. Так, наприклад, ми вважаємо, що неможливо відновити порушення права на таємницю кореспонденції чи права на таємницю особистого життя внаслідок того, що з моменту розголошення відповідних відомостей зникає відповідне немайнове благо (таємниця), яке є об'єктом цього права. В таких випадках слід застосовувати інші способи захисту.

Спростування недостовірно інформації в якості спеціального способу захисту особистих немайнових прав фізичної особи означає, що особисті немайнові права якої були порушені внаслідок поширення про нього та/або членів його сім'ї неточну інформацію має право на визнання особи, яка порушила особисте немайнове право інших осіб, незаконність їх дій і визнання цієї неправдивої інформації, яка здійснюється таким же чином, що було поширено неправдиву інформацію. Якщо спростування неможливо або недоцільно проводити так само, як це має бути зроблено в адекватній формі, беручи до уваги той факт, що спростування має бути ефективним, тобто досягти максимальну кількість одержувачів, які приймають попереднє поширення інформації.

Схожим до спростування є відповідь, яка полягає в тому, що особа особисте немайнове право якої було порушено внаслідок поширення про неї та/або членів її родини неправдивої інформації, має право на висловлення власного погляду щодо поширеної інформації та обставин порушення особистого немайнового права. Право на відповідь та право на спростування інформації щодо особи, яка померла, належить членам її сім'ї, близьким та родичам і іншим зацікавленим особам.

Крім того, право на відповідь і права на спростування є право на визнання відомостей такими, що не відповідають дійсності. Застосування цього способу захисту можна, якщо особа, яка поширила інформацію, невідома. Його реалізація можлива шляхом подання фізичною особою, чий права були порушені, звернення до суду для встановлення факту недостовірності інформації та її спростування.

Ще одним спеціальним способом захисту особистих немайнових прав є заборона на поширення інформації в порушення особистих немайнових прав. Сутність цього способу захисту полягає в наступному:

1) якщо особисті немайнові права фізичної особи порушено в газеті, книзі, кінофільмі, телепередачі і т.д., які готуються до випуску громадськості, суд може заборонити їх випуск у світ до усунення порушення цього права;

2) якщо особисте немайнове право фізичної особи порушено в газеті, книзі, кінофільмі, телепередачі тощо, які випущено у світ, суд може заборонити їх розповсюдження для усунення цього порушення, а якщо це неможливо, то вилучити тираж газети, книги тощо для того, щоб знищити його.

Істотна відмінність цього спеціального способу захисту від попереднього полягає в тому, що підставою його застосування є поширення навіть правдивої інформації, але за умови, що вона порушує особисті немайнові права, такі як право на особисте життя, чи право на таємницю про стан свого здоров'я.

ПРОБЛЕМИ ЗАХИСТУ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В УКРАЇНІ

Хріпунова Є.О.

Харківський національний університет імені С.Кузнеця

Науковий керівник: Коршакова О.М.

На початку ХХІ століття різко зросла цінність інтелектуальної власності, збільшилися масштаби її використання та швидкість освоєння. Інтелектуальна власність виступає однією з найважливіших складових економічного, наукового, виробничого потенціалу України. Підтвердженням цього є досвід багатьох економічно розвинутих держав сучасності, де інтелектуальна власність вже давно стала висококонкурентним продуктом.

Ситуація, яка склалася в сфері реєстрації та використання прав інтелектуальної власності в Україні, свідчить про неефективне функціонування системи її захисту, що, в свою чергу, зумовлює відтік за кордон учених і творців нових, високотехнологічних розробок, без яких є неможливим успішний розвиток країни. Таким чином, зростаюча кількість проблем у галузі правової охорони інтелектуальної власності потребує додаткової уваги і подальшого дослідження.

Загалом національна система правової охорони інтелектуальної власності в Україні функціонує на задовільному рівні і формально відповідає основним міжнародним вимогам і стандартам. Крім того, Україна є учасницею багатьох міжнародних угод, які є частиною національного законодавства. Певним досягненням у цій сфері можна вважати і вступ України до СОТ, де вимоги щодо функціонування системи інтелектуальної власності є досить суворими. Однак, ефективність законодавчого забезпечення правової охорони інтелектуальної власності все ще залишається недостатньою.

Як зазначає Комітет з питань науки та освіти Верховної Ради України [2], забезпечення реалізації політики у сфері охорони інтелектуальної власності в Україні характеризується відсутністю належної координації та недостатньою ефективністю у діяльності структур, які мають опікуватися питаннями розвитку інтелектуальної власності, її охороною і захистом, що заважає своєчасному прийняттю обґрунтованих рішень.

За умов обмеженої платоспроможності широких верств населення діють могутні стимули до придбання і споживання продукції, виготовленої з порушенням прав інтелектуальної власності. Як зазначає М. К. Драпак [1] близько 70 % населення України споживає підроблену продукцію, маркіровану загальновідомими товарними знаками і лише п'ята частина населення ніколи не купує такої продукції.

В Україні також відсутній ефективний захист прав на результати наукових досліджень від їх несанкціонованого використання. Так, наприклад, зафіксовані випадки привласнення результатів наукової праці у формі фіктивного "співавторства", передача (експорт) інтелектуальних здобутків, створених за державні кошти, за межі України; відтворення результатів наукових праць без

посилання на авторів або несанкціонована їх публікація. Залишається не врегульованим питання "інтелектуальної спадщини" колишнього СРСР, після розпаду якого в Росії залишилася чимала кількість результатів інтелектуальної діяльності, чверть із яких (250 тис.) належить українським винахідникам [4].

У сфері законодавчого регулювання системи охорони інтелектуальної власності також залишаються невирішеними питання щодо оцінки та взяття на бухгалтерський облік об'єктів інтелектуальної власності, нематеріальних активів; розробки методики визначення розміру матеріальної шкоди, завданої порушенням прав на об'єкти інтелектуальної власності; трансферу технологій, інноваційної діяльності та інтелектуальної власності у бюджетних установах, організаціях та на підприємствах; запровадження механізму підтримки патентування вітчизняних об'єктів інтелектуальної власності в іноземних державах; удосконалення правової охорони службової конфіденційної інформації, комерційної таємниці, "ноу-хау"; порядку охорони прав на раціоналізаторські пропозиції, породи тварин, а також на фольклор, народні художні промисли, традиційні знання тощо.

Все ще високим залишається загальний рівень правопорушень у сфері інтелектуальної власності, особливо це стосується аудіовізуальної продукції, програмного забезпечення та фармацевтичних препаратів. Так, наприклад, за даними Асоціації виробників програмного забезпечення [3]. Україна увійшла до десятки країн-піратів програмного забезпечення, де вона (разом з іншими державами-членами СНД), з показником піратства 89 %, ділить з Індонезією третє-четверте місце після В'єтнаму і Китаю. Не врегульовано належним чином питання створення ефективної системи збору та виплати винагороди авторам, виконавцям, виробникам фонограм, що суттєво перешкоджає розвитку ринку авторського права та суміжних прав.

Таким чином, можна зробити висновок, що у вітчизняному законодавстві існують деякі прогалини у сфері захисту інтелектуальної власності, які негативно впливають на розвиток інтелектуального потенціалу країни, конкурентоспроможність національної економіки, а також на ефективність загальної стратегії інноваційного розвитку держави. Отже, подальше удосконалення законодавства у сфері інтелектуальної власності повинно стати одним із пріоритетних завдань всіх органів державної влади. Це стане міцним фундаментом для подальшого інноваційного розвитку України та підвищення її конкурентоздатності на світовому ринку.

Література:

1. Драпак М. К. Основи інтелектуальної власності: Навч. посібн. – К.: Ін Юре, 2007. – 156 с.
2. Захист прав інтелектуальної власності: проблеми законодавчого забезпечення та правозастосування. [Електронний ресурс]: http://www.rada.gov.ua/news/Novyny/Parlamentski_slukhannya/10224.html
3. Офіційний сайт Асоціації виробників програмного забезпечення. [Електронний ресурс]: www.bsa.org

4. Проблеми законодавства в області інтелектуальної власності та перспективи його розвитку. [Електронний ресурс]:
<http://bibliofond.ru/view.aspx?id=440602>

СЕКЦІЯ 2. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ В УКРАЇНІ

ПРАВОВІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ СУЧАСНИХ ГОСПОДАРСЬКИХ ВІДНОСИН В УКРАЇНІ

Бідило І.
Харківський національний автомобільно-дорожній університет
Науковий керівник: к.ю.н., доц. Селезень С.В.

Актуальність цієї теми полягає в тому, що господарська діяльність як предмет регулювання господарського права має свою особливість - вузькоспеціалізований професійний і систематичний характер. І це принципово відрізняє господарську діяльність від споживчих відносин, при яких діють лише норми цивільного права.

Господарські відносини, які виникають в процесі господарської діяльності потребують правового регулювання з боку держави, головним інструментом якої є Господарський кодекс України від 16 січня 2003 р. Саме цей нормативно-правовий акт встановлює відповідні правові засади господарської діяльності, що базуються на різноманітності суб'єктів господарювання різних форм власності.

Господарські відносини виникають в процесі організації та здійснення господарської діяльності, яка направлена на виробництво і реалізацію продукції, надання послуг, виконання робіт. Засади господарювання – це предмет правового регулювання господарської діяльності, господарські відносини, що виникають у процесі організації та здійснення господарської діяльності між суб'єктами господарювання, між суб'єктами господарювання та іншими учасниками відносин у сфері господарювання, а також нагляд і контроль за цією діяльністю з боку держави з метою усунення незаконності в галузі господарювання, що може призвести до негативних наслідків як для суб'єктів господарювання, підприємців та споживачів, так і для економіки України загалом.

Загальними принципами господарювання в Україні є:

1. забезпечення економічної багатоманітності та рівний захист державою усіх суб'єктів господарювання;
2. свобода підприємницької діяльності у межах, визначених законом;
3. вільний рух капіталів, товарів та послуг на території України;
4. обмеження державного регулювання економічних процесів у зв'язку з необхідністю забезпечення соціальної спрямованості економіки, добросовісної конкуренції у підприємстві, екологічного захисту населення, захисту прав споживачів та безпеки суспільства і держави;

5. захист національного товаровиробника;

6. заборона незаконного втручання органів державної влади та органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб у господарські відносини.

Треба звернути увагу, що у процесі господарської діяльності беруть участь свідомі і вольові суб'єкти, не обмежені законом у дієздатності чи правоздатності. Не можуть займатися цим видом діяльності також державні та військові службовці. Все це відноситься до суб'єктивних обмежень, а до об'єктивних можна віднести ті рамки, які встановлює держава щодо самої діяльності. Наприклад, не може звичайний підприємець виробляти вогнеспальну зброю та реалізовувати її, адже це прерогатива державних підприємств та вважається незаконною. Існує ще види діяльності, якими можуть займатися лише держані підприємства: виробництво та обіг сильнодіючих лікарських і наркотичних препаратів; охорона особово важливих державних об'єктів; здійснення судово-психіатричних та судово-медичних експертиз; проведення ломбардних операцій.

Господарська діяльність – це найважливіший вид суспільних відносин, що має принципово важливе значення для держави (істотно впливає на стан економіки), об'єднань людей (юридичних осіб) і конкретних осіб (приватних підприємців, споживачів).

До конституційних засад правового господарського порядку в Україні належать: забезпечення державою захисту прав усіх суб'єктів права власності і господарювання, соціальної спрямованості економіки, недопущення використання власності на шкоду людині й суспільству; економічна багатоманітність, право кожного на підприємницьку діяльність, не заборонену законом, визначення виключно законом правових засад і гарантій підприємництва; забезпечення державою належних, безпечних і здорових умов праці; захист прав споживачів; взаємовигідне співробітництво з іншими країнами; визнання і дія в Україні принципу верховенства права.

Отже, на підставі цих засад можна зробити деякі висновки:

По-перше, господарська діяльність як предмет регулювання господарського права виділяється своєю складністю, багатоетапністю, професійним і систематичним характером, що відрізняє цю діяльність від споживчих відносин, де цілком діють норми цивільного права.

По-друге, концепція господарського права заснована на погодженні приватноправових (горизонтальних) і публічно-правових (вертикальних) відносин у сфері господарювання, що передбачає формування відповідних правових норм на основі поєднання ринкового саморегулювання економічних відносин та державного регулювання макроекономічних процесів.

Література:

1. Конституція України
2. Господарський кодекс України

ПРОБЛЕМИ СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТКУ МАЛОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

Гаврилов В.

Харківський національний автомобільно-дорожній університет
Науковий керівник: к.ю.н, доцент Селезень С.В.

На сьогоднішній день дана тема є дуже актуальною, оскільки особливе місце в економічній системі держави і в житті суспільства відводиться саме малому підприємству. Це зумовлено тим, що воно є одним з провідних секторів ринкової економіки і значною мірою впливає на зайнятість, темпи економічного розвитку, структуру та якісну характеристику внутрішнього валового продукту.

Процес становлення і розвитку малого підприємництва неможливий без відповідного організаційно-правового забезпечення, тому розвиток малого і середнього підприємництва забезпечують у межах своїх повноважень Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України, спеціально уповноважений органу сфері розвитку малого і середнього підприємництва, інші центральні органи виконавчої влади, Верховна Рада Автономної Республіки Крим та Рада міністрів Автономної Республіки Крим, місцеві державні адміністрації, органи місцевого самоврядування.

Кабінет Міністрів України забезпечує формування та реалізацію державної політики у сфері розвитку підприємництва, розроблення та виконання загальнодержавних програм розвитку малого і середнього підприємництва з урахуванням загальнодержавних пріоритетів, здійснює заходи щодо розвитку інфраструктури підтримки малого і середнього підприємництва, спрямовує, координує та контролює діяльність органів виконавчої влади, які забезпечують надання державної підтримки[1]

Формування правової бази малого підприємництва — найголовніша передумова його становлення та розвитку. Законодавство у сфері малого підприємництва має становити єдину систему як за взаємною узгодженістю норм, так і за цілісністю самого нормативно-правового регулювання підприємницької діяльності.

Аналіз нормативно-правової системи регулювання українського малого підприємництва свідчить, що сучасна законодавча база є неадекватним відгуком на нові умови реформування української економіки, вона значною мірою гальмує розвиток уже функціонуючого малого підприємства.

Для України, яка перебуває на перехідному етапі і в якій ще панує високо монополізована економіка, становлення та розвиток підприємництва як приватного сектору економіки набуває виключної актуальності [2].

Відсутність в Україні належної юридичної обґрунтованості цивілізованого розвитку малого підприємництва спонукає до стихійних, некерованих з боку держави процесів у регулюванні діяльності комерційних структур. Це призводить до значних втрат ефективності у функціонуванні комерційних

підприємницьких організацій, загостренню протиріч в інтересах держави і підприємців. Крім того стихійний розвиток малого підприємництва є високо ризикованим.

На розвиток малого підприємництва в Україні негативно впливають проблеми недосконалості й обтяжливості системи оподаткування, адміністративні перешкоди у сфері підприємництва, нерегульованість питань фінансування і кредитування, зокрема мікрокредитування малого підприємництва, практична відсутність державної фінансової допомоги, нерозвиненість інфраструктури підтримки підприємництва.

Основними напрямками дальшого розвитку малого підприємництва в Україні у найближчій перспективі є: формування належної законодавчої бази, сприятливої для розвитку малого бізнесу; вдосконалення фінансово-кредитної підтримки; забезпечення матеріально-технічних та інноваційних умов розвитку малих підприємств; інформаційне та кадрове забезпечення бізнесу; стимулювання зовнішньоекономічної діяльності суб'єктів малого та середнього підприємництва українських малих підприємств; по-друге, наявні розрізнені документи, постанови перетворюються в життя далеко не цілком [3].

Саме малі підприємства забезпечують розвиток економічної системи країни та наближають її до споживачів. Підприємство здатне вирішувати такі економічні завдання, як створення в країні конкурентного середовища, залучення приватного капіталу і зовнішніх інвестицій, а також удосконалення наявних технологій виробництва. Водночас ці підприємства виконують найважливішу роль у державі – надають громадянам країни робочі місця, створюють реальні джерела їх доходів, забезпечують виробництво товарів, виконання робіт і надання послуг для населення за доступними цінами та збільшують дохідну частину бюджетів різних рівнів.

Виходячи з цього, можна зробити висновок, що удосконалення нормативно-правової системи призведе не лише до покращення становища та розвитку малого бізнесу в Україні, а й стане невід'ємною часткою антикризової політики, що забезпечить Україні швидкий, дієвий та позитивний результат в усіх сферах економіки.

Література

1. Закон України «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні», 2012
2. Іванілов О.С. Економіка підприємства: підручник. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 728 с.

ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ БАНКІВСЬКОЇ ТАЄМНИЦІ В УКРАЇНІ

Гайдай Н.М.

Харківський національний економічний університет імені С.Кузнеця

Особливості національної економічної системи, що ґрунтується на ринкових відносинах, вимагають від учасників забезпечення та збереження

конфіденційності інформації в сфері професійної банківської діяльності, що в свою чергу становить зміст професійної таємниці. Для стабільного та ефективного функціонування банківської системи держава створює умови та надає гарантії зайняття банківською діяльністю. Однією з таких гарантій є банківська таємниця.

Банківська таємниця полягає в додержанні та збереженні інформації, яку банки та їх службовці одержують у процесі професійної діяльності стосовно економічної та особистої діяльності їх клієнтів. Банківська таємниця є різновидом професійної таємниці.

Існування банківської таємниці та її необхідність пов'язані з тим, що здійснення банківських операцій і банківської діяльності в цілому, а також укладення конкретних банківських угод певною мірою являє собою одержання, переробку, збереження і використання інформації, яка, як правило, має високу економічну та іншу цінність. Варто зауважити, що зобов'язання стосовно професійної таємниці встановлюються передусім в інтересах клієнта, а не банкіра, оскільки специфіка банківських послуг передбачає одержання банком від свого клієнта інформації, від якої дуже часто залежить добробут цього клієнта. Слід підкреслити, що самі банки в певних випадках теж можуть виступати як клієнти інших банків, оскільки мають свої власні рахунки.

Питання конфіденційності взаємовідносин банків та їх клієнтів не є лише питанням тільки їх двосторонніх відносин. Головна роль у регулюванні цих правовідносин належить насамперед державі, оскільки лише держава в особі її уповноважених органів може встановлювати та підтримувати певний правовий порядок створення та передачі будь-якої інформації, особливо якщо йдеться про інформацію, яка забезпечує безпеку та стабільність економічних відносин у країні. У зв'язку з цим закономірним є закріплення у чинному законодавстві гарантій держави щодо збереження конфіденційної інформації.

Відповідно до статті 1076 Цивільного кодексу України [1]: банк повинен гарантувати таємницю банківського рахунку, операцій за рахунком і відомостей про клієнта. При цьому, відомості про операції та рахунки можуть бути надані тільки самим клієнтам або їхнім представникам. Іншим особам, у тому числі органам державної влади, їхнім посадовим і службовим особам такі відомості можуть бути надані виключно у випадках та в порядку, встановлених законом про банки і банківську діяльність.

У статті 60 Закону України «Про банки і банківську діяльність» [2] передбачено, що інформація щодо діяльності та фінансового стану клієнта, яка стала відомою банку у процесі обслуговування клієнта та взаємовідносин з ним чи третім особам при наданні послуг банку і розголошення якої може завдати матеріальної чи моральної шкоди клієнту, є банківською таємницею.

Згідно зі статтею 62 Закону України «Про банки і банківську діяльність» [2] інформація щодо юридичних та фізичних осіб, яка містить банківську таємницю, розкривається банками на письмовий запит або з письмового дозволу власника такої інформації. На письмовий запит власника інформації, що становить банківську таємницю або з його письмового дозволу, банк

розкриває таку інформацію в обсязі, визначеному в письмовому запиті або дозволі.

Правління Національного банку України Постановою Національного банку України № 267 від 14.06.2006р затвердило «Правила зберігання, захисту, використання та розкриття банківської таємниці» [3], відповідно до пункту 3.1 яких письмовий запит та/або дозвіл клієнта про розкриття інформації, що містить банківську таємницю і власником якої є такий клієнт, складається за довільною формою. Письмовий дозвіл фізичної особи – клієнта банку має бути підписаний цією особою. Її підпис має бути засвідчений підписом керівника банку чи вповноваженою ним особою та відбитком печатки банку або нотаріально.

Відповідно до статті 11 Закону України «Про інформацію»[4] основними даними про особу (персональними даними) є: національність, освіта, сімейний стан, релігійність, стан здоров'я, а також адреса, дата і місце народження. Розголошення перелічених відомостей щодо споживача фінансових послуг, потребує його дозволу, оскільки такі дані вважаються таємницею.

При укладанні кредитних договорів зазвичай впливає отримання кредитором згоди споживача на розголошення інформації, але лише про стан виконання зобов'язань за кредитним договором. При цьому до кредитного договору як правило не включається дозволу споживача на розголошення кредитором відомостей про банківські рахунки, фінансово-економічний стан, сімейний стан, а також даних про адресу, дату і місце народження споживача. Умови такого кредитного договору не дають права кредитору, порушуючи норми чинного законодавства, втручатися в особисте і сімейне життя, а тим більше вести незаконний збір персональних даних, зберігати та поширювати інформацію про споживача фінансових послуг або дискредитувати людину за місцем роботи.

Таким чином, банківську таємницю можна визначити, як встановлену законом та гарантовану банком систему правових і спеціальних технічних засобів, що забезпечують правовий режим обмеженого доступу до інформації про банківській рахунок, операції за рахунком і відомості про клієнта. Вона є водночас засобом захисту особистості клієнта, охорони ділової таємниці та зміцнює довіру до національної банківської системи.

Список використаних джерел:

1. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/435-15>

2. Закон України «Про банки і банківську діяльність» від 07.12.2000 № 2121III [Електронний ресурс], Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/212114>
<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3795-17>

3. Постанова правління НБУ «Правила зберігання, захисту, використання та розкриття банківської таємниці» від 14.07.2006 № 267 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0935-06>

4. Закон України «Про інформацію» від 02.10.1992 № 2657-ХІІ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>

ПРАВОВІ АСПЕКТИ ЗАХИСТУ КОМП'ЮТЕРНИХ ПРОГРАМ В УКРАЇНІ

Грищук Н.Р.

Харківський національний економічний університет імені С.Кузнеця
Науковий керівник : к.ю.н. Капустян Н. М.

Загальновідомо, що комп'ютерна програма є особливим об'єктом права інтелектуальної власності. Вдосконалення національного законодавства у галузі інтелектуальної власності вимагає забезпечення ефективного правового захисту творчої діяльності розробників програмного забезпечення, які вносять неабиякий внесок у науково-технічний розвиток потенціалу нашої держави.

Відповідно до Концепції легалізації програмного забезпечення та боротьби з нелегальним його використанням, затверджений розпорядженням Кабінету Міністрів України від 15. 05. 2002 р.[1] визначено основи урядової політики щодо легалізації програмного забезпечення та боротьби з нелегальним його використанням, а також передбачено проведення заходів, пов'язаних з удосконаленням та розвитком ринку програмного забезпечення.

Всупереч поширеній думці, враховуючи рівень закріпленості та урегульованості правовідносин пов'язаних із таким об'єктом інтелектуальної власності як комп'ютерна програма, можна стверджувати, що її можна віднести як до об'єктів авторського права так і до об'єктів патентного права. Так, на думку А. Музики [2, с. 87] комп'ютерна програма є різновидом комп'ютерної інформації. Вона обов'язково містить певні відомості і одночасно є побудованою за особливими правилами — сукупністю "зрозумілих" комп'ютеру даних (символів, кодів, сигналів, команд, тощо), яка забезпечує функціонування та керування комп'ютерними системами і/або телекомунікаційними мережами, виконання ними певних завдань. Варто звернути увагу на те, що програми, написані різними мовами програмування, мають різні вихідні коди, але після компіляції можуть давати однаковий об'єктний код. Для розуміння суті програми і принципів її дії необхідною є наявність вихідного коду, саме він і має найбільшу цінність. Володіючи ним, можна поліпшувати і модифікувати програму. Структура алгоритму програми відображає стиль і рівень автора, його індивідуальність. Можна зробити висновок про те, що зміна вихідного тексту веде до появи нової комп'ютерної програми, оскільки форма представлення тексту буде нова. Враховуючи все вищенаведене, можна зробити припущення, що об'єктів охорони, пов'язаних із програмним забезпеченням, значно більше. Це і програма в цілому, і зображення, виведені програмою на екран монітора, текстовий і звуковий

супровід, логотип програми, назва програми та дизайн її інтерфейсу. Усі ці об'єкти мають охоронятися.

Слід нагадати, що відповідно до ст. 51 Закону України "Про авторське право і суміжні права", захист особистих немайнових і майнових прав суб'єктів авторського права і (або) суміжних прав здійснюється в порядку, встановленому адміністративним, цивільним і кримінальним законодавством. Сьогодні питання щодо охорони та обрання способу охорони залишається відкритим. Можна виокремити три основні варіанти охорони: за допомогою патентів, тобто на праві промислової власності; за допомогою засобів авторського права; в режимі конфіденційної інформації або промислових секретів.

В свою чергу В. Машуков [3, с. 24] виділяє три види законодавчої охорони щодо комп'ютерних програм: перший — захист патентом, другий — захист авторським правом і третій — захист за допомогою положень, спрямованих проти порушення комерційних таємниць. Думку про те, що комп'ютерні програми можуть бути сприйняті лише як винахід, але ні в якому разі не як об'єкт авторського права ще у 1957 р. висловив у своїх працях К. Шрам [4, с. 12].

Взагалі було висловлено багато аргументів за і проти авторсько-правової охорони комп'ютерних програм. Так, прихильники охорони комп'ютерних програм за допомогою засобів права промислової власності відстоюють, що комп'ютерні програми не носять літературного чи художнього характеру, а отже режиму охорони тільки форми вираження, але не ідей, недостатньо для комп'ютерних програм, а також полягає у тому, що термін охорони авторських прав є надто тривалим для охорони комп'ютерних програм. Прихильники охорони шляхом застосування норм авторського права підкреслювати, що користувач комп'ютерної програми повинен мати в своєму розпорядженні архівну копію програми, що не вписується в доктрину авторського права, і що включення такого специфічного об'єкта, як комп'ютерні програми, до сфери дії авторського права може призвести конструкцію авторського права до послаблення та розвалу.

Таким чином, можна стверджувати, що захисту потребує не тільки окрема комп'ютерна програма, але і всі її компоненти, за допомогою всіх існуючих інститутів правового захисту.

Зауважимо, що ст. 52 Закону України «Про авторське право і суміжні права» [5] передбачає, що власники авторського права можуть вимагати відшкодування збитків, заподіяних їм в результаті піратства — порушення авторського права, включаючи упущену вигоду; вилучення і напрямок на їх користь доходів правопорушника, отриманих в результаті порушення авторського права, замість відшкодування збитків; а також виплати компенсації, обумовленої судом, у сумі від 10 до 50000 мінімальних розмірів заробітної плати. Отже, за порушення авторського права передбачено значний розмір компенсації, але для реалізації цієї відповідальності потрібно, щоб механізм цивільно-правової відповідальності запрацював як слід.

З метою створення ефективної системи охорони прав інтелектуальної власності, пов'язаних із захистом комп'ютерних програм, на нашу думку, найближчим часом необхідно вжити наступні заходи. Так, подальше удосконалення системи охорони прав інтелектуальної власності, пов'язаних із захистом комп'ютерних програм має відбуватись шляхом проведення ретельних досліджень у галузі засобів захисту комп'ютерних програм від протиправних посягань. На підставі аналізу чинних проблем необхідно розробити проект Закону України «Про охорону комп'ютерних програм та баз даних», в якому кожному компоненту комп'ютерної програми буде надано значення окремого об'єкта правової охорони з подальшим його захистом. Розробити додаткові правила з експертизи винаходів, пов'язаних з комп'ютерними програмами та розробити і внести необхідні зміни до Закону України «Про авторське право і суміжні права».

Така система правової охорони буде перешкоджати неправомірному використанню як самої комп'ютерної програми, так і тотожної їй, що написана іншою особою за тим самим алгоритмом та призводить до однакового технічного результату.

Ще одним рішенням цієї проблеми застосування спеціального системного підходу, з використанням авторського, патентного, договірної права, законодавства про недобросовісну конкуренцію, про комерційну таємницю тощо, або створення спеціальної правової системи охорони комп'ютерної програми, що на сьогодні впроваджено у деяких країнах світу.

Література

1. Про затвердження Концепції легалізації програмного забезпечення та боротьби з нелегальним його використанням : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 15 травня 2002 року № 247-р // Офіційний вісник України. – 2002. – № 20
2. Музика А., Азаров Д. Про поняття злочинів у сфері комп'ютерної інформації / А.Музика, Д.Азаров //Право України,- 2003. - № 4. - с. 86 - 89.
3. Машуков В. М. Компьютерное право: практическое руководство / В. М. Машуков. - Львов: Аверс, 1998. - 256 с.
4. Ладник В. Доцільність і можливість охорони комп'ютерних програм нормами патентного права / В Ладник // Інтелектуальна власність. - 2002. - № 9. - с.12 - 16.
5. Про авторське право і суміжні права: Закон України // Відомості Верховної Ради України. - 2001. - 43. - с. 214.

КРЕДИТ: ЙОГО СУТНІСТЬ ТА ПРИНЦИПИ

Дерезуцький В.О.

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Науковий керівник: к.ю.н., доц. Климчук Ю.В.

Кредит - це система економічних відносин у зв'язку з передачею від одного власника іншому у тимчасове користування цінностей в будь-якій формі (товарної, грошової, нематеріальної) на умовах повернення, терміновості, платності.[1] Кредит - це товар, який продається за специфічну ціну, - позичковий відсоток і на специфічних умовах - на строк, з поверненням.

Суб'єктами кредитних відносин є кредитор і позичальник. Ними можуть бути будь юридично самостійні особи та дієздатні громадяни, які в змозі нести матеріальну відповідальність за зобов'язаннями кредитної угоди.[2]

Види кредиту: комерційний, банківський, державний, міжнародний, іпотечний, ломбардний.

Основні функції кредиту: *розподільна*, яка полягає в розподілі на поворотній основі грошових коштів, проявляється при акумуляції коштів і при їх розміщенні; *емісійна* - у створенні кредитних засобів обігу та заміщення готівкових грошей, проявляється в тому, що в процесі кредитування створюються платіжні засоби; *контрольна* - полягає у здійсненні контролю за ефективністю діяльності економічних суб'єктів, проявляється в тому, що в господарстві, що отримало кредит, здійснюється всебічний контроль грошима; *стимулююча*, яка полягає в заохоченні ділової активності шляхом встановлення розмірів ставки відсотка за кредит і суми кредиту.[3]

Основними принципами кредитування є повернення, терміновість і платність. Зворотність припускає, що передані в борг цінності в визначеній заздалегідь формі (кредитній угоді), найчастіше грошовій, будуть повернуті продавцю кредиту (кредитору). Порушення принципу поворотності може завдати непоправної шкоди кредитору, тому в сучасних умовах в кредитних угодах прийнято обумовлювати способи страхування кредитного ризику. Цільова спрямованість кредитування забезпечує зворотність і платність позики.

Найважливішими джерелами кредиту виступають: засоби, призначені для відновлення основного капіталу і накопичуються в міру перенесення його вартості у формі амортизації; частина оборотного капіталу, що вивільняється в грошовій формі в зв'язку з розбіжністю часу продажу товарів і купівлі сировини, палива, виплати заробітної плати і т.п.; призначена для капіталізації частина додаткової вартості, що накопичується при розширеному відтворенні до певної величини, залежної від масштабів підприємств та їх технічного рівня; рух коштів бюджетної системи, різних цільових фондів і резервів; утворення доходів і накопичень населення.

Кредитна угода - письмовий договір кредитора і боржника при наданні-одержанні кредиту, детально обумовлює умови повернення, терміновості і платності.

Кредитний ризик - ризик неповернення дебітором кредитору кредиту. Страхування кредитного ризику - система заходів щодо забезпечення повернення кредитору позики в строк.

Терміновість кредитування - це природна форма забезпечення повернення кредиту. Вона означає, що позичка повинна бути не просто повернена, а повернута в суворо обумовлений в кредитній угоді термін. Для цього в кредитній угоді детально розробляється графік погашення кредиту та сплати відсотків

Забезпеченість кредиту - додатковий принцип кредитування, який завжди включається в кредитну угоду.

Найбільш поширеними видами забезпечення позичок є: матеріальні цінності, оформлені заставним зобов'язанням; гарантії посередників платоспроможних юридичних і фізичних осіб (банків і т. п.); страхові поліси, оформлені позичальниками в страховій компанії за ризиком непогашення позики; ліквідні цінні папери.

Принцип платності кредиту означає, що позичальник грошей повинен внести певну одноразову плату за користування кредитом або платити протягом обумовленого терміну.

Додатковим принципом кредитування є його цільова спрямованість, яка створює умови для дотримання принципів поворотності і платності позик, а також певною мірою і їх терміновості. Цей принцип передбачає видачу позики під чітку мету її використання (обумовлюється в кредитній угоді). Цільова спрямованість позички дозволяє кредитору чітко уявляти можливості позичальника з повернення позики в строк з відсотками. Найбільш стабільним вважається кредитування на продуктивні цілі, коли вкладені гроші дають реальну віддачу-прибуток. Принцип диференційованості кредиту означає різний підхід до позичальників залежно від їх реальних можливостей погасити позику. Принцип диференційованого підходу до позичальників залежно від їх реальних можливостей погасити взятий кредит передбачає розподіл позичальників на першокласних і сумнівних. У середині цих груп зазвичай застосовують більш детальну диференціацію, використовуючи систему кредитних рейтингів. У середині кредитних рейтингів боржники диференціюються досить докладно з урахуванням цілого комплексу критеріїв.

Кредитний рейтинг - це система диференціації позичальників за ознакою платоспроможності. Платоспроможність - це здатність позичальника погасити кредит в терміни з відсотками. Залежить від економічних і соціально-політичних чинників.

Сукупна застосування на практиці всіх принципів банківського кредитування дозволяє дотриматися як загальнодержавні інтереси, так і інтереси обох суб'єктів кредитної угоди банку і позичальника.

Література:

1. <http://www.grandars.ru/student/finansy/kredit.html>
2. <http://www.zanimaem.ru/spravochnik-zaemshika/kreditopedia/kredit-sushchnost.php>

3. <http://fkn.ktu10.com/?q=node/1718>

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗДІЙСНЕННЯ БАНКАМИ ВАЛЮТНИХ ОПЕРАЦІЙ

Зінченко А. С.

Харківський національний економічний університет імені С.Кузнеця

За своїм змістом валютні відносини є досить різноманітними, які характеризуються низкою особливостей, а саме: складність і багатоланковість валютної системи як складової фінансової системи, її зв'язок із структурами суспільного виробництва і розподілу, з різними сторонами життєдіяльності суспільства і держави. Різноманітним також є коло учасників валютних відносин: держава в особі уповноважених нею органів, юридичні та фізичні особи.

На підставі різних критеріїв для виконання певних завдань класифікацію та поняття банківських послуг і операцій надавали як українські, так і закордонні науковці, зокрема такі як М. М. Агарков, І. А. Безклубий, О. О. Качан, І. Л. Нурзад, О. М. Олейник, Л. М. Кравченко, А. С. Васильєв.

В світі функціонують декілька моделей організаційних структур регулювання банківської діяльності. Франція, Японія, США, Італія та Німеччина використовують модель – «двох вершин», відповідно до якої нагляд центрального банку здійснюється паралельно з іншими державними органами. Норвегії, Польщі, Данії, Канаді та Австрії функціонує модель єдиного нагляду, відповідно до якої центральний банк відділений від регулятора і функціонує окремо. Жежерун Ю. В. [1] відносить Україну до користувачів секторної моделі – регулювання та нагляд здійснює центральний банк держави, також дана модель функціонує в Великобританії, Греції, Швейцарії, Португалії, Іспанії.

Система валютного контролю, який здійснюють органи банківської системи, складається з двох рівнів: Національного банку України та уповноважених банків.

Правовий статус Національного банку України визначається рядом нормативних актів, як на рівні законів, так і на рівні підзаконних актів починаючи з Конституції України, Цивільним кодексом України, Господарським кодексом України, Законом України «Про Національний банк України», Законом України «Про банки і банківську діяльність», також великою кількістю Постанов Правління Національного банку України.

Для повного і правильного розуміння місця НБУ та його впливу на здійснення банками валютних операцій, в системі органів державної влади та належної та ефективної організації його відносин з вищими органами влади необхідно звернути увагу на статтю 53 Закону України «Про Національний банк України» [2], яка законодавчо закріплює, положення про гарантії невторчання в статус НБУ. Варто звернути увагу на те, що неприпустимість втручання органів законодавчої та виконавчої влади, їх посадових осіб у виконання функцій та повноважень Ради Національного банку України чи Правління Національного

банку України, не більше ніж в розмірах і межах визначених Законом. Костенко О. А. відмічає, що забезпечення самостійності у проведенні єдиної грошово-кредитної політики, обраної НБУ, в сфері і від імені держави, для запобігання неконтрольованої валютної політики [3].

Виділяють декілька ключових ознаками валютної політики НБУ у посткризовий період визначено стабільність валютного курсу гривні на цьому наголошує Кравченко Л. М. [4], зменшення частки операцій НБУ на міжбанківському ринку, від'ємне значення валютних інтервенцій виділяє – Міщенко В. І. [5], зростання обсягу валютних резервів, введення додаткових валютних обмежень на видачу споживчих кредитів в іноземній валюті - зазначає Васильєв А. С. [6]. Реакцією валютного ринку на застосування вказаних інструментів стає зростання обсягів депозитів, переважно в іноземній валюті, скорочення обсягу кредитів в іноземній валюті та їх частки у кредитному портфелі, зменшення рівня доларизації економіки.

Повноваження уповноважених банків мають похідний характер, оскільки вони виступають у ролі агентів Національного банку України, які виконують відповідні дії у сфері валютного контролю в інтересах держави. Гарбінська-Руденко А. В. [7] виділяє специфічну рису уповноважених банків як учасників валютних правовідносин є те, що вони виконують валютні операції різного характеру: валютні операції клієнтів банку, а також власні валютні операції як суб'єкта господарювання.

Вітчизняна система валютного контролю, заснована на попередньому контролі з боку банків за валютними операціями своїх клієнтів, є недостатньо ефективною. Банки під загрозою юридичної відповідальності змушені виконувати невласливі їм функції контролю. Існує ймовірність переслідування банків з боку клієнтів за невиконання чи несвоєчасне виконання ними їх законних доручень, зумовлене суворим дотриманням банківськими установами вимог органів валютного контролю та ймовірністю застосування до них фінансових (штрафних) санкцій з боку Національного банку України, при виявленні помилок, допущених у валютній діяльності. Водночас Національний банк України не володіє інформацією про всі валютні операції, вона стає доступною лише під час здійснення перевірок на місцях у зв'язку з обмеженістю їх тривалості.

Отже, слід зауважити, що в Україні немає єдиного нормативного документу, який поєднував би в собі всі аспекти валютного регулювання і контролю. В дійсній нормативній базі не існує чіткого розподілу функцій валютного регулювання та контролю між державними органами, статті законів носять в основному декларативний характер і містять взаємні посилення. Немає чіткості і у визначенні валютного регулювання та валютних обмежень. А валютні обмеження, що застосовуються чи застосовувалися в Україні, зокрема, попередні імпорتنі депозити, регулювання термінів розрахунків між резидентами та нерезидентами за експортно-імпортними контрактами, обмеження вивозу іноземної і національної валюти за кордон, обов'язкового продажу експортної

виручки у валюті, описані у різних нормативних актах, що є досить незручно для усіх учасників валютного ринку.

Література: 1. Жежерун Ю. В. Зарубіжний досвід забезпечення безпеки банківської діяльності / Ю. В. Жежерун [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://univd.edu.ua/general/publishing/konf/finbezpeka/37_zhezherun.pdf. 2. Закон України «Про Національний банк України» від 20.05.1999 р. № 679 (із змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=679-14>. 3. Костенко О. А. Банківське право навч. посібник. / О. А. Костенко. – К. : Наука, 2000. – 576 с. 4. Кравченко Л. М. Валютне регулювання і валютний контроль в Україні : навч. посіб. / Л. М. Кравченко, О. О. Шапошников. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2001. – 245 с. 5. Міщенко В. І. Банківські операції: підручник / В. І. Міщенко, Н. Г. Слав'янська, О. Г. Коренева. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К.: Знання, 2007. – 796 с. 6. Васильев А. В. Административное право Украины: Учебное пособие / А. В. Васильев. – Х. Освіта, 2003. – 288 с. 7. Гарбінська-Руденко А.В. Правові засади діяльності Національного банку України щодо контролю за дотриманням валютного законодавства / А.В. Гарбінська-Руденко [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.pap.in.ua/4/7/Harbinska-Rudenko%20A.V..pdf>

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ ІННОВАЦІЙНИХ БІЗНЕС-ІНКУБАТОРІВ

Капінус О.

Харківський національний автомобільно-дорожній університет
Науковий керівник: к.ю.н, доцент Селезень С.В.

В Україні, де бізнес-інкубатори лише починають входити в ринкове середовище, у багатьох регіонах нашої країни вже набутий певний практичний досвід у вирішенні регіональних проблем, шляхом залучення до цього процесу малого приватного бізнесу, і надання йому необхідної допомоги через недержавні організації - бізнес-інкубатори. Подальший розвиток у цьому напрямку можливий за умови проведення ретельного аналізу вітчизняного і зарубіжного досвіду, сучасних умов діяльності малого підприємництва і вибору стратегічних напрямків руху на майбутнє.

Серйозною небезпекою для розвитку бізнес-інкубаторів є те, що в умовах України вони, як правило, неприбуткові організації. У кращому випадку вони здатні повернути лише частину витрачених коштів, їхнє завдання в іншому — надати допомогу в становленні комерційного і інноваційного підприємництва, що даватиме прибуток. Створення мережі бізнес-інкубаторів здатне допомогти формуванню ділового середовища, що стимулює не лише комерційну реалізацію нових ідей, а й формує нове бізнес-середовище.

Інноваційний бізнес-інкубатор – це організація, метою якої є формування сприятливих умов для стартового розвитку починаючих суб'єктів

підприємницької діяльності, розроблення і впровадження інноваційних технологій шляхом надання їм певного комплексу послуг і ресурсів.

Інноваційний бізнес-інкубатор є ефективним засобом підтримання і сприяння діяльності новостворених малих і середніх підприємств, але через законодавчу невизначеність їх сутності і правового становища, цей інститут не набув свого поширення в Україні.

Інноваційний бізнес-інкубатор надає починаючим підприємствам «дах над головою» на пільгових умовах, по цінам нижче ринкових. Як свідчить статистика, у ринковій економіці протягом перших п'яти років існування виживає близько 20–30% новостворених підприємств. З досвіду бізнес-інкубаторів видно, що 60–80% фірм, які розпочали в них свою діяльність, продовжують успішно розвиватися на ринку.

Вони можуть бути трьох типів:

1. безприбуткові - ті, що працюють із залученням коштів місцевих органів влади, які зацікавлені у створенні робочих місць та економічному розвитку регіону;

2. прибуткові — ті, що не надають пільги при здаванні в оренду свого майна (орендарям пропонується широке коло різноманітних послуг, однак сплачують вони тільки ті із них, якими реально скористалися);

3. інкубатори, які функціонують при науково-дослідних інститутах, вищих навчальних закладах. Вони виступають як сполучна ланка в розробці нововведень між науковими установами і приватним бізнесом, надають ефективну підтримку підприємствам, які мають намір опанувати високотехнологічну продукцію: необхідні консультації науковців, дослідну та лабораторну базу, обчислювальну техніку, можливість користування бібліотекою.

До переліку послуг цієї організації належать оренда приміщень (офісних, лабораторних); техніко-адміністративне обслуговування (інтернет, телефонний зв'язок тощо); консультаційні (з бізнес плану, юридичні), економічні (менеджмент, маркетинг), інвестиційні (пошук інвесторів, залучення кредитів), науково-технічні та ін. послуги. Доходи складають: орендна плата (на 15-50% нижче ринкової); надання на пільгових умовах правових, рекламних, інформаційних та інших послуг; участь у прибутку тих фірм, в які інкубатор вклав свої засоби в тій чи іншій формі. Тривалість перебування фірми в інкубаторі становить від 2 до 5 років.

Вивчаючи накопичений вітчизняний досвід формування і функціонування бізнес-інкубаторів можна визначити наступні джерела їхнього фінансування: кошти міжнародних фондів, програм грантів і кредитів; кошти зацікавлених міністерств, місцевих адміністрацій, союзів і асоціацій; кошти учасників інкубаторів; кошти спонсорів та інвесторів; кошти комерційних структур і приватних осіб, зацікавлених у роботі бізнес-інкубаторів.

Законодавчою базою для бізнес - інкубаторів і інноваційних центрів в частині занять інноваційною діяльністю є Закони України «Про державну підтримку малого підприємництва» від 19 жовтня 2000 року № 2063 - III і «Про

інноваційну діяльність» від 04 липня 2002 року №40 – ГУ. Відповідно до цих законів, вони можуть бути віднесені до категорії інноваційних підприємств, якщо розробляють, проводять, надають і реалізують інноваційні продукти і (або) продукцію або послуги, об'єм яких в грошовому вимірюванні перевищує 70 відсотків його загального об'єму. Проте, практика показала, що відповідно цьому законодавчому документу державна підтримка інноваційної інфраструктури своєї мети остаточно не досягла, що необхідна більш конкретна державна і регіональна політика щодо забезпечення економіко-правових умов ефективного функціонування, як всієї інноваційної інфраструктури так і, зокрема, бізнес-інкубаторів.

Законодавча невизначеність статусу окремих елементів інфраструктури, перш за все бізнес-інкубаторів, і комплексу послуг, які вони повинні надавати, приводить до різних підходів в їх тлумаченні. У зв'язку з цим необхідно акцентувати увагу на існуючих особливостях в напрямках діяльності таких структур.

Центральними органами державної влади повинна бути напрацьована чітка функціональна визначеність і механізми підтримки окремих елементів інфраструктури, які займаються інноваційною діяльністю, бо інноваційні бізнес-інкубатори є дієвим засобом підтримання діяльності новостворених підприємств і їх існування є необхідний для України.

ПРАВОВИЙ СТАТУС УКРАЇНСЬКИХ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ ЗА КОРДОНОМ

Комихова Я.

Харківський національний автомобільно-дорожній університет
Науковий керівник: к.ю.н., доц. Селезень С.В.

Відповідно до вітчизняного законодавства зовнішньоекономічна діяльність суб'єктів господарювання України може здійснюватися на договірній основі з іноземними партнерами як на території України, так і за її межами. Суб'єктами господарювання в Україні визнаються учасники господарських відносин, які здійснюють господарську діяльність, реалізуючи господарську компетенцію (сукупність господарських прав та обов'язків), мають відокремлене майно, несуть відповідальність за своїми зобов'язаннями в межах цього майна, крім випадків, передбачених законодавством.

Суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності в Україні є: фізичні особи - громадяни України, іноземні громадяни та особи без громадянства, які мають цивільну правоздатність і дієздатність згідно з законами України і постійно проживають на території України; юридичні особи, зареєстровані як такі в Україні і які мають постійне місцезнаходження на території України (підприємства, організації та об'єднання всіх видів, включаючи акціонерні та інші види господарських товариств, асоціації, спілки, концерни, консорціуми, торговельні дома, посередницькі та консультаційні фірми, кооперативи,

кредитно-фінансові установи, міжнародні об'єднання, організації та інші), в тому числі юридичні особи, майно та/або капітал яких є повністю у власності іноземних суб'єктів господарської діяльності; об'єднання фізичних, юридичних, фізичних і юридичних осіб, які не є юридичними особами згідно з законами України, але які мають постійне місцезнаходження на території України і яким цивільно-правовими законами України не заборонено здійснювати господарську діяльність; структурні одиниці іноземних суб'єктів господарської діяльності, які не є юридичними особами згідно з законами України (філії, відділення, тощо), але мають постійне місцезнаходження на території України; спільні підприємства за участю суб'єктів господарської діяльності України та іноземних суб'єктів господарської діяльності, зареєстровані як такі в Україні і які мають постійне місцезнаходження на території України; інші суб'єкти господарської діяльності, передбачені законами України.

Україна в особі її органів, місцеві органи влади і управління в особі створених ними зовнішньоекономічних організацій, які беруть участь у зовнішньоекономічній діяльності, а також інші держави, які беруть участь у господарській діяльності на території України, діють як юридичні особи [1].

Юридичними в Україні вважаються особи, які отримують цей статус від моменту їх реєстрації на території України відповідно до Положення про державну реєстрацію суб'єктів підприємницької діяльності. Юридичні особи України мають право здійснювати свою діяльність, яка виходить за межі України, відповідно до законодавства України, статутних завдань, законодавства іноземної держави та міжнародних угод.

Законодавство України є джерелом встановлення змісту особистого статуту юридичної особи, регулює види її діяльності у міжнародному господарському обігу, що є майже аналогічні видам діяльності іноземних суб'єктів господарювання в Україні. Юридичні особи України здійснюють діяльність від свого імені, несуть самостійну майнову відповідальність, тобто не відповідають за дії інших суб'єктів права України.

Статутом (установчими документами) юридичних осіб визначаються права осіб як юридичних (з моменту реєстрації), їхня спеціальна правоздатність. Юридичні особи можуть здійснювати свою діяльність як суб'єкти міжнародного приватного права тільки у тих сферах господарювання, що визначені статутом. Тобто, суб'єкти господарської діяльності України мають право укладати угоди, спрямовані виключно на виконання статутних завдань.

При порушенні законодавства України до зазначених суб'єктів можуть застосовуватися спеціальні санкції, скажімо, передбачені ст. 37 Закону України "Про зовнішньоекономічну діяльність" та Положенням про порядок застосування до суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності України та іноземних суб'єктів господарської діяльності спеціальних санкцій, передбачених ст. 37 Закону України "Про зовнішньоекономічну діяльність". Ними, зокрема, є індивідуальний режим ліцензування або тимчасове зупинення зовнішньоекономічної діяльності, які застосовуються Міністерством економіки та з питань європейської інтеграції України за рішенням судів або за поданням

органів державної податкової та контрольно-ревізійної служб, митних, правоохоронних органів та Національного банку України.

Законодавство іноземних держав регламентує питання допуску українських суб'єктів господарювання на власну територію, визначає сфери та умови їх діяльності. Межі здійснення діяльності суб'єктів господарювання за кордоном залежить від поширення на них певного виду правового режиму (національного, недискримінаційного, найбільшого сприяння чи спеціального). В більшості випадків іноземне законодавство передбачає для організацій – юридичних осіб національний режим, тобто вони можуть здійснювати господарську діяльність на тих самих умовах і в тому самому обсязі, що й вітчизняні суб'єкти господарювання.

Міжнародні угоди, їх норми можуть регламентувати питання правового режиму, який надається суб'єктам господарювання України за кордоном, сфери їх діяльності, оподаткування, транзиту та інші.

Література

1. Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність» від 16.04.1991 № 959-ХІІ зі змінами та доповненнями.

ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЛІЦЕНЗУВАННЯ В УКРАЇНІ

Коцюба О.В.

Харківський національний економічний університет імені С.Кузнеця
Науковий керівник: к.ю.н., старший викладач Силенко Н.М.

Ряд сфер господарської діяльності підлягає особливому державному контролю, одним із проявів якого є ліцензування, стандартизація і сертифікація різноманітних видів діяльності, товарів, робіт і послуг. Ліцензування є одним із провідних інститутів у системі регулювання господарської діяльності, що набуває важливого значення в процесі переходу від адміністративно – командної до ринкової економіки в Україні.

Наразі система ліцензування знаходиться в процесі становлення: закладено її нормативну базу, продовжується формування системи органів, які здійснюють ліцензування. Однак цей процес йде досить складно і суперечливо, з невиправданими витратами і збоями, що відображає проблеми і труднощі української економіки. Кабмін постанові № 252 від 30 квітня 2014 р. постановив ліквідувати Державну службу України з питань регуляторної політики та розвитку підприємництва, поклавши на Державну регуляторну службу України повноваження та функції з питань реалізації державної регуляторної політики, державної політики у сфері ліцензування, дозвільної системи, нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності та на Міністерство економічного розвитку і торгівлі - повноваження і функції з питань розвитку малого та середнього підприємництва.

Ліцензування - один з елементів цивільної правоздатності юридичних осіб [1]. Перелік видів господарської діяльності, що підлягають ліцензуванню, встановлюється виключно законом. Ліцензування передбачене як один з обов'язків громадянина-підприємця [2]. Базовими документами, що складають правову основу ліцензування певних видів господарської діяльності, є Закон України від 1 червня 2000 р. № 1775-III "Про ліцензування певних видів господарської діяльності", а також документи, прийняті на його виконання.

Відповідно до Закону України "Про ліцензування певних видів господарської діяльності" ліцензійними умовами є вичерпний перелік організаційних, кваліфікаційних та інших спеціальних вимог, обов'язкових для виконання при провадженні видів господарської діяльності, що підлягають ліцензуванню [3]. Перелік видів господарської діяльності, що підлягає ліцензуванню закріплений в ст. 9 цього Закону.

Хоча питання ліцензування було врегульовано відносно нещодавно, існують важливі проблеми, що гальмують процес видачі ліцензії. Закон визначає підстави для прийняття рішення про відмову у видачі ліцензії, у разі відсутності яких орган ліцензування приймає рішення про видачу ліцензії. Ці підстави можуть бути встановлені лише певними способами. Так, невідповідність заявника згідно з поданими документами встановлюється на підставі документальної оцінки доданих до заяви матеріалів. У свою чергу, недостовірність даних у документах, поданих заявником для отримання ліцензії встановлюється як шляхом формальної перевірки - порівнянням змісту заявлених документів із інформацією з інших джерел, так і фактичної перевірки, наприклад, обстеженням за місцем господарської діяльності заявника. Необхідно відмітити, що в останньому випадку необхідність проведення фактичної перевірки чітко не передбачається законодавством. Таке законодавче регулювання не дає органу ліцензування достатніх можливостей провести безпосереднє дослідження фактів на місці.

У структурі органу ліцензування діє лише експертно-апеляційна рада, правовий статус якої регулюється ст. 7 Закону України «Про ліцензування певних видів господарської діяльності» до повноважень якої не відноситься перевірка та контроль достовірності поданої інформації суб'єктами господарювання. Орган ліцензування може здійснювати постійний контроль за підрозділом, оскільки остання знаходиться в його складі. Повноваження такого підрозділу, його правовий статус потрібно закріпити у Законі України «Про ліцензування певних видів господарської діяльності». Підрозділ повинен складатися з осіб, які компетентні у здійсненні контрольних функцій. Це можуть бути особи, які входять до органів, які здійснюють контроль за господарською діяльністю.

Недосконалість національного законодавства в сфері ліцензування господарської діяльності спроможне гальмувати її розвиток на макроекономічному рівні. Прикладом може слугувати стан комунікаційних послуг мобільних операторів на ринку України. Мобільні оператори вже довгі роки домагалися видачі 3G-ліцензій. Без них у компаній повільно розвиваються

перспективні послуги бездротового інтернет-доступу, адже використовувана зараз технологія EDGE забезпечує передачу даних з максимальною швидкістю 474 кілобіт за секунду в порівнянні з 14,4 мегабіт за секунду в 3G. Довгий час в країні тільки один оператор мав ліцензію на 3G в GSM (не враховуючи 3G від Інтертелекому в стандарті CDMA). В Україні обіцяли приступити до впровадження мобільного зв'язку третього покоління ще до кінця 2013 року.

Список використаної літератури

1. [Цивільний кодекс України](#) від 16.01.2003, чинний, поточна редакція від 06.11.2014, Електронний ресурс - <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/435-15>
2. [Господарський кодекс України](#) від 16.01.2003, чинний, поточна редакція від 06.11.2014. Електронний ресурс - <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/436-15>
3. Закон України «Про ліцензування певних видів господарської діяльності» від 01.06.2000, чинний, редакція від 15.10.2014. Електронний ресурс - <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1775-14>.

ПРАВОВИЙ АСПЕКТ ОПТИМІЗАЦІЇ ТА РЕГУЛЮВАННЯ ТРАНСАКЦІЙНИХ ВИТРАТ

Льон А.В.

Харківський національний економічний університет імені С.Кузнеця
Науковий керівник: к.ю.н. Денисюк Т. С.

На сучасному етапі розвитку економіки проблема виявлення та дослідження трансакційних витрат набула особливої актуальності. Погоджуючись із думкою О. В. Ніколаєвої [3] варто зазначити, що це пов'язано з тим, що рівень цих витрат є високим в країнах як з високорозвиненим, так і з недостатньо розвиненим інституційним середовищем.

«Трансакційні витрати» – одне з ключових понять сучасної інституціональної теорії, представниками якої є Р. Коуз, Д. Норт, О. Уільямсон, А. Олейнік, Р. Капелюшников, С. Малахов, А. Шастітко та інші. Але, не зважаючи на чисельні публікації з цього питання, проблеми дослідження правового регулювання трансакційних витрат потребують подальшого доопрацювання.

Загальноприйнятим є наступне визначення трансакційних витрат – це витрати, які пов'язані зі збиранням, накопиченням, обробкою та аналізом інформації про ринок, проведенням переговорів та контролем і захистом виконання контрактів. А також витраті, пов'язані з реалізацією механізму оподаткування і соціальних заходів (безробіття, соціальне страхування, пенсійний фонд). Трансакційні витрати – це витрати у сфері обміну, в основі якого лежить не просто факт фізичної передачі благ, а обмін пучками правочинностей.

Сучасне становище української економіки відповідає загальносвітовим тенденціям, що проявляється у зростанні трансакційних витрат, а отже,

потребує своєчасної розробки та впровадження правових заходів щодо оцінки та регулювання трансакційних витрат [5].

В розвинених країнах значна питома вага трансакційних витрат зумовлена великою кількістю потенційних суб'єктів господарювання та кількістю трансакцій, які здійснюються ними. Що стосується країн з перехідною економікою, то високий рівень цих витрат обумовлений ще і тим, що механізм взаємодії між державними органами і суб'єктами підприємства ще й досі не відпрацьований; до того ж, недостатньо розвинений правовий бік ринкових відносин, що призводить до обману, викривлення інформації про споживачів, властивості товарів та їх реальну цінність [4].

Економіка України характеризується нерозвиненістю ринкових інститутів, недосконалістю інституційних структур, адміністративного апарату країни та заборгованістю держави перед суб'єктами господарювання, що призводить до підвищення рівня трансакційних витрат як на мікро-, так і на макрорівні. Таким чином, недосконалі ринкові та правові механізми й непослідовність державного регулювання стали факторами різкого зростання рівня трансакційних витрат в Україні. До того ж, законодавча база України є недосконалою: відсутній механізм вільного доступу до ділової інформації про репутацію та діяльність фірм, слабкий механізм захисту прав власності з боку держави.

Через великі обсяги трансакційних витрат зменшується ефективність суспільного виробництва, ставиться під загрозу конкурентоспроможність суб'єктів господарювання та посилюється небезпека тінізації економіки [6].

Таким чином, необхідно провести ряд заходів щодо оптимізації трансакційних витрат як на мікро- так і на макрорівні, а саме: удосконалення діючої законодавчої бази відносно процедури проходження адміністративних бар'єрів та механізмів захисту прав власності шляхом приближення до сучасних вимог світової системи права. До того ж, необхідне налагодження розрахунково-платіжної дисципліни підприємств, подолання заборгованості держави перед суб'єктами господарювання, реформування інститутів та інституцій; впровадження електронного уряду [2]. Як показує світовий досвід, головним наслідком впровадження е-уряду є суттєве скорочення рівня трансакційних витрат, забезпечення можливості економії бюджету, зниження рівня корупції та підвищення рівня продуктивності праці. У 2010 р. Кабінет міністрів України прийняв «Концепцію розвитку електронного уряду в Україні» [1]. Таким чином, в Україні створені усі передумови для розвитку е-уряду на якісно новому рівні.

Варто зазначити, що такі заходи сприятимуть зниженню рівня нелегальної економіки, зменшенню корупції, поповненню державного бюджету та підвищенню інвестиційної привабливості в країні, що призведе до зростання ступеню задоволеності суспільства та ефективності економічної діяльності.

Література:

1. Про схвалення Концепції розвитку електронного урядування в Україні 2010 р.

2. Колесниченко И. М. Регулирование транзакционных издержек с помощью информационно-коммуникационных технологий: реалии и перспективы в экономике Украины / И. М. Колесниченко // Харьков: Бизнес информ, 2013. – С. 49-54.

3. Николаева Е. В. Эволюция взглядов на проблему транзакционных издержек / Е.В. Николаева // Вестник ЧелГУ. Серия «Экономика». - Челябинск:ЧелГУ, 2008, стр. 56-61.

4. Особливості визначення транзакційних витрат на підприємстві / Яцина В.В. // Сборник научных трудов "Вестник НТУ "ХПИ". X : 2011.

5. Чмир, О. С. Сектор транзакційних послуг в системі національної економіки / О. С. Чмир // Вісник Чернігівського державного технологічного університету. Чернігів : ЧДТУ, 1996 - С .6-14.

6. Шепеленко О. В. Глобализация и международные транзакционные издержки/ О. В. Шепеленко // Прометей. – Донецьк, 2005. – Вип.3 (18). – С.38 – 42.

РОЗВИТОК ТА СТАНОВЛЕННЯ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ В УКРАЇНІ

Попов Д.

Харківський національний автомобільно-дорожній університет
Науковий керівник: к.ю.н., доцент Л.В. Єрофєєнко

Проблема розвитку суб'єктів господарювання це системна проблема не тільки майбутніх суб'єктів господарювання, але й всієї держави.

З метою регулювання відносин щодо створення та розвитку суб'єктів господарювання було прийнято цілу низку законів, зокрема: «Про захист економічної конкуренції», «Про Антимонопольний комітет України», «Про захист від недобросовісної конкуренції», інші нормативно-правові акти, які урегулювали умови функціонування суб'єктів господарювання. Але з іншого боку особи, які приймають участь в нормотворчості, мають свою корисну мету, їх вплив необхідно зменшувати з допомогою відповідних законів, таких як: «Про засади запобігання і протидії корупції». Впевнені, що повинен діяти закон: «Верховенство права та справедливий суд. Рівність перед правосуддям — замість вибіркового застосування закону, що заперечує сам принцип правосуддя та перетворює його на інструмент авторитарної примхи».

Необхідно підвищувати конкурентне середовище на ринку, бо за результатами опитувань, конкуренцію вважають істотним фактором впливу на господарську діяльність від 25% до 49% керівників підприємств (окрім сільського господарства). Розв'язання проблеми розвитку конкуренції належить до компетенції центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування і потребує комплексного підходу. Експерти вважають, що існує три варіанти розв'язання проблеми.

Перший варіант передбачає проведення структурної демонополізації, зокрема пов'язаної із зміною відносин власності. Однак сьогодні, коли частка підприємств приватної форми власності становить близько 90%, можливості застосування механізму структурної демонополізації підприємств є обмеженими. Водночас подальше подрібнення підприємств може призвести до зниження їх конкурентоспроможності на зовнішньому ринку.

Другий варіант передбачає проведення подальшої лібералізації доступу іноземних суб'єктів господарювання на вітчизняний ринок. При цьому за останні роки загальна вартість імпорту становила близько 25% вартості вітчизняного виробництва товарів і послуг, що свідчить про високий рівень відкритості українського ринку. Реалізація зазначеного варіанта в умовах відсутності необхідних ресурсів для істотного та швидкого нарощування обсягів виробництва конкурентоспроможної вітчизняної продукції призведе до негативних наслідків для вітчизняної економіки, соціальної сфери та національної безпеки.

Третій, оптимальний варіант розв'язання проблеми розвитку конкуренції передбачає виконання центральними та місцевими органами виконавчої влади, та органами місцевого самоврядування комплексу заходів, спрямованих на розвиток конкуренції, її захист і обмеження монополізму. Зазначені заходи є невід'ємними складовими антимонопольно-конкурентної політики, тому досягнення мети можливе лише за умови їх комплексного здійснення.

Проблему передбачається розв'язати шляхом створення передумов для розвитку конкуренції, у тому числі:

- 1) узгодження промислової, інвестиційної, інноваційної, аграрної, зовнішньоекономічної, цінової політики та політики захисту прав споживачів з антимонопольно-конкурентною політикою;
- 2) сприяння розвитку малого та середнього бізнесу;
- 3) усунення або зниження бар'єрів вступу на товарні ринки - сприяння розвитку інфраструктури товарних ринків;
- 4) запровадження проведення моніторингу державної допомоги суб'єктам господарювання та здійснення контролю за наданням такої допомоги;
- 5) удосконалення державного регулювання монополізованих товарних ринків, зокрема природних монополій, та сфери ціноутворення;
- 6) залучення інститутів громадянського суспільства до участі у формуванні та реалізації антимонопольно-конкурентної політики.

При виконанні вищезазначених умов буде досягнуто: зниження рівня монополізації та концентрації товарних ринків; спрощення вступу нових суб'єктів господарювання на товарні ринки; мінімізацію негативного впливу на економічну конкуренцію, що виникає внаслідок антиконкурентних дій органів державної влади і органів місцевого самоврядування, а також неефективного державного регулювання товарних ринків; зменшення негативного впливу на економічну конкуренцію внаслідок порушення вимог законодавства про захист економічної конкуренції, захист інтересів суб'єктів господарювання та споживачів; прийняття рішень з питань економічної політики з урахуванням

цілей і завдань політики розвитку конкуренції; формування у суспільстві позитивного ставлення до економічної конкуренції як фундаментальної суспільної цінності.

Отже, для того щоб досягти високих результатів від впровадження законів, необхідно виконувати їх максимально чітко, своєчасно та у комплексі з суміжними програми розвитку та законами. Обновлювати і розробляти рекомендації, які спрямовані на розвиток підприємництва та конкуренції, попереджати зловживання монопольним становищем і недобросовісної конкуренції.

ПРАВОВА БАЗА РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА

Семикіна А.О, Смецьких О.А
Харківський національний автомобільно-дорожній університет
Науковий керівник: к.ю.н., доцент Леонтєва Л.В.

Знайти розумне співвідношення між державним регулюванням і ринковим саморегулюванням - одне з ключових завдань розбудови Української держави.

На етапі становлення ринкової економіки перед державою постають такі основні завдання. По-перше, формування нової системи відносин власності, які притаманні змішаній, багатокладній економіці. По-друге, формування основних елементів ринкової інфраструктури. По-третє, сприяння становленню підприємництва. До того ж, формування цього сектора економіки не може бути пущено на самоплив, а вимагає чіткого ініціювання, регулювання та підтримки з боку держави.

Слід зазначити, що найважливіша функція держави - розробка законодавства та забезпечення виконання законів, тобто - правове регулювання. Це, власне, і визначає роль держави в ринковій економіці.

Формування та розвиток національного підприємництва значною мірою залежить від створення відповідної правової бази, яка стимулювала б підприємницьку активність та добросовісну конкуренцію.

Сьогодні правове регулювання підприємництва здійснюється численними нормативно-правовими актами як загального, так і спеціального характеру. Однак уповільнення темпів зростання кількості суб'єктів підприємництва, кількості зайнятих свідчить про недостатність і недосконалість нормативно-правової бази розвитку підприємництва, яка повинна бути першоосновою, фундаментом (базою - в повному розумінні цього слова) формування та розвитку суб'єктів підприємницької діяльності.

Правова база підприємництва - це сукупність законів, нормативних та інструктивних документів, які визначають порядок створення підприємств, реєстрацію фізичних осіб-підприємців, їхні правові та організаційні форми, порядок організації виробництва, забезпечення його необхідними ресурсами, збут, систему оподаткування, відносини між державою та підприємцями,

суб'єктів підприємницької діяльності між собою, а також дають підприємцям певні правові гарантії.

Формування правової бази підприємництва - найголовніша передумова його становлення та розвитку. Законодавство у сфері підприємництва повинно становити єдину систему як за взаємною узгодженістю норм, так і за цілісністю нормативно-правового регулювання підприємницької діяльності.

Світовий досвід свідчить про те, що для успішного розвитку підприємництва необхідно створити правову базу його функціонування, забезпечити належним чином юридичне закріплення прав та постійне правове забезпечення з боку держави, що гарантує захист законного функціонування підприємництва, сприяє його розвитку. Міжнародна практика господарювання доводить, що підприємництво не може існувати без чітких та ефективних законодавчих актів. Тому формування сприятливих умов для ведення підприємницької діяльності неможливе без прийняття та реальної дії таких законів, які б чітко визначали умови здійснення підприємницької діяльності.

У розвинутих країнах з ринковою економікою не існує спеціальних законів про підприємництво. Свобода підприємницької діяльності в цих країнах закріплена в конституції, цивільному законодавстві та в інших нормативно-правових актах, що регламентують господарську діяльність.

В Україні, як і в інших постсоціалістичних країнах, необхідність прийняття спеціального закону з питань підприємництва обумовлена двома причинами: по-перше, необхідністю відмінити існуюче в законодавстві обмеження (до 1991 р. приватна підприємницька діяльність була заборонена, вона вважалась як карний злочин); по-друге, потрібно було сформуванню правового поля, яке стимулювало б розвиток підприємництва та його підтримку. Тому 7 лютого 1991 р. Верховною Радою України було схвалено Закон України "Про підприємництво", який вступив у дію 1 березня 1991 р. Цей Закон визначає основні правові, організаційні, економічні та соціальні засади здійснення підприємницької діяльності (підприємництва) громадянами та юридичними особами на території України, встановлює гарантії свободи підприємництва та його державної підтримки.

Можно зробити висновок, що формування нової системи відносин власності не може бути пущено на самоплив, а вимагає чіткого ініціювання, регулювання та підтримки з боку держави.

ОСНОВНІ ЗАСАДИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ МАТЕРІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ПРАЦІВНИКІВ В УКРАЇНІ

Скрипка О.С.

Харківський національний економічний університет ім. С.Кузнеця
Науковий керівник: старший викладач Коршакова О.М.

Кожен має право на працю, що включає можливість заробляти собі на життя працею, яку він вільно обирає або на яку вільно погоджується. Держава

створює умови для повного здійснення громадянами права на працю, гарантує рівні можливості у виборі професії та роду трудової діяльності, реалізує програми професійно - технічного навчання, підготовки і перепідготовки кадрів відповідно до суспільних потреб.

Використання примусової праці забороняється. Не вважається примусовою працею військова або альтернативна (невійськової) служби, а також робота чи служба, яка виконується особою за вироком чи іншим рішенням суду або відповідно до законів про воєнний і про надзвичайний стан.

Стаття 41 Конституції України передбачає, що ніхто не може бути протиправно позбавлений права власності. Серед правових засобів охорони власності роботодавця від протиправних діянь найманих працівників важливе місце належить заходам матеріальної відповідальності за трудовим правом.

У правовому регулюванні трудових і тісно пов'язаних із ними відносин відбувається звуження сфери централізованого й відповідно розширення сфери договірного регулювання, оскільки «перехід до ринку з необхідністю диктує децентралізацію правового регулювання праці». Про зростання ролі договірного регулювання свідчать нормативно-правові акти, прийняті останнім часом в Україні. Зокрема, розширено повноваження сторін колективних договорів та угод у регулюванні трудових і соціально-економічних відносин, встановлено порядок та умови укладення контракту як особливого виду трудового договору, в якому сторони можуть передбачати і взаємну матеріальну відповідальність.

Підставою виникнення матеріальної відповідальності є трудове майнове правопорушення, тобто винне порушення однією зі сторін трудового договору своїх обов'язків, що призвело до заподіяння майнової шкоди іншій стороні. Власник або уповноважений ним орган у відповідності до статей 131, 153 КЗпП України зобов'язаний створити умови, необхідні для нормальної роботи і забезпечення повного збереження дорученого працівникам майна, створити безпечні й нешкідливі умови праці. Працівники повинні дбайливо ставитися до майна підприємства, установи, організації і вживати заходів для запобігання шкоди. Невиконання сторонами трудового договору цих обов'язків може привести до заподіяння шкоди і притягнення до матеріальної відповідальності.

Елементи трудового майнового правопорушення є одночасно умовами матеріальної відповідальності сторін трудового договору. Такими умовами є:

- наявність прямої дійсної шкоди, під якою потрібно розуміти втрату, погіршення або пониження цінності майна, необхідність для підприємства, установи, організації зробити витрати на відновлення, придбання майна або інших цінностей або зробити зайві виплати;

- протиправність дії або бездіяльності однієї зі сторін трудового договору (невиконання або неналежне виконання трудових обов'язків);

- причинний зв'язок між протиправним порушенням стороною трудового договору свого обов'язку і майновою шкодою, що наступила, тобто результат з неминучістю впливає із заподіяного особою діяння. Відповідальність не може наступити за випадкові наслідки діяння;

- вина працівника, власника або уповноваженого ним органу. Вина являє собою відношення працівника до заподіяної шкоди у формі умислу чи необережності.

Для притягнення до матеріальної відповідальності необхідні всі вказані умови у сукупності.

Трудове законодавство закріплює ряд юридичних гарантій, які забезпечують здійснення громадянами свого права на працю. Серед них - передбачений ст. 5-1 КЗпП правовий захист від необгрунтованої відмови в прийомі на роботу і незаконного звільнення, а також сприяння в збереженні роботи. Створено цілу низку правових гарантій щодо забезпечення права людини на працю в Україні, зокрема, ст. 43 Конституції України встановлено, що держава гарантує рівні можливості у виборі професії та роду трудової діяльності, а також можливість звернутися до суду за захистом прав і свобод громадян, ст. 22 КЗпП передбачено заборону необгрунтованої відмови в прийнятті на роботу, а ст. 5-1 КЗпП правовий захист від необгрунтованої відмови у прийнятті на роботу. Таким чином, необгрунтована відмова роботодавця у прийнятті на роботу не тільки осіб, зазначених у ст. 232 КЗпП, а будь-якої особи, яка має трудову праводієздатність, і якщо така відмова спричинила майнову шкоду особі, є підстави порушувати питання про притягнення винного в цьому роботодавця до матеріальної відповідальності перед такою особою.

У КЗпП України не досягнуто балансу однакового захисту прав як працівника, так і роботодавця (в індивідуальному трудовому правовідношенні), як роботодавця, так і колективу працівників (у колективному трудовому правовідношенні). В новому Трудовому кодексі України при врегулюванні питань матеріальної відповідальності слід враховувати вплив закону вартості на трудові відносини, а також при формулюванні норм щодо розміру та порядку відшкодування заподіяної шкоди, які виконують захисну функцію в трудовому праві, виходити з принципу рівного захисту матеріальних прав сторін трудового договору, який вимагає в ринкових умовах не тільки захисту трудових прав та інтересів працівника, а й роботодавця.

У зв'язку з цим чекають свого нового вирішення питання щодо розмірів і порядку відшкодування сторонами заподіяної шкоди, врегулювання строків позовної давності з питань матеріальної відповідальності та ін.

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ЗАХИСТУ ПРАВ ГРОМАДЯН ПРИ ОТРИМАННІ КРЕДИТІВ

Терно В.А.

Харківський національний автомобільно-дорожній університет
Науковий керівник: к.ю.н., доцент Л.В. Єрофєєнко

Проблеми захисту прав громадян як споживачів фінансових послуг досить гостро постали на території України. Банки та інші фінансові установи,

користуючись недосконалістю чинного законодавства, неодноразово порушують права звичайних споживачів. Відсутність належного правового регулювання, чіткого механізму встановлення санкцій до фінансових установ та їх посадових осіб за порушення прав споживачів фінансових послуг, зумовлюють необхідність аналізу та розробки стратегії захисту прав громадян, як споживачів фінансових послуг на сучасному етапі.

Частинами першою та другою статті 55 Закону України «Про банки і банківську діяльність» встановлено, що відносини банку з клієнтом регулюються законодавством України, нормативно-правовими актами Національного банку України та угодами (договорами) між клієнтом та банком. Саме угода між клієнтом та банком є тим документом, що містить найголовніші засади кредитування у кожному конкретному випадку. Банк зобов'язаний докладати максимальних зусиль для уникнення конфлікту інтересів працівників банку і клієнтів, а також конфлікту інтересів клієнтів банку, підписуючи різні угоди з клієнтами (позичальниками).

Виходячи з конституційного обов'язку держави нести відповідальність перед людиною за свою діяльність, та, враховуючи, що утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави, кожний громадянин відповідно до частини першої статті 55 Конституції України має право на захист своїх конституційних прав і свобод, зокрема шляхом звернення до суду за захистом свого особистого немайнового або майнового права та інтересу.

Враховуючи те, що при ринкових відносинах банки та банківська сфера займає особливе місце в розвитку держави та суспільства державою має бути звернена особлива увага на формування законодавства, яке у даний момент містить численні недоліки та прогалини, які створюють можливість не лише неоднозначного трактування норми закону, а також дає можливість банкам та клієнтам зловживати правами один одного. Зокрема, уваги потребує положення частини 4 статті 11 Закону України «Про захист прав споживачів»: «У договорі про надання споживчого кредиту може зазначатися, що відсоткова ставка за кредитом може змінюватися залежно від зміни облікової політики Національного банку України або в інших випадках про зміну відсоткової ставки за споживчим кредитом споживач повідомляється кредитодавцем письмово протягом семи календарних днів з дати її зміни. Без такого повідомлення будь-яка зміна відсоткової ставки є недійсною».

Інші випадки (за яких можливе підвищення відсоткової ставки), про які йдеться в даній статті ні НБУ у його нормативних актах, ні в жодному іншому законодавчому акті не визначено. Але саме вони – «Інші випадки» мають важливе значення для відносин між банком та споживачем банківської послуги, оскільки певний випадок може поставити клієнта в досить не вигідне становище, порушити баланс сторін у кредитному договорі, що не відповідає засадам договору та принципу рівності сторін.

Тому з метою уникнення не лише можливих неоднозначних трактувань положень даної статті, а також збереження паритету відносин між банком та

клієнтом доцільно або виключити фразу «або в інших випадках», або рекомендувати НБУ як профільному, контролюючому органу в системі банківського регулювання у нормативних актах, що ним видаються, визначити такий перелік інших обставин, за яких можливе підвищення відсоткової ставки по кредиту .

Окремої уваги заслуговують і самі кредитні угоди, що за уважного вивчення не витримують жодної критики з точки зору дотримання прав споживачів. Цього, до речі, не заперечують й самі фінустанови, але не поспішають виправляти ситуацію з огляду на повну бездіяльність Нацбанку й в цьому питанні посилаючись на свободу договору. Але варто визначити, що свобода договору можлива лише в тому випадку, якщо її не обмежує законодавство. Так ЦК України вказує, що зміна кредитної ставки можлива лише за згодою сторін, якщо інше не встановлене законодавством.

НЕКОТОРЫЕ АСПЕКТЫ РЕГИСТРАЦИИ ЮРИДИЧЕСКИХ ЛИЦ, КАК СУБЪЕКТОВ ХОЗЯЙСТВЕННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

Тёпенко А.В.

Харьковский национальный автомобильно-дорожный университет
Научный руководитель: доц., к.ю.н. Климчук Ю.В.

Рассматривая вопрос регистрации предприятия с точки зрения ведения хозяйственной деятельности и режимов налогообложения - любые формы предприятий (ООО, ТОВ, ДП, ПП, ЧП, АО) по законодательству Украины - абсолютно равны. Некоторые виды бизнеса - регистрация ломбарда, регистрация финансовой компании, регистрация страховой компании и или банк имеют ограниченный круг форм собственности, могут осуществлять соответствующую деятельность владельцы предприятий: регистрация ТОВ (ООО) или регистрация ПАТ (ОАО) могут быть единственно возможными вариантами.

Суть разницы между формами предприятий - исключительно "внутренняя": порядок управления, взаимоотношения и ответственность учредителей, механизмы контроля и формирования уставного фонда (уставного капитала), узнаваемость и уровень доверия к той или иной форме собственности у потребителя, преемственность для государственных и крупных корпоративных заказчиков и т.п.

Что изменилось при регистрации предприятия в Украине в последние годы?

- в Украине при регистрации предприятия отменили печати и разрешения на изготовления печатей и соответственно обязательность использования предприятием печатей в хозяйственной деятельности ООО, ЧП и других предприятий.

- нет требования оплачивать учредительный капитал при регистрации ООО.

- отменили бланк Свидетельства о Государственной регистрации предприятия - его заменила Выписка из реестра, которую можно заказывать сколько угодно раз (срок действия выписки из реестра после ее получения - 30 дней).

- появилась возможность регистрации предприятий (ООО, ЧП) без устава, т.е. используя модульный устав ООО (модульный статут - типовый устав, утвержденный Кабинетом Министров. В этом случае такой модульный устав ООО не является учредительным документом предприятия и не подписывается у нотариуса. При регистрации предприятия в выписке из реестра предприятий Украины ЕГРПОУ (ЕДРПОУ) делается ссылка, что предприятие работает без устава (использует модульным устав) .

- появилась возможность электронной регистрации предприятия без участия нотариуса - личную электронно-цифровую подпись (ЭЦП) при подписанной регистрационных форм и заверении учредительных документов вновь создаваемого предприятия.

На практике в 2015 даже в Киеве пока что использование модульных уставов и электронной регистрации предприятий еще не осуществляется - традиционно бизнес предпочитает бумажные документы вместо электронных форм.

В Украине при начале создания бизнеса выбор происходит в основном между ООО и ЧП:

- частное предприятие - ЧП (ПП, приватне підприємство - укр.), аналога в законодательстве РФ нет, форма по сути близкая к Частной компании LTD в странах общего права (США, Англия, Кипр, оффшорные юрисдикции)

- общество с ограниченной ответственностью -ООО, ТОВ, товариство з обмеженою відповідальністю, укр.) - законодательство аналогично ООО в РФ, совпадают большинство норм Гражданского кодекса.

Критериями выбора между Частным предприятием ЧП, ПП и ООО, ТОВ - Обществом с ограниченной ответственностью становятся в основном следующие факторы:

Простота и стоимость создания ЧП - проще и дешевле, в Украине нет никаких требований к минимальному размеру уставного фонда и срокам его оплате, удобно для нерезидентов инвесторов, ведь для ООО законодательством предусмотрен минимальный размер уставного фонда в размере 1 минимальной зарплат, а в ЧП сумма может быть символической, обычно это 100 гривен.

"Солидность" и "стандартность" аббревиатуры ООО: Для большинства будущих клиентов, потребителей и партнеров аббревиатура "ООО" - выглядит более солидно, понятно и привычно и вызывает больше доверия, чем Частное предприятие (ЧП) - которое иногда путают с физическим лицом - частным предпринимателем - тоже сокращается ЧП. Для торговых компаний, а также для продаж целевой группе с товаров массового спроса на "этикетке" лучше будет выглядеть производитель в форме ООО (ТОВ) - покупать такую продукцию будут более охотно, чем с таким же названием, но в виде частного предприятия ЧП, или еще хуже предпринимателя СПД (ФОП, ИП, ПБЮЛ).

Капитал ООО не менее 1 минимальной зарплаты (около 1100 гривен), которые обязательно внести в течение года деньгами или имуществом. Количество участников ООО от 1 до 100 человек.

ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В СФЕРІ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ

Шевченко Л.А.

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Розвиток суспільства на сучасному етапі настійно вимагає вироблення збалансованого підходу до вирішення не тільки економічних і соціальних, але й екологічних проблем. Вирішення останніх нерозривно пов'язано з чітким визначенням місця і ролі економічних інтересів людей та суспільства в цілому і їх синхронізацією з екологічними нормативами. Політика сталого економічного розвитку повинна бути чітко зорієнтована на неухильне забезпечення тісного зв'язку економіки з екологічними потребами.

Важливим напрямком підвищення ефективності управлінської діяльності в сфері природокористування й охорони навколишнього природного середовища виступає узгодження економічних і екологічних інтересів підприємств, установ, організацій, суспільства в цілому й окремих індивідів. Відображаючи економічні та екологічні інтереси суспільства, держава повинна створювати необхідні й оптимальні умови для об'єднання економічного розвитку з природокористуванням і охороною навколишнього природного середовища. Це можливо лише шляхом комбінації заходів адміністративно-правового впливу на природокористувачів і заходів економічного регулювання природокористування й охорони навколишнього природного середовища.

Економіко-правовий механізм природокористування та охорони навколишнього природного середовища являє собою закріплену в законодавстві систему науково обґрунтованих заходів та стимулів економічного характеру, реалізація яких має на меті забезпечення належної охорони навколишнього природного середовища, економічної безпеки та екологічно збалансованого раціонального природокористування.[3]

Роль економічного механізму в економічному праві визначається тими функціями, які він виконує. Цей механізм на відміну від організаційно-правового, в основу якого покладені адміністративні, організаційні і правові заходи, базується саме на економічних заходах. Їх реалізація – це спроба вирішити одну із важливих проблем охорони довкілля: протистояння економіки і екології. Як відомо, що проблему раніше намагались вирішити головним чином шляхом застосування заходів адміністративного впливу (встановлення заборон та обмежень, притягнення до відповідальності та ін.). Але такий підхід не дав бажаних результатів.

Економічні й адміністративні заходи не можна протиставляти, вони тісно пов'язані між собою і взаємно доповнюють один одного. Адміністративні

встановлюються адміністративним законодавством, а економічні — екологічним, а також природоохоронними нормами, що зосереджені в інших галузях законодавства — цивільному, трудовому, аграрному та ін.[11,12,14,]. Характерною рисою адміністративних засобів впливу на природокористувачів виступає те, що вони базуються на адміністративних приписах, виконання яких забезпечується примусовою силою держави. У сучасних умовах вони теж є об'єктивно необхідними засобами впливу на екологічну мотивацію поведінки природокористувачів. Економічні ж заходи спонукають до такої поведінки, що базується на майновому (економічному) інтересі, вигоді, на матеріальній зацікавленості носія екологічних прав у досягненні реальної мети.

Сполучення адміністративних і економічних методів забезпечення охорони навколишнього середовища і раціонального природокористування — основний напрямок оптимізації економіко-правового механізму в зазначеній сфері.[7]

Система передбачених законодавством економічних заходів та стимулів, що забезпечують охорону навколишнього середовища, екологічну безпеку та екологічно збалансоване раціональне природокористування, складає економіко-правовий механізм. Основними елементами цього механізму відповідно до Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» (ст. 41) виступають: визначення джерел фінансування заходів щодо охорони навколишнього природного середовища; встановлення лімітів використання природних ресурсів, викидів і скидів забруднюючих речовин у навколишнє природне середовище і розміщення відходів; встановлення нормативів плати і розмірів платежів за використання природних ресурсів, викиди і скиди забруднюючих речовин у навколишнє природне середовище, розміщення відходів і інші види шкідливого впливу; надання підприємствам, установам і організаціям, а також громадянам податкових, кредитних та інших пільг при впровадженні ними маловідходних, енерго і ресурсозберігаючих технологій і нетрадиційних видів енергії; здійснення інших ефективних заходів по охороні навколишнього природного середовища. Що ж стосується відшкодування у встановленому порядку збитків, заподіяних порушенням законодавства про охорону навколишнього природного середовища, що назване в ст. 41 Закону серед економічних заходів забезпечення охорони навколишнього природного середовища, то віднесення його до економіко-правового механізму є дискусійним. Таке відшкодування здійснюється в порядку застосування майнової відповідальності.

Список використаної літератури:

1. Балюк Г.І. Екологічне право України: Підручник. — 2-е вид. перероб. і доп. — К.: Юрінком Інтер, 2006. — 192 с.
2. Гетьман А.П. Правове регулювання екологічних суспільних відносин: стан та перспективи//Право України.- 2001. — №4. - с.127
3. Екологічне право: Підручник для студентів юрид. вищ. навч.закладів / Гетьман А.П., Шульга М.В., Попов В.К. та інш.;За заг. Ред. А.П. Гетьмана та М.В.Шульги. _ Х.: Право, 2005. — 382 с.

4. Екологічне право України . Академічний курс: Підручник/ За аг. Ред.. Ю.С. Шемшученка. - К.»Юридична думка», 2005. – 848 с.
5. Костицький В.В. Охорона довкілля : економіко-правове забезпечення. – К.: Ін-т. законодавчих передбачень і правової експертизи, 2003. – 52с.
6. Малишко М. Конституційні основи екологічно-правової системи України//Право України. - 2001. – №12. – С.58.
7. Мунтян В.Л. Правові основи охорони природи. - К.: Знання, 1979. – 47с.

ОБО'ЯЗКОВЕ МАЙНОВЕ СТРАХУВАННЯ ЯК ФАКТОР ЗАХИСТУ ПРАВ СУБ'ЄКТІВ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Яцик І.

Харківський національний автомобільно – дорожній університет
Науковий керівник: к.ю.н., доцент Єрофеєнко Л.В.

Майнове страхування є видом страхування, в якому об'єктом страхових відносин виступає майно. Воно забезпечує страховий захист та відшкодування, насамперед, прямих збитків, хоча за певних умов в обсяг страхової відповідальності можуть включатися й непрямі збитки.

Страхування – це вид цивільно-правових відносин щодо захисту майнових інтересів громадян та юридичних осіб у разі настання певних подій (страхових випадків), визначених договором страхування або чинним законодавством, за рахунок грошових фондів, що формуються шляхом сплати громадянами та юридичними особами страхових платежів (страхових внесків, страхових премій).

Страхування охоплює всі сфери господарського життя і діяльності людини та суспільства, а тому перетворюється в загально універсальний засіб страхового захисту інтересів фізичних та юридичних осіб. Система страхування виконує важливу службову функцію забезпечення захисту учасників різноманітних комерційних операцій від можливих втрат, що виникають, головним чином, у результаті загибелі чи пошкодження майна з причин випадкового і стихійного порядку.

Основними проблемами, що перешкоджають розвитку страхування майна в Україні, є низький рівень доходів населення.

Страхова відповідальність держави обмежена надзвичайними подіями, адже державні фінанси призначені для забезпечення функцій держави, до яких страхування не належить. Страховий захист поточної діяльності юридичних і фізичних осіб належить до їх важливих функцій і не може бути повністю перекладений на державу. З цією метою юридичні особи організовують самострахування. Недоліком системи самострахування є те, що воно змушує суб'єктів відволікати свої обігові кошти в повному обсязі можливих збитків, а це, своєю чергою, зменшує його фінансові можливості щодо операційної діяльності. Це досить дорога і нераціональна форма захисту, яка передбачає

вилучення з обігу значних фінансових ресурсів. Великою проблемою страхування є проблема недовіри до страхових компаній, та деякі аспекти в законодавстві України.

Головним недоліком правового регулювання страхової діяльності є мізерно мала проробка порядку проведення деяких моделей страхування. Початок роботи вітчизняного страхового ринку перед зарубіжними страховиками підводить на той час, коли вже просто доведеться серйозно замислитися над проблемою розвитку цієї ділянки страхового законодавства.

Певні законодавчі механізми регулювання діяльності страхових компаній загалом відповідають світовій практиці, та їх неактивне застосування не сприяє ефективному зростанню якісних показників вітчизняних страховиків. Чільну увагу в нормативи контролю та регулювання приділяється управлінню активами і зобов'язаннями страхової компанії. Потрібне вдосконалення нормативно-правового та законодавчого забезпечення процесів страхування та перестрахування.

Боротьба із страховиками, які ошукують страхувальників також є необхідною умовою для розвитку страхування, адже витіснення таких страхових компаній сприятиме підвищенню довіри до страхового бізнесу. Не менш важливим заходом розвитку страхової діяльності є удосконалення податкової політики. Необхідно запровадити систему прямого оподаткування прибутку страховика, що поставило б страховий бізнес у рівні умови з іншими підприємницькими структурами.

СЕКЦІЯ 3. ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ТРАНСПОРТНИХ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ АВТОМОБІЛЬНОГО ТРАНСПОРТУ

Крюк О. В.

Харківський національний автомобільно-дорожній університет
Науковий керівник: к.ю.н., доцент Леонтєєва Л.В.

Автомобільний транспорт є незамінним видом транспорту в єдиній транспортній системі України та в системах інших держав. Нині він є одним із найдешевших і, безперечно, один із найзручніших. У багатьох випадках, пов'язаних з особливостями рельєфу місцевості, автомобільний транспорт є незамінним. Особливо важливою є роль автомобільного транспорту в містах. Для ефективного використання автомобілів, визначення їхньої оптимальної кількості, вдосконалення роботи, підвищення її показників потрібна постійна оптимізація державного регулювання діяльності в сфері автомобільного транспорту. Основним завданням державного регулювання діяльності автомобільного транспорту є формування ринку його послуг шляхом реалізації єдиної економічної, інвестиційної, науково-технічної та соціальної політики. Державне регулювання залежить від видів автомобільного транспорту.

Також Закон України «Про транспорт» виділяє окремо серед видів транспорту *міський електричний та відомчий транспорт*. Однак у нашій класифікації їх, за великим рахунком, можна віднести їх до автомобільного транспорту.

Розкриваючи склад автомобільного транспорту, Закон України «Про автомобільний транспорт» виділяє:

- *автомобільний транспорт загального користування*: перевізники, автостанції, автовокзали, виконавці ремонту та технічного обслуговування автомобільних транспортних засобів, вантажні термінали (автопорти), вантажні автомобільні станції та контейнерні пункти; автомобільні транспортні засоби перевізників, що використовуються ними для надання послуг з перевезень пасажирів і вантажів;

- *відомчий автомобільний транспорт*: автомобільні транспортні засоби суб'єктів підприємницької діяльності, установ та організацій, що використовуються ними тільки для власних потреб;

- *індивідуальний автомобільний транспорт*: автомобільні транспортні засоби фізичних осіб, що використовуються ними тільки для власних потреб.

З огляду на цю класифікацію законодавець висуває підвищені вимоги до транспорту загального користування порівняно з відомчим та індивідуальним автомобільним транспортом. Проте суб'єкти першого виду автомобільного транспорту мають більш ефективну підтримку з боку держави.

Фінансування діяльності підприємств автомобільного транспорту загального користування здійснюється відповідно до щорічних законів України про Державний бюджет. Багато підприємств (особливо державних та комунальних) фінансується з Державного бюджету. Саме з цим джерелом пов'язане організаційне, науково-технічне та методичне забезпечення, державне регулювання та контроль, міжнародна діяльність автомобільного транспорту загального користування.

Державний контроль на автомобільному транспорті здійснюють центральний орган виконавчої влади в галузі транспорту, його територіальні органи, зокрема служба міжнародних автомобільних перевезень, та урядовий орган державного управління на автомобільному транспорті, а також інші органи державної влади та органи місцевого самоврядування відповідно до законодавства. Переважно роль цього «центрального органу виконавчої влади в галузі транспорту» виконує Міністерство транспорту та зв'язку України.

Розвиток автомобільного транспорту загального користування здійснюється відповідно до загальнодержавної програми розвитку і вдосконалення транспорту.

Органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування в межах своїх повноважень сприяють створенню сталих та безпечних умов роботи автомобільного транспорту загального користування.

Інвестиційну політику на автомобільному транспорті загального користування реалізують суб'єкти підприємницької діяльності шляхом використання своїх внутрішніх ресурсів, зовнішніх інвестиційних ресурсів, а також позичкових та залучених коштів. Інвестиційні проекти на автомобільному транспорті загального користування, спрямовані на реалізацію положень загальнодержавної програми розвитку та вдосконалення транспорту, регіональних програм розвитку автомобільного транспорту загального користування, реалізуються на конкурсних засадах у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України.

ЗАЛІЗНИЧНИЙ ТРАНСПОРТ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Купрієнко К.

Харківський національний автомобільно – дорожній університет
Науковий керівник: к.ю.н., доцент Єрофеєнко Л.В.

Залізничний транспорт — одна з найбільш важливих галузей народного господарства України. Він забезпечує виробничі і невиробничі потреби матеріального виробництва, невиробничої сфери, а також населення в усіх видах перевезень.

Залізничний транспорт є найрозвинутішим в Україні. Перевагами цього виду транспорту є велика розгалуженість та низькі тарифи. Пропускна спроможність залізничної мережі значно перевищує поточні обсяги руху.

Важливість залізничного транспорту в системі транспортних комунікацій України посилюється і тим, що через територію держави пролягають основні транспортні транс'європейські коридори: Схід — Захід, Балтика — Чорне море.

Залізничний транспорт, як транспорт взагалі, є необхідною умовою спеціалізації і комплексного розвитку народногосподарських комплексів регіонів, формування ТВК як локального, так і районоутворюючого значення. Він сприяє суспільному територіальному поділу праці, формуванню зв'язків між населеними пунктами та всередині їх. Без транспорту неможлива інтеграція України у загальносвітову економічну систему. Це потребує модернізації старих та будівництва нових транспортних магістралей міждержавного значення.

Гальмує процес розвитку залізничного транспорту та інтегрування України у світовий економічний простір невпорядкованість системи державного регулювання, що вимагає невідкладного й оперативного вирішення таких важливих ключових завдань:

- пошук нових механізмів упорядкування системи державного регулювання залізничного транспорту;

- адаптація законодавчої та організаційної бази до нових умов;

- прискорення розвитку транспортної інфраструктури;

- створення міжнародних транспортних коридорів;

- інтегрування в транспортні системи Європи та інших регіонів;

- посилення ролі людського фактору в управлінні галуззю;

- збагачення центральних органів виконавчої влади в галузі залізничного транспорту України системою наукових принципів, форм і методів удосконалення існуючої системи та механізмів регулювання розвитку залізничного транспорту;

- проведення спеціальних цільових наукових досліджень у цій сфері тощо.

В Україні завдяки геополітичному розташуванню історично сформувалися сприятливі умови для формування та розміщення залізничної мережі. На даний момент вона по загальній довжині шляхів займає четверте місце у світі після США, Росії і Канади.

Залізнична галузь працює в цілому рентабельно, проте фінансовий стан залізниць не дозволяє перейти на сучасні технології перевезень, стримує рішення актуальних завдань. Розвиток національної транспортної системи України потребує ефективного державного регулювання. Перспективою такого регулювання є реалізація програм, спрямованих на подальше підвищення ефективності роботи, впровадження нових технологій і забезпечення конкурентоспроможності залізничного транспорту: поетапне впровадження швидкісного руху пасажирських поїздів; довести довжину станційних колій до 80—85 % експлуатаційної довжини залізниць; збільшити полігон електричної тяги до 45—50 % експлуатаційної довжини залізниць; поповнити парк локомотивів електровозами та тепловозами нового покоління з максимальною уніфікацією вузлів, автоматизованими системами управління, діагностики й безпеки, а вагонний парк — великовантажними вагонами; створити виробничу

базу для будівництва пасажирських вагонів з придбанням імпортного устаткування та нових технологій.

До програми розвитку залізничного транспорту необхідно також впровадити європейські стандарти, що підвищують безпеку руху поїздів та автомобільного транспорту на залізничних переїздах, технічне переоснащення колійного господарства, збільшення міжремонтних строків експлуатації залізничних колій. Також необхідно усунути проблеми у сфері вантажних і пасажирських перевезень. Це стосується, перш за все, збалансування інтересів залізниць та споживачів. Рівноваги можна досягти шляхом установавання оптимального розміру транспортної складової в ціні продукції та рівня рентабельності перевезень. Збільшити рівень рентабельності пасажирських перевезень можна шляхом впровадження з урахуванням міжнародного досвіду механізму диференціювання тарифів, поетапної ліквідації перехресного субсидування пасажирських перевезень за рахунок вантажних перевезень, розроблення та впровадження дієвого механізму компенсації залізницям витрат, пов'язаних з перевезенням пільгових категорій пасажирів, забезпечення самоокупності перевезень у міжнародному та міжобласному сполученнях.

Залізничний транспорт України відіграє провідну роль у здійсненні економічних зв'язків. Тож, реструктуризуючи саме цю транспортну галузь, держава забезпечить собі міжнародне державно-приватне партнерство, що в свою чергу стимулюватиме розвиток економіки і модернізації виробничо-технічної бази залізничного транспорту. Таким чином, з перспективою розвитку український залізниць, як сектору економіки, відбуватиметься пропорційний розвиток її інших галузей.

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ ТРАНСПОРТОМ В УКРАЇНІ

Куценко А.С.

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Науковий керівник: к.е.н., доц. Лантух І.В

В житті кожної держави досить важливу роль посідає транспортне забезпечення суспільства. Нині майже кожна людина має свій автомобіль, вміє ним користуватися і використовує у певних цілях. Також широке використання транспорту спостерігається на різних підприємствах. Відомий фізик А.Ейнштейн казав: «Подібно до руху найдрібніших часток, що несуть енергію іншим тілам, транспорт є життєво важливим і сполучною ланкою між різними сферами людської діяльності» тобто транспорт – це рух, а рух є прогресом людського життя. Але для того, щоб в країні все було добре і спостерігався певний порядок, влада розробила відповідні закони щодо забезпечення діяльності транспортних підприємств.

Транспортне право України є міжгалузевим комплексом, який складається з норм різних галузей права. Підставою для їх об'єднання є матеріальна

відокремленість транспортної діяльності, регулювати яку і покликане транспортне право.

Метою державного управління транспортом є організаційне забезпечення нормального і безпечного функціонування транспортної системи, яка має ґрунтуватися на поєднанні приватних і публічних інтересів.

Основними завданнями державного управління транспортом є:

забезпечення своєчасного, повного та якісного задоволення потреб населення і суспільного виробництва в перевезеннях та потреб оборони України;

захист прав громадян під час їх транспортного обслуговування;

безпечне функціонування транспорту;

дотримання необхідних темпів і пропорцій розвитку національної транспортної системи;

захист економічних інтересів України та законних інтересів підприємств і організацій транспорту та споживачів транспортних послуг;

створення рівних умов для розвитку господарської діяльності підприємств транспорту;

обмеження монополізму та розвиток конкуренції;

координація роботи різних видів транспорту;

ліцензування окремих видів діяльності в галузі транспорту та охорони навколишнього природного середовища від шкідливого впливу транспорту.

Державне управління транспортом України ґрунтується на відповідних правових засадах, які поділяються на нормативно-правові та організаційно-правові.

Нормативно-правову основу державного управління транспортом складає транспортне законодавство України.

Правовий статус та особливості господарської діяльності підприємств транспорту визначаються Конституцією України, Господарським кодексом України та Законами України Про господарські товариства, Про транспорт, Про залізничний транспорт, Про автомобільний транспорт та іншими чинними нормативно-правовими актами.

Основні засади діяльності підприємств транспорту визначає Закон України Про транспорт, у якому, зокрема, встановлено характер відносин між підприємствами транспорту і органами влади, які будуються на основі податків, податкових пільг, встановлених нормативів та інших економічних засобів. Важливе місце в процесі державного управління транспортом займають підзаконні акти. Наприклад, охорона вантажів і об'єктів транспорту, а також проведення протипожежної профілактичної роботи та контроль за виконанням встановлених вимог пожежної безпеки, ліквідація пожеж на транспорті здійснюються працівниками підприємств транспорту у встановленому порядку (Положення про службу пожежної безпеки в авіаційному транспорті України, затверджене Наказом Міністерства транспорту України №336 від 29.10.1996 р.).

Вимоги до спеціальної охорони та супроводу вантажів встановлюються КМ України (Постанова від 22.02.1994 р. №106Про забезпечення охорони

вантажів, що перевозяться залізничним транспортом). Порядок охорони та супроводу таких вантажів встановлюється Міністерством інфраструктури України (Наказ Про охорону і супроводження вантажів, що перевозяться залізничним транспортом України №18 від 20.01.1997 р.). Перелік військових вантажів, порядок охорони і супроводу їх караулами встановлюються Міністерством оборони України за погодженням з Міністерством інфраструктури України (Наказ міністра оборони України від 9.12.1997 р. №451 Положення про охорону та супровід військових вантажів при їх перевезенні залізничним і водним транспортом)

Органи управління можуть здійснювати тільки такі повноваження, які віднесені до їх компетенції. У процесі реалізації своєї компетенції органи управління мають право видавати нормативні акти, що може бути віднесено до юридичного виду управлінської діяльності.

Органи місцевої влади і самоврядування в межах своїх повноважень надають допомогу підприємствам і організаціям транспорту у поліпшенні використання транспортних засобів відправниками (одержувачами) вантажів і розвитку (у тому числі на пайових засадах) будівельної індустрії, об'єднують кошти підприємств, організацій, колективних господарських підприємств і фермерських господарств, а також бюджетні та позабюджетні кошти для вдосконалення транспортної мережі, будівництва вокзалів, шляхопроводів та інших об'єктів транспорту.

Органи управління транспортом та органи місцевої влади об'єднують кошти державного і місцевого бюджетів та підприємств транспорту для будівництва вокзалів, станцій, портів, пристаней, аеропортів, пішохідних мостів, тунелів, пасажирських платформ, метрополітенів, придбання пасажирського рухомого складу, утримання і впорядкування шляхів сполучення та інших об'єктів, пов'язаних з обслуговуванням пасажирів і перевезеннями вантажів.

Можна зробити висновок, що запровадження подібних законів є досить доречним у житті кожної держави. Це значно полегшує життєдіяльність людини і допомагає нормалізувати та розвивати економічне забезпечення країни.

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ АВІАЦІЙНИХ ПІДПРИЄМСТВ У ГАЛУЗІ ЦИВІЛЬНОЇ АВІАЦІЇ УКРАЇНИ

Лепеева М. В., Плетеньов Р. Д.
Харківський національний автомобільно-дорожній університет
Науковий керівник: к.ю.н., доцент Леонтєва Л. В.

Повітряний транспорт є швидкісною ланкою єдиної транспортної системи. Авіаційний транспорт відіграє важливу роль у здійсненні міжнародного сполучення України, особливо на заході, сході та півдні, а також у межах національної транспортної мережі, зокрема у напрямку захід - схід (Львів -

Харків, Львів - Дніпропетровськ). Специфіка цього виду транспорту (швидкість, комфортність тощо) зумовлює його пріоритетний подальший розвиток.

Безпосередньо діяльність у сфері авіаційних перевезень пасажирів, вантажу здійснюють різні державні, колективні, приватні підприємства та організації, товариства та громадяни. До управлінських об'єктів в сфері авіаційного транспорту відносяться: аеропорти та інша наземна інфраструктура, служба аеронавігації – обслуговування повітряних суден в повітряному просторі України, авіакомпанії (експлуатанти), екіпажі повітряних суден.

Особливості створення і діяльності суб'єктів у сфері авіаційного транспорту визначають Повітряний кодекс України, Господарський кодекс України, Цивільний кодекс України, Закон України „Про господарські товариства”, інші нормативно-правові акти.

Головним регулюючим документом для світової авіації є Чикагська Конвенція, що прийнята державами – засновниками ІКАО – International Civil Aviation Organization (Міжнародна організація цивільної авіації) ще в грудні 1944 року. Цей документ є свого роду „Конституцією” для діяльності всіх авіаційних країн. Він встановлює принципи діяльності авіаційних влад кожної країни-учасниці, принципи діяльності авіакомпаній, аеропортів, всіх учасників ринку авіаперевезень. Всі інші міжнародні документи, що застосовуються на міжнародній діяльності авіаційного транспорту, тільки доповнюють Положення Чикагської Конвенції, конкретизують окремі її пункти та статті, надають роз'яснення для однозначного її трактування та тлумачення всіма членами світового авіаційного співтовариства.

Сучасний стан розвитку авіаційного транспорту України потребує і найсучаснішої системи правового регулювання. Слід зазначити, що процес такого регулювання відбувається за кількома напрямками:

- правове регулювання фінансово-господарської діяльності авіаційних підприємств;
- правове регулювання взаємовідносин між суб'єктами авіаційної діяльності,
- технічне регулювання вимог до авіаційної техніки та наземної інфраструктури;
- правове регулювання вимог до авіаційного персоналу щодо рівня їх кваліфікації, досвіду роботи та стану здоров'я, тощо.

Оскільки діяльність авіаційного транспорту відрізняється чи не в найбільшому застосуванні єдиних міжнародних вимог, процеси правового регулювання одночасно відбуваються як на міжнародному, так і на національному рівнях.

Робота, направлена на адаптацію національних нормативно-правових актів до європейських стандартів, проходить дуже повільними темпами. Ситуація, яка склалася з нормативно-правовим забезпеченням діяльності

авіаційних підприємств в Україні, значно впливає на рівень забезпечення безпеки польотів, який і так є не досить високим.

Провідні вітчизняні авіаційні перевізники не відповідають сучасним вимогам світового авіаційного співтовариства, наслідком чого є низька конкурентоспроможність наших компаній на ринку авіаційних перевезень в Україні та світі. Так, система нагляду за безпекою польотів в Україні не визнана на міжнародному рівні, за умов негайного “відкриття неба” українські перевізники не готові на рівних конкурувати з іноземними авіакомпаніями, які збільшують свою присутність на ринку країни. Жорсткого правового регулювання потребують відносини у сфері підготовки авіаційного персоналу. За розрахунками фахівців, дефіцит кваліфікованого льотного складу через 3-5 років в Україні буде складати приблизно 25-30 відсотків. Діючий Повітряний кодекс України, прийнятий в перші роки незалежності, неспроможний врегулювати відносини між суб'єктами авіаційної галузі в сучасних економічних умовах. Нормативно-правові акти розроблені на основі Повітряного кодексу України значно краще справляються з задачею регулювання відносин в авіаційній галузі, але також мають певні вади, які в свою чергу гальмують процеси розвитку авіації в Україні.

За останні 2 – 3 роки поступово розпочався процес адаптації українського законодавства у сфері авіаційної галузі до європейських стандартів. Українська авіаційна влада спільно з експертами Європейського контролю (ЄК) розробили паспорт проекту „Забезпечення безпеки польотів в Україні”, початок реалізації якого розпочато з січня 2007 року та який став першим проектом в Україні, що реалізовуватиметься у рамках технічної та експертної допомоги за програмою Європейського Союзу „TWINNING”.

Враховуючи задекларований курс України на інтеграцію до Європейського Союзу, пріоритетним повинно стати впровадження заходів по адаптації нормативно-правової бази авіаційного транспорту України до відповідності стандартам ЄС.

На нашу думку, першочерговим завданням на цьому шляху є прийняття нової редакції Повітряного Кодексу України, яким повинно бути врегульовані питання, пов'язані з професійною підготовкою персоналу, забезпеченням організації та виконанням польотів, забезпеченням льотної придатності повітряних суден, формуванням корпоративної культури експлуатанта. Передусім, це встановлення норм і правил на рівні сучасних вимог Міжнародної організації цивільної авіації.

МИНИСТЕРСТВО ИНФРАСТРУКТУРЫ УКРАИНЫ: ОСНОВНЫЕ ЗАДАЧИ И ЦЕЛИ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

Лозовой А.

Харьковский национальный автомобильно-дорожный университет

Научный руководитель: к.ю.н., доцент Леонтьева Л.В.

Министерство инфраструктуры Украины является центральным органом

исполнительной власти, деятельность которого направляется и координируется Кабинетом Министров Украины. Министерство инфраструктуры Украины является главным органом в системе центральных органов исполнительной власти в формировании и обеспечении реализации государственной политики в сферах авиационного, автомобильного, железнодорожного, морского и речного, городского электрического транспорта и в сферах использования воздушного пространства Украины, туризма, деятельности курортов, метрополитенов, дорожного хозяйства, обеспечения безопасности движения, навигационно-гидрографического обеспечения судоходства, торгового мореплавания, т.е. оно является центральным органом исполнительной власти в сфере транспорта, дорожного хозяйства, туризма и инфраструктуры.

Министерство инфраструктуры Украины в своей деятельности руководствуется Конституцией и законами Украины, актами Президента Украины и Кабинета Министров Украины, другими актами законодательства Украины и указами Президента Украины.

Основными задачами Министерства инфраструктуры Украины являются:

формирование и обеспечение реализации государственной политики в сферах транспорта, использования воздушного пространства Украины, туризма, деятельности курортов, дорожного хозяйства, а так-же формирование и обеспечение реализации государственной политики в сфере безопасности движения, навигационно-гидрографического обеспечения судоходства и торгового мореплавания.

Мининфраструктуры Украины с целью организации своей деятельности:

1) осуществляет в пределах полномочий вместе с соответствующими центральными органами исполнительной власти контроль за целевым и эффективным использованием государственных средств, предусмотренных для реализации проектов, выполнения программ;

2) выступает государственным заказчиком научных исследований комплексного характера по вопросам, относящимся к его полномочиям;

3) способствует согласно законодательству обеспечению выполнения международных договоров Украины, адаптации национального законодательства к законодательству Европейского Союза по вопросам, относящимся к компетенции Министерства; осуществляет в пределах своих полномочий меры по имплементации в национальное законодательство положений международных договоров, стороной которых является Украина, представляет предложения по развитию международного сотрудничества и заключения международных договоров Украины;

4) координирует и осуществляет методологическое обеспечение деятельности структурных подразделений местных государственных администраций, органов местного самоуправления, предприятий, учреждений и организаций по вопросам, относящимся к его полномочиям;

5) осуществляет в соответствии с законодательством функции по управлению объектами государственной собственности, имуществом предприятий, учреждений, организаций, которые находятся в сфере его

- управління, здійснює контроль за діяльністю господарських структур;
- 6) забезпечує в межах своїх повноважень боротьбу з корупцією;
 - 7) здійснює претензійно-судову роботу, звертається в суд з позовами про захист своїх прав і законних інтересів, а також інтересів держави в відповідних сферах;
 - 8) здійснює в установленому порядку відбір кадрів, формує кадровий резерв, організує роботу по підготовці, перепідготовці і підвищенню кваліфікації працівників Міністерства, а також здійснює реалізацію кадрової політики на підприємствах, в установах і організаціях, які належать до сфери управління Міністерства;
 - 9) розглядає в установленому законодавством порядку звернення громадян по питаннях, що належать до його повноважень;
 - 10) оприлюднює інформацію про діяльність Міністерства, в тому числі через засоби масової інформації і власний веб-сайт, організує в установленому порядку виставочну і видавничу діяльність, проведення конкурсів, семінарів, конференцій, конгресів по питаннях, що належать до його компетенції;

НОРМАТИВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВІДНОСИНИ В СФЕРІ ЕКСПЛУАТАЦІЙНОГО УТРИМАННЯ АВТОМОБІЛЬНИХ ДОРІГ ЗАГАЛЬНОГО КОРИСТУВАННЯ

Лисенко А.О. к.е.н., доцент
Деділова Т.В. к.е.н., доцент
Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Аналіз транспортно-експлуатаційного стану дорожньої мережі України показав, що останнім часом рівень розвитку дорожньої сфери в країні залишається на досить низькому рівні й значно відстає від темпів зростання транспортних витрат народного господарства. Це супроводжується виникненням таких негативних в цілому для дорожньої мережі явищ, як зниження показників якості та ефективності внутрішніх і транзитних пасажирських і вантажних перевезень, велика чисельність ДТП, значні обсяги недоремонтів автодоріг, низький рівень розвитку транспортної інфраструктури тощо.

Першочерговим завданням покращення стану українських автомобільних доріг є своєчасне та якісне виконання робіт з їх експлуатаційного утримання в межах встановлених обсягів державного фінансування. За умов мінімальної можливості будівництва та реконструкції дорожньої мережі, саме експлуатаційному утриманню відводиться важливе місце в структурі дорожньо-будівельних робіт, завдяки можливості підтримки на достатньому рівні споживчих властивостей автомобільних доріг та безпеки дорожнього руху.

Державне регулювання техніко-економічних норм та правил експлуатаційного утримання автомобільних доріг загального користування

здійснюється шляхом розробки та впровадження відповідних нормативних документів, що визначають кошторисно-нормативну базу дорожнього будівництва.

Зокрема, перелік нормативних документів, що регламентують відносини в сфері експлуатаційного утримання автомобільних доріг загального користування зводиться до наступного:

- Закон України «Про автомобільні дороги»;
- Закон України «Про автомобільний транспорт»;
- Закон України «Про дорожній рух»;
- Постанова Кабінету Міністрів України «Про Правила дорожнього руху»
- Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Єдиних правил ремонту і утримання автомобільних доріг, вулиць, залізничних переїздів, правил користування ними та охорони»;
- ДСТУ 3587-97 Безпека дорожнього руху. Автомобільні дороги, вулиці та залізничні переїзди. Вимоги до експлуатаційного стану;
- ВБН Д.1.1-218-1-2001 Відомчі будівельні норми. Порядок визначення вартості будівництва, реконструкції, капітального та поточного ремонтів автомобільних доріг загального користування (державного та місцевого значення);
- ВБН В.3.2-218-180-2003 Відомчі будівельні норми. Правила визначення вартості робіт з експлуатаційного утримання автомобільних доріг загального користування;
- ВБН Д.2.7-218-045.1-2006 Відомчі ресурсні кошторисні норми експлуатації будівельних машин та механізмів. Експлуатаційне утримання автомобільних доріг та мостів;
- ВБН Г.1-218-530:2006 Відомчі будівельні норми України. Організаційно-методичні, економічні і технічні нормативи. Класифікація робіт з експлуатаційного утримання автомобільних доріг загального користування;
- П-Г.1-218-113:2009. Технічні правила ремонту та утримання автомобільних доріг загального користування України;
- СОУ 45.2-00018112-034:2008 Ресурсні кошторисні норми експлуатації будівельних машин і механізмів (із змінами);
- Проект Правил розрахунку обсягів та вартості робіт з капітального та поточного ремонтів і експлуатаційного утримання доріг загального користування державного та місцевого значення (перша редакція);
- Проект Правил планування робіт з ремонтів та експлуатаційного утримання автомобільних доріг [1].

Література:

1. Дмитрієв І.А. Управління витратами підприємств дорожнього господарства: Монограф. / Дмитрієв І.А., Лисенко А.О., Деділова Т.В. – Х.: ХНАДУ, 2015. – 156с.

ОСОБЛИВОСТІ НОРМАТИВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЦІНОУТВОРЕННЯ В ДОРОЖНЬОМУ ГОСПОДАРСТВІ

Лисенко А.О. к.е.н., доцент

Деділова Т.В. к.е.н., доцент

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Первинний облік витрат з експлуатаційного утримання на підприємствах дорожнього господарства здійснюється в реєстрах бухгалтерського обліку, кошторисних розрахунках згідно «Правил визначення вартості робіт з експлуатаційного утримання автомобільних доріг загального користування» (ВБН В.3.2-218-180-2003 – далі Правила) [1], а також актах виконаних робіт.

Даний документ – ВБН В.3.2-218-180-2003 – містить обов'язкові норми та правила щодо визначення вартості робіт з експлуатаційного утримання автошляхів загального користування державної форми власності, що здійснюються за рахунок коштів державного (або місцевого) бюджету України. Безпосереднє посилання в Правилах на [2] дозволяє встановлювати окремі види робіт з експлуатаційного утримання й терміни їх виконання, а також визначати їх обсяги для певних ділянок доріг на основі результатів обстеження та оцінки їх фактичного складу, зафіксованих в дефектних актах на виконання робіт.

В зазначених Правилах прямі витрати на експлуатаційне утримання розраховуються на основі відомчих ресурсних елементних кошторисних норм, затверджених Державною службою автомобільних доріг України (Укравтодором).

В даному випадку кошторисною нормою називається «...сукупність ресурсів (трудовитрат, часу роботи будівельних машин і механізмів, витрат матеріалів, виробів і конструкцій), встановлена на прийнятий вимірювач робіт і експлуатаційного утримання автомобільних доріг загального користування та споруд, що знаходяться на них, а також конструкцій, виражена, як правило, у натуральних (фізичних) величинах або у відносній формі (у вигляді коефіцієнтів)» [1].

Саме кошторисні норми та визначення кошторисної трудомісткості (нормативної та розрахункової) є інструментом переходу до розрахунку вартісних показників оцінки виконаних робіт з експлуатаційного утримання автомобільних доріг загального користування.

Вихідною позицією при формуванні договірної ціни експлуатації автомобільних доріг є об'єктивна система кошторисних норм і правил, що розробляється науковими установами, підпорядкованими Міністерству інфраструктури України, зокрема Державним дорожнім науково-дослідним інститутом імені М.П. Шульгіна (ДерждорНДІ), який є провідною організацією з питань ціноутворення у дорожньому господарстві. На теперішній час до компетенції ДерждорНДІ входить:

– розробка та внесення змін до Відомчих будівельних норм ВБН Д.1.1-218-1-2001 [3] та ВБН В.3.2-218-180-2003 [1] з визначення вартості

будівництва, реконструкції, капітального й поточного ремонтів, а також експлуатаційного утримання автомобільних доріг загального користування;

– відстеження фактичних загальновиробничих, адміністративних витрат й прибутку підприємств;

– розробка й впровадження національних та державних стандартів України, галузевих положень й методик щодо питань ціноутворення у дорожньому будівництві;

– розробка єдиної для підприємств дорожнього господарства інформаційної комп'ютеризованої бази нормативних і законодавчих документів щодо ціноутворення;

– аналіз динаміки, змісту й структури змін нормативно-законодавчої бази з питань ціноутворення у будівництві та її адаптація до специфіки дорожнього господарства [4].

Література:

1. Правила визначення вартості робіт з експлуатаційного утримання автомобільних доріг загального користування : ВБН В.3.2-218-180-2003. – Офіц. вид. – К. : УДВТП «Укрдортехнологія», 2003. – 26 с. – (Відомчі будівельні норми України).

2. Класифікація робіт з експлуатаційного утримання автомобільних доріг загального користування : ВБН Г.1-218-530:2006. – Офіц. вид. – К. : Укравтодор, 2006. – 10 с. (Відомчі будівельні норми України. Організаційно-методичні, економічні і технічні нормативи).

3. Закон України «Про Державний бюджет України на 2012 рік» № 4282-VI від 22 грудня 2011 року (із останніми змінами, внесеними згідно із Законом № 5191-VI від 30.07.2012) [Електронний ресурс] / Матеріали офіційного сайту «Законодавство України». – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/4282-17>

4. Дмитрієв І.А. Управління витратами підприємств дорожнього господарства: Монограф. / Дмитрієв І.А., Лисенко А.О., Деділова Т.В. – Х.: ХНАДУ, 2015. – 156с.

ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ТРАНСПОРТНИХ ПІДПРИЄМСТВ МІСЬКОГО ЕЛЕКТРИЧНОГО ТРАНСПОРТУ

Мамлюк А.М.

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Науковий керівник: к.ю.н., доцент Леонтєва Л. В.

На сучасному етапі розвитку економічної та політичної систем України транспорт займає все більш вагомe місце в житті суспільства. Адже, саме за допомогою транспорту здійснюється рух продукції зі сфери виробництва до сфери обігу, здійснюється перевезення пасажирів, вантажів, багажів, пошти, забезпечується зв'язок між різними сферами економіки. Нині не існує жодної сфери суспільного життя, яка б не була пов'язана зі сферою перевезень. В

умовах реформації правової, економічної і політичної систем держави, сфера транспортної діяльності, поруч з іншими сферами суспільного життя, також заслуговує достатньої уваги.

Види транспортних підприємств в Україні є дуже різноманітними: автотранспортні, залізничні, підприємства з надання послуг морського транспорту, повітряного, міського електричного, трубопровідного.

В зв'язку з великою кількістю видів транспортних підприємств в Україні, їх діяльність регулює значна кількість нормативно-правових актів. Основним серед них є Закон України «Про транспорт», який регулює загальні положення транспортної діяльності в Україні. Більш вузькими та спеціалізованими актами є Закони України «Про автомобільний транспорт», «Про залізничний транспорт», «Про міський електричний транспорт», «Про трубопровідний транспорт», Повітряний кодекс України, Кодекс торгового мореплавства України, Статут залізниці. Зазначені акти регулюють всі сфери суспільного життя пов'язані із транспортною діяльністю. Проте у зв'язку зі стрімким розвитком суспільних відносин, більшість зазначених актів втратили свою актуальність і не відповідають сучасним умовам.

Однією з найбільш актуальних і наглядних проблем у сфері перевезень, є правове забезпечення діяльності підприємств міського електричного транспорту.

По-перше, більшість органів самоврядування міст, де функціонує міський електричний транспорт укладають малу кількість договорів з транспортними підприємствами. Зазначений сектор діяльності є не досить рентабельним, тому лише невелика кількість підприємств займаються такою діяльністю.

По-друге, діяльність з надання послуг міського електричного транспорту регулюється Законом України «Про міський електричний транспорт», проте правила надання послуг міського електричного транспорту в Законі не закріплені і визначаються відповідними органами центральної виконавчої влади. Більшість із цих Правил прийняті в минулому десятилітті або і пізніше, тому більшість із них нині не відповідають сучасним вимогам безпеки, екологічності, комфорту.

По-третє, компенсації, які виплачуються з державного та міського бюджетів за перевезення пільгових категорій пасажирів є недостатніми для покриття витрат, що призводить до збитковості таких підприємств. Також, встановлення чітких тарифів на електроенергію для електротранспорту у межах встановлених для населення також не компенсують всіх витрат.

По-четверте, встановлення нечіткої та нераціональної системи маршрутів, призводить до дублювання їх для різних видів міського електричного транспорту.

Шляхом вирішення вказаних проблем може бути оновлення чинного законодавства і узгодження його з сучасними вимогами безпеки, комфорту, екологічності. Забезпечення більш широкого спектру прав для підприємств, які надають послуги з перевезення міським електричним транспортом, у сфері формування тарифів на перевезення таким транспортом допоможуть

підприємствам більш ефективно компенсувати власні витрати. Надання пільг для підприємств, які впроваджують нові більш енергозберігаючі і менш екологічно шкідливі технології, сприятиме покращенню сучасного стану електричного транспорту. А створення чіткої і раціональної системи маршрутів, допоможе заощаджувати електроенергію та кошти.

Вказані дії сприятимуть впровадженню належної діяльності підприємств з надання послуг з перевезення міським електричним транспортом та зможуть покращити не тільки рівень якості зазначених послуг, а і життя пересічних людей та громадян.

ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ТРАНСПОРТНИХ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ

Марченко В. М.

Харківський національний автомобільно-дорожній університет
Науковий керівник: к.ю.н., доцент Леонтєва Л.В.

Транспорт в Україні грає одну з найважливіших галузей в країні. Транспорт задовольняє багато потреб населення та має першу роль в виробничій сфері перевезень. Тому існує багато видів транспорту які діють на території України. А саме: транспорт загального користування (залізничний, морський, річковий, автомобільний і авіаційний, а також міській електротранспорт, у тому числі метрополітен); трубопровідний транспорт;

Тому щоб забезпечити безпеку та деякі норми вимог по відношенню к наданню послуг споживачам, було створено законодавство про транспорт який включив в себе сукупність правових норм, які регулюють відносини транспортних підприємств і здійснення діяльності на транспорті. Так як транспорт різний тому і норми були різні. Відносини, пов'язані з діяльністю транспорту, регулюються, в першу чергу,, загальним Законом України «Про транспорт» від 10 листопада 1994 р., Законами України «Про трубопровідний транспорт» від 15 травня 1996 р., «Про залізничний транспорт» від 4 липня 1996 р., «Про автомобільний транспорт» від 5 квітня 2001 р., «Про функціонування єдиної транспортної системи України в особливий період» від 20 жовтня 1998 р.

Значне коло транспортних відносин регулюється транспортними кодексами і статутами окремих видів транспорту: Повітряним кодексом України від 4 травня 1993 р., Кодексом торговельного мореплавства України від 23 травня 1995р., статутом внутрішнього водного транспорту СРСР, Статутом автомобільного транспорту УРСР, Статутом залізниць України. Серед інших актів транспортного законодавства України варто виділити правило перевезення вантажів, що приймаються стосовно різних видів транспорту і різного роду вантажів.

Форма договору про організацію перевезень вантажів встановлюють Правила. Для забезпечення виконання договірних зобов'язань здійснюється

місячне планування перевезень. Місячне планування перевезення вантажів здійснюється на основі поточних або довгострокових договорів про організацію перевезення вантажів та замовлень відправників. Договір про перевезення вантажу автомобільним транспортом загального користування укладається відповідно до цивільного законодавства між замовником та виконавцем у письмовій формі (договір, накладна, квитанція тощо). Істотними умовами договору є: найменування та місце знаходження сторін, кількість та пакування вантажу та його місцезнаходження сторін, місце завантаження розвантаження та вартість перевезення (ст. 61 Закону України «Про автомобільний транспорт»).

Замовник за договором про перевезення вантажу автомобільним транспортом загального користування має право отримати компенсацію згідно з законодавством за пошкодження, або псування вантажу, часткову чи повну його втрату або несвоєчасність доставки. Замовник за договором про перевезення вантажу зобов'язаний: забезпечити своєчасне та повне оформлення документів на перевезення вантажу; утримувати власні під'їзні шляхи до вантажних пунктів, вантажні майданчики, рампи тощо у стані, що відповідає вимогам законодавства з питань охорони праці, техніки безпеки та безпеки руху; здійснювати вантажні операції, закріплення, накриття, ув'язування та пломбування вантажу, знаття кріплень і покриттів; забезпечувати вимоги законодавства з питань охорони праці і техніки безпеки при вантажних операціях (ст. 62 Закону України «Про автомобільний транспорт»).

Вантажний перевізник має право: відмовитися від приймання вантажу для перевезення, якщо замовником не були підготовлені необхідні документи; відмовитися від перевезення вантажу якщо замовник подає до перевезень вантаж, не обумовлений договором про перевезення; одержувати відшкодування від замовника, якщо автомобільний засіб був пошкоджений під час вантажних робіт або під час перевезення вантажу з вини замовника.

Вантажний перевізник зобов'язаний: забезпечити збереження вантажу, прийнятого до перевезення, до передачі вантажовласнику (уповноваженій ним особі) у пункті призначення; забезпечити виконання умов договору про перевезення вантажу автомобільним транспортом у межах, визначених законодавством та цим договором; при укладанні договору про перевезення вантажу автомобільним транспортом передбачити для персоналу перевізника встановлені законодавством умов праці та відпочинку; відшкодувати замовнику збитки за пошкодження або псування вантажу, часткову чи повну його втрату, а також збитки, завдані внаслідок несвоєчасної доставки вантажу (ст. 63 Закону України «Про автомобільний транспорт»).

Тому можна зробити висновок що транспортні підприємства є основною галуззю представлення послуг перевезення в Україні і однією з найважливіших економічних галузей країни.

ОПОСЕРЕДКОВАНА РЕАЛІЗАЦІЯ ПРАВОВОЇ СКЛАДОВОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА НЕДЕРЖАВНИМИ СЛУЖБАМИ БЕЗПЕКИ

Мовчан Ю.І.

Харківський національний автомобільно-дорожній університет
Науковий керівник: к.е.н., доцент Деділова Т.В.

У процесі розвитку правової держави особливо гостро постає питання щодо надійного захисту прав і законних інтересів фізичних та юридичних осіб. Держава гарантує рівноправність усім громадянам та захист власності і не допускає жодних обмежень чи переваг для окремих її форм. Отже, безпека кожної форми власності повинна забезпечуватися однаковою мірою. На практиці ж, державну й суспільну власність захищають, як правило, державні установи, а що стосується приватних підприємств, вони залишається сам на сам зі своїми проблемами [1, с. 5]

Аналіз економічної безпеки як іманентної властивості економічної системи, яка робить можливим функціонування самої системи в умовах впливу негативних факторів внутрішнього та зовнішнього середовища, свідчить, що система зміцнення економічної безпеки є складною відкритою системою. Досвід функціонування економічних систем розвинутих країн свідчить про те, що одним із головних факторів, який визначає рівень розвитку ринкових відносин та конкурентоспроможність країни, забезпечує її економічну безпеку, є рівень розвитку інституціональної системи країни. Забезпечення ефективного функціонування економічної системи вимагає певного набору інститутів, оскільки в неадекватному інституціональному середовищі не можуть ефективно працювати ринкові механізми [2, с. 221].

На сучасному етапі розвитку України за умов розширення недержавного сектору економіки все більш актуалізується проблема пошуку нових організаційно-правових рішень у сфері економічної безпеки, зокрема стосовно формування системи безпеки на підприємствах. Її становлення відповідає інтересам не лише підприємців – соціального прошарку, який є одним із важливих елементів формування громадянського суспільства, але і національним інтересам України в цілому [3, с. 10].

У процесі забезпечення економічної безпеки підприємства важливу роль відіграє діагностика рівня економічної безпеки, оскільки тільки своєчасне виявлення перших же негативних симптомів та коректна оцінка стану підприємства можуть забезпечити розробку ефективних заходів, щодо попередження кризи або її найскорішого подолання із найменшими витратами.

Сьогодні об'єктивно сформувались умови для створення недержавної системи безпеки підприємництва, що в перспективі має стати одним із основних суб'єктів забезпечення економічної безпеки держави. Нині майже усі підприємницькі структури, бізнес яких суттєво впливає на економік України чи певного регіону, вже створили структури безпеки. Переважна частина суб'єктів

середнього бізнесу вживають заходів безпеки. Зазначені процеси, як зазначалося, потребують відповідного кадрового і наукового забезпечення.

В Україні особливого значення набуває проблема створення сприятливого клімату для підприємництва, його цивілізований розвиток, активізація інвестиційної діяльності, захист прав і інтересів від протиправних зазіхань. Це питання є очевидним і постійним, оскільки суттєві соціально-економічні зміни, що відбуваються в українському суспільстві останніми роками, істотно впливають на відповідні правовідносини.

Діяльність недержавних служб безпеки – різновид соціально корисної людської діяльності, що складається із сукупності визначених методів, засобів та дій, здійснюваної уповноваженими на те державою суб'єктами (приватними охоронними підприємствами, службами безпеки на підприємствах тощо).

Слід зазначити, що функції із забезпечення економічної безпеки підприємства можуть виконувати як служби безпеки підприємства, що є безпосередньо його структурними підрозділами, так і служби безпеки, що є самостійними суб'єктами господарювання, та здійснюють цю діяльність відповідно до укладеного договору. З огляду на це, у статті ми будемо розглядати діяльність саме служб безпеки, що є структурними підрозділами підприємств.

Систему економічної безпеки підприємства організує та координує спеціальний орган, який є структурним підрозділом підприємства – служба безпеки. Ця служба, концентруючи у собі концептуальні цілі і ресурси, є безпосереднім провідником політики підприємства в аспекті організації власної економічної безпеки. Насамперед, слід зазначити, що наявність на підприємстві повноформатної служби безпеки, котра застосовує у своїй роботі оперативно-технічні та квазі-процесуальні заходи, втручається у ті відносини, які є чіткою прерогативою лише деяких державних органів [4, с. 339].

Література:

1. Ареф'єва О.В. Планування економічної безпеки підприємств / О.В. Ареф'єва, Т.Б. Кузьменко. – К. : Вид-во Європ. ун-ту, 2005. – 170 с.
2. Варналій З.С. Економічна безпека України: проблеми та пріоритети зміцнення / Варналій З.С., Буркальцева Д.Д., Саєнко О.С. – К.: Знання України, 2011. – 299 с.
3. Козаченко Г.В. Економічна безпека підприємств: сутність та механізми забезпечення: монографія / Козаченко Г.В., Пономарьов В.П., Ляшенко О.М.. – К.: Лібра, 2003. – 280 с.
4. Жаліло Я.А. Економічна безпека держави, підприємства, особи в інтегрованому суспільстві / Я.А. Жаліло // Актуальні проблеми міжнародних відносин. – К.: ВП «Київський університет», інститут міжнародних відносин. – 2001. – Вип. 26. – С. 24 – 27.

ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ТРАНСПОРТНИХ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ

Ночний В.О., Любарський А.О.

Харківський національний автомобільно-дорожній університет
Науковий керівник: к.ю.н., доцент Леонтєва Л.В

Характерною ознакою транспортних організацій, які виступають як перевізники, є наявність у них на законних підставах транспортних перевізних засобів, придатних для здійснення перевезень пасажирів, вантажів, багажу та пошти. Згідно зі ст. 10 Закону України «Про транспорт» транспортні засоби мають відповідати вимогам безпеки, охорони праці та екології, державним стандартам і мати відповідний сертифікат.

Державне управління у сфері **трубопровідного транспорту** здійснюють центральні та місцеві органи державної виконавчої влади, представницькі органи та органи місцевою самоврядування в межах їх компетенції відповідно до чинного законодавства України. На введений особливий період безпосереднє керівництво підприємствами трубопровідного транспорту і контроль за їх діяльністю забезпечують органи Міністерства оборони України.

Морський і річковий транспорт України є комплексною галуззю управління. Його діяльність регулюється системою норм, що зачіпають як адміністративно-правові, так і інші відносини (цивільно-правові, земельні, трудові, фінансові тощо). Основним нормативним актом, що регулює управління морським і річковим транспортом, є Положення про Державний департамент морського і річкового транспорту України, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 30 березня 2000 р.

Державне регулювання управлінням водним транспортом на законодавчому рівні здійснюють відповідно до Закону України «Про транспорт», Кодексу торгового мореплавства України, Водного кодексу України та Положення про Державний департамент морського і річкового транспорту України, інших нормативних актів. Аналіз цих актів свідчить про те, що роботу органів виконавчої влади на морському й річковому транспорті насамперед спрямовано на управління господарською діяльністю підприємств, що не дозволяє створити оптимальну й ефективну систему управління водним транспортом України.

Особливістю державного **управління цивільною авіацією** є те, що воно здійснюється не через Міністерство інфраструктури, а через Державну службу України з нагляду за забезпеченням безпеки авіації (Державіаслужбу), яка створена у 2004 році замість ліквідованого Державного департаменту авіаційного транспорту.

Державіаслужба є спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України. Вона виконує функції головного (провідного) органа у системі центральних органів виконавчої влади і забезпечує реалізацію

державної політики в галузі цивільної авіації та у сфері використання повітряного простору України.

Порядок використання повітряного простору України визначається Конвенцією про міжнародну цивільну авіацію від 07.12.1944 року, Угодою про використання повітряного простору від 15.05.1992 року, Повітряним кодексом України, «Положенням про використання повітряного простору України» (ПКМУ від 29 березня 2002 р. № 401), і його дотримання забезпечується державною системою використання повітряного простору України. Плата за використання повітряного простору України, його аеронавігаційне та інформаційне забезпечення визначається Положенням за погодженням з Міністерством фінансів України.

Автотранспортні підприємства, як суб'єкти сфери господарювання, здійснюють виробничо-господарську діяльність (з перевезення, надання інших транспортних послуг). Відповідно до чинного господарського законодавства умовами здійснення цієї діяльності є отримання визначеними суб'єктами ліцензії і сертифіката на здійснення та експлуатацію транспортних засобів, перевезень вантажів і пасажирів, інших видів діяльності.

Органом управління **залізничним транспортом** загального користування є Державна адміністрація залізничного транспорту (Укрзалізниця) Укрзалізниця у своїй діяльності керується Конституцією України, Конституційним Договором між Президентом України та Верховною Радою України, законами України, постановами Верховної Ради України, указами і розпорядженнями Президента України, декретами, постановами і розпорядженнями Кабінету Міністрів України, наказами Мінтрансв'язку, а також Положенням про Державну адміністрацію залізничного транспорту України, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 29 лютого 1996 р. № 262. Щодо залізничного транспорту, то перевезення вантажів, багажу, вантажобагажу та пошти здійснюється не тільки у вагонах і контейнерах, які належать організаціям залізничного транспорту, але й вагонах, які належать підприємствам, установам, організаціям, громадянам, суб'єктам підприємницької діяльності, зокрема розташованим за межами України (ст. 8 Статуту залізниць України).

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯННЯ АВІАЦІЙНОГО ТРАНСПОРТУ

Никитченко М.О.

Харківський національний автомобільно-дорожній університет
Науковий керівник: к.ю.н., доцент Леонтєва Л.В.

Основним комплексним нормативно-правовим актом, що регулює правовідносини у сфері повітряного транспорту, є Повітряний Кодекс України від 4 травня 1993 р. № 3167-ХІІ. Ним регулюється діяльність користувачів повітряного простору України з метою задоволення інтересів України та її

громадян і забезпечення безпеки авіації - усіх видів підприємств, організацій та установ, діяльність яких спрямована на створення умов та використання повітряного простору людиною за допомогою повітряних суден.

Особливістю діяльності у сфері авіаційного транспорту є її підвищена небезпека і, як наслідок, вимога до усіх суб'єктів господарювання, що займаються діяльністю, пов'язаною з розробкою, виробництвом, ремонтом і експлуатацією цивільної авіаційної техніки, одержати від державного органу з питань сертифікації і реєстрації сертифікат, що підтверджує відповідність рівня технічної підготовки вказаних суб'єктів вимогам відповідних авіаційних правил України.

Діяльність у сфері авіаційного транспорту не може бути хаотичною, а тому вона повинна відповідати авіаційним правилам, які визначають і регулюють порядок діяльності авіації України з метою забезпечення безпеки польотів і екологічної безпеки. Авіаційні правила мають єдину структуру, містяться у **Зводі авіаційних правил України** і не повинні суперечити положенням Конвенції про міжнародну цивільну авіацію та Додаткам до неї.

Основними об'єктами повітряного (авіаційного) транспорту є повітряні судна. **Повітряне судно** - це літальний апарат, що тримається в атмосфері за рахунок взаємодії з повітрям, відмінної від взаємодії з повітрям, відбитим від земної поверхні, і здатний маневрувати в тривимірному просторі.

Повітряні судна поділяються на державні, цивільні й експериментальні. *Державне повітряне судно* використовується на військовій, митній, прикордонній та міліцейській службах і реєструється у реєстрі державних повітряних суден. *Цивільне повітряне судно* реєструється у державному реєстрі цивільних повітряних суден. *Експериментальне повітряне судно* призначене для проведення випробувань, дослідно-конструкторських і науково-дослідних робіт та не заноситься до реєстрів.

Виконання польотів повітряних суден у повітряному просторі України регламентується **Правилами польотів у повітряному просторі України**, які поширюються на всіх користувачів повітряного простору України.

Польот повітряного судна - його переміщення у повітряному просторі, а також зависання. До польоту допускається повітряне судно, яке споряджене і перебуває у справному стані згідно з експлуатаційно-технічною документацією. У повітряному просторі України або в окремих його районах польоти повітряних суден можуть бути повністю заборонені або обмежені за висотою, у часі та напрямках у порядку, встановленому положенням про використання повітряного простору України.

Регулярні міжнародні польоти повітряних суден, під час яких повітряні судна перетинають державний кордон України та іншої держави, здійснюються на підставі міждержавних домовленостей і міжнародних угод, а нерегулярні міжнародні польоти можуть виконуватися за спеціальними дозволами, порядок видачі яких визначається органом державного регулювання діяльності авіації і погоджується з митними органами України.

Організаційно авіаційний транспорт України об'єднаний в «Авіалінії України», до яких належать 27 авіазагонів, 105 аеропортів, а також підприємства для ремонту авіаційної техніки.

Для повітряних перевезень України характерна велика, порівняно з іншими видами транспорту, сезонна нерівномірність: їхній обсяг зростає, починаючи з квітня й до серпня включно. Середня відстань авіаперевезень перевищує 1 тис. км.

Повітряні маршрути з'єднують Київ з аеропортами країн Західної Європи й Близького Сходу. Найбільший обсяг перевезень здійснюється з Франкфуртом, Дюссельдорфом, Віднем, Лондоном, Тель-Авівом. В Україні існує досить розгалужена мережа аеропортів. Розрізняють магістральні та місцеві аеропорти. Магістральні обслуговують переважно обласні центри і Київ.

До складу авіаційного транспорту входять: підприємства повітряного транспорту, що здійснюють перевезення пасажирів і вантажів, аерофотозйомки, сільськогосподарські роботи; аеропорти, аеродроми, аероклуби, транспортні засоби, системи управління повітряним рухом, навчальні заклади, ремонтні заводи цивільної авіації, інші підприємства, установи та організації незалежно від форм власності, що забезпечують роботу авіаційного транспорту.

ПРАВОВІ ОСНОВИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ЗАЛІЗНИЧНИМ ТРАНСПОРТОМ УКРАЇНИ

Переродова Г., Церителлі С.
Харківський національний автомобільно-дорожній університет
Науковий керівник к.ю.н., доцент Леонтєва Л. В.

Серед всіх підгалузей транспорту залізничний транспорт є найбільш розвинутим у нашій країні. Вантажообіг, який виконує залізничний транспорт, складає близько 40—60 % від усіх перевезень у країні. А залізничний пасажирообіг — 50—70 % від загального обсягу перевезень. Шляхова мережа української залізниці досить розгалужена, значна частка її електрифікована (близько 40 %), майже третина загальної довжини шляхів має двох- і багато шляхові ділянки.

Залізничний транспорт — складова єдиної транспортної системи України. Розрізняється транспорт загального користування і відомчий транспорт.

До складу залізничного транспорту входять підприємства залізничного транспорту, що здійснюють перевезення пасажирів і вантажів, рухомий склад залізничного транспорту, залізничні шляхи сполучення, а також промислові, будівельні, торгівельні та постачальницькі підприємства, навчальні заклади, технічні школи, дитячі дошкільні заклади, заклади охорони здоров'я, фізичної культури і спорту, культури, науково-дослідні, проектно-конструкторські організації, підприємства промислового залізничного транспорту та інші підприємства, установи й організації незалежно від форм власності, що забезпечують його діяльність і розвиток.

Основні правові, економічні та організаційні засади діяльності залізничного транспорту визначає Закон України «Про залізничний транспорт». У цьому законі приведені поняття залізничного транспорту як виробничо-технологічного комплексу організацій і підприємств залізничного транспорту загального користування, призначеного для забезпечення потреб суспільного виробництва і населення країни в перевезеннях у внутрішньому і міжнародному сполученнях та надання інших транспортних послуг усім споживачам без обмежень за ознаками форми власності та видів діяльності тощо.

Кабінет Міністрів України визначає умови і порядок організації діяльності залізничного транспорту загального користування, сприяє його пріоритетному розвитку, надає підтримку в задоволенні потреб залізниць у рухомому складі, матеріально-технічних і паливно-енергетичних ресурсах.

Створено спеціалізований орган управління залізницею — Державна адміністрація залізничного транспорту (Положення про Державну адміністрацію Залізничного транспорту України, затверджене Постановою КМ України від 29 лютого 1996 р. № 262).

Державна адміністрація залізничного транспорту (Укрзалізниця) є органом управління залізничним транспортом загального користування, підвідомчим Міністерству транспорту та зв'язку України. Укрзалізниця здійснює централізоване управління процесом перевезень у внутрішньому і міжнародному сполученнях та регулює виробничо-господарську діяльність залізниць у сфері організації цього процесу.

Укрзалізницю очолює генеральний директор, який призначається відповідно до законодавства України.

Генеральний директор Укрзалізниці має заступників, які за поданням Міністра транспорту призначаються Кабінетом Міністрів України.

У складі Укрзалізниці діє шість залізниць, які є основними і організаційними господарськими ланками галузі. Створення, реорганізація, ліквідація та визначення територіальних меж залізниць, призначення і звільнення їх керівників здійснюються за рішеннями Кабінету Міністрів України за поданням Міністерства транспорту та зв'язку України.

До сфери управління Укрзалізниці входять Донецька, Львівська, Одеська, Південна, Південно-Західна та Придніпровська залізниці, а також інші об'єднання, підприємства, установи і організації залізничного транспорту за переліком, визначеним Міністерством транспорту та зв'язку України.

Відносини залізниць із місцевими органами державної виконавчої влади, органами місцевого самоврядування та місцевими представницькими органами базуються на податковій і договірній основах відповідно до чинного законодавства України. До компетенції цих органів належать контроль за роботою залізничного приміського пасажирського транспорту і вокзалів, погодження тарифів у приміських сполученнях, погодження питання щодо пунктів зупинок, закриття залізничних станцій для обслуговування пасажирів, автомобільних переїздів через залізничні колії. На місцеві органи державної

виконавчої влади і органи міс-цевого самоврядування покладається організація виконання робіт з благоустрою привокзальних площ, спорудження та впорядкування під'їздів до залізничних станцій, забезпечення їх телефонним зв'язком та транспортним сполученням із населеними пунктами за місцем розташування станцій, запобігання правопору-шенням на залізницях.

ЗАКОНОДАВЧЕ РЕГУЛЮВАННЯ АВТОМОБІЛЬНОГО, ВОДНОГО, ЗАЛІЗНИЧНОГО ТА АВІАЦІЙНОГО ТРАНСПОРТУ

Пістоненков С.Е., Поволоцький А.В.
Харківський національний автомобільно-дорожній університет
Науковий керівник: к.ю.н., доцент Леонтєва Л.В.

Транспортна система України налічує кілька видів транспорту, кожен з яких має певні особливості, то і законодавство про транспорт є досить значним за обсягом і різноманітним за змістом. Відносини, пов'язані з діяльністю транспорту, регулюються, в першу чергу, загальним Законом України "Про транспорт" від 10 листопада 1994 р., законами України "Про трубопровідний транспорт" від 15 травня 1996 р., "Про залізничний транспорт" від 4 липня 1996 р., "Про автомобільний транспорт" від 5 квітня 2001 р., "Про функціонування єдиної транспортної системи України в особливий період" від 20 жовтня 1998 р. Значне коло транспортних відносин регулюється транспортними кодексами і статутами окремих видів транспорту: Повітряним кодексом України від 4 травня 1993 р., Кодексом торговельного мореплавства України від 23 травня 1995 р., Статутом внутрішнього водного транспорту СРСР, Статутом автомобільного транспорту УРСР, Статутом залізниць України.

Автомобільний транспорт є незамінним видом транспорту в єдиній транспортній системі України та в системах інших держав. Нині він є одним із найдешевших і, безперечно, один із найзручніших. У багатьох випадках, пов'язаних з особливостями рельєфу місцевості, автомобільний транспорт є незамінним. Особливо важливою є роль автомобільного транспорту в містах. Для ефективного використання автомобілів, визначення їхньої оптимальної кількості, вдосконалення роботи, підвищення її показників потрібна постійна оптимізація державного регулювання діяльності в сфері автомобільного транспорту. Основним завданням державного регулювання діяльності автомобільного транспорту є формування ринку його послуг шляхом реалізації єдиної економічної, інвестиційної, науково-технічної та соціальної політики. Державне регулювання залежить від видів автомобільного транспорту.

Залізничний транспорт України є найбільш розвиненим порівняно з іншими видами вітчизняного транспорту. Так, Україна входить до 10 країн світу з найвищими показниками інтенсивності пасажирських перевезень, до 10 країн світу з найвищими показниками інтенсивності вантажоперевезень і до 20 країн з найбільшою протяжністю залізниць. Виконання значних завдань зумовлює наявність великої кількості різноманітних правовідносин у сфері

залізничного транспорту. Для врегулювання цих правовідносин в Україні діють закони і підзаконні акти.

Серед актів, якими регулюється діяльність у сфері водного транспорту, виокремлюються Постанова ВР України «Про Концепцію розвитку водного господарства України» від 14 січня 2000 р. № 1390-XIV і Закон України «Про Загальнодержавну програму розвитку водного господарства» від 17 січня 2002 р. № 2988-200III Концепцією і Програмою передбачається вжиття комплексу заходів, спрямованих на реалізацію державної політики щодо поліпшення забезпечення якісною водою населення і галузевий економіки, розв'язання водогосподарських і екологічних проблем, створення умов для переходу до сталого та ефективного функціонування водогосподарського комплексу. У транспортному праві ці Концепція і Програма застосовуються в частині використання води як об'єкта під час транспортування її трубопровідним транспортом, а також у частині збереження та поліпшення водних шляхів. Крім загального, законодавчі акти України у сфері водного транспорту можуть мати і більш конкретний характер.

Особливістю діяльності у сфері авіаційного транспорту є її підвищена небезпека і, як наслідок, вимога до усіх суб'єктів господарювання, що займаються діяльністю, пов'язаною з розробкою, виробництвом, ремонтом і експлуатацією цивільної авіаційної техніки, одержати від державного органу з питань сертифікації і реєстрації сертифікат, що підтверджує відповідність рівня технічної підготовки вказаних суб'єктів вимогам відповідних авіаційних правил України. Діяльність у сфері авіаційного транспорту не може бути хаотичною, а тому вона повинна відповідати авіаційним правилам, які визначають і регулюють порядок діяльності авіації України з метою забезпечення безпеки польотів і екологічної безпеки. *Усі цивільні повітряні судна підлягають обов'язковій реєстрації* і можуть бути зареєстровані тільки в одній державі. Вони заносяться до державного реєстру повітряних суден України та отримують реєстраційне посвідчення, що є фактом визнання його національної належності.

ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ МОРСЬКИХ ТРАНСПОРТНИХ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ

Приз А.В., Круподеря М.С.
Харківський національний автомобільно-дорожній університет
Науковий керівник: к.ю.н., доцент Леонтєва Л.В.

Правове забезпечення діяльності транспорту має максимально сприяти перетворенню його в передову галузь суспільного виробництва, забезпеченню схоронності вантажів, які перевозяться, безпеки руху і ліквідації аварійності, додержанню строків доставки вантажів, поліпшенню експлуатаційної роботи на підприємствах транспорту.

Транспортну галузь слід розглядати як структуроутворююче виробництво, що значною мірою визначає конкурентоспроможність національної економіки. Відповідно ця галузь повинна постійно нарощувати свої конкурентні переваги. У економічній системі будь-якої морської держави, у тому числі України, важливу роль відіграє морегосподарський комплекс, найважливішими елементами якого є морські торговельні порти та судноплавні компанії.

У межах морського порту функціонують суб'єкти господарювання усіх форм власності, діяльності яких пов'язана з обслуговуванням суден, пасажирів, вантажів, та підприємства, продукція та/або сировина яких транспортується територією та акваторією порту.

Система морського господарства України становить сукупність галузей, виробничих об'єктів (підприємств, об'єднань) і різних організацій, пов'язаних з економічною (видобуток морських природних ресурсів, транспортні перевезення, рекреаційні й інші послуги), природоохоронною, науково-дослідною й іншою діяльністю в морях і океанах; захистом територіально-акваторіальних, ресурсних, геополітичних та інших державних інтересів у межах потреб національної безпеки України; розвитком зовнішньоекономічних зв'язків, міжнародного поділу праці в морському виробництві, «морського бізнесу» і освоєнням міжнародних морських ринків, розвитком соціально-економічної й екологічної інфраструктури морського типу.

Морський транспорт займає окреме місце серед підгалузей транспортного права у зв'язку із особливим значенням у зовнішньоекономічній діяльності, великою часткою іноземного елемента та наявністю міжнародно-правового регулювання.

Найважливішим фактором успішного розвитку суднобудування є якість і повнота нормативно – правової бази його функціонування. На жаль, існуюче законодавство не забезпечує проведення ефективної державної політики щодо розвитку вітчизняного суднобудування. Важкий стан в суднобудуванні сьогодні викликано відсутністю стимулів для інвестування будівництва суден на вітчизняних верфях, нерівними з суднобудуванням зарубіжних країн економіко-правовими умовами роботи і вимагає невідкладного прийняття на державному рівні рішень, що сприяють зміні цього становища. Тому для досягнення конкурентних переваг підприємств морського транспорту необхідні певні передумови: пошук та осмислення спеціалістами, керівниками та власниками підприємства суті й особливостей ринків транспортної продукції сьогодні та у майбутньому; спроможність мобілізувати всі наявні та потенційні можливості підприємства; спроможність випередити своїх конкурентів, одночасно уникаючи зайвих ризиків.

Першість у законодавчому процесі має належати, перш за все, регіональним органам України, тобто ініціатива повинна йти від місцевого рівня і підтримуватися нагорі. Роботу з ініціювання та просування таких змін в законодавство необхідно проводити з урахуванням того, що вони забезпечать гарантії її правової, фінансової та адміністративної незалежності від органів державного управління.

В останні роки фінансові вкладення в морську галузь збільшуються і можна очікувати позитивних змін в суднобудуванні, у стані судноплавних гідроспоруд та водних шляхів. Однак, незважаючи на те, що з'явилися позитивні тенденції розвитку, море-господарський комплекс продовжує залишатися в кризовому стані.

Рішення основних задач, що забезпечують розвиток вітчизняного суднобудування, повинно здійснюватися за такими напрямками:

- структурні перетворення й оптимізація потенціалу галузі;
- законодавче забезпечення розвитку суднобудування;
- розвиток науково-технічного і виробничого потенціалу.

Відповідно існує система обмежень відносно діяльності вітчизняних судноплавних компаній. Таким чином, формування стійких конкурентних переваг – це важливе завдання кожного підприємства морського транспорту. В умовах діяльності транспортних підприємств механізми управління перевагами повинні формуватися з врахуванням стратегічного і тактичного чинників. Інакше навіть в результаті реструктуризації та перебудови можуть погіршуватися фінансові та економічні показники. Тому для створення конкурентної переваги слід використовувати особливість напрямку орієнтації на ринкову перспективу, яка виявляється у комплексному врахуванні власної поведінки, вподобань клієнтів та заходів конкурентів.

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ТА КОНТРОЛЬ ДІЯЛЬНОСТІ АВТОМОБІЛЬНОГО ТРАНСПОРТУ В УКРАЇНІ

Сирова К.О., Сиромятнікова М.С.

Харківський національний автомобільно-дорожній університет
Науковий керівник: к.ю.н., доцент Леонтєва Л.В.

Основним завданням державного регулювання та контролю у сфері автомобільного транспорту є створення умов безпечного, якісного й ефективного перевезення пасажирів та вантажів, надання додаткових транспортних послуг. Державне регулювання та контроль у сфері автомобільного транспорту реалізується шляхом проведення центральними та місцевими органами виконавчої влади, державними органами управління автомобільним транспортом, органами місцевого самоврядування економічної, тарифної, науково-технічної та соціальної політики, ліцензування, стандартизації та сертифікації на автомобільному транспорті, задоволення потреб автомобільного транспорту в паливно-енергетичних і матеріально-технічних ресурсах і транспортних засобах. Верховна Рада України визначає основні напрями державної політики у сфері автомобільного транспорту, законодавчі основи її реалізації. Загальне державне регулювання діяльності автомобільного транспорту здійснює Кабінет Міністрів України відповідно до своїх повноважень. Центральний орган виконавчої влади з питань автомобільного транспорту забезпечує проведення державної політики на

автомобільному транспорті через урядові органи державного управління на автомобільному транспорті, службу міжнародних автомобільних перевезень та місцеві органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування. Державне регулювання та контроль у сфері автомобільного транспорту спрямовані на:

1. забезпечення балансу інтересів держави, органів місцевого самоврядування, користувачів транспортних послуг та підприємств, установ, організацій, інших юридичних та фізичних осіб - суб'єктів господарювання на автомобільному транспорті незалежно від форм власності;
2. забезпечення якісного та безпечного функціонування автомобільного транспорту;
3. розвиток та удосконалення нормативної бази діяльності автомобільного транспорту;
4. визначення загальних принципів стратегічного розвитку, системи управління, реформування та регулювання автомобільного транспорту;
5. визначення пріоритетних напрямів розвитку та шляхів оптимізації діяльності автомобільного транспорту;
6. захист прав споживачів при їх транспортного обслуговування;
7. захист національного ринку транспортних послуг та суб'єктів господарювання, що здійснюють свою діяльність у сфері автомобільного транспорту;
8. створення рівних умов для роботи всіх суб'єктів господарювання, що здійснюють свою діяльність у сфері автомобільного транспорту, обмеження монополізму та розвиток конкуренції;
9. забезпечення зайнятості населення, підготовки фахівців та робітничих кадрів, охорони праці;
10. раціональне використання енергетичних і матеріальних ресурсів;

Нормативно-правові акти центрального органу виконавчої влади з питань автомобільного транспорту, видані в межах його компетенції, є обов'язковими до виконання на території України. Державному контролю підлягають усі транспортні засоби українських та іноземних перевізників, що здійснюють автомобільні перевезення пасажирів і вантажів на території України. Позапланові перевірки здійснюються лише на підставі надходження у письмовій формі заяви (повідомлення) про порушення автомобільним перевізником вимог законодавства про автомобільний транспорт уповноваженими особами органів, яким надано право державного контролю, з метою перевірки поданих фактів та виконання припису про порушення цього законодавства. Не частіше одного разу на квартал здійснюються рейдові перевірки дотримання автомобільними перевізниками вимог законодавчих і нормативно-правових актів щодо забезпечення безпеки пасажирських перевезень та безпеки дорожнього руху. При проведенні позапланових і рейдових перевірок автомобільний перевізник, який буде перевірятися, стосовно терміну проведення перевірки не інформується. Посадова особа, яка здійснює державний контроль, має право на безкоштовний проїзд під час

проведення перевірки транспортних засобів перевізників у межах, визначених у її посвідченні.

ПРАВОВЫЕ АСПЕКТЫ АВТОСТРАХОВАНИЯ В УКРАИНЕ

Терно А.С.

Харьковский национальный автомобильно-дорожный университет
Научный руководитель: к.ю.н., доцент Л.В. Ерофеевко

Аварийность на автомобильном транспорте относится к проблемным, постоянно обостряющим отношениям в обществе, способствующим ухудшению условий жизни миллионов людей, требующим привлечения значительных ресурсов для устранения негативных, а порой и опасных для жизни и здоровья этих людей социальных последствий. Положение с каждым годом усугубляется тем, что рост автомобилизации в Украине не сопровождается качественными изменениями в лучшую сторону в сфере безопасности дорожного движения.

Как ученые, так и практики ищут надежные способы возмещения ущерба, причиняемого дорожно-транспортными происшествиями. Для защиты прав потерпевших на возмещение вреда, причиненного их жизни, здоровью или имуществу при использовании транспортных средств иными лицами, в государстве с рыночной экономикой применяется институт страхования риска гражданской ответственности владельцев транспортных средств, основанный на принципе разделения ответственности.

Управление автомобилем связано с повышенным риском для всех участников дорожного движения. В момент поездки иметь при себе полис ОСАГО это не только уверенность, в том, что в случае ДТП страховая компания возместит убытки потерпевшей (третьей) стороне, но и обязанность водителя, зафиксированная в Правилах Дорожного Движения.

Страхование в нашей стране стало механизмом, обеспечивающим безопасность общества в условиях становления рыночных отношений. Соответственно ст. 1 Закона Украины о страховании:

страхование - это вид гражданско-правовых отношений относительно защиты имущественных интересов граждан и юридических лиц в случае наступления определенных событий (страховых случаев), определенных договором страхования или действующим законодательством, за счет денежных фондов, которые формируются путем уплаты гражданами и юридическими лицами страховых платежей (страховых взносов, страховых премий) и доходов от размещения средств этих фондов.

Страхование гражданской ответственности владельцев автотранспорта может осуществляться в двух формах: добровольного и обязательного страхования (ст.5 «Формы страхования» Закона Украины о страховании). Следует отметить, что обязательное страхование гражданской ответственности владельцев наземных транспортных средств осуществляется

согласно закону Украины «Об обязательном страховании гражданско-правовой ответственности владельцев наземных транспортных средств». Обязательным страхованием ответственности автовладельца предусмотрены фиксированные страховые суммы. Увеличить размер возмещения можно с помощью добровольного страхования ответственности автовладельца.

В соответствии со ст.7 «Виды обязательного страхования» Закона Украины о страховании, в Украине осуществляются такие виды обязательного страхования: 1) личное страхование от несчастных случаев на транспорте; 2) страхование гражданско-правовой ответственности владельцев наземных транспортных средств.

Добровольное страхование ответственности автовладельца не заменяет полис «Автогражданки», а дополняет и усиливает его. При наступлении страхового события сначала выплата страхового возмещения осуществляется по полису обязательного страхования автогражданской ответственности. Если размера страхового возмещения недостаточно для покрытия ущерба, то недостающая сумма оплачивается по договору добровольного страхования гражданской ответственности владельца автотранспорта. Но, к сожалению, в наше время всё актуальней становится проблема мошенничества страховиков. Множество страховых компаний взимают со своих клиентов немалые платежи, но в случае повреждения автомобиля стараются всеми возможными способами избежать страховых выплат, затягивают их на долгие месяцы.

Казалось бы, никаких проблем не должно возникнуть при возникновении ДТП, ведь транспорт застрахован и страховка покрывает все затраты на восстановление поврежденного авто. Но все оказывается совсем не так, как должно было быть в теории. Эксперты, нанятые страховщиком, часто оценивают ущерб, нанесенный машине, по каким-то мифически низким тарифам, ведь деньги платит страховщик, который заинтересован в минимизации размера выплат. Страховые компании не имеют денег для выплат и пытаются всячески выкрутиться различными способами. Обязательно нужно обращать внимание на норму износа автомобиля, которую вычтут из причитающегося возмещения - иначе его не хватит и на частичный ремонт. Необходимо интересоваться процентным соотношением страховых выплат фирмы и платежей клиентов - на его основе уже можно прогнозировать реальность обещаний.

Кроме вышеперечисленных моментов, при страховании автомобилей водителю следует также учитывать еще некоторые нюансы. Так, у каждой СТО могут быть свои цены на запчасти и стоимость их замены (в страховое возмещение входит стоимость замены деталей). К тому же у страховой компании могут быть договоренности с определенными СТО. Поэтому, если водитель не согласен с результатами оценки ущерба экспертом страховой компании, он имеет право пригласить эксперта со стороны. Пострадавшему водителю не обязательно ожидать выплаты компенсации, чтобы начать ремонт. Для этого достаточно, чтобы эксперт зафиксировал нанесенный ущерб. В любом случае все затраты на ремонт обязана возместить страховая компания.

ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСКИЕ РИСКИ В СФЕРЕ УПРАВЛЕНИЯ ТРАНСПОРТНЫМ БИЗНЕСОМ

Троцкий И.

Харьковский национальный автомобильно-дорожный университет
Научный руководитель: к.ю.н., доцент Л.В. Ерофеев

Мировой экономический кризис 2008г., а также нынешнее положение в Украине, остро обозначили проблему недооценки рисков и низкий уровень эффективности внутрифирменного риск — менеджмента, в том числе в отечественных транспортных компаниях, объемы деятельности которых, сократились, по различным данным, от 10 до 15 %.

Исследование действующей практики внутрифирменного управления рисками в транспортных компаниях показало, что в настоящий момент, не смотря на ряд специфических отраслевых проблем и повышенный уровень рискованного фона, риск - менеджмент существует только у 10% представителей данной сферы. Такая ситуация, усугубляемая последствиями финансового и экономического кризиса, не может не привести транспортные компании к потере прибыли, снижению эффективности функционирования бизнеса, а в ряде случаев, и к банкротству.

Многочисленные анализы современного состояния транспортного бизнеса в Украине, показывают, что на данный момент он находится в стадии развития, антимонополен по своей природе и имеет ряд особенностей, повышающих уровень рискованного фона. Являясь бизнесом множества небольших компаний с достаточно ограниченными ресурсами, он функционирует в условиях высочайшей конкуренции на отраслевом рынке. Низкая капиталоемкость и отсутствие государственного лицензирования упрощает процесс появления на рынке новых фирм и дополнительно усиливает конкуренцию. Транспортное обслуживание в Украине, в большинстве случаев, не является комплексным, а правовая база развита недостаточно, что обуславливает относительно низкий уровень участия отечественных экспедиторов в транспортном обеспечении внешнеэкономической деятельности.

Эффективное управление рисками как сложно структурированным объектом требует системного подхода. Главная цель системы управления рисками в транспортной компании, с позиций системного подхода, может быть определена как максимизация прибыли при сохранении допустимого уровня риска. К принципам управления рисками, которые составляют основу блока предлагаемой методологии системы могут быть отнесены: научность, управляемость, комплексность, интегрированность с общей системой управления компанией, непрерывность и динамичность.

Данные принципы соответствуют новой парадигме риск- менеджмента, необходимыми атрибутами которой является переход от фрагментарной и эпизодической модели управления рисками к непрерывной, интегрированной и расширенной. Элемент системы - методический инструментарий риск-

менеджмента направлен на выявление рисков, определение их приоритетности, место в классификационной группе, формирование рискового профиля компании, его динамики. Компонент базовые требования к принятию решений создает методическую основу для формирования альтернатив управленческих решений и наилучшего выбора. Соотнесение целей с задачами и функциями управления и необходимость информационного обеспечения для определения источников, видов и методов управления обусловили включение этих элементов в блок организации системы управления рисками.

Основная цель создания системы управления риском на транспортном предприятии может быть сформулирована следующим образом: повысить эффективность управления за счет своевременного выявления угроз как общей безопасности предприятия, так и достижению конкретных плановых показателей результата путем осуществления превентивных мер по нейтрализации выявленных угроз.

В целом, можно предположить, что для транспортных компаний наиболее эффективными методом оценки является построение карты рисков путем использования шкалы вероятности и шкалы значимости, расчете на их основе индексов отдельных рисков, определение совокупного уровня риска и выявления критической зоны по отношению к вероятным потерям выручки.

Приоритетность данной модели оценки рисков для транспортной компании, обусловлена тем, что карта рисков является мощным аналитическим инструментом для обобщения данных об идентифицированных рисках компании и определении их приоритетов, источником для создания экономической ценности и играет важную роль в стратегическом и текущем планировании.

Углубленное изучение проблем менеджмента в сфере транспорта с целью повышения его надежности и эффективности должно учитывать интернационализацию систем, управленческих инструментов, включая предотвращение рисков. Развиваемый в настоящей статье системный подход связан с пересмотром приоритетов, улучшением распределения и обеспечение стимулов частного сектора экономики и ее ведущих секторов, в частности, транспортного.

Для транспортных компаний наиболее эффективными методом оценки является построение карты рисков путем использования шкалы вероятности и шкалы значимости, расчете на их основе индексов отдельных рисков, определение совокупного уровня риска и выявления критической зоны по отношению к вероятным потерям выручки.

ОСОБЛИВОСТІ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ПЕРЕВІЗНИКІВ НА МОРСЬКОМУ ТРАНСПОРТІ ЗА ПОРУШЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОГО ЗАКОНОДАВСТВА

Трусов Є.

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Науковий керівник: старший викладач Шевченко Л.А.

Одним із прав, що гарантовані у статті 50 Конституції України, є право на безпечне для життя і здоров'я довкілля та на відшкодування завданої порушенням цього права шкоди. Кожному гарантується право вільного доступу до інформації про стан довкілля, про якість харчових продуктів і предметів побуту, а також право на її поширення. [1]. Така інформація ніким не може бути засекречена. Для України, як ні для якої країни світу, існування такої норми в основному Законі є глибоко усвідомленим, оскільки, насамперед, пов'язано зі страшною трагедією планетарного масштабу – Чорнобильською катастрофою, подолання наслідків якої визнано конституційним обов'язком держави Україна.

Україна за коефіцієнтом транзитності посідає перше місце в Європі і могла б за певних умов відігравати одну із провідних ролей у системі міжнародних транспортних перевезень. Нині її транспортний комплекс включає 3 морські пароплавства, АТ “Укррічфлот”, 67 авіакомпаній, 800 підприємств автомобільного транспорту, 50 тис. км. трубопроводів. Портове господарство складається із 20 морських і 10 річкових портів.

При цьому всьому ми навіть не задумуємося, як ми шкодимо навколишньому середовищу. Викиди відпрацьованих газів на автомобільному, авіаційному, залізничному транспорті. Різних видів аварій, а особливо аварії на морському транспорті, значним чином завдають великої шкоди водним ресурсам нашої планети. У цей час проблема забруднення водних об'єктів (рік, озер, морів, ґрунтових вод і т. д.) є найбільш актуальною, тому що всім відомо – вираження ‘ вода - це життя ’. Без води людина не може прожити більше трьох діб, але навіть розуміючи всю важливість ролі води в його житті, вона однаково продовжує жорстоко експлуатувати водні об'єкти, безповоротно змінюючи їхній природний режим скиданнями й відходами.

Діюче законодавство передбачає кримінальну, адміністративну, цивільну відповідальність перевізників на морському транспорті за скоєні екологічні правопорушення на морі. Оскільки наслідками таких правопорушень часто бувають аварії, катастрофи, нещасні випадки з людьми, що спричиняють шкідливі наслідки для здоров'я і майна людей, навколишнього природного середовища або викликають загрозу для них, Кримінальний Кодекс містить цілий Розділ, який має назву «Злочини проти навколишнього середовища».

Об'єктивна сторона злочину на морському транспорті складається з порушення правил з охорони вод, забруднення водних ресурсів, викликаючи небезпеку для життя і здоров'я людей і навколишнього середовища.

Суб'єктивна сторона злочину може характеризуватися як умисна. Так і випадкової форми вини. Суб'єктом даного злочину може бути фізична особа, яка досягла 16-ти річного віку. Дії посадових осіб класифікуються по сукупності злочинів, якщо це допущено по (халатності), то по ст.367 і 243 КК України. Санкція статті полягає в обкладенні особи, яка скоїла злочин штрафом в розмірі від 300-800 неоподаткованих мінімумів доходів громадян, або ж обмеженням або позбавленням волі на термін до 3 років. Ті самі діяння, якщо вони спричинили загибель або захворювання людей, масову гибель об'єктів тваринного та рослинного світу або інші тяжкі наслідки караються обмеженням або позбавленням волі на термін до 5 років.

Власник судна відповідає за шкоду від забруднення, заподіяну внаслідок витоку з його судна або скиду з нього нафти чи інших речовин, шкідливих для здоров'я людей або живих ресурсів моря (далі-забруднюючі речовини), за винятком випадків, передбачених статтею 306 Кодексу торгового мореплавства України.

Шкода від забруднення – це шкода, заподіяна за межами судна забруднюючими речовинами морському середовищу, узбережжю або будь-яким іншим об'єктам (суднам, рибпромисловим знаряддям тощо). Вона включає також вартість розумних заходів, вжитих будь-якою особою після події, що могла спричинити або спричинила витік чи скид забруднюючих речовин, для відвернення або зменшення шкоди від забруднення, а також збитки, заподіяні внаслідок вжиття таких заходів. [2].

Підводячи підсумок, можна сказати, що національне законодавство та міжнародні угоди покладають безумовну відповідальність за викиди небезпечних речовин у навколишнє середовище за принципом 'платить осквернитель'. При цьому заподіювач шкоди повинен компенсувати не лише прямі втрати, а й на очищення забруднених водойм та ґрунту. Регулярний механізм формується відповідним нормативно - правовим забезпеченням: наказами; постановами; інструментами; методиками. Сьогодні юридичні гарантії відшкодування збитків, завданих забруднення довкілля та зниженням якості природних ресурсів, не забезпечені цим механізмом належним чином.

Література

1. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР [зі змінами та доповненнями внесеними Законом України від 8 грудня 2004 року № 2222-IV] // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 50.
2. Кодекс торговельного мореплавства України від 23.05.1995 № 176/95-Ст.304

ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ ДІЯЛЬНОСТІ ТРАНСПОРТНИХ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ

Чеботарьов В.В., Швырьова Д.А.
Харківський національний автомобільно-дорожній університет
Науковий керівник к.ю.н., доцент Леонтєва Л.В.

Основні засади діяльності підприємств транспорту визначає Закон України «Про транспорт», у якому, зокрема, встановлено характер відносин між підприємствами транспорту і органами влади, які будуються на основі податків, податкових пільг, встановлених нормативів та інших економічних засобів.

Разом з тим видано і на цей час є чинними ціла низка законів, що регулюють відносини у конкретних транспортних підгалузях. Це Закон України «Про дорожній рух» від 30 червня 1993 р., який визначає правові та соціальні основи дорожнього руху з метою захисту життя і здоров'я громадян, створення безпечних і комфортних умов для учасників руху й охорони навколишнього природного середовища. Закон України «Про трубопровідний транспорт» від 15 травня 1996 р. визначає правові, помічні й організаційні принципи діяльності трубопровідного транспорту. Закон України «Про залізничний транспорт» від 4 липня 1996 р. визначає правові, економічні та організаційні засади діяльності залізничного транспорту загального користування. Закон України «Про транзит вантажів» від 20 жовтня 1999 р. визначає засади організації та здійснення транзиту вантажів авіаційним, автомобільним, залізничним, морським і річковим транспортом через територію України. Закон України «Про перевезення небезпечних вантажів» від 6 квітня 2000 р. визначає правові засади діяльності, пов'язаної з перевезенням небезпечних вантажів залізничним, морським, річковим, автомобільним та авіаційним транспортом. Закон України «Про автомобільний транспорт» від 5 квітня 2001 р. визначає засади організації та експлуатації автомобільного транспорту.

Такий повний перелік законів, що безпосередньо регулює транспортну діяльність, дає змогу пересвідчитися в розгалуженості транспортного права й обсягах та змісті правового регулювання. Кодекси, статuti, настанови як джерела транспортного права являють собою найвищий рівень систематизації транспортного законодавства — кодифікацію. Але на відміну від норм деяких галузей права (житлового, сімейного, земельного та ін.) норми транспортного права в цілому всієї галузі неможливо об'єднати в одному комплексному акті з причин досить широкого кола регулювання суспільних відносин. Тому норми транспортного права при їх кодифікації об'єднуються, як правило, в нормативних актах за ознаками належності до одного правового інституту — підгалузі транспортного права. До таких комплексних актів (джерел) транспортного права належать:

1. Повітряний кодекс України, який визначає правові засади діяльності користувачів повітряного простору України; державного регулювання діяльності цивільної авіації; господарської і комерційної діяльності авіації;

встановлює авіаційні правила; визначає правове положення повітряних суден, аеродромів, аеропортів, нормує порядок сертифікації та допуску повітряних трас, польоти повітряних суден; повітряні перевезення; авіаційні роботи.

2. Кодекс торговельного мореплавства України як джерело транспортного права встановлює правові, економічні та соціальні засади діяльності морського транспорту з питань використання суден для перевезення вантажів, пасажирів, багажу, пошти, рибних та інших морських промислів, розвідки та видобування корисних копалин, виконання буксирних, криголамних і рятувальних операцій, прокладення кабелю, також для інших господарських, наукових і культурних цілей.

3. Статут залізниць України, затверджений Постановою Кабінету Міністрів України від 6 квітня 1998 р. № 457, визначає обов'язки, права та відповідальність залізниць, а також підприємств, організацій, установ і громадян при користуванні залізничним транспортом. На підставі цього Статуту Мінтранс затверджує: Правила перевезень вантажів, технічні умови навантаження й закріплення вантажів; Правила перевезень пасажирів, багажу і пошти, інші нормативні акти.

Важливим джерелом транспортного права є Цивільний кодекс України, в якому розкрито зміст договору перевезень та відповідальність сторін за неналежне виконання умов договору перевезень і в разі втрати, нестачі або пошкодження багажу, а також за заподіяння ушкодження його здоров'я або смерті пасажира.

Правовий статус та особливості господарської діяльності підприємств транспорту визначаються Конституцією України, Господарським кодексом України та Законами України “Про господарські товариства”, “Про транспорт”, “Про залізничний транспорт”, “Про автомобільний транспорт” та іншими чинними нормативно-правовими актами.

Вагоме місце в системі джерел транспортного права Україні посідають міжнародно-правові акти, ратифіковані й визнані Україною, міжурядові угоди України з іншими державами. Йдеться про договори, що укладаються між Україною та іншими країнами з приводу забезпечення міждержавної транспортної діяльності, а також договори між транспортними підприємствами й організаціями України та зарубіжних країн. Це можуть бути договори, укладені спеціально для врегулювання правовідносин в галузі транспортної діяльності, а також інші договори, які визначають основні засади правового регулювання цієї сфери.

Таким чином, проаналізувавши транспортне законодавство, можна зробити висновок, що воно, регулюючи відносини в певній сфері, зокрема транспортній, все ж таки є частиною законодавчої системи України — відповідно зорієнтованої і спрямованої.

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПЕРЕВЕЗЕНЬ ЗАЛІЗНИЧНИМ ТРАНСПОРТОМ УКРАЇНИ

Чернов Є. Г.

Харківський національний автомобільно-дорожній університет
Науковий керівник: к.ю.н., доцент Леонтєва Л.В.

Залізничний транспорт є основним видом транспорту України, оскільки здійснює перевезення значної кількості вантажів, пасажирів та пошти. Відповідно до ст.1 Закону України “Про залізничний транспорт” залізничний транспорт – виробничо-технологічний комплекс організацій і підприємств залізничного транспорту загального користування, призначений для забезпечення потреб суспільного виробництва населення країни в перевезеннях у внутрішньому і міжнародному сполученнях та надання інших транспортних послуг усім споживачам без обмежень за ознаками форми власності та видів діяльності тощо. Залізниці, з’єднуючи економічні регіони між собою, мають важливе значення для життя всієї країни.

Перевезення в Україні виконують 6 залізниць – Донецька, Львівська, Одеська, Південна, Південно-Західна та Придніпровська, в складі яких функціонує 1552 станції, 458 лінійних підприємств, є необхідний парк вагонів, локомотивів, резерви пропускної спроможності лінії і переробної потужності станції. Залізниці виконують всі обов’язки по відправленню вантажів і мають значний потенціал по збільшенню обсягів перевезень.

Правове регулювання перевезення здійснюється за допомогою досить великої кількості нормативних актів, всю сукупність яких за критерієм предмета регулювання можна поділити на дві великі групи: перша – акти загальної дії (загальне законодавство), акти спеціальної дії (спеціальне законодавство).

Перша група включає в себе нормативні акти, які регулюють діяльність всіх суб’єктів підприємницької діяльності, транспортних організацій в тому числі. До них відносяться: Конституція України, Господарський кодекс України, Цивільний кодекс України, Закони України “Про транспорт”, “Про перевезення небезпечних вантажів” і інші, підзаконні нормативні акти: постанови Кабінету Міністрів України, укази Президента України, законодавчі акти Міністерств та відомств.

Дані нормативні акти встановлюють основні правові засади підприємництва, державного регулювання підприємницької діяльності, компетенції органів державної влади щодо регулювання підприємницької діяльності, врегульовують господарські відносини, що виникають у процесі організації та здійснення господарської діяльності, в тому числі і в сфері перевезення вантажів, зокрема залізничним транспортом.

Спеціальне законодавство включає в себе нормативні акти щодо регулювання діяльності саме залізничного транспорту, До нього, зокрема, відносяться: Закон України “Про залізничний транспорт”, Статут залізниць

України, нормативні акти Міністерства транспорту України стосовно залізничних перевезень, нормативні акти Укрзалізниці (Наказ Міністерства транспорту України “Про затвердження правил користування вагонами та контейнерами, Наказ Міністерства транспорту України “Про охорону і супроводження вантажів, що перевозяться залізничним транспортом України тощо, локальні нормативні акти управлінь залізниць з питань перевезень вантажів.

Законодавство, яке регулює саме залізничні перевезення, за сферою дії, можна розподілити на:

1. загальне законодавство про залізничні перевезення, включаючи всі їх види;

2. спеціальне законодавство щодо залізничного перевезення вантажів.

До першої групи можна віднести:

1. Нормативні акти Верховної Ради України (Закон України “Про залізничний транспорт”);

2. Постанови Кабінету Міністрів України (Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження Статуту залізниць України)[2];

3. Нормативні акти Міністерства транспорту України (Наказ Міністерства транспорту України “Про затвердження Правил технічної експлуатації залізниць України, Наказ МТУ “Про внесення змін та доповнень до Правил технічної експлуатації залізниць України”);

4. Відомчі акти Укрзалізниці (Наказ Державної адміністрації залізничного транспорту України “Про заходи щодо покращення договірної роботи на залізницях України”).

5. Локальні нормативні акти управлінь залізниць щодо перевезень пасажирів, вантажів, багажу, вантажобагажу та пошти.

До другої групи можна віднести:

1. Нормативні акти Міністерства транспорту України (Накази Міністерства транспорту України “Про затвердження окремих розділів Правил перевезення вантажів;

2. Нормативні акти Укрзалізниці (Наказ Державної адміністрації залізничного транспорту України “Про затвердження тарифів на перевезення вантажів залізничними під’їзними коліями, вантажно-розвантажувальної роботи та інші послуги, що надаються міжгалузевими підприємствами промислового залізничного транспорту)

СЕКЦІЯ 4. РИНОК ПРАЦІ ТА СОЦІАЛЬНА ПОЛІТИКА ДЕРЖАВИ: ПРАВОВІ АСПЕКТИ

НЕОБХІДНІСТЬ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ СОЦІАЛЬНОГО СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ

Артюх Н. В.

Харківський торговельно-економічний інститут
Київського національного торговельно-економічного університету
Науковий керівник: к.е.н. Антонова О. В.

Соціальне страхування- це встановлена державою система прав щодо надання соціальних послуг та матеріального забезпечення громадянам у разі настання хвороби, повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з незалежних від громадянина причин, старості та в інших випадках, передбачених законом, за рахунок грошових коштів, що формуються шляхом сплати страхових внесків працедавцями та найманими працівниками, а також бюджетних асигнувань у випадках, визначених законодавством [1].

Система соціального страхування в нашій державі деякою мірою зберігає ще адміністративно-розподільний характер. Вона не завжди ув'язується із соціальною політикою, у зв'язку з чим немає очікуваного ефекту від певних змін. Дії органів законодавчої та виконавчої влади бувають некоординованими та непослідовними. Рішення парламенту можуть бути направлені на забезпечення соціальних гарантій, однак без визначення достатніх джерел фінансування прийнятих програм. Кабінет Міністрів України у своїх постановах звужує дію закону шляхом зменшення розмірів страхових виплат. На практиці мають місце диспропорції у формуванні відповідних джерел доходів, незбалансованість загальної величини страхових платежів та розподілу фінансових ресурсів між окремими фондами соціального призначення. Не на високому рівні поставлена правова та економічна відповідальність фондів перед страхувальниками та застрахованими особами за несвоєчасність страхових виплат, низьку якість медичних послуг тощо. Виявились недоліки при фінансуванні витрат, пов'язаних з виплатами компенсацій у разі страхового випадку. В таблиці 1 наведена інформація щодо кількості страхових нещасних випадків на виробництві за I півріччя 2014 року з аналогічним періодом 2013 року.

Існують проблеми й організаційного характеру: відсутні єдині принципи визначення критеріїв надання соціальних пільг, дублюються окремі соціальні виплати, відсутня чітка спрямованість соціальних виплат на допомогу сім'ям з низьким рівнем доходів, недостатня узгодженість соціальних виплат з іншими державними витратами тощо.

Тому соціальне страхування потребує подальшого вдосконалення для забезпечення прозорості та публічності діяльності фондів, уніфікація бази нарахування страхових внесків, створення єдиної процедури їх сплати, обліку і системи контролю за фінансовими потоками, запровадження медичного страхування.

Таблиця 1

Порівняльна таблиця страхових нещасних випадків на виробництві за I півріччя 2014 року з аналогічним періодом 2013 року (вибірково)

№ п/п	Регіони	Кількість нещасних випадків				Різниця		Різниця %	
		всього (2014 р.)	всього (2013р.)	в т.ч. смертельно 2014р.	в т.ч. смертельно 2013р.	всього	в т.ч. смертельно	всього	в т.ч. смертельно
	Всього по Україні	3 736	4 529	241	243	-793	-2	-17,5	-0,8
1	Донецька область	1 255	1 533	62	56	-278	6	-18,1	10,7
2	Луганська область	512	552	27	17	-40	10	-7,2	58,8
3	Дніпропетровська область	361	357	13	29	4	-16	1,1	-55,2
4	Харківська область	144	175	15	16	-31	-1	-17,7	-6,3
5	Львівська область	119	121	12	7	-2	5	-1,7	71,4
6	Київська область	87	104	6	11	-17	-5	-16,3	-45,5
7	Одеська область	68	97	10	9	-29	1	-29,9	11,1
8	Миколаївська область	42	48	3	3	-6	0	-12,5	0,0

Таким чином, для розвитку системи соціального страхування в Україні, на думку економістів, необхідні наступні заходи [1]:

встановлення обґрунтованого розміру тарифів страхових внесків;

розширення гарантій забезпечення страхових виплат шляхом створення соціального арбітражу;

реформування управління фондами соціального страхування за принципом трипартизму;

створення сприятливих умов для розвитку добровільного страхування, у тому числі на комерційних засадах.

Література

1. Карлін М. І. Державні фінанси України / М. І. Карлін. – К., 2008 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://elbib.in.ua/derjavni-finansi-ukrajini.html>

АНАЛІЗ ЗМІН НА РИНКУ ПРАЦІ УКРАЇНИ

Бредіхін В.М.

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

2014 рік приніс великі зміни для українського народу: революцію, АТО, новий виток кризи, економічні й соціальні негаразди в країні. Відчув це на собі й бізнес-сегмент. Так, половина опитаних роботодавців висловили думку, що це був найскладніший рік за останні 4-5 років, і лише четверта частина, що рік не складніший за попередні. Тільки 3% опитуваних, а саме ІТ-сфера і сфера нафто- і газовидобутку не помітили змін в своїй роботі. Найскладніший частіше за цей рік пережили медіа бізнес, агрокомпанії, автотрейдери і логісти [1].

За даними аналізу ситуації тільки 2% компаній не ставлять перед собою антикризових задач. Усього 7% опитаних представників різнопланового бізнесу сказали, що приділяли таким задачам стільки ж часу, як і протягом попередніх 3-4 років, це компанії зі сфери ІТ, телекомунікацій, логістики і банківського сектору. Незважаючи на всі зусилля, вплив кризи на бізнес був суттєвим. Більшість компаній були змушені вдатися до непопулярних кроків. Тому у 2014р. році 14% компаній скоротили зарплату своїм співробітникам. Третина компаній (28%) зарплату не переглядали, 35% компаній підвищили оплату праці тільки цінним або ефективним співробітникам, 6% — тим, кому повинні були підвищити відповідно до закону. І тільки 21% роботодавців змогли підвищити зарплату всім співробітникам [2].

Оскільки 2014-й рік видався одним із найважчих для незалежної України. Складна суспільно-політична ситуація позначилася і на ринку праці: роботодавці скорочували видатки, оптимізували штат підприємств, навіть заморожували проекти. Кількість пропозицій роботи за 2014-й рік скоротилася на 30%, не було жодної професійної сфери, де б спостерігалася позитивна динаміка. Одні професії втрачали популярність, на інші попит стрімко зростав. Але у 2015 році Україна ситуація дещо стабілізувалася. В січні на ринку праці збільшилася кількість вакансій і резюме. Проте, кількість пропозицій роботи збільшилася лише на 9%, а охочих працювати стало більше аж на 24%.

Лідери запитів та найбільш перспективні Лідерами по кількості вакансій залишаються ІТ, продажі, маркетинг, адміністративний персонал та банківська сфера. Рейтинг найбільш затребуваних професій не змінюється вже протягом року. Проте є зміни серед найбільш перспективних професій. Цей рейтинг складається з урахуванням різних критеріїв (затребуваність на ринку, стабільність галузі, рівень заробітної праці, можливість професійного зростання та розповсюдженість професії в світі). Першу сходинку у цьому переліку займають ІТ-спеціалісти. А далі – лікарі, спеціалісти військових професій, інженери різних галузей, підприємці та бізнесмени, а також спеціалісти робочих професій. Цікаво, що за півтора року професія військового перемістилася з рейтингу найменш перспективних у позитивний список. За цей час кількість тих, хто назвав її перспективною збільшилася в 11 разів [3].

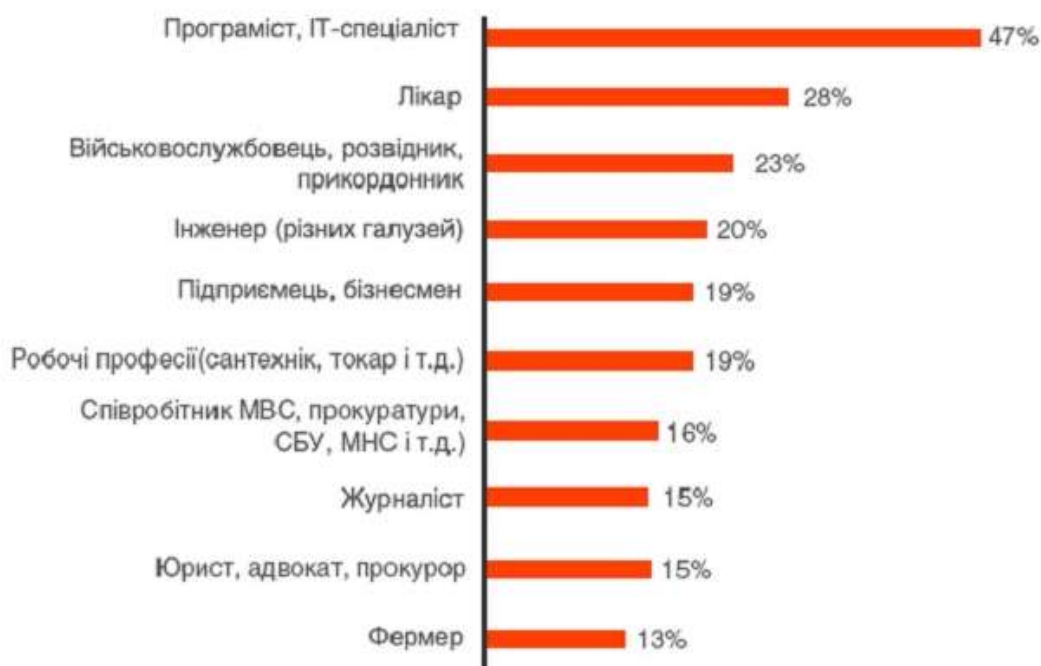

Рисунок 1 – ТОП-10 найбільш перспективних професій в Україні у 2015р.

Сьогодні показник конкуренції на ринку, який демонструє співвідношення кількості вакансій до кількості резюме) складає 6,6. Тобто на одне робоче місце претендує вже більше 6-ти пошукачів. Процес пошуку ускладнює для людей і той факт, що роботодавці стали вимогливішими. Компанії хочуть отримати максимально ефективного працівника за мінімальних витрат. При наявності двох приблизно рівних за кваліфікацією заявників, перевагу ймовірно отримає той, який зазначить менший рівень очікуваної заробітної плати.

Що стосується самого заробітку, то в останні півроку дохід знизився у 17% опитаних. Найменше від девальвації гривні та інших процесів постраждали працівники ІТ, страховики, працівники медіа та агросектору. Не пощастило найбільше спеціалістам нафтогазового сегменту, консалтингових компаній та автотрейдерам. Утім, більшість роботодавців оптимістично дивляться на подальший розвиток ситуації. Масових скорочень на ринку праці у 2015-му не передбачається. Найближчим часом фахівці очікують, якщо не зростання, то принаймні зміцнення ринку.

Література

1. Оникиєнко В.В. Рынок труда и социальная защита населения Украины: ретро анализ, проблемы, пути решения. (научно-аналитическая монография) / В.В.Оникиєнко – К.: Консультант, 2014. - 454 с.
2. Данилишин Б. Сфера та ринок послуг в контексті соціальної модифікації суспільства: [монографія] / Б. Данилишин, В. Куценко, Я. Остафійчук. – К: Нічлава, 2014. – 328 с.
3. С. Беляев, В. Тимченко Как найти хорошую работу и управлять своими деньгами / Беляев С., Тимченко В. – К.: Самит-книга, 2014. - 128 с.

КАТЕГОРІЯ ТРУДОВОЇ ФУНКЦІЇ У ТРУДОВОМУ ПРАВІ

Величко О.

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Науковий керівник: старший викладач Шевченко Л.А.

Питання про трудову функцію працівника є одним з основних у теорії та практиці трудового договору. КЗпП України визначає трудовий договір як угоду між працівником і власником підприємства, установи, організації або уповноваженим ним органом чи фізичною особою, за якою працівник зобов'язується виконувати роботу, визначену цією угодою [1]. Під час виконання роботи за трудовим договором правовій регламентації підлягає не сам процес праці, а взаємини працівника та роботодавця з приводу застосування праці конкретного виконавця.

За визначенням «Юридичної енциклопедії», «трудова функція (функції) – робота за визначеною спеціальністю, кваліфікацією, посадою, яка повинна виконуватися працівником в інтересах роботодавця».

Аналіз юридичної літератури дозволяє стверджувати, що науковці, визначаючи трудову функцію, нерідко не враховують специфіку правового дослідження, трактуючи трудову функцію з позиції економіки праці, наприклад, як роботу за певною професією, спеціальністю або посадою; або, указуючи на її зумовленість науково-технічним прогресом, виробництвом, розмежовують трудову функцію та юридичний обов'язок працівника. Безумовно, визначення трудової функції як економічної, етичної, соціологічної, психологічної категорії мають право на існування. Вони корисні й необхідні для науки та практики.

Умова про трудову функцію є обов'язковим елементом трудового договору. У ситуації ринкової економіки виникає необхідність визначати зміст трудової функції погодженням сторін трудового договору, як це, до речі, й закріплено в КЗпП України, урахуванням особливостей та напрямки діяльності конкретного підприємства, установи та організації; технології виробництва; технологічні або організаційні процеси, для виконання яких наймається конкретний працівник (його професійні й особисті можливості). Системний підхід до аналізу цього юридичного інституту дозволяє зробити такі висновки.

По-перше, договірний характер обов'язку працівника виконувати трудову функцію пояснюється тим, що підставою виникнення трудових правовідносин є трудовий договір, після укладання якого виконання трудової функції стає юридичним обов'язком працівника. Роботодавець повинен роз'яснити працівникові зміст його обов'язків, створити умови, необхідні для продуктивної праці, організувати працю та проконтролювати виконання роботи. Від ступеня конкретизації, з якою трудова функція визначена сторонами трудових правовідносин, багато в чому залежить ефективність трудової діяльності як окремого працівника, так і трудового колективу загалом.

Обов'язок працівника виконувати трудову функцію кореспондує роботодавцю право вимагати добросовісного, якісного її виконання.

По-друге, зміст обов'язку працівника виконувати трудову функцію як елемент трудових правовідносин включає: а) необхідність для працівника фактично виконувати на вимогу роботодавця визначений трудовим договором комплекс (систему) робочих прийомів, операцій, зумовлених технологічним процесом підприємства; б) необхідність для працівника зазнавати заходів впливу, які може застосувати в разі необхідності роботодавець з метою спонукання, примусу недобросовісного працівника до виконання договірної трудової функції.

По-третє, у трудових правовідносинах змістом обов'язку працівника виконувати певну трудову функцію є не праця взагалі, а конкретно визначена робота, заздалегідь обумовлена при входженні суб'єктів до правовідносин. Ця конкретизація трудової діяльності не може не відображати специфічних завдань, покладених на організацію, особливостей технології виробництва і його організаційної структури.

По-четверте, обов'язок виконання трудової функції, безумовно, є основним, центральним елементом конкретних трудових правовідносин, що зумовлює багато інших, наприклад, тривалість робочого часу, нормування праці, ступінь відповідальності та под.

Отже, **трудова функція**, на нашу думку, як юридична категорія – це система робочих рухів, умінь, прийомів, операцій, зумовлених технологічним процесом, специфікою та характером діяльності підприємства, установи або організації, виконання яких є договірним обов'язком працівника, здійснюваних на вимогу і під контролем роботодавця або його представників, із підпорядкуванням нормам чинного законодавства, локальних нормативних актів, внутрішньому трудовому розпорядку (об'єктивна сторона) та з урахуванням особистих професійних якостей і можливостей конкретного працівника (суб'єктивна сторона).

Література

1. Кодекс законів про працю України від 10.12.1971 № 322-VIII [зі змінами та доповненнями станом на 16.04.09р. №1276-VI] // Відомості Верховної Ради України. – 1971. – № 50 (додаток).
2. Лившиц Р. З. Трудовий договір. Трудове право и научно-технический прогресс / Р. З. Лившиц. – М. : Наука, 1974. – 560 с
3. Юридическая энциклопедия / М. Ю. Тихомиров, Л. В. Тихомирова ; общ. ред. М. Ю. Тихомирова. – [5-е изд., доп. и перераб.]. – М., 2006. – 972 с
4. Астрахан Е. Роль советского трудового права в плановом обеспечении народного хозяйства кадрами / Е. Астрахан, С. Каринский, А. Ставцева. – М. : Госюриздат, 1955. – 191 с.

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ УКРАЇНСЬКОГО РИНКУ ПРАЦІ

Гринишин Р.О.

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Науковий керівник: к.е.н., доцент Лантух І.В.

Забезпечення сталого соціально-економічного розвитку України пов'язане з вирішенням низки важливих питань, серед яких: розбудова сучасної соціально-орієнтованої економіки, відродження вітчизняного виробництва, забезпечення соціальної захищеності населення. Одне із центральних місць у вирішенні вказаних проблем займає оптимізація функціонування ринку праці. Ринок робочої сили є важливою ланкою економічної системи країни і, відповідно, відображає більшість політичних і соціально-економічних процесів, що відбуваються в державі, та фокусує в собі найгостріші проблеми: посилення структурних диспропорцій зайнятості, підвищення рівня безробіття, неконтрольований відтік робочої сили, зміни в якості робочої сили і мотивації праці, зниження якості життя населення тощо. Зазначені процеси призводять до поглиблення кризових явищ, а їх вирішення створює передумови для сталого соціального і економічного зростання. Державне регулювання ринку праці у цьому контексті набуває визначального значення.

Державне регулювання ринку праці – система правових та організаційно-економічних заходів держави, спрямованих на створення відповідних умов для забезпечення максимально можливої рівноваги між попитом і пропозицією робочої сили; оптимальної величини заробітної плати при даному рівні розвитку економіки; забезпечення соціального захисту працівників і прав людини; сприятливих умов для відтворення конкурентоспроможного людського капіталу, – тобто на забезпечення ефективного використання наявної робочої сили для отримання максимального економічного і соціального ефектів.

Держава виконує роль координатора та посередника, що збалансовує та регулює економічні інтереси, коригує можливі кон'юнктурні коливання економіки, підтримує макроекономічну рівновагу, тому посилення ролі державних інститутів в управлінні ринком праці слід вважати об'єктивною вимогою сучасності.

Сучасний ринок праці України характеризується структурними диспропорціями, що пов'язані зі впливом світової фінансово-економічної кризи та відсутністю дієвого механізму регулювання цих процесів з боку держави; до системи державного регулювання ринку праці необхідно застосовувати комплексний методологічний підхід, який включає визначення сутності державного регулювання ринку праці; розкриття його основних характеристик; визначення суб'єктів, об'єктів, принципів, завдань, інструментів, методів; ефективність державних механізмів регулювання ринку праці значною мірою залежить від урахування на державному рівні міжнародних орієнтирів соціально-економічної політики наддержавних організаційних утворень.

Системність та комплексність підходів до державного регулювання ринку праці є необхідною передумовою позитивних зрушень на ринку робочої сили. Основними напрямками державної політики зайнятості на сучасному етапі розвитку повинні стати розширення сфери прикладання праці, формування сприятливого підприємницького середовища, підвищення соціальної захищеності громадян – усе це належить до стратегічних цілей державної політики сталого розвитку.

ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТРУДОВИХ ВІДНОСИН ЗА ЧИННИМ КОДЕКСОМ ЗАКОНІВ ПРО ПРАЦЮ ТА ТРУДОВИМ КОДЕКСОМ

Литвинова Л.В.

Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця
Науковий керівник: старший викладач Коршакова О.М.

Сьогодні в Україні діє Кодекс законів про працю (далі – КЗпП) затверджений законом УРСР від 10 грудня 1971 року, який зазнав суттєвих змін ще за часів радянської влади, а докорінно був змінений в незалежній Україні. Разом з тим загальні, базові принципи та ідеї, які було закладено в КЗпП за радянських часів, ще залишились і, без сумніву потребують не тільки докорінної зміни, а загалом - прийняття нового трудового кодексу. На сьогодні на розгляді у Верховній раді України перебуває проект Трудового кодексу [1] (далі – Проект). Необхідність прийняття нового Трудового кодексу України обумовлена докорінними змінами всієї системи суспільних відносин, які відбуваються в Україні у зв'язку із формуванням ринкових відносин та соціально-економічних перетворень, які в тій чи іншій мірі пов'язані з працею.

Аналізуючи проект трудового кодексу і порівнюючи його з Кодексом Законів про працю, стає очевидним наявність в ньому комплексу позитивних моментів. Серед них варто відзначити наступні новели. Так, в Проекті має місце втілення теоретичних підходів щодо розмежування трудових відносин на індивідуальні та колективні трудові відносини, визначення правових основ регулювання трудових відносин; значне розширення змісту поняття дискримінації у трудових відносинах, визначення поняття примусової праці. В Проекті детально регламентовані питання прав та обов'язків працівника та роботодавця, що є важливою гарантією захисту трудових прав працівників та створення умов для досягнення оптимального узгодження інтересів сторін трудових відносин. Закріплено вдосконалене поняття трудового договору, його обов'язкових умов, поняття трудової функції. Погоджуючись із думкою

О. Галиця [2] зазначимо, що детальне визначення та закріплення поняття трудового договору буде слугувати більш ефективній реалізації прав працюючих та попереджуватиме зловживання.

В Проекті вперше закріплено досить актуальний сьогодні інститут надомної праці, визначено особливості трудових відносин між працівником та

роботодавцем-фізичною особою. Також варто відзначити здійснення ґрунтовного урегулювання процедури розірвання трудових відносин.

В Проекті, в повній мірі визначено межі застосування трудового законодавства. В Проекті не відміно від КЗпП, позитивною новелою є чітке визначення норм на користь працівника. В Проекті позитивним є впровадження закріплено новітні та позитивні норми, відповідно до якої звільненню повинно передувати надання можливості працівнику довести свій рівень трудової кваліфікації, додержання трудової дисципліни, правомірності власних дій чи бездіяльності. Позитивним у Проекті є надання жінкам триденної оплачуваної відпустки для медичного обстеження у разі взяття її на облік через вагітність, що є додатковою соціальною гарантією.

Аналізуючи Проект стає очевидним його прогресивність в порівнянні із чинним трудовим законодавством, проект містить багато позитивних рис, але нажалі не є досконалим. Так, в Проекті відсутні деякі важливі питання, які стосуються зміни системи святкових і не робочих днів, не врегульовані деякі види робочого часу, наприклад робота вахтовим методом. Недостатньо уваги приділено врегулюванню порядку укладання трудового контракту, оформлення трудових книжок (чинна ст.48 КЗпП детальніше регламентує це питання). Сумнівним та таким, що може призвести до зловживань, видається право роботодавця контролювати процес виконання працівником трудових обов'язків, у т. ч. за допомогою технічних засобів. Як зазначає Н. Якушева [3], доцільніше було б закріпити право роботодавця контролювати не процес, а результати трудової діяльності працівників.

Аналізуючи Проект Трудового кодексу України, слід зазначити, що його основною метою є збереження компромісу між інтересами всіх сторін соціального діалогу роботодавців, профспілок і Уряду з урахуванням нових економічних умов та вимог міжнародних актів, ратифікованих Україною. Заслужують на увагу його позитивні пропозиції щодо усунення проявів дискримінації за широким колом ознак, не пов'язаних із характером роботи або умовами її виконання, формулювання правових вимог щодо забезпечення права працівників на повагу честі і гідності у трудових правовідносинах, умов визнання цивільно-правових відносин трудовими, трактування неоднозначно викладених норм законодавчих актів на користь працівника, оновлення порядку укладення трудового договору та його дії і припинення, уточнення щодо оплати праці за різних обставин її виконання, в т.ч. у разі суміщення професій (посад), при поділі робочого дня на частини, усунення дискримінації оплати праці за сумісництвом, встановлення фінансової відповідальності роботодавця за несвоєчасну виплату заробітної плати працівникам та ряд інших. Але поряд з позитивними також є моменти, які ще потребують узгодження та доопрацювання.

Література

1. Проект Трудового Кодексу //ВВР від 19.05.2008 №283-V1
2. Галиця Олександр Деякі новели Проекту Трудового Кодексу України- К., 2013р. : <http://www.justinian.com.ua/article.php?id=2210>

3. Якушева Н. Щодо проекту Трудового Кодексу України – О., 2012 р:
<http://www.legalalliance.com.ua/rus/press/2152/>

ПРАВОВЕ ПІДГРУНТЯ АДАПТАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ, ЯК АНТИІНФЛЯЦІЙНОГО РЕГУЛЯТОРА НА ПРИКЛАДІ ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Лосева О.Г.

Харківський національний економічний університет ім. С.Кузнеця
Науковий керівник: Коршакова О.М.

Інфляційна історія України, як зазначено вище, включає в себе різноманітний спектр її прояву за багатьма класифікаційними ознаками. Очевидно, що незалежна Україна, як відносно молода держава, формувала засади антиінфляційного регулювання на світовому досвіді, орієнтуючись на специфіку власної економіки. Під антиінфляційною політикою держави розуміють комплекс заходів та дій у економіці, що стримують інфляційне зростання цін.

Адаптаційна політика проявляється в поступовому пристосуванні (адаптації) до умов інфляції з поступовою абсорбцією її негативних аспектів. Реалізація даного інструменту антиінфляційної політики здійснюється в більшості випадків через механізми індексації доходів. Адаптаційну політику спрямовують на психологічний аспект інфляції, тобто на припинення інфляційних очікувань, подолання побоювань суб'єктів економічної системи щодо безперервного подорожчання товарів і знецінення заощаджень. Отже відомо, що суцільна паніка у населення у випадку стрімкого знецінення заощаджень ще більш посилює інфляційні процеси.

Так, прикладом адаптаційної політики в Україні є індексація грошових доходів населення. Згідно зі ст. 2 Закону України «Про індексацію грошових доходів населення» індексації підлягають грошові доходи громадян, одержані ними в гривнях на території України і які не мають разового характеру: пенсії; стипендії; оплата праці (грошове забезпечення); суми виплат, що здійснюються відповідно до законодавства про загальнообов'язкове державне соціальне страхування, суми відшкодування шкоди, заподіяної працівникові каліцтвом або іншим ушкодженням здоров'я, а також суми, що виплачуються особам, які мають право на відшкодування в разі втрати годувальника. Стосовно індексації доходів населення чинне законодавство підставою для проведення такого вбачає перевищення величини індексу споживчих цін, який встановлюється в розмірі 101%.

Проаналізуємо правове підґрунтя антиінфляційної політики адаптації на прикладі індексації такого грошового доходу громадян, як пенсія.

Закон України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» визначає пенсію, як щомісячну пенсійну виплату в солідарній системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування, яку отримує

застрахована особа в разі досягнення нею передбаченого цим Законом пенсійного віку чи визнання її інвалідом, або отримують члени її сім'ї у випадках, визначених цим Законом. Згідно ст.1 Закону України «Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії» пенсійне забезпечення є державною соціальною гарантією. Мінімальний розмір пенсії за віком – основна державна соціальна гарантія, яка є основним джерелом існування пенсіонера.

Згідно зі ст. 19 Закону України «Про пенсійне забезпечення» мінімальний розмір пенсії за віком встановлюється у розмірі мінімального споживчого бюджету. В умовах кризового стану економіки та спаду виробництва мінімальний розмір пенсії за віком встановлюється у розмірі не нижче межі малозабезпеченості. Межа малозабезпеченості – це величина середньодушового сукупного доходу, який забезпечує непрацездатному громадянину споживання товарів і послуг на мінімальному рівні, встановленому законодавством (ст.1 Закону України «Про межу малозабезпеченості»).

Максимальний розмір пенсії (з урахуванням надбавок, підвищень, додаткової пенсії, цільової грошової допомоги, пенсії за особливі заслуги перед Україною, індексації та інших доплат до пенсії, встановлених законодавством, крім доплати до надбавок окремим категоріям осіб, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною) не може перевищувати десяти прожиткових мінімумів, установлених для осіб, які втратили працездатність. Суми прожиткового мінімуму на 2015 рік встановлено Законом України «Про Державний бюджет України на 2015 рік» від 28.12.2014 р. № 80-VIII. для осіб, які втратили працездатність з 01.01.2015 – 30.11.2015 ця сума становить 949 грн..

Згідно з ст. 97 Закону України «Про пенсійне забезпечення» пенсії щороку підвищуються відповідно до індексації грошових доходів населення, але не менш як на 2 проценти заробітку, з якого обчислено пенсію (ст. 64). В усіх випадках зазначене підвищення не може бути менше 2% мінімальної пенсії за віком.

Беручи за індикатор ефективності адаптаційної політики відповідність індексації мінімальної пенсії до її фактичних значень маємо практично повну відповідність, що не суперечить чинному законодавству. Абстрагуючись від значного розриву між розмірами соціальних стандартів, запроваджених для населення України та відповідних у країнах з розвинутою економікою маємо адаптаційну політику за дієвий інструментарій антиінфляційної політики.

Аналіз правового підґрунтя, що регулює індексацію такого грошового доходу населення як пенсія, а саме Законів України: «Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії», «Про пенсійне забезпечення», «Про індексацію грошових доходів населення», «Про межу малозабезпеченості», «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» дає змогу оцінити ефективність такого антиінфляційного регулятора як адаптаційна політика, що ґрунтується на індексації грошових доходів населення.

На прикладі пенсійного забезпечення бачимо складну агреговану систему законів, що регулюють індексацію. Вищезазначене підкреслює необхідність

спрощення економіко-правових засад, які регулюють відповідне питання, адже така пере адресація між законами потребує значного часу, щоб самостійно визначити відповідність реальних грошових доходів, гарантованих законом та фактичних виплат, що отримує пенсіонер.

ЮВЕНАЛЬНА ЮСТИЦІЯ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ СТАНОВЛЕННЯ

Отич Д. С.

Харківський національний автомобільно-дорожній університет
Науковий керівник: к. ю.н., доцент Остапенко О. Г.

Проблема правопорушень та злочинності неповнолітніх належить до питань, осторонь яких не може пройти жодна порядна людина. Ця проблема хвилює суспільство, оскільки від її вирішення залежить не тільки майбутнє підлітків, а й самої держави. Проголосивши людину, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканість і безпеку найвищою соціальною цінністю, Україна як держава взяла на себе зобов'язання створити відповідні суспільно-політичні і правові умови для реалізації цих положень ст. 3 Конституції України. Основним документом, який захищає права дитини, є Конвенція про права дитини, яка проголосила, що людство зобов'язане дати дітям все найкраще, надійно забезпечити дитинство, що гарантує в майбутньому розвиток повноцінних громадян. Україна, ратифікувавши Конвенцію про права дитини, має дотримуватись та виконувати основні її вимоги з метою захисту дітей.

Але поряд з прогресивними, демократичними перетворюваннями в українському суспільстві загрозливих темпів набуло заповнення соціального простору девіантними цінностями, порушення дедалі більшою кількістю громадян існуючих норм моралі та права, що призводить до загострення проблем злочинності в державі. Особливо це характерно для періодів соціально-економічних потрясінь в суспільстві, економіка якого перебуває у стані кризи. Кризові процеси в економіці нашої держави негативно позначаються на рівні життя населення: зростає безробіття, знижується життєвий рівень населення, зростає соціальна та економічна нерівність між багатіями та людьми, які опинились за межею бідності та хочуть утвердитися в умовах нецивілізованого ринку будь-яким способом. Вони не тільки скоюють побутові злочини, але й нерідко стають членами організованих кримінальних структур, де виконують різноманітну протиправну. Злочинність – це своєрідний показник кризових явищ у суспільстві, проблемних і конфліктних ситуацій як в економічній, так і в інших сферах суспільного життя. Зараз українське суспільство знаходиться у складному духовно-моральному стані. Адже цінність та орієнтири, якими керувались люди, змінилися, нова система морального регулювання перебуває в стадії становлення. Невпевненість у завтрашньому дні, переживання ненадійності соціального, матеріального, службового становища породжують у багатьох людей апатію, песимізм, депресію. Особливо відчутні зміни цінних орієнтацій у підлітковому

середовищі. Набувають поширення уявлення про можливість легкого досягнення добробуту не продуктивною працею, а через кримінальний бізнес та спекулятивні операції.

Негативна поведінка дорослих, особливо батьків, алкоголізм і наркоманія, часто в поєднанні зі спробами втягнути в них неповнолітніх; постійні конфлікти в сім'ях, які перетворюються на сварки, скандали, бійки; протиправні погляди дорослих членів родини, скоєння ними злочинів та інших правопорушень; їх байдуже ставлення до виховання і поведінки підлітків, незацікавленість батьків у майбутньому своєї дитини; негативний вплив низького матеріально-побутового рівня сім'ї – всі ці фактори призводять до серйозних відхилень у поведінці неповнолітніх та зростання підліткової злочинності. Тому дослідження причин злочинності неповнолітніх і способи боротьби з нею є актуальним у сучасній Україні.

Ювенальна юстиція базується на специфічних принципах, не характерних для «дорослого» правосуддя, тому що головною метою застосування ювенального правосуддя є не покарання підлітка, а не допущення повторення злочинів з його участю у майбутньому. Для розгляду проваджень щодо неповнолітніх спеціальним закладом є ювенальний суд.

Історія ювенальної юстиції внесла свої корективи в традиційне уявлення про безперечних перевагах автономного правосуддя для неповнолітніх. У світі існують варіанти судів, які розглядають справи неповнолітніх – колегії, склади суду, які розглядають справи неповнолітніх та чинних не автономно, а як частина загальних судів. І все ж навіть з урахуванням історичних змін можна говорити про автономність суду для неповнолітніх, яка створюється комплексом правових норм (матеріальних і процесуальних), що дозволяють цьому суду рухатися в «автономному режимі». Основна мета ювенальних судів – уникнути звернення системи з дитиною як з дорослим злочинцем і замість цього сформувавши дитину так, як це зробили б батьки.

Україна робить позитивні кроки до становлення системи ювенальної юстиції, але процес становлення потребує максимального пришвидшення та удосконалення всієї системи юстиції. Дослідження роботи кримінальної міліції у справах дітей показало, що формально пріоритетним напрямком її діяльності як органу дізнання при порушенні кримінальних справ про злочини неповнолітніх є профілактична робота серед неповнолітніх. Однак фактично цей орган займається лише розкриттям вже скоєних злочинів. Через недостатню взаємодію зі службами у справах дітей, з органами освіти, громадськими організаціями не забезпечуються своєчасне виявлення і повний облік неповнолітніх правопорушників, неблагополучних сімей і дорослих, що втягують підлітків у злочинну діяльність. Про низькій рівень ефективності проведення профілактичної роботи співробітниками кримінальної міліції у справах дітей свідчить зростання рецидивної злочинності серед неповнолітніх.

З метою підвищення рівня належного виконання профілактичної функції вважаємо за необхідне розширити повноваження цього органу, що стосуються його взаємодії з іншими органами та установами в галузі захисту прав

неповнолітніх, у тому числі і з органами освіти, для попередження і своєчасного виявлення правопорушень. Для цього необхідно закріпити обов'язок працівників кримінальної міліції у справах дітей спільно з представниками органів освіти, служб у справах неповнолітніх проводити з ними індивідуальні та групові співбесіди. Крім того, обов'язкова присутність у суді представника кримінальної міліції у справах дітей сприятиме ухваленню судом адекватного рішення щодо неповнолітнього правопорушника.

РИНОК ПРАЦІ ТА СОЦІАЛЬНА ПОЛІТИКА

Пунтус Н.І., Спиця Я.І.

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Науковий керівник: к.ю.н., доцент Остапенко О. Г.

Центральне місце серед ринків посідає ринок праці, основою якого є роботодавці та наймані робітники, в якому як і на інших ринках важливу роль відіграють пропозиція, попит та ціна (заробітна плата). Пропозиція робочої сили залежить від різних факторів: рівень зарплати, освіта, зацікавленість тощо. Попит же в свою чергу - це потреба підприємців мати необхідну кількість робочої сили для випуску своєї продукції.

Ринок праці в ринковій економіці є ринком найманої робочої сили, де роботодавець і наймані працівники виступають як юридично рівноправні особи. Ринок праці складається із трьох частин: а) потенційної, де формується сама праця; б) циркулюючої, тобто сфери купівлі-продажу товару; в) внутріфірмової, яку складають особи, що переміщуються безпосередньо на підприємствах у зв'язку з появою вакансій за рахунок звільнення працівників та інших обставин).

Існує багато різних теорій, пов'язаних з ринком праці. Однією з них є класична теорія безробіття, яке виникає в результаті підвищення заробітної плати. Коли заробітна плата досягає високого рівня, тобто знаходиться вище, ніж рівень, за якого всі ті, хто шукає роботу, її знаходять, виникає надлишок пропозиції на ринку праці і як наслідок – безробіття.

Класична теорія виходить з того, що проблеми безробіття або дефіциту робочої сили розв'язуються через ринкового саморегулювання. Втручання держави у цей процес розглядається як зайве і шкідливе. Безробіття, за класичної теорією, - це наслідок постійних прагнень самих найманих працівників до підвищення своєї зарплати.

Головний висновок кейнсіанської теорії полягає в тому, що в ринковій економіці не існує такого механізму, який гарантував би повну зайнятість населення. Стверджується, що економіка може бути збалансованою щодо досягнення рівноваги між сукупним попитом і сукупною пропозицією при значному рівні безробіття і відчутних темпах інфляції. Для досягнення рівноваги на ринку праці й повної зайнятості працездатного населення необхідне систематичне втручання держави в економічні процеси.

Монетаристи та їх прихильники, спираючись на класичну теорію, відстоюють можливість досягнення макроекономічної стабільності та довгострокової рівноваги тільки в умовах повністю вільних та конкурентних ринків з гнучкими цінами і заробітною платою. Держава, за їхньою думкою, не повинна втручатися в ринок праці, якщо безробіття не перевищує природний рівень. В іншому випадку починає розвиватися стагфляція, тобто одночасне зростання безробіття та інфляції.

Становлення ринку праці в Україні відбувається дуже повільно, що є характерним для перехідної економіки. Для нормального функціонування ринку повинен бути розроблений і впроваджений в життя цілий комплекс правових, економічних та соціальних передумов, які формують ринкове середовище. Серед цих передумов найважливішими є такі:

- єдність правових умов в функціонування ринку праці на основі вільно вибраної зайнятості, галузі, направленості, конкретності та інші;

- наявність єдиного економічного простору і забезпечення вільного переміщення в ньому громадян;

- відсутність обмежень на зарплату, що забезпечує працівнику стимул в роботі, відтворення його здатності до праці, можливість утримання сім'ї, а також наявність ринку житла і робочих місць та інших благ;

- організація на всій території країни системи бірж праці (центрів зайнятості), що своєчасно та правильно буде надавати допомогу в працевлаштуванні;

- створення широкомасштабної системи професійної орієнтації, навчання та перепідготовки кадрів в нашій країні, що відкриє нові можливості перед працівниками;

- наявність у територіальних органів виконавчої влади необхідних фінансових і матеріальних коштів, достатніх для організації ефективної роботи системи працевлаштування, профорієнтації і перепідготовки кадрів.

Головним аспектом політики зайнятості на сучасному етапі й на перспективу повинно бути збереження достатньої ролі держави в її регулюванні. Державне регулювання зайнятості не повинно використовуватись для обмеження ринкового механізму її саморегулювання.

Характерною ознакою соціальної ринкової економіки є орієнтація на продуктивну зайнятість, що базується на синтезі соціального і економічного ефектів, необхідності великих вкладень коштів у людину, в забезпечення належних умов для її існування, нормального відтворення затрат енергії, зростання добробуту.

Література

1. Буряк П. Ю., Карпінський Б. А., Григор'єва М. І. Економіка праці й соціально-економічні відносини: Навчальний посібник. — К.: ЦНЛ, 2004. — 440 с

2. Васильченко В. С, Василенко П. М. Ринок праці: теоретичні основи і державна практика: Посібник для працівників державної служби зайнятості. — Т. 1. — К., 2000. — 560 с.

3. Маяків Н. Грегорі. Макроекономіка: Підруч. для України. — К.: Основи, 2000.

ЩОДО ПРОБЛЕМИ ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ МОЛОДІ В УКРАЇНІ

Свістун Д.

Харківський національний автомобільно-дорожній університет
Науковий керівник: старший викладач Шевченко Л.А.

В умовах ринкових відносин перед суспільством постає проблема соціальної незахищеності громадян. Насамперед, це питання стосується молоді, оскільки вона має незначну професійну підготовку. Молодь формує особливий спектр ринку праці, який значно відрізняється від інших складових ринку. Молодим людям в нашій державі досить складно реалізуватися як фахівцям. З одного боку, молодий вік сприяє високій мобільності, відкритості, готовності до змін та пошуку роботи, а з іншого — молоді не вистачає відповідного досвіду, щоб бути конкурентоспроможною на ринку праці.

Наразі вирішення проблем працевлаштування молоді набуває не лише національного, але й загальносвітового значення. Масштаби безробіття серед молоді є вражаючими, адже лише у 2013 році кількість безробітних серед молодих працівників зросла на 4 мільйони та сягнула 75 мільйонів осіб, у той час як кількість молодих фахівців у світі, що заробляють менше двох доларів на день зросла до 200 мільйонів. Аналогічна ситуація спостерігається також і в Україні, де рівень безробіття (за методологією МОП) серед молоді у віці 25-29 років зріс до 9,5% у 2013 році проти 9,2%, у 2012 року, та був вищим за середній рівень безробіття по Україні (7,5%). Втім в Україні, як і серед інших країн світу, найбільше від безробіття потерпають молоді особи у віці від 15 до 24 років.

Відповідно до ст. 1 Закону України «Про зайнятість населення» зайнятість – це не заборонена законодавством діяльність осіб, пов'язана із задоволенням їх особистих та суспільних потреб з метою одержання доходу (заробітної плати) у грошовій або іншій формі, а також діяльність членів однієї сім'ї, які здійснюють господарську діяльність або працюють у суб'єктів господарювання, заснованих на їх власності, у тому числі безоплатно. Зайнятість населення, що проживає на території України, забезпечується державою шляхом проведення активної соціально-економічної політики, спрямованої на задоволення його потреб у добровільному виборі виду діяльності, стимулювання створення нових робочих місць і розвитку підприємництва. Громадяни України вільно обирають види діяльності, які не заборонені законодавством, у тому числі і не пов'язані з виконанням оплачуваної роботи, а також професію, місце роботи відповідно до своїх здібностей. Примушування до праці в будь-якій формі не допускається, за винятком випадків, передбачених законодавством України. Добровільна

незайнятість громадян не є підставою для притягнення їх до адміністративної або кримінальної відповідальності.

Слід відзначити, що питання працевлаштування випускників вищих навчальних закладів (далі ВНЗ) тісно пов'язане із питанням правового статусу молодих спеціалістів. Хоча в законодавстві України відсутнє визначення терміна «молодий спеціаліст», проте існують визначення інших понять, що непрямо вказують на його ознаки. Так, відповідно ст.1 Закону України «Про зайнятість населення», молодий працівник - громадянин України віком до 35 років, випускник професійно-технічного або вищого навчального закладу, який у шестимісячний строк після закінчення навчання працевлаштувався самостійно або за направленням навчального закладу чи територіального органу центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері зайнятості населення та трудової міграції, та продовжує працювати протягом трьох років за кваліфікацією, яку він набув під час навчання, в тому числі незалежно від місця першого працевлаштування.

Відповідно до статті 26 Закону, роботодавцю, який працевлаштовує на нове робоче місце за отриманою професією (спеціальністю) строком не менше ніж на два роки молодь, яка здобула професійно-технічну або вищу освіту, та якій надано статус безробітного, щомісяця компенсується протягом одного року з дня працевлаштування фактичні витрати, у розмірі єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування за відповідну особу за місяць, за який він сплачений (він складає відповідно до класу професійного ризику виробництва від 36,3% до 49,7%).

Статтею 28 Закону передбачена державна підтримка молодих спеціалістів, які працевлаштовуються на селі. У разі укладення трудових договорів на строк не менш як три роки з підприємствами, установами та організаціями, що розташовані у таких населених пунктах, молодим працівникам надається житло на строк їх роботи та одноразова адресна допомога у десятикратному розмірі мінімальної заробітної плати. У разі, якщо молодий працівник пропрацює в такому населеному пункті не менше десяти років, житло передається йому у власність.

Крім того, відповідно до статті 29 Закону, з метою створення умов для підвищення конкурентоспроможності молоді на ринку праці Законом передбачено стажування студентів вищих, учнів професійно-технічних навчальних закладів у роботодавців з відкриттям трудової книжки.

Із прийняттям ЗУ "Про зайнятість населення" інститут дотацій роботодавцю замінено на компенсацію фактичних витрат нарахованого єдиного внеску за умов працевлаштування на нове робоче місце молоді зі статусом безробітного (ст. 26). Вказана норма прийнята з метою стимулювання роботодавців до створення нових робочих місць та працевлаштування на них молоді (п. 3, ст. 15). Окрім того, статтею 7 Закону України "Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні" передбачено державна гарантія працездатній молоді на рівні з іншими громадянами право на працю. Держава забезпечує працездатній молоді надання першого робочого місця на

строк не менше двох років після закінчення або припинення навчання у загальноосвітніх, професійно-технічних і вищих навчальних закладах, завершення професійної підготовки і перепідготовки, а також після звільнення зі строкової військової або альтернативної (невійськової) служби. Дворічний строк першого робочого місця обчислюється з урахуванням часу роботи молодого громадянина до призову на строкову військову або альтернативну (невійськову) службу.

Отже, впроваджуючи запропоновані заходи, можна досягнути зменшення рівня безробіття та збільшення кількості працевлаштованого населення і, як наслідок, загального покращення економічної і соціальної ситуації у країні, саме для цього нашій державі необхідно боротися з безробіттям серед молоді. Адже, саме молодь, впроваджуючи сучасні технології допоможе нам вийти на світовий рівень. Ефективне вирішення проблеми працевлаштування молоді дасть поштовх до розвитку вітчизняної економіки, сприятиме становленню України як стабільної та розвиненої держави.

ТРУДОВИЙ ДОГОВІР З ФІЗИЧНОЮ ОСОБОЮ: ПРАВОВІ АСПЕКТИ

Селезень С.В., Троцюк Ж.Б., Семенова О.І.
Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Право людини на працю реалізується шляхом укладання трудового договору, у рамках якого вирішується питання про роботу з певної професії, спеціальності, кваліфікації чи посади. Питання забезпечення прав і свобод сторін трудових відносин при укладенні трудового договору недостатньо досліджені. Зокрема особливої уваги потребує проблема дотримання прав і свобод працівника при укладенні трудового договору з роботодавцем фізичною особою, адже їх порушення фактично позбавляє людину можливості скористатися своїми здібностями до продуктивної праці.

Стороною трудового договору, як роботодавець, можуть бути фізичні особи – суб'єкти підприємницької діяльності без створення юридичної особи з правом найму працівників, та фізичні особи, які використовують найману працю, пов'язану з наданням послуг (кухарі, няньки, водії тощо). Відповідно до ст. 24 КЗпП України в разі укладення трудового договору між працівником і фізичною особою, яка використовує найману працю, додержання письмової форми трудового договору є обов'язковим. Зміст такого трудового договору затверджено наказом Міністерства праці та соціальної політики від 8 червня 2001 року №260. Зокрема, в ньому зазначені певні реквізити сторін трудового договору, термін його чинності, характеристики робіт, які має виконувати працівник, із зазначенням професії та кваліфікації працівника відповідно до вимог тарифно-кваліфікаційних довідників, рівня норм чи нормованих завдань із посиланням на їх розробників, якості виконання робіт, конкретний режим роботи працівників, рівень заробітної плати та інші умови праці. Визначаючи конкретні умови договору, сторони зобов'язуються керуватись чинним

законодавством, оскільки умови, що погіршують становище працівника порівняно із законодавством України про працю, є недійсними.

Серед таких умов, передусім, відокремлюються мінімальні державні гарантії з оплати праці, тривалості робочого часу та часу відпочинку. У договорі потрібно визначити не лише конкретну тривалість робочого часу, а й час початку і закінчення роботи, можливість поділу робочого часу на частини, запровадження підсумкового обліку робочого часу. У договорі мають знайти відображення питання надання щорічних відпусток, а саме їх тривалість, період надання, можливість перенесення на інший термін чи заміни частини щорічної відпустки грошовою компенсацією. У разі потреби зазначаються й інші види відпусток, на які працівник має право за законом України «Про відпустки». У договорі зазначаються зобов'язання фізичної особи – суб'єкта підприємництва щодо організації працівникові робочого місця, забезпечення його спеціальним одягом, засобами індивідуального захисту, нормативними інструкціями з питань охорони праці та зобов'язання працівника дотримуватись цих інструкцій. У разі роботи працівника у важких та шкідливих умовах праці в трудовому договорі має бути зазначено факт проведення атестації робочого місця або зобов'язання провести таку атестацію, що дає змогу працівникові заробити пільговий стаж для призначення пенсії та скористатися іншими, пов'язаними з такою роботою, пільгами.

Обов'язковим елементом трудового договору є поширення на працівників гарантій за рахунок коштів фондів загальнообов'язкового страхування та коштів роботодавця, відповідно до законодавства, про деякі види загальнообов'язкового державного соціального страхування, зокрема в разі тимчасової непрацездатності, нещасного випадку на виробництві, на випадок безробіття тощо. Невиконання підприємцем умов трудового договору дає право працівникові у визначений ним термін розірвати укладений трудовий договір за власним бажанням відповідно до частини 3 ст. 38 КЗпП України. При цьому підприємець зобов'язана виплатити працівникові вихідну допомогу в розмірі тримісячного середнього заробітку.

Окремим елементом оформлення трудових відносин між фізичною особою та працівником є факт реєстрації укладеного трудового договору в державній службі зайнятості за місцем проживання фізичної особи. Отже, виконується юридична функція оформлення трудових відносин (замість наказу чи розпорядження власника, що передбачено частиною 3 ст. 24 КЗпП). Порядок реєстрації трудового договору між працівником і фізичною особою затверджений наказом Міністерства праці і соціальної політики України від 8 червня 2001 року №260.

Але на жаль в нашій країні існує багато проблем щодо правового регулювання цих специфічних суспільних відносин. Багато недоліків виникає із-за недостатньої правової культури громадян і застарілого законодавства, яке потребує реформування. Таким чином для усунення зазначених причин, перш за все, необхідно посилити контроль з боку повноважних органів державної влади за станом виконання підприємцями умов трудового договору, умов праці

в яких відбувається трудова діяльність фізичних осіб. По-друге сьогодні необхідно переглянути систему фінансування охорони праці з боку держави, органів місцевого самоврядування. Якщо держава в особі повноважених органів створює певні норми й стандарти у сфері охорони праці, то відповідно саме вона повинна фінансово підтримувати суб'єктів підприємництва в цьому питанні.

ІНОЗЕМНИЙ ДОСВІД СОЦІАЛЬНОГО СТРАХУВАННЯ

Семикоз О. В.

Харківський торговельно-економічний інститут
Київського національного торговельно-економічного університету
Науковий керівник: к.е.н. Антонова О.В.

В умовах ринкової трансформації українського суспільства особливого значення набуває вирішення проблем соціального захисту населення, що обумовлено конституційним правом громадян України. Саме тому вивчення, узагальнення та розробка рекомендацій і пропозицій щодо розв'язання проблеми формування і функціонування системи соціального захисту населення набуває особливої актуальності.

Соціальне страхування - фундаментальна основа державної системи соціального захисту населення, що уможливорює матеріальне забезпечення і підтримку непрацездатних громадян за рахунок фондів, сформованих працездатними членами суспільства.

Соціальне страхування є найважливішим елементом соціального захисту населення країни і щоб удосконалити цю систему ми часом користуємося досвідом іноземних країн. Актуальність цієї теми полягає в тому, що соціальне страхування є найважливішим елементом життя суспільства.

В Україні величина коштів, що спрямовуються на соціальний захист населення, залежить від фінансових можливостей держави, які визначаються обсягом ВВП та науково обґрунтованим обсягом фонду споживання. Збільшити видатки на соціальний захист населення можна тільки за умови зростання обсягу ВВП, тоді більше коштів виділяється на соціальний захист населення.

В іноземних країнах можна спостерігати цікаві проекти щодо соціального страхування. У країнах Західної Європи та США існує практика реалізації програми соціального житла. Так, у Німеччині малозабезпеченим громадянам надають грошову допомогу для самостійної оренди житла в приватному секторі. В США запроваджено систему субсидіювання, згідно якої спочатку державну цільову допомогу отримував орендодавець, а згодом її отримувачем став орендар. Сектор соціального житла в Голландії, Швеції, Великобританії, Данії, Франції і Фінляндії становить 15-35 % від загального житлового фонду. В європейських державах на соціальні житлові програми виділяються значні кошти: від 0,1- 0,3 % ВВП, в Італії і Греції до 1,2-1,4 % ВВП, у Франції – 1,9 % ВВП. В Канаді вартість одного квадратного метра соціального житла не

перевищує 650 дол. США. Як правило, в розвинутих країнах споживачами соціального житла є дійсно найбільшій прошарки населення, оскільки порівняно низька якість житла та несприятливе оточення районів із соціальною забудовою унеможлиблює вселення туди заможних людей [1].

Дуже впевненою і різноманітною, хоча єдиної загальнонаціональної централізованої системи не існує, є система соціального страхування США. З 1935 року діє два основних види страхування: пенсійне та по безробіттю, не пов'язане з виробничою травмою. Характерною рисою державної системи соціального страхування є постійна тенденція до підвищення податку, що обумовлено як економічними, так і демографічними причин. Законодавством встановлено відповідальність підприємців за каліцтво на виробництві, визначено рівень відшкодування та тривалість виплат з тимчасової непрацездатності або розміри компенсації сім'ї загиблого в результаті нещасного випадку на виробництві. Рівень компенсації визначається у відсотковому відношенні до зарплати і складає не більше двох третин зарплати, в більшості випадків і нижче [2].

Фінансова база видатків на соціальне забезпечення в Японії складається зі страхових внесків найманих працівників і підприємців (понад 60%), державних коштів (близько 20%), доходів від активних фінансових операцій (понад 12%) та інше. В Японії діє два основних компонента системи соціального забезпечення: страхування здоров'я і громадська соціальна виплата, яка розповсюджується на тих людей які не здатні самостійно забезпечити мінімальний рівень доходу [3].

Отже, державне соціальне страхування є обов'язковим і невід'ємним компонентом будь-якого розвинутого суспільства, характер якого залежить від національних особливостей конкретних країни.

Література

1. Суркова Ю. О. Проблеми впровадження елементів зарубіжного досвіду фінансування житлового будівництва в Україні / Ю. О. Суркова. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://gisap.eu/ru/node/234>.
2. Корнюшин Р. В. Зарубіжний досвід соціальної роботи / Р. В. Корнюшин // Вісник Далекосхідного університету. – Владивосток, 2007.
3. Маркар'янц С. Соціальне забезпечення населення: досвід Японії / С. Маркар'янц // Проблеми теорії та практики управління. – 2007. – № 4.

ЖОРСТКІСТЬ ЯК ЕЛЕМЕНТ МЕХАНІЗМУ РЕГУЛЮВАННЯ ТРУДОВИХ ВІДНОСИН

Тарасенко А. С.

Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця
Науковий керівник: к.ю.н. Селенко Н.М.

Кодекс законів про працю України є основним нормативно-правовим актом. Метою існування КЗпп України є регулювання трудових відносин всіх

працівників, сприяння зростання продуктивності праці, поліпшення якості роботи, підвищенню ефективності суспільного виробництва і піднесенню на цій основі матеріального і культурного рівня життя трудящих, зміцнення трудової дисципліни і поступове перетворення праці на благо суспільства в першу життєву потребу кожної працездатної людини.

Формування національного ринку праці неможливе без ефективної державної політики зайнятості. В умовах перехідного періоду вона повинна бути спрямована на забезпечення гнучкості ринку праці, зміну професійно-кваліфікаційної структури робочої сили, підвищення мобільності працівників, регулювання сегмента прихованого безробіття, легалізацію неформальної і нелегальної зайнятості, а також стимулювання трудової активності населення та попиту на працю. Забезпечення зайнятості залежатиме від зростання обсягів виробництва та інвестицій, спрямованих на створення нових робочих місць, тому важливим напрямом державної політики у сфері зайнятості стає забезпечення взаємозв'язку заходів економічного розвитку, бюджетної та податкової політики.

Проблема співвідношення гнучкості та жорсткості ринку праці є досить актуальною як для України, де ринок праці лише проходить період свого становлення, так і для індустріально розвинених країн. Так, законодавством України встановлено певні обмеження свободи підприємців у всіх трьох аспектах ринку праці: формах зайнятості та організації робочого часу, визначенні витрат на робочу силу та переміщенні працівників. Які характеризуються використанням заходів жорсткості на ринку праці України.

Зважаючи на необхідність надання додаткових гарантій зайнятості для окремих категорій працездатних громадян у працездатному віці, які потребують соціального захисту і не здатні на рівних конкурувати на ринку праці. Жорткість ринку праці проявляється в тому, що законодавством України встановлено деякі обмеження свободи підприємців у галузі працевлаштування таким категоріям населення, як: жінкам, які мають дітей віком до шести років; одиноким матерям, які мають дітей віком до чотирнадцяти років або дітей-інвалідів; молоді, яка закінчила або припинила навчання в середніх загальноосвітніх школах; особам передпенсійного віку; особам, звільненим після відбуття покарання або примусового лікування. Отже, цей факт ще раз підкреслює проблему співвідношення гнучкості та жорсткості ринку праці України.

Ослаблення зазначених жорстких умов передбачається в разі скорочення чисельності або штату працівників підприємств, установ і організацій у розмірі, що перевищує встановлену квоту. У таких випадках місцеві державні адміністрації, виконавчі органи відповідних рад зменшують або взагалі не встановлюють квоти для цих підприємств, установ і організацій.

Встановлено також жорсткі умови працевлаштування іноземців та осіб без громадянства, які прибули в Україну на визначений термін. Вони здобувають право на трудову діяльність лише за наявності в них дозволу на

працевлаштування, виданого державною службою зайнятості України, якщо інше не передбачено міжнародними договорами України.

Необхідність застосування жорстких форм регулювання трудових відносин в Україні, як і в більшості країн, пояснюється існуванням ряду об'єктивних причин. Так, в Україні механізм обмеження прав роботодавців пояснюється наступними чинниками. Серед них варто відокремити особливу структуру податків і соціальних доплат, які стримують робочу силу на ринку праці і не стимулюють винахідливість, прагнення до ризику. Наступним чинником виступає наявність соціальних заходів захисту зайнятості та негнучкість системи оплати праці через «монопольну» силу профспілок і положень трудового законодавства. Жорсткість ринку праці в Україні також пояснюється відсутністю у трудящих досить високої кваліфікації або доступу до проф. підготовки, які дозволяли б пристосовуватися до структурних і технологічних змін, наявністю ряду обмежень у області організації приватного бізнесу, які заважають процесу розширення контингенту осіб, що працюють на себе та жорсткими правилами тарифікації робіт, які гальмують мобільність робочої сили, що сприяє збільшенню витрат на робочу силу на одиницю продукції і зменшує конкурентоспроможність товарів.

Таким чином, підсумовуючи вищевикладене, необхідно зазначити, що основними напрямками державної політики у сфері формування професійно-освітнього потенціалу населення є оптимізація мережі навчальних закладів вищої, професійно-технічної, післядипломної освіти різних форм власності та розширення переліку професій для підготовки в них спеціалістів і робітників відповідно до потреб економіки та удосконалення механізму формування державного замовлення в системі вищої та професійно-технічної освіти з метою забезпечення потреб економіки у спеціалістах і кваліфікованій робочій силі та соціальної підтримки вразливих верств населення. Також, жорсткість ринку праці може бути виправлена через запровадження системи безперервного навчання, перепідготовки та підвищення кваліфікації економічно активного населення працездатного віку. Подальшими напрямками державної політики зайнятості на сучасному етапі розвитку повинні стати розширення сфери прикладання праці, формування сприятливого підприємницького середовища, підвищення соціальної захищеності громадян – усе це належить до стратегічних цілей державної політики.

ОХОРОНА ПРАЦІ МОЛОДІ: ПРАВОВІ АСПЕКТИ

Хрипливець С.

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Науковий керівник: к.ю.н., доцент Єрофеєнко Л.В.

Працевлаштування молоді на сьогоднішній день бентежить багатьох громадян України. Кожна молода людина, йдучи у доросле життя, прагне вибрати собі професію за покликанням. Молодь впливає на суспільні процеси,

визначаючи майбутнє держави, використовуючи свою мобільність, гнучкість та інтелектуальний потенціал. Однією з найважливіших проблем стало молодіжне безробіття, а саме отримання першого робочого місця.

Одним із найважливіших нормативно-правових актів щодо регулювання праці є «Кодекс законів про працю України», який регулює трудові відносини працівників, сприяючи зростанню продуктивності праці, поліпшенню якості роботи, підвищенню ефективності суспільного виробництва, а також піднесенню на цій основі матеріального і культурного рівня життя трудящих, зміцненню трудової дисципліни. Питання праці молоді регулюється Кодексом законів про працю України, який містить главу XIII «Праця молоді». Але, в цілому, цей закон, враховуючи зміни українського суспільства, не відповідає потребам часу.

Відповідно до Закону України "Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні" держава забезпечує працездатній молоді надання першого робочого місця на строк не менше двох років після закінчення або припинення навчання у загальноосвітніх, професійно-технічних і вищих навчальних закладах, завершення професійної підготовки і перепідготовки. Але держава не виконує положення цього закону, адже кожен рік майже 50 % молоді після закінчення вищих навчальних закладів не можуть знайти роботу або працюють не за фахом.

Важливою проблемою зайнятості молоді є відмова роботодавця в наданні першого робочого місця, це пов'язано з достатньо низьким рівнем компетенції, отриманої фахівцем. Молоді люди, які бажають працевлаштуватись, як правило, не мають досвіду роботи, наявність якого є найбільш поширеним аргументом для відмови. Таким чином, вирішення проблеми працевлаштування молоді має велике значення з точки зору реалізації трудового потенціалу і є важливою умовою економічного зростання.

У статті 1 Закону України «Про сприяння соціальному становленню і розвитку молоді» молоддю або молодими громадянами вважаються громадяни України від 14 до 35 років. Тому постає питання, хто саме має отримати перше робоче місце.

Закон України «Про зайнятість населення» встановлює для всіх підприємств, установ, організацій, незалежно від форми власності та організаційних форм (з числом тих, що працюють не менше 20 осіб), квоту робочих місць для працевлаштування молоді, яка закінчила загальноосвітні, професійно-технічні і вищі навчальні заклади. Ця квота складає 5 % від загальної чисельності робочих місць. У разі ж відмови в прийомі на роботу в рамках встановленої броні, підприємство може бути оштрафовано в розмірі чотирьох мінімальних заробітних плат.

Більш того, як показує практика, порушення з боку роботодавців носять систематичний та масовий характер не тільки через їх схильність до порушень, а й через відсутність гарантій і прав для самих роботодавців з боку держави.

Істотною проблемою, що впливає на становище молоді на ринку праці, є гендерна нерівність. З нею стикаються і молоді фахівці, й, особливо, молоді

жінки приблизно з 24 років, коли народження і виховання дітей змушує їх відкладати свої професійні інтереси. Незважаючи на проголошену в законодавстві України рівність трудових прав, чоловіки мають реальну перевагу перед жінками. Це можна пояснити небажанням власника покладати на себе зайві проблеми, пов'язані з необхідністю заміни у разі виходу у відпустку по вагітності і родам, з оплатою лікарняних, у зв'язку з хворобою дітей робітниці. Це ще одна проблема, яка вимагає законодавчого вирішення, внаслідок того, що в сучасних умовах український ринок праці стає все жорсткішим в гендерному відношенні.

У цілому проблема зайнятості молоді в Україні вимагає від держави першочергової розробки особливої системи заходів, які б забезпечували не тільки надання тих або інших гарантій, але і їх реалізацію, а це можливо лише за умови прийняття нового Трудового кодексу.

ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ТРУДОВИХ ВІДНОСИН ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ

Шенцова Г.С.

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Науковий керівник : к.ю.н., доцент Остапенко О. Г.

У процесі здійснення соціально-економічних реформ та політичних перетворень у суспільстві та державі особлива роль відводиться державній службі України. Як частина механізму державного управління, вона повинна сприяти створенню необхідних засад для побудови демократичної, правової, соціальної держави. Інститут державної служби розвивається в умовах інтенсивного впливу економічних, політичних, соціальних змін у суспільному розвитку та свідомості, досягнень науки, інформатики тощо, що обумовлює потребу у нових підходах до регулювання процесів розвитку держави та її інститутів, в тому числі державної служби і державно-службових відносин.

На сучасному етапі державотворення в Україні виникає багато протиріч, що виникають з приводу функціонування державної служби. Так, запровадження у Законі України «Про державну службу» поняття «державний службовець» за відсутності терміна «службовець» на практиці призвело до розбіжностей у розумінні правового статусу державних службовців. Адже раніше, коли держава проникала в усі сфери суспільного життя, до складу державних службовців входили службовці як органів державної влади, так і сфери матеріального виробництва, інших сфер суспільно корисної діяльності.

Зі змісту ст. 1 цього Закону можна зробити висновок, що основною ознакою державних службовців є організація їх роботи на основі професіоналізму. Але відсутність чіткого визначення породжує численні питання про визнання окремих категорій службовців державними. Так, наприклад, ректор державного вузу, не визнається державним службовцем, а звичайний інспектор районного відділу освіти ним є. Звідси виникає питання:

невже, скажімо, функція освіти, що реалізується педагогами, чи функція охорони здоров'я, яку здійснюють медичні працівники, не є функціями держави? При тому, що Конституція визнає й освіту, й охорону здоров'я як головні завдання і напрями діяльності держави. Ще однією ознакою державної служби за статтею 1 Закону України «Про державну службу» є одержання заробітної плати за рахунок державних коштів (і вчителі, і лікарі утримуються за бюджетні кошти). Отже, ці питання могли б знайти своє вирішення в результаті визнання державними службовцями всіх працівників розумової праці, які наймаються державою, отримують заробітну плату з коштів державного бюджету. Такий підхід відповідав би вимогам Конвенції Міжнародної Організації Праці від 27 червня 1978 р. № 151 про трудові відносини на державній службі, де зазначено, що Конвенція застосовується до всіх осіб, які найняті державними органами, якщо тільки до них не застосовуються більш сприятливі положення інших міжнародних Конвенцій.

Правовий статус державного службовця складається із сукупності прав, обов'язків, обмежень, заборон і відповідальності державного службовця, передбачених чинним законодавством і гарантованих державою. Здійснюючи цілі держави, виконуючи функції державної служби, державний службовець завжди повинен дотримуватися прав та інтересів громадян. Лише такий підхід поверне довіру населення до інституту державної служби та, відповідно, до органів державної влади й до держави в цілому.

Виходячи з положень Конституції України, усі громадяни мають рівні можливості для реалізації своїх прав і свобод. Тому ніхто не може бути обмеженим в трудових правах і свободах, незалежно від статі, політичних, релігійних чи інших переконань, соціального походження, місця проживання, за мовними або іншими ознаками тощо, у тому числі й від посадового становища. Щодо такої сфери трудової діяльності як державна служба, то Конституція наголошує на рівному праві доступу до неї, а також до служби в органах місцевого самоврядування. Закон України «Про державну службу» розкриває гарантії реалізації права на державну службу, яке закріплено в Конституції України. Такі ж гарантії реалізації права на працю закріплені в ст. 51 КЗпП, а також ст. 2¹ КЗпП, яка забезпечує рівність прав громадян України.

Особливості прийняття на державну службу передбачені Законом України «Про державну службу», яке здійснюється шляхом прийняття на конкурсній основі, за призначенням, на підставі зарахування та виборів.

Питання використання праці, а саме вступ на державну службу, випробування при прийнятті, визначення обсягу обов'язків (службових повноважень), просування по службі, тривалість робочого часу, відпусток, відсторонення від роботи, застосування дисциплінарних стягнень, оплата праці, заохочення за сумлінну працю, звільнення з державної служби регулюються нормами законодавства про працю. Підставами просування по службі є також навчання і підвищення кваліфікації державних службовців. Державні службовці підвищують свою кваліфікацію постійно, у тому числі через навчання у відповідних навчальних закладах, як правило, не рідше одного разу на п'ять

років (ст. 29 Закону України «Про державну службу»).

Юридична відповідальність державного службовця виникає внаслідок невиконання його обов'язків не допускати порушень прав і свобод людини та громадянина (ст. 10 Закону України «Про державну службу») та шанобливо ставитися до громадян, керівників і співробітників, дотримуватися високої культури спілкування (ст. 5 того ж Закону). Відповідальність цієї категорії осіб органічно пов'язана з правовими засадами службової діяльності, необхідністю суворого дотримання ними державної та службової дисципліни, законності. Вона є правовим наслідком примусового характеру, що настає за правопорушення у зв'язку з невиконанням або неналежним виконанням службових обов'язків.

Необхідність оновлення системи державної служби свідчить, що удосконалення правового регулювання праці державних службовців повинно бути системним і віддзеркалювати в своєму змісті усі сучасні реалії та тенденції, а, інколи, зважаючи на свою випереджаючу функцію, й передбачати майбутнє, слугувати правовим орієнтиром тим чи іншим аспектам побудови демократичного українського суспільства.

ЩОДО ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ СОЦІАЛЬНО-ТРУДОВОЇ СФЕРИ В УКРАЇНІ

Щербак Д.

Харківський національний автомобільно-дорожній університет
Науковий керівник: к.ю.н., доцент Єрофеєнко Л.В.

В умовах соціально-економічних перетворень суттєвих змін зазнає, в першу чергу, соціально-трудова сфера, оскільки кожен суб'єкт ринкового господарства одночасно виступає й суб'єктом трудових відносин. Від знання економічних законів функціонування ринку праці, зайнятості, організації оплати праці залежить ефективність використання ресурсів праці та успіх підприємця й рівень життя населення країни в цілому. Подальший розвиток техніки та технології обумовлює необхідність ефективного використання трудового потенціалу кожного працівника і суспільства в цілому, гармонізації соціально-трудова відносин на всіх рівнях управління.

Чинні в Україні форми й методи регулювання й удосконалення соціально-трудова відносин неповною мірою враховують кон'юнктуру ринку праці, соціально-демографічні та міграційні процеси, доходи та рівень життя населення, професійно-кваліфікаційний рівень та конкурентоспроможність робочої сили, ринковий характер формування зайнятості та ін. Наголошуємо на тому, що основу соціально-трудова сфери становлять інститути соціально-трудова спрямування та притаманні їй відносини. У центрі соціально-трудова сфери перебуває економічно активна людина, яка взаємодіє з інститутами ринкового середовища з приводу участі в суспільному поділі праці, у процесі безпосереднього докладання праці. Ця взаємодія стосується

ключових питань життєдіяльності людини, а саме залучення у сферу безпосереднього виробництва, організації виробничої діяльності, її результатів, формування доходів, створення безпечних умов праці, соціального захисту працівників та інших питань, пов'язаних зі створенням умов для гідної праці і підвищення якості життя економічно активного населення.

Основними суб'єктами соціально-трудової сфери є наймані працівники, роботодавці та держава. Рівень соціально-трудових відносин визначається властивостями соціально-економічного простору, в якому функціонують суб'єкти цих відносин. У залежності від кількості учасників і напрямів взаємозв'язків між ними виділяють індивідуальний, груповий та змішаний рівні соціально-трудових відносин. На індивідуальному рівні відбувається взаємодія між окремими найманими працівниками та роботодавцями. На груповому рівні соціально-трудові відносини представлено взаємодією об'єднань найманих працівників з об'єднаннями роботодавців. Змішаний рівень соціально-трудових відносин характеризується відносинами працівників і роботодавців із державою, найманих працівників із державою, а також роботодавців із державою.

Виділяють два основні типи соціально-трудових відносин: патерналізм і соціальне партнерство. Можливі й інші класифікації соціально-трудових відносин (конкуренція, солідарність, субсидіарність, дискримінація (гендерна нерівність), конфлікт тощо), які визначаються сполученням принципів та методів їх регулювання.

Ключовий принцип соціальних відносин у системі соціально-трудової сфери – законодавче забезпечення прав соціальних партнерів, визначення об'єктів, суб'єктів, порядку їх взаємодії, охоплення сфер взаємовідносин суб'єктів, а також контроль за дотриманням цих прав.

До основних принципів системи соціально-трудових відносин слід віднести: принцип солідарності, принцип субсидіарності, принцип партнерства, принцип загальності, принцип адресності, принцип інтегрованості.

Під базовою метою механізму регулювання соціально-трудової сфери розуміється створення умов для розбудови соціальної держави, спрямованих на збереження людського, у т.ч. трудового потенціалу, забезпечення їх розвитку, захист соціальних інтересів особи та суспільства в цілому шляхом чіткого функціонування суб'єктів СТС, координації її різних елементів, формування оптимального співвідношення між різними формами, методами та засобами з метою одержання очікуваних результатів.

Основними завданнями розвитку соціально-трудових відносин слід вважати:

- припинення падіння життєвого рівня, поліпшення матеріального стану та умов життя усіх верств населення;
- забезпечення розвитку договірного регулювання оплати праці;
- підвищення рівня якості трудового життя працівників;
- розвиток соціального партнерства на всіх рівнях.

Коллективно-договірне регулювання соціально-трудої сфери в Україні здійснюється на національному, галузевому, регіональному та на виробничому рівнях.

На функціонування механізму соціально-трудої сфери впливають суб'єктивні, об'єктивні, зовнішні та внутрішні ризики. Зовнішні ризики пов'язано із суспільним, економічним та екологічним середовищем і ресурсною базою країни, тоді як внутрішні – із дієдатністю організаційно-управлінських механізмів становлення соціально орієнтованої ринкової економіки, готовністю управлінських кадрів до роботи в конкурентному ринковому середовищі, дієвістю механізмів і стимулів підвищення продуктивності праці та рівня соціального забезпечення на виробництві.

СЕКЦІЯ 5.
ЗАГАЛЬНО - НАУКОВІ ПРОБЛЕМИ ТА НАЦІОНАЛЬНИЙ ДОСВІД
РОЗВИТКУ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ В УКРАЇНІ

ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ

Богатирьова К.

Харківський національний автомобільно-дорожній університет
Науковий керівник: к.ю.н., доцент Л.В. Єрофєєнко

На сучасному етапі розвитку світової економіки спостерігається зародження п'ятого циклу Кондрат'єва: зростають темпи інноваційних змін, переглядаються стандарти та пріоритети, те, що вважалося визначальним у розвитку економіки будь-якої країни, наприклад, високорозвинена важка промисловість, власні енергоресурси, власні витoki інвестицій – сьогодні не здатні повною мірою забезпечити економічне зростання держави. Одним з факторів успішного розвитку підприємництва в будь-якій країні є інноваційна діяльність в технологічній, організаційній, економічній та інших сферах. Багаторічна практика інноваційного розвитку підприємств в умовах ринкової економіки як в розвинутих країнах, так і в Україні, довела, що без державного регулювання, організаційно-правової і фінансової допомоги з боку держави такий розвиток буде неефективним і не відповідатиме вимогам прискорення сучасного етапу науково-технічного прогресу. До 90% приросту валового продукту забезпечується за рахунок впровадження нових технологій, при цьому роль держави є дуже вагомою.

Інноваційна інфраструктура в Україні є функціонально неповною, недостатньо розвинутою, вона не охоплює системно і комплексно всі ланки та етапи інноваційного процесу, особливо на рівні підприємств. В інноваційному середовищі практично відсутні венчурні фонди та центри трансферу технологій. Діяльність винахідників, раціоналізаторів, науковців майже не підтримується, недостатньо використовуються наукові можливості вищих навчальних закладів, академій наук.

Згідно Закону України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні» до основних напрямів державного регулювання інноваційної діяльності належать такі: акумулювання фінансових ресурсів на наукові дослідження як за рахунок бюджету, так і шляхом створення спеціальних фондів; формування державних замовлень на наукові дослідження, які забезпечують початковий попит на інновації, а потім поширюються в економіці; стимулювання інноваційного процесу та інноваційної діяльності шляхом підтримки конкуренції, а також використання економічних методів прямої і побічної дії, а саме: фінансові субсидії, пільги, страхування впливу інноваційних ризиків; створення правової бази інноваційних процесів – формування необхідного законодавства; створення умов для збереження, розвитку і використання вітчизняного науково-технічного та інноваційного

потенціалу; забезпечення взаємодії науки, освіти, виробництва і фінансово-кредитної сфери розвитку інноваційної діяльності; формування науково-інноваційної інфраструктури, інформаційних систем, консультативно-юридичних послуг; інституціональне забезпечення інноваційних процесів шляхом створення державних організацій і підрозділів, які виконують наукові дослідження і здійснюють нововведення в галузях державного сектору (оборона, охорона здоров'я, освіта); підвищення суспільного статусу інноваційної діяльності через заохочення інноваторів, забезпечення їх соціального захисту; регіональне регулювання інноваційних процесів; регулювання міжнародних аспектів інноваційних процесів з допомогою визначення загальноекономічної та інноваційної стратегії, які націлені на міжнародну науково-технічну кооперацію.

У розробленні та впровадженні перспективних результатів інноваційних процесів основну роль відіграють не стихійні сили ринку, а централізована стратегія розвитку, яка управляється державою. Згідно Закону України «Про інноваційну діяльність», держава створює сприятливі умови для інноваційної діяльності, формує єдині цивілізовані правила й механізми, що сприяють розвитку всіх суб'єктів інноваційної сфери.

З метою розвитку підприємництва в Україні шляхом впровадження інновацій, на макрорівні управління інноваційним розвитком пропонуємо здійснювати наступні дії: визначення і підтримка пріоритетних напрямків інноваційної діяльності державного, галузевого, регіонального і місцевого рівнів; формування і реалізація державних інноваційних програм; створення нормативно-правової бази та економічних механізмів для підтримки і стимулювання інноваційної діяльності підприємств; захист прав та інтересів суб'єктів інноваційної діяльності; фінансова підтримка виконання інноваційних проектів; стимулювання комерційних банків та інших фінансово-кредитних установ, які кредитують виконання інноваційних проектів; встановлення пільгового оподаткування суб'єктів інноваційної діяльності; підтримка функціонування і розвитку сучасної інноваційної інфраструктури; надання індивідуальним винахідникам безпроцентних банківських позик; створення венчурних інноваційних фондів, що користуються значними податковими пільгами; зниження державних патентних зборів для індивідуальних винахідників; відстрочення оплати патентних зборів із ресурсозберігаючими винаходами; реалізація права на прискорену амортизацію обладнання; створення мережі технополісів, технопарків й інкубаторів.

Наведені пропозиції щодо покращення інноваційної діяльності в Україні не вирішують усіх проблем, які на сьогоднішній день є актуальними для господарюючих суб'єктів, тому слід продовжувати роботу щодо розробки нових більш дієвих шляхів державного регулювання інноваційного розвитку підприємств.

ОСОБЛИВОСТІ КОЛЕКТОРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Богданова М. В.

Харківський торговельно-економічний інститут
Київського національного торговельно-економічного університету
Науковий керівник: викладач Дяченко К. С.

В період кризи 2008 року багато українців зіткнулися з таким явищем, як колектори і колекторство.

Власне, колекторська діяльність існувала і раніше, проте загальнонаціональних масштабів вона набула тільки тепер, коли після обвалу гривні, зниження заробітних плат і масових звільнень, громадяни України виявилися позбавленими можливості виплачувати кредитні заборгованості в необхідних розмірах у визначені строки.

На сучасних етапах розвитку фінансового ринку, колекторські компанії відіграють важливу роль і в майбутньому вона буде лише зростати. Ці установи трансформуються до загальноприйнятих - з такими принципами та цивілізованими методами надання колекторських послуг, як у розвинутих країнах.

В економічній літературі на сьогодні існує невелика кількість науковців, праці яких присвячені роботі, наданню послуг, виконанню функцій колекторськими фірмами на ринку України. Варто відзначити роботи таких вчених як: М.Галас, М.Ілляк, Ю.Лазаускас [2], Н.Кучмічук, Ю.Савелова та інші, однак комплексний аналіз цього питання досі не проведений.

Колекторські фірми з'явилися в Сполучених штатах Америки у 60-х рр. ХХ ст., а вже у 80-х набули поширення у Європі. На сьогодні колекторських агенств налічується там більше, ніж банків.

Фінансові установи ніколи не займаються «вибиванням» боргів, тому що з настанням 90-го дня неплатежу існуючий борг передають колекторській фірмі.

Перші професійні колекторські компанії з'явилися на ринку України в 2006-2007 рр. Велика кількість з них були створені як структурні підрозділи. Світові банківські групи, які на той час вже достатньо широко були представлені на ринку фінансових послуг України, давно прийшли до того, що вирішення проблеми повернення кредитів власними силами не є доцільним. Насамперед, саме банки з іноземним капіталом принесли на український фінансовий ринок розуміння необхідності передачі функції збору проблемних боргів спеціалізованим агентствам – колектинговим агентствам.

На даний момент в Україні загальна кількість агенств, які виконують функції з повернення боргів, нараховується більше 200. Найвідомішими є такі колекторські фірми як «Укрфінанси», «Укрборг», «ФАСП» та інші.

Значною недопрацьованістю є те, що в Україні, поки що немає спеціального правового регулювання колекторської діяльності. Взагалі, цей сегмент фінансово-банківської діяльності повинен ліцензуватися, але це не відбувається (відповідно до Закону України «Про ліцензування певних видів

господарської діяльності»)), а отже, з цього виходить, що усі дії колекторських фірм в Україні знаходяться поза законом.

Здійснення своєї діяльності в межах діючого законодавства зумовлює необхідність провадження прав, що закріплені в Конституції України, насамперед, фізичних осіб.

Колекторські фірми створили Асоціацію учасників колекторського бізнесу в Україні (АКБУ). Вона створена в грудні 2008 р. На сьогодні до складу АКБУ входять такі компанії: CCG Credit Collection Group, ТОВ «Служба виконання зобов'язань», компанія Verdict, що входить до групи компаній eCall, ТОВ «Європейська агенція з повернення боргів», ТОВ «Укрборг», ТОВ «Українська Колекторська Група».

Стрімке зростання обсягів простроченої заборгованості за кредитами спостерігається на банківському ринку з початку цього року. У 2013-му році цей показник скоротився на 8,5%, до 72,520 млрд. грн., а у 2014-му – на 3,29%, до 70,178 млрд. грн.

Згідно з офіційною статистикою НБУ, на 1 грудня 2014 року в загальному кредитному банківському портфелі проблемна заборгованість складала 40-45% у загальному кредитному портфелі банків.

Дані свідчать про те, що послуги колекторських фірм, будуть неабияк актуальними. Однак, незважаючи на деякі переваги таких установ, для банків визначальним аспектом залишається ціна та подальше обмеження обсягів відрахування у резерви. Коли на американському ринку купівлі-продажу банківській установі повертається 100% вартості проблемного кредиту, то на вітчизняному ринку вона надто низька – 10%.

Отже, розвиток колекторського бізнесу в Україні є актуальним і знаходиться тільки на стадії свого становлення і потребує свого визнання та узаконення. Україна може скористатися великим досвідом, зокрема американським, для регулювання цього виду діяльності.

Література

1. Про заборону надання колекторських послуг щодо фізичних осіб-боржників: Проект Закону України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://credits.zp.ua/2011/11/poyasnyvalna-zapiska-do-proektu-zakonu-ukra/pro-zaboronu-nadannya-kolektorskix-poslug-shhodo-fizichnix-osib-borzhnikov>.

2. Лазаускас Ю. М. Діяльність та особливості організації операційних бізнес-процесів колекторських (колектингових) компаній в Україні / Ю. М. Лазаускас // Наука й економіка. – 2011. – № 1 (21).

3. Офіційний сайт Асоціації учасників Колекторського Бізнесу України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.acbu.com.ua/ua/content/82.html>.

4. Офіційний сайт Федерації Європейських Національних Колекторських Асоціацій (FENCA) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.fenca.org>.

ЩОДО ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ РОЗВИТКУ БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

Бражник Н.

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Науковий керівник: к.ю.н., доцент Єрофеєнко Л.В.

У механізмі державного регулювання бізнесу особливе місце займає його державна підтримка. Будь-яка підприємницька діяльність має не тільки свої закони й правила, а й конкретно визначені правові рамки. І тут ми доходимо до дуже актуальної теми: закон, правові норми та їх виконання в бізнес-діяльності.

Дослідження проблем функціонування суб'єктів підприємництва започаткувалося в Україні лише з початком ринкових перетворень та формування відповідної законодавчої бази.

Питанню розвитку підприємницької діяльності до теперішнього часу приділяється недостатня увага як у теоретичному, так і в практичному аспектах. Тому виникає об'єктивна необхідність у науковому обґрунтуванні процесу формування пріоритетів у розвитку підприємств регіону та розробці методичного забезпечення його ефективної реалізації.

Мета державної підтримки бізнесу - створення однакових умов для всіх суб'єктів господарювання, зайнятих у сфері бізнесу, а також вирівнювання підприємницьких структур з іншими сферами суспільного виробництва.

Великі підприємства що є стрижнем будь-якої галузі, завжди втілюють результати структурних змін, і в цьому розумінні уособлюють стабільний, «консервативний» початок економіки.

Серйозні структурні народногосподарські зміни відбуваються тим швидше і ефективніше, чим вищий ступінь соціальної безконфліктності. І тут велика роль підприємств великого бізнесу, який здатен мобільно забезпечувати нові робочі місця для людей, що вивільняються при закритті або перепрофілюванні інших великих підприємств.

Підприємства малого та середнього бізнесу багато в чому підвищують життєздатність великих, їх конкурентоспроможність. Висока рентабельність великого виробництва зумовлюється масовістю випусків продукції та стабільністю асортименту виробів. Разом з тим прискорення науково-технічного прогресу різко скорочує ці можливості: необхідно постійно вносити корективи в техніко-економічні параметри продукції, реагуючи на зміни ринку. Зберегти свої переваги і пристосуватися до нових вимог гігантам складальних виробництв допомагають підприємства малого та середнього бізнесу, які оперативно приводять асортимент комплектуючих виробів у відповідність з досягненнями науки і техніки. Причому кількість таких підприємств повинна перевищувати безпосередні потреби складальних виробництв, оскільки тільки на подібній основі існуватиме повноцінна конкуренція. Це одна з основних передумов успішної взаємодії малих, середніх та великих підприємств. На жаль, у нашій економіці такого взаємозв'язку немає. Все це свідчить про те, що

розвиток економіки без зміщення акценту в бік підприємств бізнесу неможливий.

На жаль, боротьба політичних сил за владу під лозунгом «знищення адміністративно-командної (тоталітарної, диктаторської) системи» призвела до того, що в саме поняття «державного», як правило, вкладається негативний зміст і громадськість нині схильна все державне вважати нераціональним і неприйнятним. Цими громадськими настроями не без успіху користуються багато підприємців, які збили солідний капітал і фактично стали у своїй сфері монополістами. Вони не зацікавлені у сприянні збільшенню підприємців у різних галузях економіки.

Проте, якщо за точку відрахунку брати не інтереси монополій, а народногосподарські потреби, стає очевидною що насамперед необхідні формування усіх форм бізнесу за надійним захистом прав власників, а також сприяння і підтримка в розвитку ринкової інфраструктури, що обслуговує підприємства бізнесу.

Україна як самостійна, незалежна держава гарантує нині всім підприємцям (незалежно від вибраних ними організаційних форм підприємницької діяльності) рівні права і створює однакові можливості для функціонування, доступу до матеріально-технічних, фінансових, трудових, інформаційних, природних та інших ресурсів за умови виконання робіт і поставок для державних потреб.

Нині передбачається здійснити комплекс заходів щодо реформування системи державної підтримки підприємств з метою забезпечення протягом наступних років докорінного перелому в розвитку підприємництва, особливо приватного бізнесу. Передбачається законодавче встановити правові, економічні та організаційні основи регулювання їх діяльності.

Основною організаційною формою державної підтримки бізнесу повинні бути довгострокові і поточні програми, які здійснюються на загальнодержавному та регіональному рівнях. Проекти програм підтримки бізнесу розробляються Міністерством економіки України із залученням інших міністерств та відомств, представників підприємницьких структур, учених, фахівців, у тому числі іноземних. Усі витрати, пов'язані з розробкою та експертизою програм підтримки бізнесу, фінансуються з державного та місцевих бюджетів.

Отже, створена система підтримки бізнесу стане для підприємницьких структур стимулом для розвитку й удосконалення виробництва товарів та послуг, а не пошуком обвідних шляхів чинного законодавства (а це, на жаль, ще часто трапляється), що пояснюється його недосконалістю, а також непродуманою податковою та кредитною політикою.

НАУКОВІ ПИТАННЯ В КЛАСИФІКАЦІЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ КОНФЛІКТНИХ СИТУАЦІЙ

Власенко В.В. к.е.н., доцент
Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Сучасний економічний розвиток регіонів і їх підприємств базується на використанні інноваційних знань, ефективній управлінській системі та дієвих ринкових регуляторах організації бізнесу в конкурентному середовищі. Ці базові елементи тісно пов'язані між собою з одного боку – законами розвитку реальних економічних систем, з іншого боку – інформаційними потоками, що формують складний механізм взаємовпливу окремих частин на інтегровану систему будь-якого рівня. Інформація й інформаційні системи в економіці формують інституціональні умови господарювання, забезпечують результативність виробництва і збалансованість процесу економічного обміну. Сучасний економічний процес не можна визначити в поняттях «стабільного поступального потоку». Він є нерівноважним, конкурентним, конфліктним. І це робить необхідним дослідження конфліктних економічних ситуацій і механізмів їх розв'язання та запобігання, створення складного механізму регулювання і введення в нормативні режими всієї системи відношень між економічними агентами і керуючими системами. Більшість конфліктних ситуацій вирішуються на регіональному рівні, де діють законодавчі норми і договірні умови, адміністративні методи впливу, фактори бар'єрного тиску чи стимулювання. Регіональний підхід до вирішення конфліктних ситуацій закріплений законодавчо і реалізується в механізмах регіонального управління. Теорія і практика економічної експертизи постійно удосконалюється, що і стає предметом наукового дослідження з високим ступенем актуальності.

На даний час залишаються недостатньо розробленими принаймні три аспекти в цій проблематиці, а саме: вплив експертної діяльності на якість економічної інформації, механізм регулювання економічних відносин з метою запобігання конфліктів, кінцевий ефект експертної діяльності.

Питанням дослідження інформації і розробки інформаційних систем та технологій прийняття управлінських рішень присвячені численні праці закордонних і вітчизняних вчених Д. Белла, Н.Вінера, Ф. Вебера, М. Кастельса, А. Тоффлера, А. Урсула, Л. Мельника, В. Трофімова, В.Глушкова, Р. Нижегородцева.

В економіці одним досить специфічним блоком є блок експертної економічної інформації, що утворюється в зоні економічного конфлікту. Обсяг такої інформації швидко зростає, та має прямий вплив на економічну діяльність суб'єктів. Ці напрямки інформаційного забезпечення економічних процесів сучасності потребують подальшого дослідження. Виходячи з наведеного, сформуємо мету та завдання теми дисертаційного дослідження.

Проведені дослідження показують, що в сучасному суспільстві інформаційні знання, інформаційні процеси і технології трансформують

глибинні основи політики, виробничої діяльності, обміну, конкурентної боротьби, норм і правил взаємодії господарюючих суб'єктів. У таких умовах обособлюється новий інститут взаємодії, а саме інститут інформаційних відносин, в якому стратегічну і регулюючу функцію бере на себе інформаційний менеджмент. Такий менеджмент має різні форми і різні зони обслуговування. У нашому випадку – експертно-економічної діяльності – сам менеджмент є частиною консалтингової функції, а зона його послуг – великі регіональні об'єкти.

Зараз економічні відносини і практика ведення бізнесу все більше вимушені формуватися в полі протиріч і конфліктів. Тому економіка має бути на науковій основі підтримана знаннями зі сфери конфліктології.

Економічні процеси с позицій конфліктології можна поділити на дві групи: формально врегульовані і конфліктно-переважні.

Конфліктно-переважний економічний процес, на відміну від формально врегульованого в основу оцінки ситуації вкладає поняття порушення замість поняття відхилення, а також «інтереси і зобов'язання», замість «фактори впливу». В процесі з конфліктною ситуацією (Екп) виникає необхідність «дослідження» (різновид конфлікту, сутність, висновки), а в першому випадку (Евр) – «економічний аналіз», що визначає причини та фактори впливу на розбаланс. В випадку Евр - визначаються також можливості і ресурси, а випадку Екп – збитки та неотриманні вигоди.

При вирішенні конфліктних економічних ситуацій досить часто використовується економічна експертиза. Економічна експертиза (економіко-аналітична діяльність врегулювання конфліктів), базується на таких інститутах як аудит, ревізія, консалтинг, судова економічна експертиза. Завданням останньої є встановлення елементів складу економічних злочинів, для з'ясування яких необхідні спеціальні знання у галузі економіки. Завдяки діяльності експертів-економістів злочинні схеми економічної діяльності поступово втрачають свої основні якості та параметри, що роблять їх злочинними, чим створюються передумови для формування – економіки, побудованої на принципах системної організованості і збалансованості економічних процесів.

В дослідженні розглядається економічна експертиза (аудит, ревізію, консалтинг, судову економічну експертизу), як інструмент уточнення економічної інформації, необхідної для управлінської діяльності та раціонального функціонування підприємств регіону, а систему суб'єктів експертного забезпечення правосуддя, ревізії, консалтингу, аудиту, як організаційно-інформаційну систему, що приймає участь у процесі забезпечення інституційно-правових норм діяльності.

За ознакою форми та мети участі економічної експертизи у розв'язанні та профілактиці конфліктів спірні економічні ситуації можна класифікувати наступним чином: передбачувано конфліктні, внутрішньогосподарські, господарські, цивільні, кримінальні. В дослідженні визначено сутність поняття «експертної економічної інформації», як такої, що є результатом пізнання

змісту документів про діяльність суб'єктів господарювання в межах предмету експертного дослідження на основі спеціальних знань в галузі економіки, з метою обґрунтування висновків економічної експертизи та вирішення конфліктної ситуації. Таким чином, за своєю сутнісною та організаційною характеристикою інформація судово-економічної практики, інформація що народжується в процесі ревізій та аудиту включається в механізм управлінських технологій по принципу «прийняття рішень». З позицій участі експерта-економіста в підготовці обґрунтованих рішень щодо розв'язання конфліктних ситуацій в дослідженні робиться висновок, що і інформаційна система має бути створена як двоєдина модель: як особлива організаційно-технічна структура і як основний інструмент функціонування інформаційного механізму господарювання (далі ІМГ). Формами реалізації інформаційного механізму господарювання є: інформаційна економіка, інформаційна політика, інформаційне право, інформаційна ідеологія, інформаційна культура, етика тощо.

Експертна інформаційна система обслуговування в ІМГ створює бар'єри на шляху економічних порушень, забезпечує оцінку і регулювання управлінських рішень і економічних процесів, зміцнює механізм контролю, виховує у суспільстві раціонально-нормативну систему поведінки.

З'ясовано, що через логічний ланцюжок «інформація – експертний висновок – уточнена інформація – рішення» формується і регулюється механізм і результативність економічної діяльності. В дослідженні теоретично доведено, що експерта діяльність підвищує економічну і ділову культуру ведення бізнесу.

Теоретичний аналіз сутності характеристик економічної інформації виявив її складну структуру, що потребує розробки нових класифікаційних підходів та уточнення участі її окремих елементів в механізмі прийняття рішень і в технології управління економічними процесами. З'ясовано, що інформація, маючи об'єктивну природу, формується в людському середовищі, і з економічних позицій є складовою частиною людського капіталу. Дослідження відмінностей між категоріями „інформація” і „знання” привели до висновку, що інформація є лише нематеріальною основою знань, тоді як останні створюють сам механізм інноваційного розвитку і порядок розбудови інституту управління економічними процесами і відносинами.

Доведено, що в процесі економічної діяльності на регіональному рівні важливе значення має бути відведено формуванню цілісної системи інформаційного забезпечення, в якій відомчі різновиди інформаційних блоків можуть бути включені в регіональну комунікаційну мережу. Інформаційне обслуговування регіону забезпечує одночасно і механізми упорядкування взаємодій, і умови ефективного розвитку. Тому окремі підсистеми інформаційного поля існують в режимі саморозвитку і еволюційно направлені на підвищення якості виконання своїх функцій.

До специфічних підсистем інформаційного забезпечення економічних процесів дослідженням віднесено аудиторську, контрольну-ревізійну, консалтингову і судово-економічну інформацію. Роль і значення останньої

підвищується з часом, в зв'язку з активацією економічних процесів. В дослідженні запропоновано визначення експертної-економічної інформації – як результату пізнання змісту документів про діяльність суб'єктів господарювання в межах предмету експертного дослідження на основі спеціальних знань і досвіду експерта в галузі економіки, з метою обґрунтування висновків по справах, віднесених до економічної діяльності.

Список використаної літератури:

1. Моделирование конфликтных ситуаций в социально-экономических системах [Текст] / под общ. ред. О. А. Малафеева, А. И. Муравьева. – СПб. : Изд-во СПб. гос. ун-та экономики и финансов, 1998. – 317с.
2. Хомутенко, О. В. Аналіз інформаційного забезпечення організаційної технології проведення економічної експертизи [Текст] / О. В. Хомутенко // Економіка і регіон. – Полтава : Полт. НТУ, 2012. – № 3 (34). – С. 121–127.
3. Круп'як, Т. П. Аналіз інформаційних потреб підприємства [Текст] / Т. П. Круп'як // Актуальні проблеми економіки. – 2008. – № 1. – С. 220–227.
4. Хомутенко, А. Экономическая информация и ее роль в активации инновационных процессов [Текст] / В. Есина, А. Хомутенко // Вчені записки Харківського інституту управління : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (Чотирнадцяті Ліберманівські читання) «Економічні аспекти сучасних технологій управління в економіці, науці, освіті в ХХІ столітті в умовах фінансової кризи» (Харків, 9 груд. 2009 р.). – Х. : ХіУ, 2010. – Вип. № 28. – С. 207–210. – (Серія Наука та практика управління).
5. Иванов, Е. Ю. Информация в экономике : теоретический аспект [Текст] : автореф. дис. канд. экон. наук / Е. Ю. Иванов. – Новосибирск, 2000. – 21 с.
6. Дзюбенко, А. П. Информационные системы в экономике : учебный курс. [Текст] / А. П. Дзюбенко, И. М. Казеев. – М. : МИЭМП, 2010. – 310 с

ЗНАЧЕННЯ ОЦІНКИ КАПІТАЛУ У БУХГАЛТЕРСЬКОМУ ОБЛІКУ

Гусак А.В.

Державний вищий навчальний заклад
«Українська академія банківської справи Національного банку України»
Науковий керівник: к.е.н., доцент І.М. Бурденко

Капітал має важливе значення для функціонування як окремої організації, так і галузей економіки і економічної системи в цілому. Капітал підприємства є головною економічною основою створення та функціонування суб'єктів господарювання в економіці, а також є важливою умовою для забезпечення економічного розвитку суспільства.

Завжди був присутній значний інтерес до капіталу підприємства з боку власників, засновників, інвесторів й інших зацікавлених осіб. І основним

джерелом, що забезпечує їх інформацією, для того щоб оцінити і проаналізувати капітал є фінансова звітність, котра не здатна повністю задовольнити інформаційні потреби відповідних користувачів.

Тому для прийняття управлінських рішень необхідна якісна інформація. Для її отримання потрібні лише ті дані, які можуть бути достовірно оцінені.

Оцінка об'єктів обліку є вартістю, що виражає обіг капіталу в процесі відтворення і є прийомом узагальнення всіх об'єктів обліку в єдиному грошовому вимірнику [1,186].

Існують два підходи до розуміння категорії «оцінка»:

- як елемент методу бухгалтерського обліку;
- як процес.

За Ловінською Л.Г., оцінка – це складова методу бухгалтерського обліку, за допомогою якої здійснюється вимірювання вартості об'єктів бухгалтерського обліку, створення якісних характеристик обліково-економічної інформації та інформаційне забезпечення аналізу фінансового стану підприємства та ефективності його менеджменту [1,11].

А Туякова З.С. розглядає оцінку цілеспрямований, упорядкований процес обчислення вартості капіталу у всіх фазах його кругообігу з використанням альтернативних способів, здійснюваний економічним суб'єктом або професійним оцінювачем, який має відповідні повноваження; результати якого відображаються у фінансовій звітності з урахуванням вимог, що пред'являються до якісної характеристики фінансової інформації [1,17].

Оцінка є актуальною для всіх форм прояву капіталу економічного суб'єкта, оскільки від того наскільки об'єктивно ми його оцінимо залежить якість визначення фінансового результату, так як він є основним показником, що характеризує ефективність діяльності підприємства.

Оцінка величини капіталу є головним джерелом інформації для управління, проведення аналізу та контролю за господарською діяльністю суб'єкта господарювання, за результатами якої можна прийняти різні рішення.

Методологія та організація вартісного виміру капіталу в бухгалтерському обліку має першорядне значення, оскільки оцінка та облік формування та руху капіталу господарюючого суб'єкта в значній мірі впливають на його фінансову стабільність в умовах ринку(фін облік за міжнародними стандартами). Крім того, адекватність оцінки формування основного капіталу робить істотний вплив і на процес кругообігу капіталу господарюючого суб'єкта в цілому.

Показники вартості капіталу є важливими для внутрішніх і для зовнішніх користувачів. Так, власники і працівники зацікавлені про рівень витрат, що використовуються на залучення та обслуговування капіталу, тобто скільки платить суб'єкт господарювання за користуванням капіталу і чи це вигідно для нього. А інвестори і кредитори оцінюють вартість капіталу з можливості отримати дохід, якщо його вкласти в бізнес.

На нашу думку, оцінка зумовлена тим, що необхідно відображати інформацію про капітал підприємства і результати його користування під час фінансового-господарської діяльності в єдиній грошовій одиниці в

бухгалтерському обліку та фінансовій звітності. Застосовуючи вартісне вираження капіталу під час обліку ми тим самим вирішуємо основне завдання, а саме забезпечуємо інформацією управлінський персонал для прийняття рішень з наступних питань:

- при виборі шляху і схеми фінансування бізнесу, оскільки потрібно враховувати всі можливі варіанти;
- при визначенні ринкової вартості економічного суб'єкта, наприклад для продажу;
- при здійсненні оцінки рівня прибутковості;
- при вимірюванні всіх можливих ризиків від фінансово-господарської діяльності;
- у тому випадку коли необхідно прийняти рішення про поділ підприємства або навпаки про злиття;
- при формуванні, розподілу і використанні прибутку;
- при виникненні та виконанні зобов'язань;
- для формування політики фінансування оборотних та необоротних активів та ін.

Література:

1. Осмятченко, Л.М. Інтелектуальний капітал: оцінка як елемент методу бухгалтерського обліку [Текст] / Л.М. Осмятченко // Вісник ЖДТУ. – 2010. – №3(53). – С. 185–187
2. Ловінська, Л.Г. Оцінка в сучасній системі бухгалтерського обліку підприємств України банках :[Текст] : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора. екон. наук: спец. 08.00.09 «Бухгалтерський облік, аналіз та аудит (підприємства промислові)» / Ловінська Людмила Геннадіївна. – Київ, 2007. – 35 с.
3. Туякова, З.С. Методология и организация стоимостного измерения капитала в бухгалтерском учете: [Текст] : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора економічних наук: спец. 08.00.12 «Бухгалтерський облік, статистика» / Туякова Зауреш Серккалиевна–Оренбург, 2011. – 39с.

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ В УКРАЇНІ У ПЕРІОД КРИЗОВОГО СТАНУ

Зеленчук І.Д.

Харківський національний автомобільно-дорожній університет
Науковий керівник: к.е.н., доцент Лантух І.В.

Сучасний стан та тенденції розвитку економіки, та зокрема, суб'єктів господарювання в Україні знаходиться у критичному положенні. Оцінка здатності регіонів до відновлення є проблемним питанням державної політики. Основні державні заходи спрямовані на вирішення проблем виниклих у зв'язку з нестабільністю в Україні. На даному етапі усі регіони знаходяться у кризовій тенденції, саме тому необхідно відновлювати економічну систему.

Щоб мати уяву про стан суб'єктів господарювання потрібно виділити які ж на цей час є проблеми:

1. У зв'язку зі зміною власті, інших державних службовців та методів лібералізації, виникає проблема у недостатності навичок у проведенні аналізу регуляторного впливу та відстеження ефективності прийнятих регуляторних актів, відсутності навичок сучасного адміністративного менеджменту.

2. Проблема недостатності або відсутності певних статистичних параметрів, даних, достатніх обсягів інформаційно-аналітичної інформації, які необхідні органам влади та управління для більш глибокого аналізу і структурування проблем, оцінки потенційних об'єктів управління, аналізу їх внутрішньої природи і структури та розробки адекватних методів і засобів їх врегулювання.

3. Ускладнений доступ підприємців до інформації про регуляторні вимоги та наявні ресурси, які можна залучити для розвитку бізнесу, інформації про наявні земельні ділянки, приміщення та обладнання, про проведення конкурсів, не дає можливості залучати ресурси, необхідні для розвитку бізнесу, започатковувати нові напрямки діяльності.

4. Відсутність регуляторних функцій в процедурі стягнення збору за видачу дозволів на розміщення об'єктів торгівлі.

5. Необхідність для суб'єктів підприємництва – орендарів при отриманні в оренду нерухомого майна, що перебуває у комунальній власності, нести витрати на проведення незалежної оцінки вартості цього майна.

6. Відсутність конкурсних засад для відбору найкращого оцінювача під час проведення незалежної оцінки державного майна та приміщень для їх надання в оренду, що негативно позначається на об'єктивності результатів оцінки, вартості майна та розмірі орендної плати для суб'єктів підприємництва.

7. Незбалансованість інтересів у відносинах між підприємцями, які здійснюють торгівлю на ринках, та адміністраціями цих ринків.

8. Відсутність визначеної процедури обліку торговельних місць на ринках.

9. Відсутність доступу громадян та підприємців до вичерпної інформації про умови та процедури отримання дозволів, погоджень, висновків, інших документів дозвільного характеру.

Розглянувши проблеми суб'єктів господарювання, можна визначити проблеми подальшого розвитку:

1. Кризовий стан усієї країни є не благодійною сферою для розвитку господарства.

2. Законодавча база сьогодення сприяє погіршення стану суб'єктів господарювання, а не є важелем їх розвитку.

3. Через нестабільність в Україні, до неї припинили надходити інвестування іноземних громадян, через що, економіка повинна розвиватися власними силами, яких в країні немає.

Таким чином, в Україні є значний потенціал і перспективи розвитку суб'єктів господарювання. Вирішення існуючих проблем розвитку в Україні та

створення сприятливого середовища потребують докорінної перебудови державної політики щодо сприяння цьому сектору економіки.

Література:

1. Академія // www.academia.org.ua
2. Жаліло Я.А. Післякризовий розвиток економіки України / Я.А. Жаліло, Д.С. Покришка, Я.В. Белінська [та ін.] // К.: НІСД, 2011. – 66 с.
3. Даніленко А.І. Ризики та перспективи розвитку України у період посткризового відновлення : монографія А.І. Даніленко, В.В. Зімовець, В.І. Сіденко [та ін.]. – К.: Ін-т економіки та прогнозів. 2012. – 348 с.

НЕУДОВЛЕТВОРИТЕЛЬНЫЕ УСЛОВИЯ ТРУДА, ВЛИЯЮЩИЕ НА РАЗВИТИЕ ПРЕДПРИЯТИЯ

Кобзарева А.Ю.

Харьковский национальный автомобильно-дорожный университет

Научный руководитель: к.э.н., доцент Лантух И.В.

Часто на фирме сотрудники не удовлетворены условиями труда. То есть, есть ряд факторов, которые негативно влияют на социальный аспект в рабочем коллективе, по нескольким признакам. На фирме очень плохая организация, либо плохая технология или техника производства, так же может быть негативный климат в самом коллективе.

Все эти признаки могут повлиять на отношение работников к своим обязанностям или на производственный процесс.

Такая проблема может повлечь за собой ряд негативных последствий. Такие последствия могут быть связаны с текучестью кадров, организационных моментах в коллективе, с эффективностью производства и рентабельностью.

Конечно же, неудовлетворенные условия труда никому не понравятся, и каждый будет искать альтернативу в другой фирме. Этот аспект может влиять на здоровье человека, тем самым будут часто уходить на больничный, будут простои в производстве, и фирма будет нести больше затрат, чем доходов.

Существует ряд причин влияющих на существование данной проблемы.

1. Начальник отдела, который не может организовать работу подчиненных.

Когда не квалифицируемый начальник, а еще хуже если руководитель, то он не может правильно организовать время работы, чтобы весь производственный процесс проходил в рамках того времени, которое написано в трудовом договоре, тем самым производство становится менее эффективным.

2. Плохая организация рабочих мест.

Производство очень зависит от того, как правильно организовано рабочее место. Правильно организованное рабочее место - залог эффективного производства. Так же это может предостеречь от ненужных травм и брака.

3. Небезопасное оборудование.

Основные фонды - это предметы труда, которые непосредственно участвуют в производственном процессе, то есть от их качества, зависит качество и количество выпускаемой продукции.

4.Технология производства устарела и не отвечает требованиям.

Со временем технология и техника изнашиваются, износ бывает различный, как физический, так и моральный. Когда оборудование мы характеризуем с данной точки зрения, то мы понимаем, что его нужно менять.

5.Работники не ознакомлены с правилами технической безопасности.

Прежде чем приступить к работе, которая имеет дело с какими-то опасными для жизни и здоровья вещами или технологией работы, то первым делом необходимо провести инструктаж и пояснить правила работы в данной ситуации.

Эта проблема внутренняя по отношению к нашему бизнесу, значит ,ее будет решать ситуационный менеджмент. Первостепенной причиной данной проблемы может быть именно плохая организация рабочих мест. Можно предложить два пути решения этой проблемы:

1.Создания и улучшение удобств, для работы.

Например, такие удобства как: освещение, тепло, свежий воздух и т.п.

Внедрение такого рода удобств, может и не потребовать больших расходов, что крайне важно для предпринимателя, но оно положительно повлияет на производственный процесс. Таким образом, мы сможем уменьшить наши дополнительные расходы, так же удержим коллектив на своем месте, эффективность производства повысим, и наши издержки уменьшатся

2.Рационализация рабочего процесса.

Чтобы рационализировать рабочее место, необходимо правильно организовать это место, и для этого не нужны большие расходы, а нужно правильно поместить станок, сырье или другие нужные компоненты, для производства, чтобы работник не отвлекался на ненужные вещи.

Это же сможет улучшить производственный процесс, увеличить количество выпуска продукции, улучшить отношение рабочих к руководству и тем самым увеличить доход и уменьшить расходы.

Выводы. Сравнивая два варианта, можно сказать, что их эффективность по большей степени равнозначна, но при первом варианте мы можем понести больше расходов, а если, например, нет возможности это внедрить на данном производстве, то придется менять место или еще что-то, что может быть невозможным. Внедрение же второго варианта возможно в любом случае.

Текущее количество кадров уменьшится в двух случаях, количество выпускаемой продукции возможно увеличится и в том, и в другом варианте, но не всегда улучшения какие-то влекут за собой улучшение работы, а вот когда все рационально, то процесс идет лучше, так как работник не отвлекается и не нервничает.

Проанализировав два варианта по основным и дополнительным показателям, можно сделать вывод, что достигнуть нашей цели по социальному критерию, более эффективным второй вариант. Так как при нем, мы будем

рационально использовать производственные мощности, и повысим рентабельность и фондоотдачу, тем самым получим максимальную прибыль.

ПРАКТИЧНІ ТА ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПРОБЛЕМ РОЗВИТКУ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ

Костомаров С.В.

Харківський національний автомобільно-дорожній університет
Науковий керівник: к.ю.н., доцент Л.В. Єрофєєнко

Господарська діяльність є основою економічного і соціального розвитку, вирішення соціальних проблем, подолання бідності та забезпечення високого рівня життя громадян. Тому в кожній країні питання створення належних умов для відповідального перед державою, соціально-орієнтованого, спрямованого на вирішення як поточних, так і довгострокових задач бізнесу завжди належали до першочергових. Така діяльність передбачає вирішення цілого комплексу складних, нерідко суперечливих проблем з урахуванням загальнодержавних та регіональних інтересів, а також мотивів діяльності різних соціальних груп населення.

В період економічної кризи такі проблеми значно загострилися. Пошуки чинників подолання кризових явищ в економіці, передусім, спрямовані на створення більш сприятливих умов для підприємництва як локомотиву поступального розвитку країни. З іншого боку, посилюються вимоги до діяльності підприємців. Вона має підпорядковуватися не тільки реалізації інтересів бізнесу, а і вирішення загальнодержавних, регіональних та соціальних проблем.

В Україні питанням підприємницької діяльності приділяється значна увага. Проте, у порівнянні з розвинутими країнами її рівень є недостатнім та потребує суттєвого покращення.

Формування та розвиток національного підприємництва значною мірою залежать від створення відповідної правової бази, яка стимулювала б підприємницьку активність та добросовісну конкуренцію. Малий і середній бізнес - це створення нових робочих місць, а також альтернатива найманій праці, що особливо актуально під час кризи. Це розвиток конкуренції, оскільки в деяких сферах дрібні підприємці можуть суперничати з великими компаніями, коректуючи тим самим ціни на товари, розвиток малого й середнього бізнесу дуже важливий з погляду диверсифікованості структури економіки й формування середнього класу суспільства.

Мале і середнє підприємництво є важливим фактором розвитку економіки України, а вихід з економічної кризи пов'язаний, в першу чергу, з розвитком саме таких підприємств, тому необхідно вирішити перелік питань правового забезпечення для відновлення позитивної динаміки соціально-економічних показників розвитку малого та середнього підприємництва.

Ключове значення для підвищення ефективності функціонування малих підприємств в економіці країни має створення гідних умов для їхнього існування, що стане можливим унаслідок перебудови спрямованості діяльності на інноваційну основу.

До основних проблем, які протидіють розвитку малого та середнього підприємництва можна віднести:

нестабільність та мінливість законодавства, що регулює дану галузь;

високі податки, що змушує деяких суб'єктів малого та середнього підприємництва йти в тіньову економіку;

недостатня державна фінансова-кредитна і майнова підтримка малих та середніх підприємств;

недосконалість системи обліку та статистичної звітності малих підприємств;

Таким чином, режими активізації розвитку підприємництва можуть бути систематизовані у наступні групи: організаційно-правові, фінансові, економічні і соціальні. Але формування правової бази підприємництва є найголовнішою передумовою його становлення та розвитку. Законодавство в сфері підприємництва повинно становити єдину систему як за взаємною узгодженістю норм, так і за повнотою нормативно-правового регулювання підприємницької діяльності. Для успішного розвитку підприємництва необхідно створити ефективну правову базу його функціонування, забезпечити належним чином юридичне закріплення прав та постійне правове забезпечення з боку держави, що гарантує захист законного функціонування підприємництва, сприяє його розвитку. Економіко-правове регулювання підприємництва повинне забезпечувати свободу конкуренції між підприємцями, в тому числі і захист їх самих, і споживачів від будь-яких проявів монополізму та недобросовісної конкуренції; гарантувати всім підприємцям рівні права та створювати рівні можливості для доступу і використання матеріально-технічних, фінансових, трудових, інформаційних та природних ресурсів; гарантувати недоторканість майна та забезпечувати захист прав власності підприємця; впровадити стимулюючу податкову та фінансово-кредитну політику; стимулювати інноваційну діяльність за допомогою цільових субсидій, податкових пільг, цільових кредитів; створити сприятливе правове середовище для розвитку різноманітних форм коопераційних зв'язків та самоорганізації суб'єктів підприємництва.

Сьогодні вкрай необхідно зосередитися на проблемі формування та вдосконалення правової бази розвитку підприємництва. Розв'язання наявних проблем його розвитку в Україні, створення належного середовища потребують докорінної переорієнтації державної політики розвитку підприємництва. Завдання полягає у тому, щоб суттєво розширити його роль і місце в економічному житті суспільства, тому формування та вдосконалення нормативно-правової бази було і залишається провідним напрямом сприяння розвитку підприємництва в Україні.

ОЦІНКА СТАНУ РОЗВИТКУ СТРАХУВАННЯ ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ АВТО-КАСКО В УКРАЇНІ

Курдельчук Т., Сипкова А.

Національний університет державної податкової служби України
Науковий керівник: ст. викладач Воронченко О. В.

Сьогодні розвиток ринку страхування транспортних засобів України здійснюється в складних економічних умовах, визначених як внутрішніми, так і зовнішніми чинниками. Зокрема, один з негативних впливів на цю галузь національної економіки мала світова фінансова криза, наслідком якої є зниження платоспроможності страхових компаній. Негативно позначається на розвитку автострахування також нестабільна політична і економічна ситуація в Україні. Разом з тим, світовий досвід свідчить, що автострахування - один з найперспективніших видів страхування у світі.

В Україні страхування транспортних засобів (КАСКО) як добровільне майнове страхування з'явилося ще в кінці 90-х років і на сьогоднішній день є одним з найбільш затребуваних сегментів страхового ринку України.

Таблиця 1

Динаміка основних показників страхування наземного транспорту (КАСКО) за 9 місяців 2011-2014 роках

Показник /рік		2011	2012	2013	2014
Валові страхові премії (млн.. грн.)		2631	2615,5	2796,2	2385,3
Валові страхові виплати (млн.. грн.)		1034,4	1104,5	1132,9	1182,1
Рівень валових страхових виплат (%)		39,3	42,2	40,5	49,6
Темпи приросту (Шкв. N+1 / III кв N)	Валові страхові премії	-0,6%		-14,7%	
	Валові страхові виплати	6,8%		4,3%	
Чисті страхові виплати (млн.. грн.)		995,5	1078,1	1108,3	1163,1
Рівень чистих страхових виплат (%)		43,7	44,7	45,5	52,5

Джерело: складено автором за даними: Підсумки діяльності страхових компаній за I півріччя 2012 та 2014 років [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nfp.gov.ua/content>

Оцінка стану страхування транспортних засобів авто КАСКО в Україні (табл. 1) протягом 9 місяців 2011-2014 рр. показала, що обсяг валових страхових премій по страхуванню авто-КАСКО протягом 9 місяців 2011-2014 років зменшився на 245,7 млн. грн (лише у 2013 спостерігалось збільшення показника з 2615,5 млн. грн до 2796,2 млн. грн), а обсяг валових страхових виплат збільшувався з кожним роком. Відповідно протягом 9 місяців 2011-2012 рр. спостерігалася наступна ситуація – зменшення обсягу валових страхових премій на 0,6% та збільшення обсягу валових страхових виплат на 6,8%, а протягом 9 місяців 2014 – зменшення обсягу валових страхових премій на 14,7% та збільшення обсягу валових страхових виплат на 4,3%. Щодо рівня чистих страхових виплат, то з кожним роком він збільшується (з 43,7% у 2011 до 52,5% у 2014).

Причиною зменшення обсягів страхових премій протягом 2011/2012 та 2013/2014 років є, перш за все, політична та економічна ситуація в Україні. Зокрема, зменшення обсягу страхових премій можна пояснити банкрутством деяких гравців ринку. Так, якщо у 2011 році кількість страхових компаній “non-life” становила 387, а у 2012 році – 379 компаній, то вже у 2013-2014 роках 352 і 343 компанії відповідно. Тобто протягом 2011-2014 років було ліквідовано 44 компанії ризикового страхування. При цьому близько 200 страхових компаній “non-life” перебувають у замороженому стані, сукупно на них припадає трохи більше 1% ринку. [1, 160-165] Наступною причиною зменшення обсягу валових страхових премій можна назвати падіння продажів автомобілів в Україні. Зокрема, за даними «Укравтопрому» підсумковий обсяг первинного ринку автотранспортних засобів в Україні за 2014 р. склав 97020 тис. одиниць, що на 54,5% менше показника 2013 р (у 2013 році – 213322). Більш сильне падіння відзначено на ринку автобусів - на 16%. [3]

Падіння ринку авто-КАСКО у I півріччі 2014 року пов'язано також з тим, що від початку року середня вартість КАСКО в гривні збільшилася на 40%. Це пов'язано зі зростанням курсу валюти та подорожчанням автомобілів. При цьому тарифи на КАСКО більшість страховиків не піднімали, в середньому вони залишилися на рівні 5-7%. Наприклад, якщо вартість імпортного автомобіля становила 250 тис. грн і при цьому курс долара був 8,2 грн, то після девальвації, коли курс долара сягнув 11,5 грн, машина вже коштує 350 тис. грн. Таким чином, страховий тариф залишився той самий (5%), але в абсолютному вираженні платіж збільшився на 40%. [2]

Звернемо увагу на те, що незважаючи на зниження обсягу зібраних страхових премій за договорами авто-КАСКО, частка надходжень за цим видом страхових послуг у загальній структурі валових премій автострахування є найбільшою, і у I півріччі 2014 року цей показник становив 52% (у I півріччі 2013 року – 57%).

Отже, можна стверджувати, що існуючі загрози та слабкі сторони страхування транспортних засобів авто-КАСКО в Україні не дають можливість в достатній мірі використати потенціал вітчизняних страховиків. При цьому, нами виявлено, що саме в балансі інтересів клієнтів та страхових компаній є перспектива розвитку страхування авто-КАСКО в сторону доступності і надійності послуг для клієнтів і рентабельності роботи страхових компаній.

Список літератури:

1. Виговська В.П. Концептуальні підходи щодо розвитку страхового ринку України / В.В, Виговська, М.П. Торб'як // Науковий вісник ЧДІЕУ. – 2013. - №1(17). – с. 160-165

2. Павлюченко Т. Вартість КАСКО збільшилась на 40%, а виручка від продажу таких полісів знизилась на третину [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://news.finance.ua/ua/~2/0/all/2014/06/10/327572>

3. Первинний ринок автотранспортних засобів в Україні у 2014 році [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://docviewer.yandex.ua/>

4. Підсумки діяльності страхових компаній за I півріччя 2012 та 2014 років [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nfp.gov.ua/content>

БІЗНЕС-КОУЧІНГ В УПРАВЛІННІ ПЕРСОНАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА

Максимюк Г. М.

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

В сучасних умовах динамічний розвиток будь-якого суб'єкта господарювання вимагає нових форм підготовки та роботи персоналу, що зумовлено зміною ролі людини у процесі суспільного виробництва. Сучасним способом впровадження змін у систему управління персоналом є коучинг, який спрямований на покращення компетенції, продуктивності персоналу, зростання задоволеності працею та підвищення лояльності до підприємства, зниження кадрових ризиків підприємства.

Професійний коуч в своїй роботі використовує ряд комунікаційних навиків, таких як розпитування, слухання, прояснення та ін. для того, щоб допомогти клієнту прояснити його перспективи у майбутньому та у такий спосіб віднайти різноманітні способи досягання мети клієнта.

Всесвітня організація бізнес-коучінгу (WABC) [3] трактує бізнес-коучінг як процес регулярних, структурованих бесід з клієнтом (індивідуум або група), який є співробітником підприємства, прибуткової чи неприбуткової організації або державної установи. Метою бізнес-коучінгу є підвищення обізнаності клієнта та моделювання його поведінки для досягнення цілей як клієнта так і компанії.

Бізнес-коучінг можна відокремити від інших видів коучінгу за двома ознаками:

- Партнерство між співробітниками, компанією та коучем;
- Особисті цілі співробітників мають завжди підпорядковуватися стратегічним цілям організації; подвійність цілей [3].

Бізнес-коучінг допомагає клієнтам зрозуміти, як зміни в особистісних характеристиках та перспективах можуть вплинути на індивідуальну продуктивність та бізнес-процеси організації. Успішний коучінг допомагає досягти конкретних бізнес-результатів, як окремій особі так і групі в контексті організації.

Бізнес-коучинг створює атмосферу взаємної довіри, поваги, безпеки, випробувань і відповідальності, щоб мотивувати як клієнта, так і тренера. Для цього, бізнес-тренер повинен проводити етичну та компетентну роботу, засновану на відповідному професійному досвіді, знаннях бізнесу і розумінні індивідуальних та організаційних змін [3].

Згідно даним Міжнародної федерації коучінгу (ICF) 86% компаній, які скористались послугами професійних коучей, окуповують свої інвестиції [1]. За даними дослідження Hudson Institute середній показник ROI (прибуток на інвестиції) для компаній, що користуються послугами коучей, становить 5,7 [2].

Проте існує значне ускладнення впровадження теоретичних розробок коучінгу у практичну діяльність українських підприємств. В Україні ця ситуація пояснюється різними чинниками: не обізнаністю роботодавців, фіскальною політикою, що обмежує розмір витрат на всі види навчання персоналу (до валових витрат можна віднести витрати в розмірі не більшому 3,0% фонду оплати праці), уповільненням реформи системи оплати праці, національною ментальністю та іншими факторами [4].

Література:

1. Benefits of Using a Coach [Електронний ресурс] // International Coach Federation, ICF – Режим доступу до ресурсу: <http://www.coachfederation.org/find-a-coach/benefits-of-coaching/>.
2. Creating an Organizational Strategy for Coaching [Електронний ресурс] // The Hudson Institute of Santa Barbara – Режим доступу до ресурсу: <http://www.cenera.ca/documents/144.pdf>.
3. The Worldwide Association of Business Coaches [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.wabccoaches.com/>.
4. Брич В. Методологічні засади розвитку коучінгу в Україні [Електронний ресурс] / В. Брич, М. Нагара // Україна: аспекти праці . – 2009. – № 6. – С. 18-23. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Uap_2009_6_6.pdf.

ТРУДОЕМКОСТЬ КАК ФАКТОР ВЛИЯЮЩИЙ НА РАЗВИТИЕ ПРЕДПРИЯТИЯ

Манько К.В.

Харьковский национальный автомобильно-дорожный университет
Научный руководитель: преподаватель-стажер Черкас П. П.

Периодически на различных предприятиях возникает проблема высокой трудоемкости работ. Под трудоемкостью понимаются средние затраты человеческого труда на единицу времени, мера измерения рабочее время. Такой показатель используется для того, чтобы установить сколько, рабочего времени затрачено на всех этапах производства для изготовления определенного вида продукции. Он включает затраты рабочего времени всего производственного персонала непосредственно занятого изготовлением продукции, а также затраты сырья, топлива, оборудования и других израсходованных средств производства. При высокой трудоемкости работ возникают проблемы, влияющие на технико-экономические показатели, что в свою очередь негативно сказывается на доходах, расходах и прибыли предприятия. Прибыль предприятия является важнейшей экономической категорией и основной целью предпринимательской деятельности [1, с. 285].

На данную проблему влияют такие факторы:

- 1) Сложная технология производства – на предприятии производится продукцию, которая требует специфическую технологию производства или производится по сложной технологии, то чаще всего это приводит к тому, что

трудоемкость этой работы становится высокой. Это вызвано тем, что на предприятии рабочие не могут по какой-то причине освоить эту технологию, это могут быть не квалифицированные рабочие, либо они еще не усвоили новую технологию производства.

2) Устаревшее оборудование – предприятие, производит продукцию, технология производства, которой со временем модернизируется, это обуславливает то, что предприятие должно обновлять оборудование. Так как производство данной продукции может понести дополнительные затраты, а это оборудование не сможет производить продукцию, то соответственно трудоемкость работы увеличится.

3) Неквалифицированные работники – если на предприятии, работают не квалифицированные работники, то это негативно отражается на работе предприятия в целом, ведь они не смогут производить продукцию нужного качества, что влечет за собой снижение спроса на производимую продукцию.

4) Предприятие производит продукцию различной спецификации – существуют предприятия, которые производят продукцию различной спецификации, которая по технологии производства абсолютно не связана, то есть технология производства требует различное оборудование, различного рода сырье и соответственно рабочие с различными навыками или квалификацией.

Для решения данной проблемы нам необходима информация: о текучести кадров, трудоемкости работ, эффективности труда, рентабельности производства, количестве издержек и т.д. Конкретно нам необходимо выяснить, насколько часто меняются работники занятые на производстве, как используется время работы и какие затраты несет производство, на сколько эффективно используются ресурсы и рабочая сила во времени [2, с. 232].

Альтернативные управленческие решения:

1) Повысить уровень квалификации работников. Когда на предприятии работает низко квалифицированный персонал, то это способствует ухудшению производительности, а также в целом работы предприятия. Если низко квалифицированных работников отправить на курсы повышения квалификации либо их заменить высококвалифицированными рабочими, то это даст позитивный результат, повысится эффективность труда и производительность, что даст нам дополнительную прибыль.

2) Внедрить новые технологии. Для того, чтобы внедрить новые технологии, необходимо время и дополнительные расходы на реализацию, но в конечном итоге даст более высокую прибыль [3, с.179].

Проанализировав два варианта решений, можно сделать вывод, что достигнуть нашей цели по социальному критерию, возможно при двух вариантах, но более эффективным будет первый вариант. По первому варианту благодаря внедрению новой технологии и подбору более квалифицированных рабочих затраты и риски снизятся и следовательно работа предприятия должна оптимизироваться и стать более эффективной и продуктивной. Следовательно

этому мы повысим прибыльность предприятия, улучшим производственную мощность и эффективность, а также уменьшим издержки.

Вывод. Проблема в бизнесе – это всегда отклонение, поэтому целью работы являлось решить данную проблему, возникающую на предприятии, а именно как уменьшить трудоемкость работ. Было предложено два варианта управленческих решений и выяснили, что более эффективным будет вариант решения с повышением уровня квалификации работников.

На основании исследования, для решения данной проблемы, необходимо:

- внедрение новых технологий;
- повышение уровня квалификации рабочих;
- повышение эффективности кооперации труда;
- оптимальное распределение обязанностей рабочих.

Литература:

1. Виханский О.С. Менеджмент: [в 3-х изд.] / О.С. Виханский, А.И. Наумова. – М.: Экономистъ, 2001 – Ч.3 – 432с.
2. Лукичева Л.И. Управление организацией / Л.И. Лукичева. – М.: Омега – Л, 2004 – 360с.
3. Веснин В.Р. Менеджмент для всех / В.Р. Веснин. – М.: Юрист, 1994 – 241с.

РЕЙТИНГОВА ОЦІНКА КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВА

Міщенко І.В., Хайтбаєв І.Ф.

Харківський національний автомобільно-дорожній університет
Науковий керівник: к.е.н. Левченко О.П.

Діюче корпоративне управління є однією з основ ефективно працюючої ринкової економіки. Про високу якість процесу корпоративного управління можна говорити тоді, коли воно дозволяє акціонерам одержувати відповідну інформацію, реалізовувати своє право на управління товариством і використання його активів, забезпечуючи дотримання інтересів всіх фінансово-зацікавлених осіб. Важко визначити єдиний підхід до оцінки корпоративного управління, однак базуватися потрібно на чесності, прозорості, підзвітності й відповідальності.

Розробкою методик оцінювання корпоративного управління, насамперед для країн з перехідною економікою, займалися агентство Standard&Poor's, Інститут корпоративного права й керування РФ, Brunswick UBS Warburg, Російський інститут директорів, рейтингове агентство «Експерт-РА» та ін.

Так, Рейтингове агентство «Експерт-РА» здійснює оцінку за чотирима напрямками: права акціонерів, склад та ефективність роботи органів управління та контролю, розкриття інформації і прозорість товариства, корпоративна соціальна відповідальність.

Рейтинг GAMMA компанії Standard&Poor's передбачає вивчення

складових: вплив акціонерів, права акціонерів, прозорість, аудит і корпоративна система управління ризиками, ефективність роботи Ради директорів, стратегічного процесу і системи винагород.

Індивідуальний числовий показник за 100-бальною шкалою передбачає CORE-рейтинг. Оцінку здійснюють за напрямками: розкриття інформації, структура акціонерного капіталу, рада директорів і виконавчі органи управління, права акціонерів, відсутність ризиків, історія корпоративного управління.

В Україні розраховують індекс корпоративного управління з трьох складових: індекс рівня розвитку корпоративного права в країні, індекс рівня регуляторного впливу уповноважених органів влади на процес корпоративного управління в країні, індекс рівня корпоративного управління в акціонерних товариствах.

Всі методики мають переваги та недоліки, їх застосування не враховує різних умов розвитку підприємств, особливостей окремих галузей, перебігу процесів національної економіки в цілому. При тому, рейтингові агентства намагаються не розкривати особливостей використовуваної ними методики рейтингової оцінки. Доступними для підприємств є загальні напрямки аналізу й неповний перелік показників. Справа в тому, що для виконання рейтингового аналізу можуть використовувати не тільки спеціально надану підприємством інформацію, але й загальнодоступну інформацію про підприємство. До прийомів рейтингових агентств відноситься практика придбання незначної кількості акцій і спроба реалізувати право на одержання інформації, на участь у загальних зборах акціонерів та ін. Про підприємство можуть судити за інформацією, отриманою від інших акціонерів або зацікавлених осіб. Це дозволяє отримати більш об'єктивну думку про стан корпоративного управління на підприємстві. Таким чином, перелік показників оцінки значно ширше, ніж прийнято вважати. Тому в рамках дослідження запропонований методичний підхід здійснення внутрішньої рейтингової оцінки самим підприємством. Для цього максимально вивчені й виявлені ключові аспекти корпоративного управління, виявлені показники, що визначають якість корпоративного управління. Так, пропонується оцінку здійснювати за напрямками: R_1 - структура власності, R_2 – дотримання прав власників та інших зацікавлених осіб, R_3 - механізм управління та контролю, R_4 – якість розкриття інформації, R_5 – корпоративна соціальна відповідальність. Модель внутрішнього рейтингу (R_{KV}) має вигляд

$$R_{KV} = \{R_1, R_2, R_3, R_4, R_5\}.$$

Кожну складову моделі пропонується оцінювати через перелік напрямків або показників. Так, щоб проаналізувати структуру власності акціонерного товариства необхідно розглянути склад власників, їх частки, наявність пов'язаних компаній, ймовірність виникнення конфлікту інтересів, практику захисту прав власності.

Корпоративну соціальну відповідальність запропоновано оцінювати за складовими піраміди А.Керролла в розрізі зацікавлених сторін, серед яких: акціонери, керівники, рядовий персонал, споживачі, постачальники, громада, власні структури, групи тиску, групи впливу. Для цього передбачено дослідження очікувань зацікавлених сторін та ступінь їх задоволення підприємством і т.д.

Розроблено бальну оцінку й шкалу внутрішнього рейтингу. Максимально можна отримати 20 балів. Якщо підприємство отримує від 0 до 7 балів рівень корпоративного управління вважається низьким. Сума балів від 8 до 13 дає підставу вважати рівень корпоративного управління середнім. Високий рівень корпоративного управління підприємство отримує, якщо набирає більш 14 балів. На додаток до бальної шкали розроблено інтерпретацію кожного інтервалу.

Таким чином, одержав подальший розвиток методичний підхід до здійснення рейтингової оцінки корпоративного управління підприємством, що на відміну від існуючих підходів має самостійний характер проведення оцінки і є підготовчим етапом для проведення зовнішнього рейтингового аналізу спеціалізованими структурами.

УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ НА РОЗРОБКУ І ВПРОВАДЖЕННЯ СИСТЕМИ ЯКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ЮВЕЛІРНОЇ ГАЛУЗІ

Попова А.Ю., к.е.н.

Краматорський економіко-гуманітарний інститут

Розвиток можна визначити як процес, коли внаслідок поліпшення виробничих або бізнес-процесів чи керування ними досягнутий якісний або кількісний приріст корисного результату процесу в порівнянні з колишнім рівнем або з рівнем, досягнутим на інших підприємствах [1, с. 257]. Розглянемо ці питання на прикладі ТОВ «Краматорська ювелірна фабрика «Імперія золота», яка виготовляє і реалізовує різноманітні ювелірні вироби майже за всіма споживчими категоріями. На рис. 1 наведено найважливіші напрямки розвитку аналізованого підприємства в існуючих умовах.

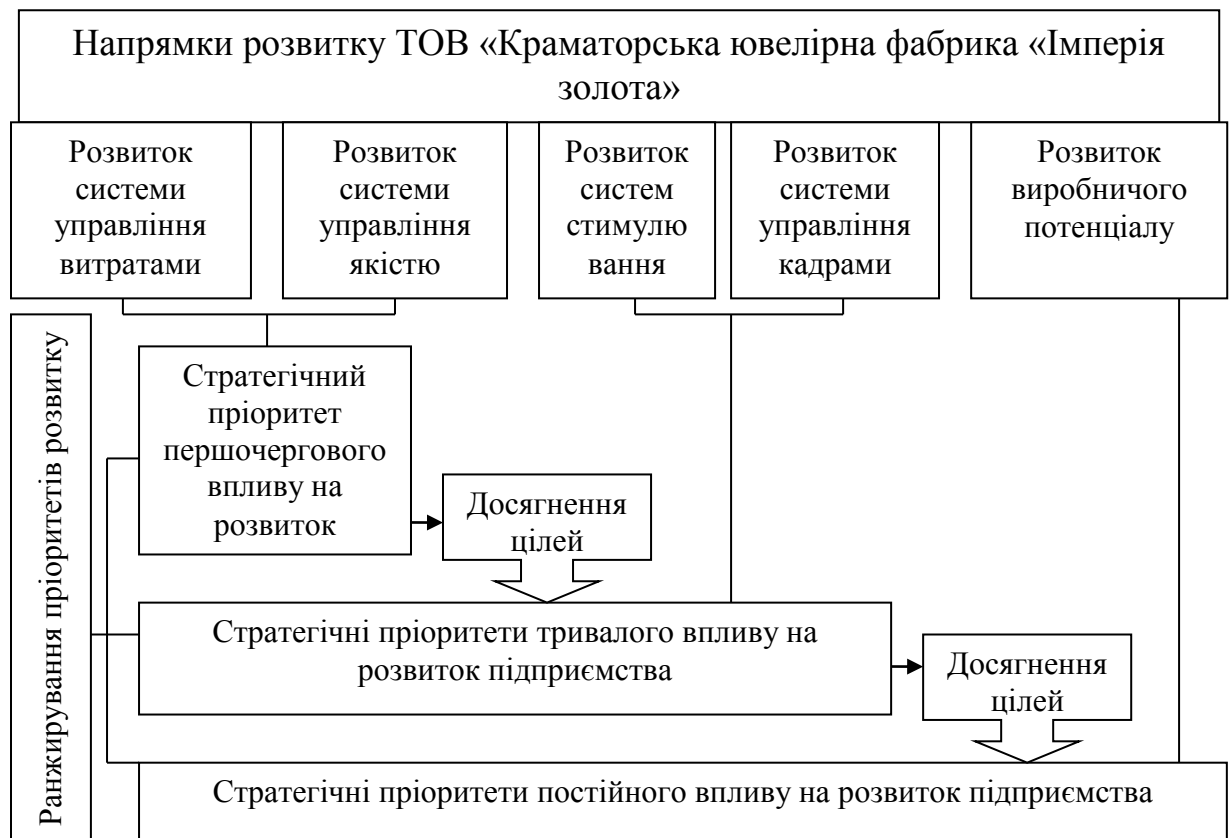

Рис. 1 Розробка та ранжирування пріоритетних напрямків розвитку аналізованого підприємства

Для перемоги в конкурентній боротьбі з'являється необхідність у виявленні і аналізі причин дефектів, а також розробці заходів щодо запобігання браку. Увага при цьому приділяється кожному етапу створення продукції. Основні елементи системи якості на базовому підприємстві, які визначено автором на підставі вивчення технологічної та організаційної специфіки аналізованого підприємства, узагальнені у вигляді структурних модулів (рис. 2). На цій схемі ми можемо побачити також взаємозв'язок питання впровадження системи якості та підвищення ефективності витрат, якому приділяється увага у деяких наукових працях [2, с. 243 та ін.].

Витрати, пов'язані з якістю – це ті, що виникають при забезпеченні і гарантуванні задовільної якості, а також пов'язані зі збитками у тому випадку, коли не досягнута задовільна якість. При цьому деякі збитки важко визначити кількісно, але вони можуть бути дуже істотними, наприклад, такі, як втрата престижу підприємства.

Рис. 2 Структурування основних елементів системи якості ТОВ «Краматорська ювелірна фабрика «Імперія золота»

Підвищення ефективності витрат у системі управління розвитком підприємств ювелірної галузі потребує подальшої розробки та дозволить підвищити конкурентоздатність вітчизняних виробників.

Література

1. Кот О. В., Павлюк О. О. Визначення сутності поняття «розвиток підприємства» / О.В. Кот, О.О. Павлюк // Бізнес Інформ. – 2013. - №8. - С. 256 – 261.
2. Строкович Г. В. Підхід до трактування розвитку підприємства з позицій якості \ Г.В. Строкович // Бізнес Інформ. – 2013. - №9. - С. 242 – 246.

ПРОГНОЗУВАННЯ ТА ПЛАНУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОГО І СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ. ДЕРЖАВНИЙ КОНТРОЛЬ ТА НАГЛЯД ЗА ГОСПОДАРСЬКОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ

Перунова О.М. к.ю.н., доцент
Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Здійснення державою економічної стратегії і тактики у сфері господарювання спрямовується на створення економічних, організаційних та правових умов, за яких суб'єкти господарювання враховують у своїй діяльності показники прогностичних і програмних документів економічного і соціального розвитку.

Законом визначаються принципи державного прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України система прогностичних і програмних документів, вимоги до їх змісту, а також загальний порядок розроблення, затвердження та виконання прогностичних і програмних документів економічного і соціального розвитку, повноваження та відповідність органів державної влади і органів місцевого самоврядування у цих питаннях.

Основними формами державного планування господарської діяльності є Державна програма економічного та соціального розвитку України, Державний бюджет України, а також інші державні програми з питань економічного і соціального розвитку, порядок розробки, завдання та реалізація яких визначаються законом про державні програми.

Суб'єктами господарювання, які не враховують суспільні інтереси, відображені в програмних документах економічного і соціального розвитку, не можуть надаватися передбачені законом пільги та переваги у здійсненні господарської діяльності.

Держава для реалізації економічної політики, виконання цільових економічних та інших програм і програм економічного і соціального розвитку застосовує різноманітні засоби і механізми регулювання господарської діяльності.

Основними засобами регулювання впливу держави на діяльність суб'єктів господарювання є:

- 1) державне замовлення;
- 2) ліцензування, патентування і квотування;
- 3) сертифікація та стандартизація;
- 4) застосування нормативів та лімітів;
- 5) регулювання цін і тарифів;
- 6) надання інвестиційних, податкових та інших пільг;
- 7) надання дотацій, компенсацій, цільових інновацій та субсидій.

Обмеження щодо здійснення підприємницької діяльності, а також перелік видів діяльності, в яких забороняється підприємництво, встановлюється Конституцією України та законом.

Суб'єкти господарювання мають право без обмежень самостійно здійснювати господарську діяльність, що не суперечить законодавству.

Держава здійснює контроль і нагляд за господарською діяльністю суб'єктів господарювання у таких сферах: збереження та витрачання коштів і матеріальних цінностей суб'єктами господарських відносин – за станом і достовірністю бухгалтерського обліку та звітності; фінансових, кредитних відносин, валютного регулювання та податкових відносин – за додержанням суб'єктами господарювання зобов'язань перед державою і розрахункової дисципліни, додержанням вимог валютного законодавства, податкової дисципліни; цін і ціноутворення – з питань додержання суб'єктами господарювання державних цін на продукцію і послуги; монополізму і конкуренції – з питань додержання антимонопольно-конкурентного законодавства; земельних відносин – за використанням і охороною земель; водних відносин і лісового господарства – за використанням та охороною вод і лісів, відтворенням водних ресурсів і лісів; виробництва і праці – за безпекою виробництва і праці, додержанням законодавства про працю; за пожежною, екологічною, санітарно-гігієнічною безпекою; за дотриманням стандартів, норм і правил, якими встановлено обов'язкові вимоги щодо умов здійснення господарської діяльності; споживання – за якістю і безпечністю продукції та послуг; зовнішньоекономічної діяльності – з питань технологічної, економічної, екологічної та соціальної безпеки.

Органи державної влади і посадові особи, уповноважені здійснювати державний контроль і державний нагляд за господарською діяльністю, їх статус та загальні умови і порядок здійснення контролю і нагляду визначається законом.

Незаконне втручання та перешкоджання господарської діяльності суб'єктів господарювання з боку державної влади, їх посадових осіб при здійсненні державного контролю та нагляду забороняється.

Органи державної влади і посадові особи зобов'язані здійснювати інспектування та перевірки діяльності суб'єктів господарювання неупереджено, об'єктивно і оперативно, дотримуючись вимог законодавства, поважаючи права і законні інтереси суб'єктів господарювання.

Суб'єкт господарювання має право на одержання інформації про результати інспектування і перевірок його діяльності не пізніше як через тридцять днів після їх закінчення, якщо інше не передбачено законом. Дії та рішення державних органів контролю та нагляду, а також їх посадових осіб, які проводили інспектування і перевірку, можуть бути оскаржені суб'єктами господарювання у встановленому законодавством порядку. Кожний суб'єкт господарювання та споживач має право на захист своїх прав і законних інтересів.

ОБҐРУНТУВАННЯ НЕОБХІДНОСТІ УДОСКОНАЛЕННЯ СУЧАСНИХ ПІДХОДІВ ЩОДО ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Романцов М.

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Науковий керівник: к.е.н., доцент Шершенюк О.М.

Основною проблемою сучасної економіки є низька конкурентоздатність виробничих підприємств. Підвищення конкурентоспроможності підприємств є головним завданням кожного підприємства, що гарантує йому зміцнення власних позицій серед конкурентів, тому теоретичного і практичного значення набуває оцінювання рівня конкурентоспроможності підприємства.

А. Сміт трактував конкуренцію як поведінкову категорію, коли індивідуальні продавці й покупці суперничають на ринку за більш вигідні продажі й покупки відповідно. «Конкуренція є прагнення якнайкраще задовольнити критеріям доступу до рідких благ», - вважає сучасний американський економіст П. Хайне. Представник неокласичної школи американський економіст Френк Найт визначає конкуренцію як ситуацію, у якій конкуруючих одиниць багато й вони незалежні. Видатний австрійський економіст, творець еволюційної теорії економічного розвитку, що синтезував рівноважний і нерівноважний методи аналізу ринкового господарства Й. Шумпетер визначав конкуренцію як суперництво старого з новим, з інноваціями.

На сучасному етапі економічного розвитку проблема конкурентоздатності займає центральне місце в економічній політиці держави. Підвищення конкурентоздатності стосується всіх рівнів її ієрархії: продукції (товарів і послуг), підприємства, галузі, регіону й країни в цілому, але особливу важливість здобуває конкурентоздатність підприємства як основної ланки економіки.

Розгляд поглядів на теорію й практику управління конкурентоздатністю, виявив ряд недоліків. Багато авторів розглядають конкурентоздатність як характеристику стану суб'єкта в певний момент часу. Що виявляє значну кількість обмежень у розумінні суті даної категорії, і більше того в можливостях управління конкурентоздатністю.

У світовій практиці застосовуються кілька підходів до оцінювання конкурентоспроможності підприємства. Самостійний напрямок утворюють підходи до оцінювання конкурентоспроможності підприємств, які базуються на теорії рівноваги підприємства і галузі А. Маршалла та теорії чинників виробництва. Під рівноважним розуміється такий стан, коли у підприємства не існує стимулу для переходу в інший стан, тобто для зміни обсягів виробництва чи обсягів продажів. В умовах рівноваги кожний із чинників виробництва використовується з однаковою й одночасно найбільшою продуктивністю. Слід зазначити, що методи оцінки конкурентоспроможності підприємств, засновані

на теоріях рівності і чинників виробництва, мають істотні обмеження. По-перше, теорія рівноваги виробника була розроблена для дослідження процесів розвитку галузі в умовах досконалої конкуренції. По-друге, даний метод припускає, що підприємство у результаті свого розвитку повинно досягти стану рівноваги.

Окрему групу утворюють методи визначення конкурентоспроможності підприємства, засновані на теорії ефективної конкуренції Дж.Б. Кларка. У центрі теорії ефективної конкуренції знаходиться розробка критерію для наявного рівня конкурентоспроможності підприємства, достатнього для підтримки ефективної господарської діяльності. Істотною особливістю даного підходу є можливість прив'язки конкурентоспроможності підприємства до визначених тимчасових проміжків. Це дозволить підприємствам розглядати динаміку реальних ринкових процесів як функцію чи взаємозв'язок зі змінами самої характеристики конкурентоспроможності.

Заслуговує на увагу також структурний підхід, за яким рішення щодо дотримання тієї чи іншої позиції на ринку підприємство приймає з урахуванням рівня монополізації галузі, тобто концентрації виробництва і капіталу, бар'єрів для нових підприємств, які вступають до галузевого ринку. До числа основних перешкод на шляху нових конкурентів звичайно відносять: економічність великомасштабного виробництва, ступінь диференціації продукції, абсолютну перевагу у витратах, розмір капіталу, необхідний для організації ефективного виробництва.

Більш повно оцінити конкурентоспроможність підприємств дає змогу функціональний підхід, який полягає у визначенні співвідношення: витрат, цін, завантаження виробничих потужностей, обсягів випуску продукції, норм прибутку тощо.

Особливе місце займають матричні методи оцінки конкурентоспроможності підприємств, описані в працях М.І. Круглова, Н.К. Моїсеєвої. Теоретичною базою цих методів служить концепція життєвого циклу товарів і технології. Відповідно до цієї концепції, будь-який товар з моменту його появи на ринку до зникнення проходить визначені стадії життєвого циклу, які включають впровадження, ріст, зрілість, насичення, спад.

Сьогодні ж для кожного підприємства стає актуальним завдання створення конкретного потенціалу, що полягає в його здатності проектувати, виготовляти, реалізовувати й обслуговувати конкурентоздатну продукцію, що перевершує по своїх якісно-цінових і сервісних параметрах товари конкурентів і споживачів, що користуються кращим попитом.

Найбільшого успіху домагаються фірми, які функціонують в умовах конкуренції, постійно перебувають у пошуку, орієнтуються на запити споживача, переборюють у собі консерватизм й інерцію.

Робота підприємств не зводиться тільки до задоволення сьогоднішніх запитів споживачів, а повинна вестися на випередження й цілеспрямоване формування його майбутніх потреб. Вибір методик кількісної оцінки конкурентоздатності підприємства є ключовим рішенням, що, з одного боку,

повинне задовольняти функціональній повноті й вірогідності оцінки, а з іншого боку - зменшити витрати часу й засобів на її визначення.

КРЕАТИВНИЙ ПРОЦЕС СТВОРЕННЯ ІННОВАЦІЙ: ПРОБЛЕМАТИКА РЕГУЛЮВАННЯ

Черкасов О.

Харківський національний автомобільно-дорожній університет
Науковий керівник: к.ю.н., доцент Л.В. Єрофєєнко

Глобальні зміни пов'язані з формуванням економіки нового типу засновані на знаннях, інноваційних технологіях. Отже відмінною особливістю у сфері інтелектуальної праці є низький рівень продуктивності праці, що є серйозною проблемою на сьогодні. Через перевагу інноваційної діяльності підприємств, праця персоналу носить креативний характер. Саме творча активність персоналу визначає конкурентоспроможність і економічний результат діяльності підприємства, пов'язаний в першу чергу зі створенням інтелектуальних активів. Креативні підходи у всіх сферах допомагають вирізнитись підприємству із сукупності однорідних підприємств – конкурентів. Тому цінність творчої праці у сучасному світі суттєво зростає. Це пов'язано з суттєвим впливом інновацій на розвиток суспільства та народного господарства країни. Але варто відзначити, що для розвитку креативної праці в країні має діяти чітке та зрозуміле законодавство.

Зараз у чинному законодавстві повністю відсутні положення щодо регулювання креативної праці, результатом якої є створення інновацій. Цьому підтвердженням є те, що ні в діючому Кодексі законів про працю України, ні в проекті Трудового кодексу України немає жодної статті, яка б стосувалась особливостей правового регулювання праці креативних працівників, що на нашу думку, є суттєвим недоліком, оскільки Україна підвищує інноваційну складову економіки. Тому це вимагає закріплення на законодавчому рівні регулюючих положень, врахування специфічності та неординарності таких посад.

Ознаками креативного процесу створення інновацій є використання наступних здібностей: оригінальність – рідкісність ідеї, відмінність ідеї від загальноприйнятих стандартів; гнучкість – легкість переходу від однієї ідеї до іншої; сприйнятливість – чутливість до деталей, нюансів, парадоксів; метафоричність – здатність переносити властивості одного предмета (явища) на інший на основі ознаки, спільної для обох предметів, що зіставляються; мобільність – здатність адаптації до нових умов; ініціатива.

Історично склалося так, що термін «креатив» прийшов у нашу мову з реклами. У перекладі з англійської «create» - створити щось нове та оригінальне. У базовому своєму понятті це визначення дуже схоже з визначенням нашого російського (українського) слова «творчість».

Адже, згідно статті 1 Закону України «Про професійних творчих працівників та творчі спілки», професійний творчий працівник - особа, яка провадить творчу діяльність на професійній основі, результатом якої є створення або інтерпретація творів у сфері культури та мистецтва. Тобто поняття творчого працівника обмежується лише культурою та мистецтвом. З іншого боку, згідно Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність»: наукова діяльність - інтелектуальна творча діяльність, спрямована на одержання і використання нових знань. Таким чином, поняття творчої діяльності доповнюється ще й науковою діяльністю.

Однак при запозиченні слова «креативний» з англійської в російську мову вони набули більш вузького значення. В англійській мові слово «create» застосовується стосовно будь-якої творчості, будь то митець, рекламний дизайнер, продюсер чи інше. В російській (українській) мові можна поспостерігати, що слова від цього кореня вживаються виключно стосовно області комерційної творчості, тобто як підхід до створення різного роду інновацій, а ширшим поняттям є «творчість», яке включає і мистецтво.

Специфіка креативного процесу створення інновацій в тому, що він не піддається безпосередньому правовому впливу та нормуванню. Відмінність креативної праці від інших видів полягає в тому, що вона спрямована на створення різного роду інновацій, тобто результати креативної праці підлягають комерціалізації.

Таким чином, виходячи з напрямів розвитку сучасної економіки, постала потреба в закріпленні на законодавчому рівні особливостей створення робочих місць для категорій працівників, залучених у креативний процес створення інновацій. До таких особливостей варто віднести: необхідність проведення конкурсу при прийнятті на роботу, гнучкий графік роботи, надання високого ступеня автономії, оплата праці та преміювання на основі розрахунку інтегрального показника креативності тощо.

ЕЛЕКТРОННІ ГРОШІ: ПОНЯТТЯ ТА МОЖЛИВІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ УКРАЇНИ

Щукін А.Г.

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Науковий керівник: Т.В.Ковальова

Оскільки, у наш час прогресивного розвитку, звичайні паперові грошові знаки та монети вже не надають достатньої зручності та швидкості розрахунків між підприємствами, необхідно знайти їм альтернативу. Альтернатива з'явилася відносно недавно з розвитком комп'ютерних технологій та всесвітньої мережі Інтернет. Виникли електронні способи обігу грошових коштів, тобто накопичення грошей та їх витрачання відбувається без участі безпосередньо самих матеріальних грошових знаків. Виникнення електронних грошей створило такий самий переворот у світових грошових відносинах, як і

свого часу виникнення паперових грошових знаків. У західній науковій літературі ідея так званих «електронних грошей», або «електронної готівки», була вперше висловлена Девідом Чоумом ще наприкінці 1970-х років на хвилі ейфорії навколо перших систем цифрового підпису та цифрових конвертів на основі систем захисту інформації з двома ключами - відкритим (загальнодоступним) і індивідуальним. В даний час ця ідея не викликає розбіжностей серед дослідників і провідних банкірів зарубіжних країн.

Найбільш детальна дефініція «електронних грошей» була запропонована О. Іссингом - членом Правління Європейського центрального банку: «електронне зберігання грошової вартості за допомогою технічного пристрою, для здійснення платежів не тільки на адресу емітента, а й на адресу інших учасників». Однак дана дефініція не є задовільною, оскільки не виділяє істотні ознаки поняття і не розкриває його юридичну природу. Під поняттям електронних грошей помилково розуміють традиційні банківські картки (як авторизовані (мікропроцесорні), так і з магнітною смугою), або передплачені картки підприємств торгівлі (сервісу, послуг), що містять відомості про "попередньо оплачені товари-послуги", до яких, зокрема, відносяться одноцільові карткові продукти, пропоновані телефонними та бензозаправними компаніями, окремими мережами магазинів або транспортними компаніями. Головна причина помилковості такого судження - відсутність точного визначення поняття "електронних грошей", який розкриває їх економічну і правову суть, а також відсутність чітких критеріїв віднесення зазначених продуктів до "електронних грошей". В Україні згідно з п.1.3 Постанови 481 електронні гроші визначаються як одиниці вартості, які зберігаються на електронному пристрої, приймаються як засіб платежу іншими, ніж емітент, особами і є грошовим зобов'язанням емітента. У той же час, згідно з українським законодавством, єдиним платіжним засобом на території нашої країни є гривня. Тобто, прирівнювати електронні гроші до гривні ми не маємо права. Згідно з українським законодавством, електронні гроші мають подвійну природу: з одного боку, вони є засобом платежу, який існує тільки в електронному вигляді, а саме як запис у спеціалізованих електронних системах (але не можуть бути прирівняні до статусу гривні), а з іншого – зобов'язанням емітента, яке має підкріплюватися гривнею.

Для покращення обігу електронних грошей в Україні слід здійснювати певну регламентацію, щоб протидіяти використанню анонімних електронних платежів у злочинній діяльності; контролювати або чітко обумовлювати, хто має право здійснювати випуск таких грошей; необхідно розробити декілька рівнів регулювання електронних платежів. На наш погляд, використання електронних грошей в нашій країні повинні стати інтегральною частиною банківського регулювання.

ЛИБЕРАЛИЗАЦИЯ МЕЖДУНАРОДНОЙ ТОРГОВЛИ УСЛУГАМИ

Эбаланка Аксель

Харьковский национальный автомобильно-дорожный университет

Научный руководитель: к.ю.н., доцент Л.В. Ерофеев

Услуги – это экономическая деятельность, непосредственно удовлетворяющая личные потребности членов общества, домашних хозяйств, потребности разного рода предприятий, объединений, организаций, общественные потребности или потребности общества в целом, не воплощенные в материально-вещественной форме.

На современном этапе развития сложилась тенденция взаимосвязи экономического роста и повышения роли услуг в национальной экономике. Это находит выражение в увеличении доли трудовых, материальных, финансовых ресурсов, используемых в сфере услуг.

Протекционизм в сфере услуг связан, во-первых, с необходимостью некоторой защиты национальных компаний и предприятий от иностранной конкуренции, во-вторых, с обеспечением интересов государства (например, в области обеспечения единой финансовой системы) и потребителей (например, требования к качеству услуг и их безопасности). Однако после 2000 г. началась либерализация международной торговли услугами по причине расширения деятельности ГАТС. Несмотря на это, сфера услуг, как правило, в большей степени защищена государством от иностранной конкуренции, чем сфера материального производства. Например, ВТО может потенциально способствовать ситуации в сфере услуг, побуждая страны к либерализации доступа к рынкам или взятии на себя предварительных обязательств в этом направлении.

Экспортеры услуг часто сталкиваются с контрастными условиями доступа: рынки, которые уже открыты и рынки, которые практически полностью закрыты. Реформа политики, которая произведена по запросу торгового партнера, часто автоматически будет выгодна для всех других стран. Неучастие бизнес-группы ввиду уменьшившихся стимулов и низких ожиданий. Обеспокоенность правительства и граждан тем, что либерализация должна быть дополнена эффективными нормативными стандартами.

Для нахождения выхода из этой ситуации, прежде всего, нужно принимать меры помощи странам в определении и достижении целей регулирования, что будет способствовать дополнительной либерализации доступа на рынки и реализации выгод от больших объемов торговли и инвестиций в сферу услуг.

Существует три инструмента для достижения этих целей.

1. Односторонние реформы. Их применение сегодня замедляется, так как большинство реформ были реализованы, оставив ограничения, выгодные различным заинтересованным сторонам.

2. Переговоры о доступе к рынкам. Торговые соглашения могут помочь справиться с политическим давлением на экономику, однако на практике этот процесс не был очень эффективным, поскольку регулированию в целом не уделялось должного внимания. Такое игнорирование оставило в тени как внутренние реформы, под прикрытием, что страна или сектор "не готовы", так и переговоры о доступе на рынок.

3. Нормативное сотрудничество – в режимах *ad hoc* и частичном как с точки зрения объекта, так и участников. Кроме того, оно часто далеко от действительности при торговых переговорах.

Согласованные международные усилия по активизации третьего инструмента могут способствовать повышению эффективности первых двух. Для поддержки открытия рынков услуг необходимы два вида сотрудничества по вопросам нормативного регулирования. Во-первых, международное содействие в интересах национальной (или региональной) нормативных реформ и укрепление институтов регулирования, необходимых для достижения эффективности и справедливых целей (таких как расширение доступа к услугам). Второй необходимый тип сотрудничества – между регулируемыми органами. Он сосредоточен на расширении возможностей доступа на рынок: с целью фокусирования на внешних факторах, препятствующих развитию торговли услугами.

Существует два уровня переговоров по услугам. Первый заключается в том, чтобы продвигать либерализацию, выходя за рамки одностороннего уровня. Другой – результат односторонней либерализации. Последний показывает, что многие трудности не могут быть преодолены путем взаимного обмена политическими обязательствами.

И тут важна роль ВТО как замыкающего механизма. Снижение неопределенности, связанной с обязательным практическим применением уровней защиты очень важно. Когда законодательные вопросы регулирования будут решены, возникнет возможность применения решительного подхода к переговорам по услугам, чтобы вырваться из заниженных ожиданий бизнеса и его ограниченного участия, и возможность договоренности о сокращении фактических барьеров в торговле и инвестиционной сфере.

Соглашение о расширении возможностей для временного перемещения поставщиков и производителей услуг с обязательствами страны-экспортера, указанных в предварительной программе.

Однако в таком случае необходимо учесть, что выгоды не могут быть в необходимом объеме получены с помощью только механического открытия рынков услуг – возникнет объективная необходимость создания соответствующих нормативных рамок для обеспечения того, чтобы либерализация не привела к неблагоприятным последствиям для национального благосостояния стран.

СЕКЦІЯ 6. МІКРОЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ РОЗВИТКУ СУБ'ЄКТІВ ЕКОНОМІКИ

ВИЗНАЧЕННЯ НАПРЯМКІВ РОЗВИТКУ АВТОСТРАХУВАННЯ НА ОСНОВІ SWOT-АНАЛІЗУ

Барилюк М.

Національний університет державної податкової служби України
Науковий керівник: д.е.н., проф. Корнєєв В.В.

Країна, яка не враховує глобальних аспектів розвитку страхової сфери, ризикує залишитися далеко позаду від лідерів світового масштабу і не може розраховувати на взаємовигідне партнерство у міжнародному співтоваристві. Сьогодні перед Україною постала проблема вироблення стратегічних орієнтирів у сфері страхування, які дозволяють максимально швидко та ефективно адаптуватися до глобальних викликів. Тому, на нашу думку, проведення діагностики розвитку ринку автострахових послуг на основі дослідження внутрішнього та зовнішнього середовища страхових компаній з використанням SWOT-аналізу дасть змогу виділити напрями першочергової модернізації ринку страхових послуг.

Проблеми функціонування і розвитку автостраховання перебувають у полі зору багатьох вітчизняних вчених: Журавка Ф, Корнилюк Р., Онищенко Н. та ін.

Сьогодні використання SWOT-аналізу може допомогти автостраховому ринку зосередити увагу на стратегії розвитку з урахуванням зміни кон'юнктури ринку.

Проведений аналіз показав, що сильними сторонами автостраховання в Україні є сформована інфраструктура роздрібного страхування; налагоджені взаємовідносини з компаніями, що здійснюють кредитування купівлі автомобілів; досвід кризи 2009 року; наявність висококваліфікованих працівників; розвинута мережа страхових посередників. Проте, на противагу сильним сторонам, можна виділити слабкі сторони розвитку автостраховання на страховому ринку України: невпевненість страхувальників у якісному страховому продукті, адекватних страхових тарифах, захисті держави від недобросовісних страховиків; отримання страховиками надприбутку, шляхом нехтування інтересами страхувальників затягування у виплаті страхових відшкодувань, що може тривати від трьох місяців до півтора року або відмови у виплаті з огляду на порушення умов договору, про які клієнт вперше дізнається уже після настання випадку, відмови у виплаті з огляду на порушення умов договору; заниження суми страхових виплат через експертів-оцінювачів які нараховують «потрібний» знос на авто, або ж надмірно здешевлюють вартість необхідного ремонту; продовження старіння автопарку; зменшення продажів нових авто; зростання кількості випадків страхового шахрайства.[2, с.219]

При проведенні SWOT-аналізу нами було оцінено й зовнішнє середовище ринку автострахування. Зокрема було виділено можливості та загрози страхування транспортних засобів авто-КАСКО в Україні. Так, до можливостей даного виду страхування було віднесено невисокий рівень проникнення автострахування; реформування системи нагляду за страховиками, що надають послуги зі страхування транспортних засобів; ріст інвестиційної привабливості деяких страховиків, що надають послуги автострахування; збільшення з кожним роком кількості автокористувачів. Основними загрозами є політична та економічна нестабільність в Україні; недосконала законодавча база; низький рівень конкурентоспроможності національних страховиків; недостатній рівень інституційного розвитку; низька страхова культура населення. [1, с.373]

Проаналізувавши матрицю SWOT-аналізу страхування транспортних засобів в Україні можемо визначити наступні стратегічні пріоритети розвитку. По-перше, ріст інвестиційної привабливості деяких страховиків дозволить їм залучити додаткові засоби для модернізації бізнесу; ріст кількості автомобілів сприятиме збільшенню попиту на автострахування; збільшення кількості страхових посередників сприятиме поширенню послуг автострахування серед усіх верств населення; перегляд підходів до врегулювання збитків сприятиме усуненню негативного ставлення до страхування транспортних ризиків. По-друге, загрози страхування транспортних засобів можна знизити за рахунок виключення з полісів страхування авто певних ризиків; створення конкурентоспроможних страхових продуктів; лобіювання інтересів у Верховній Раді; формування попиту на автострахові продукти. По-третє, низька клієнтська база страхових компаній, що надають послуги автострахування і погано розвинутий портфель страхових послуг будуть перешкоджати розвитку автострахування; низька надійність страхових компаній, що здійснюють автострахування буде дестабілізувати страховий ринок; низька рентабельність страхового бізнесу не сприятиме підвищенню інвестуванню в даний сектор економіки. По-четверте, найбільшими небезпеками при автострахованні є поганий імідж страховиків, що в поєднанні з низькою клієнтоорієнтованістю і нерозвинутими страховими продуктами будуть обмежувати ріст попиту на автострахування; низька надійність страхових компаній з автострахування в поєднанні з низькою якістю страхового нагляду буде сприяти високому банкрутству страховиків, що надають послуги автострахування; невпевненість страхувальників у якості автострахування разом з низькою страховою культурою населення та інформаційною закритістю будуть сповільнювати поширення можливостей автострахування серед населення.

Отже, за результатами SWOT-аналізу можна стверджувати, що існуючі загрози та слабкі сторони автострахування в Україні не дають можливість в достатній мірі використати потенціал вітчизняних страховиків.

Література

1. Сіненко В.А. Проблеми розвитку автотранспортного страхування та шляхи їх вирішення в Україні в сучасних умовах / В.А. Сіненко, Т.А. Чернявська // Молодь: освіта, наука, духовність. - 2011. – с. 372-374

2. Чвертко Л.А. Оцінка розвитку страхування транспортних засобів в Україні / Л.А. Чвертко // Соціально-економічні аспекти розвитку економіки і управління. - 2014. - с.217-221.

АНАЛІЗ НЕОБХІДНОСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ТРАНСПОРТНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Гурбанова А., Хорошилова І.О.
Харківський національний автомобільно-дорожній університет

В сучасних умовах стану кризи національної економіки України, підприємствам, що функціонують у різних організаційно-правових формах, організовують власну діяльність в умовах невизначеності, непередбачуваності дій партнерів і держави, вкрай необхідне формування нових підходів до організації та управління транспортної системи. До того ж, нестабільна політична та соціально-економічна ситуація в країні, недосконалість і часта зміна комерційного законодавства, криміналізація суспільства, корупція тощо. В цей час особливу роль потрібно відвести підтримці належного рівня економічної безпеки транспортних підприємств, як обов'язковій умові стійкого функціонування. Ця проблема зберігає свою актуальність для всієї системи транспорту через послаблення позицій України на світовому ринку перевезень, втрату транзитних потоків то що, оскільки саме безпека є основою для процвітання та стабільного розвитку суб'єкта господарювання.

Для України питання забезпечення транспортної безпеки мають особливе значення, бо транспорт – це кровноносна система економіки, від його стану і рівня розвитку безпосередньо залежить якість життя громадян та ефективність господарської діяльності. Але насамперед, економічна безпека підприємства залежить від економічної безпеки держави, регіону, адже ґрунтується на їхньому фінансовому, сировинному та виробничому потенціалі, перспективах розвитку. Нажаль не існує єдиного визначення поняття економічної безпеки, вчені трактують поняття «економічна безпека», зосереджуючись зазвичай, на одному з чинників або станів складових системи. Складовою національної безпеки держави є транспортна безпека, яка характеризується як стан захищеності життєво важливих інтересів особи, економіки, держави від реальних та потенційних загроз якісному транспортному забезпеченню на внутрішніх та міжнародних ринках перевезень на основі ефективного використання її транспортного потенціалу. Транспортна безпека включає чотири аспекти: економічний, що характеризує ступінь конкурентоспроможності вітчизняного транспорту, рівень забезпечення потреб країни у перевезеннях та реалізації її транзитного потенціалу; соціальний, що характеризує стан задоволення населення країни у перевезеннях, а також соціально-психологічний стан транспортних колективів, міст та регіонів, де транспорт є системо утворюючим елементом; технологічний, що характеризує рівень безпеки на транспорті (аварійність); екологічний, що характеризує

техногенний вплив транспорту на навколишнє середовище. Варто відзначити, що транспортна безпека характеризується ієрархічністю, яка визначається великим ступенем впливу на її стан різних факторів внутрішнього і зовнішнього середовища, а також діями керуючої системи у вигляді міжнародних морських організацій, держави і громадських організацій в різних областях (і, звичайно, в законодавчій). Економічна безпека транспортної системи визначається спроможністю вітчизняного транспорту якісно конкурувати на ринках міжнародних перевезень та ефективно реалізовувати транзитний потенціал. Серед основних показників економічної безпеки транспортної системи називають рівень зносу основних фондів, рівень інвестицій у транспорту систему, частку імпортованих технічних засобів транспорту у загальному обсязі закупівель техніки. Особлива увага повинна приділятися й ефективній взаємодії різних видів транспорту, адже досить часто перевезення одним видом транспорту стає просто неможливим і вимагає залучення інших видів, досягнення чого можливе лише за рахунок сумісного планування транспортних процесів на різних видах транспорту, переходу на інформаційно-логістичні методи обслуговування.

Таким чином, на нашу думку, «економічна безпека підприємства» – стан захищеності функціонування підприємства від всіх видів загроз, що сприяє стабільності існування на ринку шляхом покращення його конкурентоздатності господарської діяльності та підвищення його економічного потенціалу в умовах постійної зміни навколишнього середовища. Тому робимо висновок про те, що на сучасному етапі діяльність підприємств потребує збільшення державної участі як фінансового, так і організаційного характеру. Тому з огляду на активізацію євроінтеграційних та міжнародних процесів України слід підняти на новий рівень обговорення проблем реформування сектору безпеки нашої держави. Перед Україною постала проблема, що зумовлена певною суперечністю між необхідністю, з одного боку, інтегруватися у світову економіку, а з іншого – забезпечити захист свого внутрішнього ринку, власного товаровиробника і національних інтересів. Подальші дослідження мають бути спрямовані на пошук ефективних напрямів забезпечення економічної безпеки транспортної системи України, бо лише створення власної системи економічної безпеки дасть можливість уникнути можливих руйнівних наслідків національної економіки, забезпечити її конкурентоспроможність, захистити вітчизняного товаровиробника, ефективно взаємодіяти з міжнародними фінансово-економічними інституціями. Отже чітке розуміння транспортної безпеки як соціальної категорії об'єктивно передбачає обов'язкову консолідацію зусиль держави, комерційних структур, страхових компаній, громадських організацій з метою подолання нинішньої кризової ситуації та зміцнення транспортної безпеки до необхідного рівня.

ТРАНСФОРМАЦІЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

Домашенко А.А.

Харківський торговельно - економічний інститут КНТЕУ

У ході трансформації основних засобів особливу увагу слід приділити основним засобам з нульовою вартістю - у МСФЗ такого не існує. Актив не може бути визнаний за відсутності надійної оцінки його вартості. Якщо виявлені об'єкти основних засобів з нульовою вартістю, але при цьому приносять економічні вигоди, це слід розцінювати як помилку у встановленні терміну корисного використання або методу амортизації, яка повинна бути виправлена. При трансформації основних засобів необхідно приділити увагу наявності зобов'язань щодо введення в експлуатацію. Якщо якісь зобов'язання існують, то на дату переходу необхідно їх розрахувати, як цього вимагає МСБО 16 «Основні засоби», і включити суму цих зобов'язань до первісної вартості основних засобів зі створенням відповідного резерву відповідно до вимог МСБО 37 «Резерви, умовні активи і умовні зобов'язання». Згідно з МСФЗ 1 не має необхідності проводити такий перерахунок до дати переходу. Якщо на підприємстві здійснювалося створення основних засобів із залученням позикового капіталу, то необхідно провести аналіз капіталізації відсотків по позиках. Якщо в національному обліку відсотки по позиках не капіталізувалися, а відповідно до вимог МСБО 23 «Витрати на позики» в наявній ситуації капіталізація обов'язкова, то будуть потрібні трансформаційні коригування балансової вартості незавершених капітальних інвестицій. МСФЗ 1 також дозволяє капіталізувати відсотки за позиками для створення кваліфікаційних активів з дати переходу, тобто немає необхідності ретроспективного перерахунку [1].

Також увагу слід приділити залишкам резерву переоцінки основних засобів. У разі якщо на підприємстві є безоплатно отримані основні засоби, які відображені по кредиту рахунків капіталу, то це не відповідає вимогам МСФЗ. Враховується в якості елемента капіталу величина вартості безоплатно отриманих необоротних активів. Вона повинна бути рекласифікована до складу відкладених доходів. Наявні на підприємстві основні засоби, призначені для продажу, які враховуються у складі необоротних активів і при цьому відповідають критеріям визнання необоротними активами для продажу відповідно до вимог МСФЗ 5 «Необоротні активи для продажу та припинена діяльність», повинні бути рекласифіковані до складу запасів і відображені в трансформованій звітності окремим рядком. В таких ситуаціях не слід враховувати рівень суттєвості цих сум. МСБО 16 виділяє істотні техогляди, що проводяться з періодичністю раз на кілька років, як окремий об'єкт основних засобів. У національній обліковій системі такого немає - це може призвести до відповідних трансформаційних коректувань з метою визнання окремих об'єктів основних засобів та їх амортизації. МСБО 16 вимагає окремого обліку і окремої амортизації істотних компонентів основних засобів з різними термінами

експлуатації. При поділі об'єкта основних засобів на компоненти необхідно враховувати рівень суттєвості вартості цих елементів. При трансформації основних засобів необхідно проаналізувати випадки залучення цільового фінансування. Якщо мова йде про державне фінансування, то необхідно враховувати вимоги МСБО 20 "Облік державних грантів і розкриття інформації про державну допомогу». Завершуючи трансформацію основних засобів, слід звернути увагу на необхідність проведення тесту на знецінення тих активів, які з професійного судження відображені за невиправдано завищеною вартістю. Такий тест на знецінення здійснюється відповідно до вимог МСБО 36 «Зменшення корисності активів».

Актуальним питанням є також правомірність перегляду термінів корисного використання основних засобів. Цей процес є обов'язковим. На вимогу п. 51 МСБО 16 «Основні засоби» строки корисного використання активів повинні переглядатися як мінімум на кінець кожного фінансового року і, якщо очікування відрізняються від попередніх оцінок, зміни слід відображати як зміну в обліковій оцінці відповідно до МСБО 8 "Облікові політики, зміни в облікових оцінках та помилки». У наступні періоди, коли використання об'єкта основних засобів знову зміниться, компанія має можливість переглянути цей термін у зворотний бік і це не буде порушенням вимог МСБО 16. В окремих випадках може бути доцільним переглянути і ліквідаційну вартість, що також дозволено п.51 МСБО 16, але в такому випадку слід враховувати, що ліквідаційна вартість для основних засобів встановлюється, як правило, якщо компанія планує вибуття даного об'єкта основних засобів до закінчення терміну економічної служби, і це складніше обґрунтувати, ніж плани щодо строків використання. Якщо у підприємства до трансформації був резерв переоцінок, то при трансформації можуть бути використані два варіанти. Якщо підприємство скористається дозволом МСФЗ 1 виключенням і прийме за початкову вартість основних засобів їх умовну справедливую вартість, то існуючий резерв буде відірваним від конкретних основних засобів - резерв списується в 44 рахунок і там розчиняється, і більше ніяких дій з цим резервом робити не треба. Якщо ж підприємство хоче зберегти резерв переоцінок, перевівши його в капітал в дооцінки, то йому треба врахувати, що капітал у дооцінки може існувати апріорі тільки якщо підприємство вибере модель обліку основних засобів за переоціненою вартістю. Дооцінки в моделі обліку за первісною вартістю не передбачені- трансформувати резерв переоцінки в капітал в дооцінки можна тільки при виборі в обліковій політиці моделі обліку основні засоби за переоціненою вартістю і якщо при трансформації підприємство не скористалося винятком, передбаченим МСФЗ 1[1].

Література

1. Особенности трансформации основных средств [Електронний ресурс]: – Режим доступу : <http://amsfo.com.ua/osobennosti-transformacii-osnovnyx-sredstv/>

ВИКОРИСТАННЯ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ У КРИЗОВИЙ ПЕРІОД

Кантемірова Я.О.

Харківський торговельно-економічний інститут
Київського національного торговельно-економічного університету

Науковий керівник: к.е.н., доц. Кузічкіна Н.І.

В економічній літературі поняття «виробничі запаси» трактується як предмети праці, на що спрямована праця людини і що становлять матеріальну основу створюваного продукту.

В бухгалтерському обліку поняття «виробничі запаси» розглядається як придбані або самостійно виготовлені вироби, які підлягають переробці на підприємстві. До них відносяться: сировина і матеріали, купівельні напівфабрикати та комплектуючі вироби, паливо, тара і тарні матеріали, будівельні матеріали, матеріали, передані в переробку, запасні частини, матеріали сільськогосподарського призначення, інші матеріали.

На сучасному етапі йде тенденція прискорення оборотності запасів на підприємстві, а отже і зниження розмірів запасів, запаси як і раніше займають головну роль у забезпеченні підприємства нормальними ритмічними умовами роботи.

На рівні фірм запаси відносяться до числа об'єктів, що вимагають великих капіталовкладень, і тому являють собою один з факторів, що визначають політикові підприємства і впливають на рівень логістичного обслуговування в цілому. Однак багато фірм не приділяють йому належної уваги і постійно недооцінюють свої майбутні потреби в наявних запасах. У результаті цього фірми звичайно зіштовхуються з тим, що їм приходится вкладати в запаси більший капітал, чим передбачалося.

Таким чином, щоденна потреба в предметах праці на функціонуючому підприємстві дозволяє зарахувати їх до складу матеріальних оборотних коштів підприємства і розглядати як поточні активи [1, с. 89].

Вирішення проблеми ефективного розвитку та зростання виробничого потенціалу підприємств в умовах фінансової кризи вимагає формування якісно нової системи управління виробничими запасами. Аналіз надходження та руху виробничих запасів є актуальною проблемою, адже їх ефективне використання призведе до зменшення витрат, підвищення рентабельності, матеріального та фінансового стану підприємства.

Над даною темою працювали такі економісти: Аксененко А.Ф., Андрос С.В., Бутинець Ф.Ф., Добрянська М.В., Івахненко В.М., Лищенко О.Г., Новиченко П.П., Мизиковський Є.А., Петрова В.І., Попов Т.Д., Савицька Г.В., Стражева В.І., Чумаченко М.Г. та інші видатні вітчизняні та зарубіжні автори.

У наш час існує необхідність й одночасно можливість нових організаційних і методичних підходів у вирішенні проблем обліку запасів,

пов'язаних, з однієї сторони з переходом на ринкові відносини й міжнародні стандарти, з іншої широким впровадженням комп'ютерних технологій.

Одним із головних принципів бухгалтерського обліку являється принцип обачності, а саме запропоновані зміни в оцінці вартості запасів, виходячи із самої оцінки їх вартості, з однієї сторони, повинні попереджувати завищення оцінки активів і доходів підприємства. Тобто у фінансовій звітності та балансі повинен відображатися його дійсний фінансовий стан.

Першим і головним кроком у період кризи повинно бути скорочення залишків запасів. Скорочуючи ризик можливого дефіциту коштів в умовах кризи, менеджери, які здійснюють комплекс заходів щодо скорочення запасів, повинні:

- оптимізувати обсяги закупівлі партії товарів;
- запровадити систему обліку і контролю запасів, що працює у режимі реального часу і реальної цінності;
- забезпечити безперервну оцінку реальної вартості запасів на складі;
- здійснити комплекс заходів для позбавлення від застарілого товару на складах шляхом продажу з великими знижками або простого списання;
- забезпечити контроль витрат, пов'язаних із товарними запасами;
- забезпечити оптимізацію обсягів запасних деталей до виробничого обладнання;
- оптимізувати асортимент (номенклатуру і обсяг випуску) продукції з погляду скорочення обсягу запасів [2].

Також важливою проблемою обліку виробничих запасів є їх оцінка на дату складання балансу. Так, згідно з П(с)БО 9 "Запаси" на дату балансу запаси відображаються у бухгалтерському обліку за меншою з двох оцінок: первісною вартістю або чистою вартістю реалізації. У цьому стандарті важливу увагу приділено уцінці запасів, а збільшення їх вартості передбачається лише на суму попередньої уцінки. Це призведе до зловживань і масових уцінок запасів із подальшою їх реалізацією, низькі ціни на них на момент складання балансу спотворять реальну вартість оборотних активів у цілому і виробничих запасів зокрема [3, с. 92].

Тому логічним буде внесення змін у цей стандарт, що дало б змогу підприємствам здійснити дооцінку запасів відповідно до діючих ринкових цін із віднесенням цих сум на поповнення власних обігових коштів.

Отже, запаси, як обов'язковий елемент будь-якої економічної системи, покликаний згладжувати нерівномірність виробництва, обміну, розподілу і споживання матеріальних ресурсів. Їх наявність може розглядатися і як позитивний, і як негативний момент у економічній діяльності. Однак, за наявності відповідної стратегії управління запасами (визначення складових, напрямів вдосконалення управління запасами, моделювання вибору чистої стратегії, прогнозування та забезпечення реалізації загальної стратегії управління запасами), й на її основі розробка напрямів вдосконалення його забезпечення, можливо досягти підвищення ефективності процесу виробництва та реалізації продукції, незалежно від виду та особливостей діяльності суб'єкту

господарювання. Дані проблеми та шляхи їх вдосконалення не є вичерпними й потребують доповнень, змін, уточнень та конкретизації.

Література

1.Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський фінансовий облік: [Підручник для студентів спеціальності "Облік і аудит" вищих навч. закладів] / Ф.Ф.Бутинець. - Житомир: ПП "Рута", 2002. – 605 с.

2.Корисні поради щодо виходу підприємства з кризи [Електронний ресурс] // dtkt.com.ua/show/1cid03854.html

3. Суков Г.С.Вирішення проблем обліку запасів / Суков Г.С. // Вісник Житомирського державного технологічного університету / Економічні науки. – Житомир: ЖДТУ, 2005. – № 2 (32). – 340 с. - С.187-195.

ЭКОНОМИЧЕСКИЙ ЭФФЕКТ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ АЛЬТЕРНАТИВНЫХ ИСТОЧНИКОВ ЭНЕРГИИ

Кийко Я.
НТУ «ХПИ»

На сегодняшний день человечество окружено множеством полезных результатов научных и технических достижений, получив возможность жить дольше, комфортней, в полной мере наслаждаясь щедрыми дарами Земли, бескорыстно предоставляющей свои ресурсы. Например, средняя продолжительность жизни в средневековой Европе составляла 28 лет. Сейчас же данный показатель составляет 67лет, такое достижение стало возможным благодаря различным факторам, главным из которых является улучшение качества и условий жизни. Мы научились использовать земельные ресурсы, однако существуют такие ресурсы, которые невозможно потреблять бесконечно. Например, нефть и газ, появившиеся как результат тысячелетних геологических процессов, могут быть полностью исчерпаны нашей цивилизацией в течение нескольких ближайших десятилетий. А что дальше? Экономический кризис со всеми вытекающими последствиями? Таким образом, одной из наиболее болезненных проблем современного общества является вопрос энергоносителей, ведь поддержание и развитие достигнутого уровня промышленного производства, быта, сельского хозяйства невозможно без их потребления. Многие страны мира уже давно используют альтернативные источники энергии, тем самым улучшают свою экономико-экологическую ситуацию. Швеция, например, к 2020 году полностью планирует отказаться от органических источников топлива и перейти на энергию из возобновляемых источников. У Исландии это в планах к 2050 году. Бразилия активно использует сахарный тростник и через 5 лет планируется 80% транспорта перевести на этанол, который добывается из тростника. Великобритания использует энергию ветра и волн, и к 2012 году 10% энергии страны будут из возобновляемых источников, ведь энергии ветра и волн гарантированно хватит намного дольше, чем органических источников энергии. В планах у США

развитие атомной энергетики. Испания и Германия являются лидерами по Европе по использованию ветроэнергетики, ее прирост каждый год составляет 25%.

Ученые со всего мира предлагают использовать такие альтернативные источники энергии:

- переход работы атомных электростанций с нефти и газа на уголь.
- Использование тепловых насосов. Благодаря своим уникальным качествам, тепловые насосы эксплуатируются не только в быту, но и на производстве. Для обогрева жилого здания в центре Парижа планируется использовать тепло, выделяемое пассажирами городского метро. Уже подсчитано, что каждый пассажир подземки выделяет энергию мощностью около 100 Вт, а средняя температура на станциях подземки составляет 14-20 градусов. Этого хватит, чтобы обеспечить теплом 17-квартирный жилой дом. После перевода дома на альтернативное теплоснабжение выбросы углекислого газа сократятся на треть в сравнении с «традиционным» теплоснабжением от котельной. Тем не менее, отапливать от метро все дома в городе невозможно — это потребует слишком больших затрат.

- Использование солнечной энергии. Используя энергию солнца, гелиосистема позволяет экономить в год до 75% необходимого традиционного топлива. Применение возобновляемых источников энергии обеспечивает практически полную автономность теплоснабжения. Гелиосистемы привлекательны как по цене, так и благодаря высокой экономичности. Благодаря высокоселективному титановому покрытию гелиосистем использование солнечной энергии стало еще более эффективным. Использование в этих установках таких устойчивых к коррозии и воздействию непогоды материалов как легированная сталь, алюминий, медь и специальное четырехмиллиметровое стекло позволяет сохранять максимальный коэффициент использования в течение длительного времени. Высококачественные в техническом отношении гелиоколлекторы и согласованная с ними общая система позволяют рассматривать хозяйственное использование солнечной энергии уже не как дело будущего, а как реальность, испытанную в повседневной практике. Учитывая, что цены на топливо в перспективе будут повышаться, капиталовложения в солнечную установку можно считать подлинной инвестицией в будущее.

- Использование энергии ветра. Энергию ветра относят к возобновляемым видам энергии, так как она является следствием деятельности солнца. Ветроэнергетика является бурно развивающейся отраслью. Ветряные электростанции всего мира в 2007 году произвели около 200 млрд кВт·ч. Это составляет около 1,3 % потребления электроэнергии во всем мире. К 2008 г. суммарные мощности ветряной энергетики возросли во всём мире до 120 ГВт. К 2008 году по всему миру в индустрии ветроэнергетики были заняты более 400 000 человек. В 2008 г. мировой рынок оборудования для ветроэнергетики вырос до 36,5 млрд. евро, или около 46,8 млрд. долларов США.

- Строительство малых ГЭС. Источниками энергии для малой гидроэнергетики являются небольшие реки, ручьи, естественные перепады высот на озерных водосбросах и на оросительных каналах ирригационных систем, технологические водотоки (промышленные и канализационные сбросы), перепады высот питьевых и других трубопроводов, предназначенных для перекачки различных видов жидких продуктов. Использование энергии небольших водотоков с помощью малых гидроэлектростанций – одно из наиболее эффективных направлений развития альтернативной энергетики.

ОСНОВНІ НАПРЯМКИ ЩОДО ПОЛІПШЕННЯ УМОВ ПРАЦІ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Коваленко І.

Харківський національний автомобільно-дорожній університет
Науковий керівник: к.е.н., доцент Шершенюк О.М.

На сучасному етапі розвитку України спостерігається загострення проблем в області організації ефективних умов праці. Це обумовлено тим, що значна частина співробітників працює у шкідливих чи важких умовах. Тому проблема поліпшення умов праці для будь-якого підприємства є актуальною.

Теоретичні проблеми поліпшення умов праці з точки зору економіки праці розглядалися І.В. Бестужев-Ладою, М.І. Бухалковим, Л.П. Володимирової, Б.М. Генкіним, А.І. Кравченко, В.В. Куликовим, Ю. Кучіліним, Ю. М. Остапенко, Б.Ю. Сербиновского, С.Г. Струмиліна та ін. У своїх роботах вони розкривають поняття умов праці, як фактор, необхідний для раціонального використання трудового потенціалу, що впливає на структуру заробітної плати.

Соціально-економічна ефективність заходів з охорони праці розглядалася в роботах С.Г. Хендлер, Д.А. Господарікової, Ф. Громової, Н.П. Калініної, В.Т. Макушин, В.Б. Носова, Б.М. Петухова, Г.В. Саєнко, А.П. Соловйова, Г. Черкасова та ін. У цих роботах розкривається взаємозв'язок соціальних і економічних показників стану охорони праці та їх вплив на ефективність діяльності підприємства.

Разом з тим, подальших досліджень потребують проблеми удосконалення методів які впливають на рівень виробництва. Реалізація цілеспрямованих заходів з покращення умов і охорони праці дозволить зменшити показник загального виробничого травматизму, приблизити його значення до рівня розвинених європейських країн, зменшити питому вагу працівників, зайнятих в умовах, які не відповідають санітарно-гігієнічним нормам.

Серед причин несприятливих умов праці в Україні слід назвати такі:

- невідповідність значної частини техніки санітарно-гігієнічним нормам, ергономічним або технічним вимогам безпеки;
- моральний і фізичний знос більшості функціонуючого обладнання;
- соціально-трудова відносина за умовами праці не стимулюють роботодавців поліпшенню виробничого середовища.

Програми стимулювання можуть посприяти в поліпшенні загального організаційного клімату і, отже, внести позитивний внесок в підвищення продуктивності праці, що перевищує вигоди від скорочення виробничого травматизму. Групові програми заохочення робіт з охорони праці наділяють робочих почуттям спільності по відношенню один до одного і керівництву. Підсилюючи роботу в цьому напрямку, «знімається небажані побічні ефекти, викликані порушенням трудової дисципліни і застосуванням покарань; поліпшується якість взаємин між керівниками середньої ланки і працівниками, службовцями».

Стосовно до наукової організації праці під умовами праці розуміється сукупність факторів виробничого середовища, які впливають на функціональний стан людини (працездатність, здоров'я, ставлення до праці) і на ефективність виробництва. Взагалі фактори, що формують умови праці, діляться на дві великі групи: фактори, які не залежать від особливостей виробництва, і фактори, обумовлені особливостями виробництва. До першої групи належать природно-природні, соціально-економічні та інші фактори. Фактори, що відносяться до другої групи, підрозділяються на виробничі і соціально-психологічні.

В якості основного критерію для визначення стану організму в процесі праці був прийнятий так званий ефект Сеченова. Його суть полягає в тому, що якщо трудовий процес протікає в сприятливих умовах, то при перемиканні з одного виду на інший вид діяльності показники фізіологічних функцій поліпшуються, а працездатність відновлюється швидше і повніше, ніж при пасивному відпочинку (позитивний ефект). Результати, досягнуті людьми в процесі роботи, залежать не тільки від знань, навичок і здібностей цих людей. Ефективна діяльність можлива лише при наявності в працівників відповідної мотивації, тобто бажання працювати. Позитивна мотивація активує здібності людини, звільняє його потенціал, негативна мотивація гальмує прояв здібностей, перешкоджає досягненню цілей діяльності. Мотивація включає в себе внутрішній стан людини, зване потребою, і щось поза ним, визначається як стимул або завдання. Поведінка людини визначається потребою, яка домінує в даний момент часу. Згідно Маслоу, фізіологічні потреби є основоположними для людини: вони вимагають свого задоволення в першу чергу. Після задоволення фізіологічних потреб на перший план виходить потреба в безпеці, коли людина прагне захистити себе від можливих тілесних ушкоджень, а також від несприятливих економічних умов або загрозливого поведінки інших людей. Наступна потреба - потреба в духовній близькості і любові. Задоволення її вимагає від людини встановлення товариських взаємовідносин і визначення свого місця в групі. Задоволення цих потреб висуває потреби в повазі і самоповагу.

Впровадження заходів щодо поліпшення умов праці призведуть до реального економічного ефекту. Умови праці необхідно розуміти як результат дії багатьох взаємопов'язаних факторів виробничого і соціально-психологічного характеру. Тому, проводячи заходи щодо поліпшення умов праці на

підприємстві, вищому керівництву та інженерним службам треба враховувати всі фактори умов праці. Звичайно, при цьому треба враховувати специфіку конкретного виробництва. Наприклад, використання функціональної музики в шумних цехах машинобудівних підприємств дасть негативний ефект.

Позитивна мотивація активує здібності людини, звільняє його потенціал, негативна мотивація гальмує прояв здібностей, перешкоджає досягненню цілей діяльності.

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИЙ ПОТЕНЦІАЛ СУСПІЛЬСТВА – МЕТА ТА ЧИННИК ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

Левчук Т.
НТУ «ХП»

Початок ХХІ ст. ознаменувався для більшості провідних країн світу пануванням інформаційного суспільства та реалізацією концепції інтелектуального та людського потенціалу, де високорозвинена благополучна людина є метою розвитку. Сучасне суспільство визнає людину, її потреби і розвиток основними передумовами прогресу, а отже, і змістом соціальної політики кожної держави. Однак Україна залишається на індустріальній стадії розвитку, де матеріало- та ресурсномістке виробництво продовжує відігравати провідну роль у розвитку економіки, тоді як найрозвинутіші країни довели, що саме НТР та вдосконалення виробництва, перебудова його на основі інновацій забезпечує прогрес всіх галузей матеріального виробництва

Втім, в Україні розвиток науково-освітньої сфери не належить до головних пріоритетів державної політики і впродовж перших років трансформації вітчизняної економіки частка витрат держбюджету на науку знизилась до 0,3% ВВП. Людина сприймається як найдешевший ресурс для отримання надприбутків, тоді як значення людського інтелектуального потенціалу полягає саме в здатності ефективно реалізувати інноваційну парадигму розвитку економіки. Інтелектуальний капітал дає змогу економити техніку, кошти, товарно-матеріальні кошти, вивільняє фінанси, сприяє зростанню прибутковості економічної діяльності.

Підприємства, що не здатні керувати інтелектуальним капіталом, просто зникають. Враховуючи природну обмеженість інтелектуальних ресурсів окремої країни, велика увага приділяється «імпорту інтелекту». Полювання за інтелектом у найближчому майбутньому перетвориться на самостійний і один з найвигідніших видів бізнесу. Компанії, де працюють учені, що роблять відкриття, миттєво переміщуються на вищий рівень у світових рейтингах.

Класична концепція людського розвитку пропонує основні напрями дій щодо оптимізації зв'язку між економічним зростанням і людським розвитком у практичній політиці, серед яких ті, що можуть стати корисними Україні:

1) збільшення інвестицій в освіту, охорону здоров'я, професійну підготовку, що сприятиме реалізації здібностей людини;

2) справедливий розподіл доходів і національного багатства, що забезпечуватиме матеріальну базу розвитку широких верств населення і протидіятиме концентрації ресурсів у руках нечислених груп;

3) збалансованість соціальних витрат та зміцнення економічної бази соціальної сфери, диверсифікація джерел її фінансування.

Що стосується державної стратегії, то невідкладним завданням для України є створення на загальнодержавному рівні цілісної системи для підтримки інтелектуального потенціалу нації, його розвитку і перетворення на інтелектуальний капітал. Ця система має включати в себе:

1. Надання освіти реального державного пріоритету.

2. Створення умов для відтворення і випереджаючого розвитку науки. Завданням держави стає забезпечення прямого фінансування фундаментальної науки і через піднесення національного виробництва забезпечення розвитку прикладної науки безпосередньо на підприємствах.

3. Орієнтація на молодь, підтримка феноменів національного інтелекту.

4. Сприяння інформатизації всіх видів діяльності, забезпечення організацій і громадян ПК, розвиток мережі Інтернет та систем зв'язку, створення електронних баз даних та спрощення доступу до них.

5. Спрощення реєстрації і ефективність захисту інтелектуальної власності.

6. Забезпечення постійно зростаючих темпів інноваційного процесу. Збереження унікальних високотехнологічних виробництв шляхом допомоги їм пристосуватися до нових умов.

7. Організаційна підтримка державою перспективніших видів діяльності.

8. Сприяння консолідації та активності науково-технічної інтелігенції.

Масштабність завдань у галузі розвитку інтелектуального потенціалу українського суспільства об'єктивно потребує оновлення та омолодження управлінської еліти, вироблення і застосування нових високих стандартів для державних управлінських кадрів. Відсутність потреби у інноваціях в сучасному бізнесі України, брак фахівців нового типу у сфері державного управління та відсутність у них мотивації прийняття відповідальних рішень створює практично нездоланий бар'єр щодо запровадження новітніх розробок та веде до деградації і міграції національного інтелектуального капіталу.

КЛАСТЕРЫ: СУЩНОСТЬ, ОСОБЕННОСТИ И ВОЗМОЖНОСТИ

Ледюк Е.
НТУ «ХПИ»

Термин «кластер» пришел к нам из английского языка. Его активное использование в отечественной экономической литературе началось в 90-е годы XX в. после перевода работ М.Портера, ставшего основоположником теории кластеров и кластерного развития. Английское слово cluster – кисть, пучок, гроздь, куст.

Простейшее определение кластера – промышленная группа; или группа компаний, которых объединяет территориальное соседство и общность деятельности. Например, в угольный кластер входят шахты, предприятия по переработке и обогащению, поставщики оборудования и услуг, маркетинговые и транспортными компании, научные подразделения, учебные заведения.

Такое понимание кластера означает наличие у него не внешней, экзогенной, а внутренней, то есть эндогенной природы. Кластер как особая конфигурация деятельности предприятий не может быть организован, учрежден по команде сверху. Его формирование позволяет национальной отрасли поддерживать и развивать свои конкурентные преимущества, а не отдавать его инновационно-активным странам. Предприятия кластера становятся носителями одной и той же «коммерческой идеологии» и играют как роль точек роста внутреннего рынка, так и базы выхода на рынки других стран. Примерами кластеров являются: Силиконовая долина в США, Энергомашиностроительный кластер в Республике Башкортостан [1], Fujitsu Siemens, Airbus и др.

Характерными признаками кластера являются: максимальная географическая близость; родство технологий; общность сырьевой базы; наличие инновационной составляющей.

Существует три основные причины географической концентрации фирм (кластеризации): 1. возможностью получать выигрыш от распределения затрат на поддержание и развитие общих для нескольких компаний ресурсов; 2. географическая близость, обеспечивающая дешевизну и быстрые сроки поставки необходимого для бизнеса товара или услуги; 3. концентрация фирм в пределах одной местности способствует распространению неявного знания, то есть тех знаний и опыта, которые не могут быть легко формализованы и переданы, и тесно привязаны к носящим их людям.

Организация и развитие кластеров для предприятий малого и среднего бизнеса позволяет: существенно снизить барьеры выхода на рынок за счет унификации требований в рамках кластера; достигнуть эффекта при организованном обучении персонала и при закупке технических средств и программных продуктов, информационных технологий; получить доступ к заказам (клиентам); перенести положительную репутацию кластера на его участников (бренд); адаптировать системы профессионального образования региона к потребностям предприятий кластера и др.

Для региональной экономики развитие кластеров обеспечит повышение занятости населения, привлечет квалифицированных специалистов, способствует развитию смежных секторов в экономике и сфере услуг.

Регион и город получит в качестве результата кластеризации гарантии в сохранении рабочих мест людям, работающим в малом бизнесе; сохранение и увеличение налоговой базы; сокращение выплаты по безработице и др.

МОТИВАЦІЯ ПРАЦІ ЯК ДІЄВИЙ ІНСТРУМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Науменко Г.О.

Харківський національний автомобільно-дорожній університет
Науковий керівник: к.е.н., доцент Шершенюк О.М.

Актуальність вивчення мотивації праці обумовлена тим, що на сучасному етапі розвитку технологій управління персоналом існує практична необхідність з'ясувати як виникає або чим викликаються ті або інші мотиви трудової діяльності, як і якими способами мотиви можуть бути приведені в дію, які стимули є в розпорядженні органів управління, і як здійснюється стимулювання персоналу до ефективної та продуктивної праці в організації.

Даним напрямком займалися такі вчені як: Маслоу А.Х, Фредерік Уінслоу Тейлор, Фредерік Герцберг, Дуглас Макгрегор, Елтона Мейо і багато інших. Також зараз ведуться дослідження, присвячені цьому напрямку і ними займаються: Малова І.І., Коблева А.Л., Григоріїв Х.Ю., Дудін А.С.

В умовах формування нових механізмів господарювання, орієнтованих на ринкову економіку, перед промисловими підприємствами встає необхідність працювати по-новому, рахуючись із законами та вимогами ринку, опановуючи новим типом економічної поведінки, пристосовуючи всі сторони виробничої діяльності до мінливої ситуації. У зв'язку з цим зростає внесок кожного працівника в кінцеві результати діяльності підприємства. Одна з головних задач для підприємств різних форм власності - пошук ефективних способів управління працею, що забезпечують активізацію людського фактора. Вирішальним причинним чинником результативності діяльності людей є їхня мотивація.

Для управління працею на основі мотивації необхідні такі передумови, як виявлення схильностей та інтересів працівника з урахуванням його персональних та професійних здібностей, визначення мотиваційних можливостей і альтернатив в колективі і для конкретної особи. Необхідно повніше використовувати особисті цілі учасників трудового процесу і цілі організації. Ніякі встановлені ззовні мети не викликають зацікавленості людини в активізації своїх зусиль до тих пір, поки вони не перетворяться на його «внутрішню» мету і далі в його «внутрішній» план дії. Тому для кінцевого успіху велике значення має збіг цілей працівника і підприємства. Для вирішення цього завдання необхідно створення механізму мотивації підвищення ефективності праці. Під цим мається на увазі сукупність методів і прийомів впливу на працівників з боку системи управління підприємства, які спонукають їх до певної поведінки в процесі праці для досягнення цілей організації, заснованої на необхідності задоволення особистих потреб.

Існують нові підходи до управління мотивацією персоналу в організації. Різні типи стимулюючої оплати праці використовуються як спосіб мотивації

високопродуктивної діяльності працівників. Деякі сучасні програми такої оплати перераховані в таблиці 1.

Таблиця 1 - Нові мотиваційні програми оплати праці

Назва програми	Опис
Оплата в залежності результатів праці	Кожен працівник винагороджується пропорційно результатам внеску у вирішення загальних завдань. Також відома як оплата за заслуги.
Участь у прибутках	Передбачає винагороду працівників при досягненні компанією поставлених цілей.
Програма участі у власності компанії	Працівники перетворюються в часткових власників компанії, що дозволяє їм брати участь у прибутках (що, в свою чергу, мотивує співробітників до направленим на збільшення доходів зусиллям)
Одноразові бонуси	Винагорода праці працівників у формі разової грошової премії
Визначувана знаннями оплата праці	Зарплата працівника ув'язується з необхідними від нього навичками. У працівника з'являється мотивація до підвищення кваліфікації, навчання новим професіям, що позитивно впливає на ступінь гнучкості і показники продуктивності компанії
Гнучкі робочі графіки	Гнучкий графік роботи дозволяє працівникам самостійно планувати свій робочий день. Якщо в компанії практикується сумісництво, то одну посаду можуть займати два і більше сумісників. Дистанційна робота дозволяє трудитися вдома або у віддалених від офісу місцях
Оплата за результатами діяльності команди	Працівники отримують винагороду за поведінку і дії, вигідні всій команді, такі як кооперація, вміння слухати інших і делегувати повноваження

Дані програми можуть здобути ефект, якщо застосовуються, по-перше, відповідно до ситуації, і, по-друге, доповнюються мотивуючими ідеями, що забезпечують внутрішні вигоди, тобто задовольняють високорівневі потреби працівників. У ефективних організаціях стимулюючи схеми оплати ніколи не є єдиним джерелом мотивації персоналу. Крім того, багато організацій представляють самим працівникам можливість вирішувати, якими мають бути системи оплати праці та стимулювання. Це викликає у людей відчуття причетності до управління, а тому збільшує мотивацію. Найбільш ефективні програми мотивації зазвичай включають багато більше, ніж просто гроші.

Серед сучасних тенденцій у мотивації слід виділити дві: наділення працівників повноваженнями і використання як мотиватора задоволення від роботи.

Сьогодні багато визнають, що створення мотивованих, зацікавлених в результатах своєї праці і високопродуктивних трудових колективів пов'язано не стільки з зовнішніми вигодами, такими як заробітна плата, скільки з наявністю середовища, в якій люди можуть розвиватися, проявляти свої здібності. Визнається також, що мотивація і процвітання людей на робочих місцях більш за все залежить від поведінки менеджерів.

Кожна людина прагне до успіху. Успіх - це реалізовані цілі, для досягнення яких працівник доклав максимум зусиль. Успіх без визнання приводить до розчарування, вбиває ініціативу. Цього не станеться, якщо підлеглим, вдатний, делегувати додаткові права і повноваження, просувати їх по службових сходах.

СОЦІАЛЬНИЙ РОЗВИТОК ОРГАНІЗАЦІЇ В КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ ПІДПРИЄМСТВА

Останкова Л.А.

Донбаська державна машинобудівна академія

Складні зміни вітчизняної економічної та соціальної сфери обумовили появу багатьох проблем в діяльності економічних суб'єктів – підприємств, установ, організацій. Гострота сучасної кризи тим більше відчувається, що українське суспільство тривалий час перебувало в стабільних умовах, що призвело до технічного відставання, хитанню економічної стійкості та зниженню добробуту громадян. В зв'язку з цим, виникає потреба розробки методів управління соціальним розвитком організації, що є найбільш ваговим інструментом досягнення конкурентоспроможності в умовах нестабільного середовища.

Енциклопедичний соціологічний словник дає визначення соціального розвитку, як процесу, у ході якого відбуваються істотні кількісні і якісні зміни в соціальній сфері громадського життя або окремих її компонентів - соціальних відносинах, соціальних інститутах, соціально-групових і соціально-організаційних структурах. Управління соціальним розвитком організації – один із основних напрямків її стратегічного розвитку, тому вимагає пошук критеріїв, показників і параметрів соціальних проблем персоналу, розробці методів їх вирішення у досягненні запланованого стану соціальних процесів і відносин.

Питання щодо формування та реалізації стратегії підприємства розглянуті у багатьох працях вітчизняних і закордонних учених. Сучасні дослідники продовжують пошук основних напрямків стратегічного управління в якісно нових конкурентних умовах. Так, в [1] обґрунтована ведуча роль концепції динамічних здібностей фірми, що дозволяє оптимізувати наявні ресурси; в [2] розглядається механізм формування стратегії з точки зору наростання значення

нематеріальних і не фінансових факторів у вартості бізнесу. В [3] наведено причини, що визначають важливість формування соціальної стратегії підприємства. В [4] доводиться, що стратегія соціальної відповідальності є невід'ємною складовою загальної стратегії розвитку компанії. Але проблема поєднання соціальних питань із загальним стратегічним розвитком організації потребує подальшої уваги. Тому тема даного дослідження є актуальною.

Так, реалізація сформованої стратегії передбачає здійснення різновекторних інвестицій. Але на даний момент відсутнє єдине розуміння змісту та цілей саме соціальних інвестицій.

Як об'єкт соціальних інвестицій, працівники підприємства (тісно пов'язані між собою в процесі трудової діяльності), не тільки створюють новий продукт, виконують роботи та надають послуги, але і формують нові соціально-трудова відносини. У ділових ринкових відносинах соціально-трудова сфера стає основою життєдіяльності як окремих працівників, так і окремих професійних груп, цілих виробничих колективів. Поєднання особистих і виробничих мотивів діяльності працівників є однією з найважливіших завдань як соціального планування, так і в цілому всього виробничого менеджменту.

Спрямування традиційного вкладення коштів в соціальний розвиток може полягати у забезпеченні безпеки праці, стабільності заробітної плати та надання допомоги робітникам в критичних ситуаціях. Але сучасний розвиток бізнесу потребує від власників (керівників) кроків, які направлені на підвищення соціальної значущості організації. До таких кроків належить, по-перше, підтримка соціально-значущої заробітної плати, по-друге, додаткове медичне та соціальне страхування працівників, по-третє, розвиток персоналу на основі інноваційних програм підготовки кадрів та підвищення кваліфікації.

Якщо керівництво організації міняє своє відношення до працівників та переводить їх із категорії «персонал» в категорію «людський капітал», то соціальні інвестиції стають значно ширшими і направлені на вдосконалення соціальної структури персоналу, його демографічного і професійно-кваліфікаційного складу, підвищення їх загальноосвітнього і культурно-технічного рівня. Це дозволяє підвищувати вартість компанії з точки зору конкурентної переваги.

Реалізації стратегії підприємства передують аналіз зовнішнього силового поля з урахуванням інтересів груп, які діють у форматі даного поля. Таким чином, виробничо-комерційна стратегія фірми трансформується в комерційно-соціальну. Відповідно до цього власникам та керівникам необхідно:

- здійснити ідеологічну переорієнтацію на дії в соціальному середовищі;
- розширити систему інформації на соціальну область;
- створити інфраструктуру для здійснення соціальних дій;
- врахувати соціальні аспекти в системі стимулів і винагород;
- розробити критерії оцінки людського капіталу та розробити напрямки соціальних інвестицій в контексті реалізації сформованої стратегії.

Література

1. Катькало В.С. Эволюция теории стратегического управления/ В.С. Катькало; Высшая школа менеджмента СПбГУ. – 3-е изд. – Спб.: Изд-во «Высшая школа менеджмента»; Изд. Дом С-Петербур. Гос. Ун-та, 2011. – 548 с.
2. Ивашковская И.В. Финансовые измерения корпоративных стратегий. Стейкхолдерский подход: Монография. – 2-е изд. Перераб. И доп. – М.: ИНФРА-М, 2013. – 320 с. – (Научная мысль)
3. Сорока О.В. Соціальна стратегія у системі управління сучасним підприємством / О.В. Сорока, М.С. Кривцова [Електронний ресурс] – Режим доступу:
<http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/2508/1/Соціальна%20стратегія%20у%20системі%20управління%20сучасним%20підприємством.pdf> (2015)
4. Зеленко О.О. Стратегічні аспекти формування соціальної відповідальності підприємства / О.О. Зеленко [Електронний ресурс] – Режим доступу <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=140> (2015)

ШЛЯХИ ЗНИЖЕННЯ ВИТРАТ НА ВИРОБНИЦТВО ПРОДУКЦІЇ

Педь Л.

Харківський національний автомобільно-дорожній університет
Науковий керівник: к.е.н., доцент Шершенюк О.М.

На сьогоднішній день в умовах ринкових відносин отримують подальший розвиток товарно – грошові відносини. При цьому витрати виступають однією з основних економічних категорій, яка відіграє важливу роль у практичній діяльності кожного підприємства.

Відсутність на вітчизняних підприємствах систематичної роботи щодо скорочення витрат на виробництво продукції в останні роки призвела до падіння рентабельності виробництва. Сучасний стан економіки України вимагає особливої уваги до витрат на виробництво продукції (робіт, послуг) для формування ефективного механізму управління витратами підприємств.

Витрати – центральний об'єкт управління і якісний показник, який характеризує ефективність діяльності підприємства. Від рівня витрат безпосередньо залежить величина прибутку та рівень рентабельності. Чим ефективніше функціонує підприємство, тим менший розмір витрат на виробництво продукції (виконаних робіт або наданих послуг), тим більший прибуток і, таким чином, вища рентабельність.

Зниження витрат на виробництво продукції – це об'єктивна необхідність, яка зумовлена прогресивним розвитком продуктивних сил і відображає всезростаючу ефективність затрат людської праці і зростання економічної ефективності виробництва, це є актуальною темою для усіх господарюючих суб'єктів.

У процесі кругообороту й обороту капіталу витрати виробництва відокремлюються від вартості і починають функціонувати як автономна

категорія. Це пояснюється в основному двома моментами. По – перше, тим, що підприємці для продовження процесу виробництва частину виручки за реалізовану продукцію, адекватну первісно авансованому капіталу, знову й знову повинні повертати у виробництво для відновлення спожитих факторів виробництва. По – друге, витрати виробництва сприймаються підприємцем як його внутрішня вартість, відшкодування якої за рахунок виручки від реалізованої продукції є неодмінною умовою його існування.

Витрати на виробництво включають до свого складу витрати необхідної праці, тобто витрати, що забезпечують процес відтворення всіх факторів виробництва (предметів і засобів праці, робочої сили і природних ресурсів), і не включають витрат додаткової праці, що відшкодовуються за рахунок прибутку.

Витрати на виробництво продукції включають витрати на підготовку, освоєння та обслуговування виробництва, охорону праці й безпеку праці, оплату праці та підготовку кадрів, інші витрати.

Зниження витрат на виробництво продукції має винятково важливе значення для розвитку виробництва. Воно залежить від економії живої та уречевленої праці.

У зниженні витрат зацікавлені як окремий підприємець, так і суспільство в цілому. Так, підприємцю індивідуальних витрат порівняно з суспільними забезпечують додатковий прибуток (надлишкова додаткова вартість). Розміри такого прибутку будуть тим більшими, чим меншою будуть індивідуальні витрати порівняно з суспільними. Для суспільства низькі витрати означають, по – перше, ефективне використання ресурсів, які завжди є обмеженими. По – друге, можливість використання вивільнених ресурсів для виробництва додаткових матеріальних благ. По – третє, зниження витрат окремими підприємцями створює передумови для зниження цін. В цілому все це веде до зростання прибутку суспільства.

Існують наступні шляхи зниження витрат на виробництво продукції: удосконалення спеціалізації та кооперування виробництва; використання нових економічних видів сировини, матеріалів, енергії; стимулювання економії живої та уречевленої праці; підвищення культурно-технічного рівня працівників.

Однак зниження витрат не завжди є доцільним. Якщо це призводить до погіршення якості продукції, то такий захід є економічно не виправданим.

Для виявлення резервів зниження витрат необхідно визначити фактори, які обумовлюють це зниження.

Під факторами зниження витрат на виробництво продукції (робіт, послуг) розуміють усю сукупність рушійних сил і причин, які визначають її рівень та динаміку.

Розрізняють такі фактори зниження собівартості продукції: підвищення технічного рівня виробництва, зокрема упровадження нової прогресивної технології, підвищення рівня механізації та автоматизації виробничих процесів; розширення масштабів використання й удосконалення техніки й технології, що застосовується; краще використання сировини та матеріалів; поліпшення організації виробництва і праці, тобто удосконалення управління виробництвом

і скорочення витрат на нього; упровадження наукової організації праці; поліпшення використання основних виробничих фондів; поліпшення матеріально – технічного забезпечення; скорочення транспортно – складських витрат тощо; зміна обсягу виробництва, що зумовлює скорочення умовно – постійних витрат у результаті зростання обсягу виробництва; зміна структури, асортименту та поліпшення якості продукції.

Отже зниження витрат на виробництво продукції створює передумови для зниження цін, що в цілому веде до зростання прибутку суспільства. Але слід пам'ятати, що зниження витрат доцільне тоді, коли це не призводить до погіршення якості.

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО КАПІТАЛУ В УКРАЇНІ

Подкур О. Г.

Харківський торговельно-економічний інститут Київського національного
торговельно-економічного університету
Науковий керівник: к.е.н., доцент Кучумова І. Ю.

В умовах глобалізації економіки місце країни у світі визначається її інтелектуальним потенціалом та рівнем його використання. На сьогодні одним з найбільш вагомих глобальних процесів є інтелектуалізація виробництва, яка передбачає високу кваліфікацію працівників та постійне її підвищення. Саме тому перспективним напрямком розвитку економічної стратегії країни сьогодні має стати накопичення кваліфікаційного потенціалу, що відбувається шляхом постійного розвитку персоналу на підприємстві.

Протягом останніх років в Україні відбувається значне знецінення інтелектуального капіталу – досвіду й знань вчених, інженерів та інших фахівців. Кожен рік державні видатки на освіту зростають, але цього все одно недостатньо для підтримки внутрішньодержавної привабливості й конкурентоздатності даної сфери діяльності.

Низький рівень заробітної плати фахівців з високим рівнем кваліфікації, які зайняті у сферах освіти, охорони здоров'я та науки свідчить про те, що в українській молоді доволі мало стимулів для роботи в основних секторах економіки, що розвивають інтелектуальний капітал.

Необхідною умовою розвитку ринкової економіки є підвищення ролі інвестицій в інтелектуальний капітал, а саме, в галузі та сфери, які забезпечують покращення якісних параметрів людини, в першу чергу її робочої сили (рівня освіченості, розвитку інтелекту, творчого потенціалу, фізичного і психічного здоров'я, системи мотивації, ціннісних установок тощо).

Тому джерелом економічного зростання, яке не менш важливе, ніж капіталовкладення в матеріально-речові фактори виробництва та землю є інвестиції в інтелектуальний капітал. Якщо українське суспільство не зуміє усвідомлено та цілеспрямовано інвестувати у розвиток людини, то воно буде

відставати в економічному розвитку від інших, більш розвинених країн світу. У порівнянні з інвестиціями в інші різні форми капіталу, інвестиції в інтелектуальний капітал є найбільш вигідними, тому що дають досить значний за обсягом, тривалий за часом та інтегральний за характером економічний і соціальний ефект [2]. Інтелектуальний капітал, який сформований в результаті інвестицій і накопичений людиною, визначений запас здоров'я, знань та навиків, спроможностей та мотивацій, що можна використовувати в багатьох сферах суспільного відтворення, сприяє значному зростанню продуктивності праці й ефективності виробництва і тим самим впливає на зростання матеріального добробуту людини та економічного зростання держави.

На даному етапі соціально-економічного розвитку економіки країни доцільно запровадити такі заходи щодо розвитку інтелектуального капіталу:

- передбачити поступове приведення рівня фінансування людського розвитку (витрат на освіту та охорону здоров'я) до рівня групи країн з високим рівнем розвитку людського капіталу;

- активізувати творчий потенціал людей та розвиток висококваліфікованої робочої сили;

- встановити гідні державні гарантії мінімального соціального забезпечення громадян;

- запровадити принцип економічної зацікавленості роботодавців у забезпеченні безпечних умов праці для найманих працівників;

- розробити державні програми для підтримки молодих спеціалістів, які будуть направлені на роботу в сільську місцевість;

- переорієнтувати державну політику з короткострокової перспективи розвитку на довгострокову, що значно прискорить рух до суспільства, заснованого на знаннях [1].

Отже, в Україні є значна необхідність у розвитку інтелектуального капіталу, проте потрібно здійснити велику кількість перетворень як на макротак і на мікрорівнях в соціально-економічній сфері для того, щоб підвищити рівень конкурентоздатності вітчизняного інтелектуального капіталу.

Так як нині держава є головним інвестором в інтелектуальний капітал, необхідно створити сприятливі умови для збільшення інвестицій у розвиток підприємств. Разом з цим мають бути збільшені інвестиції держави у формування та розвиток інтелектуального капіталу. Також для поліпшення якості та збільшення кількості людського капіталу необхідно спрямовувати інвестиції на перенавчання зайнятого населення, оскільки саме це забезпечить швидку віддачу. Для підвищення ефективності функціонування людського капіталу державі потрібно сприяти ліквідації заборгованості та підвищенню рівня заробітної плати як основного джерела відтворення та нагромадження людського капіталу в усіх сферах докладання праці. Таким чином інтелектуальний капітал в Україні має досить високі перспективи розвитку, але лише за умови якісної підтримки з боку держави.

Література

1. Вересюк С. М. Людський капітал України: проблеми і перспективи / С. М. Вересюк [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/27_NNM_2009/Economics/52989.doc.htm.
2. Квятковська Л. А. Сучасні тенденції інвестування у людський капітал / Л. А. Квятковська // Науковий вісник КрНУ імені Михайла Остроградського. Вип. 1. – 2013 (78). – С. 138–141.

НЕЙРОМАРКЕТИНГ В ДОСЛІДЖЕННІ ПОВЕДІНКИ СПОЖИВАЧІВ

Приходько Д.О.

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Зміни, що відбуваються в суспільстві, впливають на економічні процеси, що в свою чергу залишає свій відбиток на просування товару та оцінку ефективності таких дій. Так, загальновідомі класичні прийоми маркетингових досліджень відходять на другий план, поступаючись сучасним методам досліджень, що є не менш ефективними та більш інформативними, адже дозволяють виявити тенденції та закономірності поведінки покупців, шляхом «заглядання» в їх мозок. Нейромаркетинг як раз і є одним з напрямів сучасного маркетингу, що має певний спектр методів дослідження, які дозволяють «проникнути» в свідомість споживачів.

Питанням нейромаркетингу присвячені праці таких вчених як Ф. Котлер, Д. Люїс, Р. Дулі, М Акуліч, М. Раздобудько, Н. А. Задорожнюк.

Нейромаркетинг з'явився тоді, коли світ реклами остаточно переконався в тому, що анкетування аудиторії з метою вивчення її звичок, способу життя і судження про продукти, що рекламуються не завжди несе в собі правдиву інформацію. Заповнюючи анкети, люди часто поспішають (особливо, якщо анкета розглядається не вдома, в спокійній обстановці, а вручається промоутером де-небудь біля стійки з проханням заповнити її тут же), не вникають в деталі питання, дають нечіткі відповіді.

У підсумку вплив на аудиторію реклами, яка виходить у світ після скрупульозного вивчення та аналізу таких відповідей, залишає бажати кращого. Тоді і довелося вдатися до цікавого експерименту.

Щоб дізнатися, що клієнти дійсно думають про продукти і наскільки вони реагують на рекламу, добровольцям просканували головний мозок під час подачі рекламної інформації. Результати порівняли з тим, що вони написали в анкетах. Вони були приголомшливими: 85% респондентів роблять закупівлі, керуючись підсвідомими поривами, а зовсім не тією раціональною інформацією, що була викладена ними в анкетах. Як же дізнатися, що дійсно спонукає клієнтів до покупки на підсвідомому рівні? Для цього маркетологи широко користуються методами, що споконвіку застосовувалися в медицині та знайшли своє застосування в нейромаркетингу [1].

Нейромаркетинг – вивчення неусвідомлених реакцій людини на маркетингові стимули за допомогою спеціального обладнання (томографи, гальванометри, електроенцефалографи та ін.). Отримані результати стають основою для створення рекламних повідомлень, які будуть прогнозовано ефективними [2].

Згідно висловлювання Р. Дулі, «нейромаркетинг – це наука, заснована на тому, що «95% всіх наших думок, емоцій і знань відбувається перш, ніж ми усвідомлюємо це»». Виходить: те, що говорить більшість рекламодавців, впливає лише на 5% споживчого мозку.

Однак нейромаркетинг базується не на припущеннях, а на вивченні сенсомоторних, когнітивних і афективних реакцій, якими споживачі відповідають на різні маркетингові стимули. Для цього дослідники використовують такі засоби, як: функціональна магнітно-резонансна томографія (МРТ) – дозволяє виміряти зміни активності в різних частинах мозку; електроенцефалографія (ЕЕГ) – для вимірювання активності в окремих регіональних спектрах реакції мозку; різні біометричні датчики – для вимірювання змін в частоті серцевих скорочень, частоту дихання, шкірно-гальванічної реакції і т.д. [3].

МРТ показує, які відділи мозку активуються для відповіді на сигнал, що посиляється певним рекламним зображенням, звуковим чинником, запахом та ін. Це дуже показова методика, однак вона є досить дорогою і забирає багато часу. Тому найчастіше використовується ЕЕГ: вона дозволяє стежити за активністю мозку з точністю до мілісекунди і достовірно демонструє реакцію на динамічні, швидко мінливі образи, які зазвичай демонструються в рекламних роликах. Це більш доступний в плані тимчасових і економічних витрат метод, який часто є ключовим в маркетингових дослідженнях [1].

Дозволивши вченим з'ясувати, чому споживачі приймають ті чи інші рішення, і яка частина мозку каже їм це зробити, нейромаркетинг поклав початок справжньої революції в світі реклами [3].

Основним завданням нейромаркетинга є знаходження відповіді, на що реагує підсвідомість потенційного споживача, що йому подобається, щоб адекватно вибудувати візуальний ряд стимулів [4].

Іншими словами, ті, хто добре володіє техніками нейромаркетингу, можуть вибудовувати рекламні кампанії і прогнозувати їх результати з високим ступенем достовірності [5].

Отже, сучасний нейромаркетинг надає багато можливостей щодо дослідження поведінки споживачів та на основі отриманої інформації сприяє розробці ефективної стратегії просування продукції.

Література

1. Нейромаркетинг: на грани реклами и медицины [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://bit.ly/1IghSuC>
2. Нейромаркетинг: искусство продаж на основе психологии и digital marketing [Электронный ресурс]. – Режим доступа:

<http://mmr.ua/news/id/nejromarketing-iskusstvo-prodazh-na-osnove-psihologii-i-digital-marketing-42758/>

3. Нейромаркетинг: Хотите заглянуть в мозги покупателей? [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://sysmen.com/blog/nejromarketing-zhelaete-zaglyanut-v-mozgi-pokupateley>

4. Нейромаркетинг [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://bit.ly/1BYsqd2>

5. Нейромаркетинг: новый подход к повышению конверсии [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://habrahabr.ru/company/witget/blog/246677/>

ХАРАКТЕРИЗУВАННЯ РИНКУ ПРИМІСЬКИХ ПЕРЕВЕЗЕНЬ В УКРАЇНІ

Свіязов М.В.

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Науковий керівник: к.е.н., доцент Лантух І.В.

На сьогоднішній день ситуація на ринку приміських пасажирських перевезень є доволі неоднозначною, а тому вона представляє собою певний інтерес для вивчення і можливого прогнозування.

Традиційно протягом багатьох років Укрзалізниця була так званим «соціальним проектом», тобто її діяльність передусім була орієнтована на надання послуг, а не на отримання прибутків. За часів слаборозвиненої автобусної мережі часів СРСР саме залізниці виконували функцію доставки пасажирів з приміських населених пунктів до великих міст. Протягом 1990-х років приміські поїзди («електрички») також були найбільш популярними серед населення серед ряду причин: швидкість перевезень до кінцевої зупинки та низька вартість надання послуг (часто можливість безоплатно використати даний тип транспорту була основним критерієм популярності приміських поїздів серед населення). Проте на початку 2000-х ситуація кардинально змінилася, оскільки економічний розвиток України також відзначився й на підвищенні рівня життя громадян, котрі почали надавати перевагу більш дорогим, проте комфортнішим автобусам, до того ж, на відміну від потягу, автобуси частіше виходять на рейс, що підвищує комфорт використання та надає суттєву перевагу цьому транспорту у порівнянні з електричками. Ці фактори сприяли падінню попиту на послуги приміських пасажирських поїзних сполучень. До того ж, на початку «нульових» більшість одиниць рухомого складу, котрі використовувались УЗ для даного типу робіт, остаточно вичерпали свій запас і стали потребувати додаткових витрат на ремонт (на сьогодні знос електропоїздів становить 82%, а дизель-поїздів 94%). Проте керівництво проводило заміну рухомого складу у вкрай повільному темпі, що знизило популярність приміських електропоїздів серед населення і перетворило їх у транспорт крайньої необхідності. Так, протягом 2012 року чистий прибуток

Південної Залізниці у порівнянні з 2011 р. зменшився на 45,75% (з 115 млн до 62,438 млн грн.).

Однак погіршення економічної ситуації в Україні, котре спостерігається протягом останнього року, дало поштовх для приміських сполучень. Збільшення цін на паливо змусило перевізників підвищити ціни на автобусні перевезення на 60%-80%, що при стрімкій інфляції (за лютий 2015 р. – 34,5%) призвело до падіння попиту на цей вид транспорту та зробило дешеві електричні поїзди знову привабливими для більшої частини населення. Згідно найбільш оптимістичних прогнозів, падіння економіки України продовжуватиметься увесь 2015 рік (від 4% до 8%) та лише у 2016 році прогнозується ріст економіки у 5,5%. Таким чином, щонайменше два наступні роки через низький рівень життя електропоїзди будуть набирати популярність на ринку приміських перевезень, а значить, прибутковість електропоїздів підвищиться. В тому випадку, якщо керівництво Укрзалізниці використає додаткові надходження з надання даних послуг на переоснащення рухомого складу та підвищення якості перевезень, популярність залізничного транспорту не впаде після ймовірного виходу України з фінансової кризи та підвищенню доходів населення.

На сьогодні можна казати про нове відродження української системи приміських транспортних сполучень, котра була у занепаді протягом останніх 15 років, проте щоб по справжньому стати популярним видом транспорту, керівництву Укрзалізниці необхідно буде прикласти багато зусиль, направлених на підвищення комфортності та доступності пасажирських перевезень.

МЕЖДУНАРОДНЫЙ ОПЫТ ЭКОЛОГИЗАЦИИ ТЕХНОЛОГИЙ В РАМКАХ ИННОВАЦИОННОЙ ЭКОНОМИКИ:

Ситник Е.
НТУ «ХПИ»

Каждый день мы сталкиваемся с проблемой загрязнения окружающей среды, начиная от выхлопов машин и заканчивая выбросами заводов и фабрик. Источником загрязнения окружающей природной среды выступает хозяйственная деятельность человека (промышленность, сельское хозяйство, транспорт). В городах наибольший удельный вес от загрязнения дает транспорт (70-80%). Среди промышленных предприятий наиболее "грязными" считаются металлургические — 93,4%. За ними следуют предприятия энергетики — прежде всего ТЭС — 27%, 9% — падают на предприятия химической промышленности, 12% — нефтяной и 7% газовой промышленности. Сильнейшими загрязнителями окружающей природной среды являются отходы производства, бытовые отходы. Ежегодно на одного жителя Земли приходится свыше 20 т. отходов.

Опасность современного экологического кризиса в том, что он ставит под угрозу возможность устойчивого развития человеческой цивилизации, может привести к утрате ее целостности и способности поддерживать качества окружающей среды, необходимые для жизни. Выработка новых методических подходов к решению вопросов бесконфликтного сосуществования природы и человеческой цивилизации представляет сложную проблему и в теоретическом и в практическом плане. Одним из основных направлений будущей экологической политики становится усиление ее экономической составляющей.

Создание нового экономического механизма природопользования и его финансирования – должно стать важнейшей составляющей экономической системы Украины. Большинство исследователей называют среди задач экономического механизма охраны окружающей природной среды следующие:

1. Планирование и финансирование природоохранных мероприятий;
2. Установление лимитов использования природных ресурсов, выбросов и сбросов загрязняющих веществ в окружающую природную среду;
3. Установление нормативов платы и размеров платежей за использование природных ресурсов и за вредное воздействие;
4. Предоставление производителям налоговых, кредитных и иных льгот при внедрении ими малоотходных и ресурсосберегающих технологий и нетрадиционных видов энергии;
5. Возмещение вреда, причиненного окружающей природной среде.

Очень важным и полезным может быть зарубежный опыт, особенно Японии. Сформировав эффективную систему управления качеством природной среды, страна смогла как преодолеть угрозу экологического кризиса, так и существенно улучшить многие экологические параметры. Важную роль здесь сыграло гибкое использование экономических инструментов регулирования. Основопологающим стал принцип “загрязнитель платит”, означающий возложение ответственности за ухудшение среды на непосредственных виновников – компании-загрязнители, которые несли значительную часть необходимых расходов. Такое сочетание принципа “загрязнитель платит”, прямого государственного контроля и государственной финансовой поддержки природоохранной деятельности компаний дало ощутимые положительные результаты.

Развитие рынка экобизнеса отличается скоростью. Если в 1995 г. по объему продаж он оценивался в 95 млрд долл., то в 2005 г. – в 208 млрд долл., или в 22 трлн иен. К 2015 г. объем продаж вырастет предположительно более чем на 50% по сравнению с 2000 г.

Экобизнес представляет сегодня привлекательную сферу приложения капитала. Он поддерживается правительствами большинства стран и в него вовлечены компании практически всех отраслей производства. Таким образом, важная особенность формирующейся новой системы экологического регулирования, которая учитывает наиболее прогрессивный зарубежный опыт – должна стать ее направленность на достижение компромисса между производителями, государством и населением в вопросах охраны среды. И

только теоретически обоснованный и продуманный экономический механизм защиты окружающей среды – потенциально хороший и действенный инструмент и в принципе включает все необходимые аспекты, но, к сожалению, в украинских реалиях пока еще не реализован.

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ФРАНЧАЙЗИНГУ В УКРАЇНІ

Скоробач Д.

Харківський торговельно-економічний інститут
Київського національного торговельно-економічного університету
Науковий керівник: к.е.н., доцент Кучумова І. Ю.

В останні десятиріччя в країнах з розвинутою ринковою економікою значне розповсюдження набула система договірних відносин щодо кооперації господарської діяльності великих, середніх і малих фірм в галузі розподілу продукції та послуг, яка отримала широку відомість у світі під назвою франчайзинг

Сучасний процес становлення і розвитку малого бізнесу відбувається в умовах обмеження фінансових ресурсів, важливого значення набуває встановлення тісної взаємодії малого і великого підприємництва з метою розв'язання спільних проблем їх функціонування. Франчайзингова система є тією формою організації бізнесу, виробленою і перевіреною світовою практикою, яка в комплексі з іншими ринковими структурами здатна стимулювати розвиток малого бізнесу в Україні.

Співпраця на умовах франчайзингу має низку переваг для підприємця що розпочинає власний бізнес: можливість працювати під уже відомим брендом, отримання суттєвих знижок від постачальників та контрагентів, отримання готової моделі бізнесу що перевірена часом, повний пакет технологій його ведення. У відповідь франчайзі платить франчайзеру внески і зобов'язаний виконувати всі вимоги франчайзингового договору [1].

Не дивлячись на те, що розвиток франчайзингу в Україні стримується цілим рядом факторів, основними з яких є: недосконалість законодавчої бази, відсутність у вітчизняних підприємців досвіду роботи в рамках франчайзингу, несумлінне ставлення до виконання договірних зобов'язань і чужої інтелектуальної власності, низький рівень розвитку банківського кредитування тощо, але щорічно ринок франчайзингу продовжує рости стрімкими темпами.

У загальній кількості франчайзерів, які працюють на території України, 425 компаній активно розширюють свої мережі за рахунок відкриття як власних, так і франчайзингових об'єктів і 145 компаній на даному етапі свого розвитку мають тільки власні точки: вони знаходяться в активному пошуку партнера-франчайзі або зовсім недавно стали учасником ринку франчайзингу.

Проаналізувавши зарубіжний ринок, можна відзначити, що найбільшу експансію за кордоном франчайзинг проявив у сфері громадського харчування та у сфері послуг: ресторани швидкого обслуговування – 56,3 %, продукти

харчування – 14,2 %, ресторани повного циклу – 13,1 %, готельні комплекси – 18,2 %, авто послуги – 4,9 %, бізнес послуги – 3,3 %, послуги на ринку нерухомості – 1,5 %, персональні послуги – 0,9 %.

Найбільшій популярності франчайзинг досяг в США, Франції, Німеччині та Польщі. Свідченням того є кількість брендів, які розвивають свої мережі по франчайзингу. В цілому, в США частка франчайзингу в загальному обсязі роздрібного товарообігу складає 34 %, в країнах Західної Європи – 5–12 %, кількість франчайзингових мереж постійно росте [3].

В Україні, кількість заявлених франшиз в 2013 році склала майже 300 франшиз, з них всього 50 франшиз відповідають міжнародним стандартам. Для порівняння: у Франції ця кількість становить 1 658 франшиз, в Туреччині – 1 888 франшиз, в Китаї – 4 000 франшиз. На сьогодні франчайзинговий бізнес в Україні представлений 6 000 заявлених торгових точок, з яких повноцінно працюють лише 3 000. Цікавий той факт, що із загальної кількості франшиз, тільки 20 % франшиз є національними, тоді як інші 80 % франшиз іноземного походження [1].

На зростаючих ринках, таких як Україна, франчайзинг є швидким способом навчання підприємців практичним стандартам, що необхідні, щоб вести прибутковий бізнес. Існують різноманітні форми франчайзингу. Вибір франчайзингу залежить: від виду господарської діяльності; стабільності франчайзера і його місця на ринку товарів і послуг.

Виділяють такі основних види франчайзингу: товарний, виробничий і діловий. Вони відрізняються тим, що товарний аспрямований на продаж готового товару, де франчайзі здійснює перед- і післяпродажне обслуговування покупців продукції франчайзера і відмовляється від продажу товарів конкурентів. На відміну від нього при виробничому франчайзингу передається ноу-хау у вигляді технології виробництва продукції та технічного досвіду франчайзера. У діловому франчайзингу франчайзер продає ліцензію на право відкриття магазинів, кіосків, або цілих груп магазинів для продажу покупцям набору продуктів і послуг під ім'ям франчайзера [2].

Привабливість франчайзингу полягає в наявності незаперечних переваг для обох учасників франчайзингових відносин. Для малих підприємств і індивідуальних підприємців він надає в розпорядження стабільний дохідний бізнес, для відомих фірм і компаній – можливість розширити й усталити свої позиції на ринку. Саме цим можна пояснити настільки широке поширення франчайзингу як у Європі, так і в Америці.

Отже, франчайзинг в Україні є досить перспективним напрямком економічної діяльності. Адже він зосереджує в собі не тільки вітчизняні бренди, але й відомі світові бренди, що, безсумнівно, є кращим стимулом для споживачів продукції або послуг.

Література

1. Асоціація франчайзингу в Україні [Електронний ресурс]. – офіц. веб-сайт. – Режим доступу: http://franchising.org.ua/page/sostojanie_rynka.

2. FRANCHISING.UA [Електронний ресурс] : портал ідей для бізнесу. – Режим доступу: <http://franchising.ua/franchayzing/3/vidi-franchayzingu>.

3. Franchise Group [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://franchisegroup.com.ua/page/rynok_franchajzinga_v_ukraine_i_za_rubezho.

ЕКОНОМІЧНЕ ЗНАЧЕННЯ ВПРОВАДЖЕННЯ АЛЬТЕРНАТИВНИХ ДЖЕРЕЛ ЕНЕРГІЇ

Худякова Т.

Національний технічний університет «ХПІ»

Однією з найбільш актуальних проблем сучасного суспільства є питання енергоносіїв. Багато країн миру вже давно використовують альтернативні джерела енергії, тим самим поліпшують свою економіко-екологічну ситуацію.

Учені із усього миру пропонують використовувати такі альтернативні джерела енергії:

- перехід роботи атомних електростанцій з нафти й газу на кам'яне й буре вугілля;
- використання теплових насосів. Завдяки своїм унікальним якостям, теплові насоси експлуатуються не тільки в побуті, але й на виробництві;
- використання сонячної енергії, що дозволяє заощаджувати в рік до 75% необхідного традиційного палива. Застосування поновлюваних джерел енергії забезпечує практично повну автономність теплопостачання;
- Використання енергії вітру, яку відносять до поновлюваних видів енергії, тому що вона є наслідком діяльності сонця. Вітроенергетика є галуззю що бурхливо розвивається, так наприкінці 2011 р. загальна встановлена потужність всіх ветрогенераторов збільшилась у 6 разів з 2000 року;
- Будівництво малих ГЕС, джерелами енергії для яких є невеликі ріки, струмки, природні перепади висот на озерних водоскидах і на зрошувальних каналах іригаційних систем, технологічні водотоки та ін.

Відповідно до звіту ООН, в 2013 році в усьому світі було інвестовано 140 млрд. дол. у проекти, пов'язані з альтернативною енергетикою, тоді як у виробництво вугілля й нафти був інвестовано 110 млрд. дол. В усьому світі в 2008 році інвестували 51,8 млрд. дол. у вітроенергетику, 33,5 млрд у сонячну енергетику та 16,9 млрд. у біопаливо. Країни Європи в 2008 році інвестували в альтернативну енергетику 50 млрд, країни Америки -30 млрд, Китай -15,6 млрд, Індія - 4,1 млрд. Таким чином, Європа довела, що використовувати альтернативні джерела вигідно. Їх потрібно розвивати, за ними майбутнє.

РЕКЛАМА ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ІНСТРУМЕНТ РЕАЛІЗАЦІЇ МАРКЕТИНГОВОЇ СТРАТЕГІЇ

Череха Б.

Харківський національний автомобільно-дорожній університет
Науковий керівник: к.е.н., доцент Шершенюк О.М.

Нестабільність розвитку сучасного ринкового середовища, глобалізація світової економіки, обмеженість ресурсів, надлишок виробничих потужностей сприяють інтенсифікації конкуренції між усіма суб'єктами ринку. За таких умов ефективність розвитку підприємства суттєво залежить від урахування тенденцій зовнішнього та внутрішнього середовищ, орієнтації на споживача, адекватності управлінських рішень, що зумовлює необхідність формування гнучкої перспективної маркетингової стратегії підприємства, яка неодмінно повинна використовувати рекламу як один з інструментаріїв її реалізації. Але для того щоб реклама працювала потрібно розробити рекламну стратегію, яка дозволяє уникнути помилок при проведенні реклами, дозволяє мінімізувати ризики пов'язані з непорозумінням у сприйнятті споживачів, а також підвищити ефективність реклами. Розробка рекламної стратегії допомагає підприємству успішно справлятися зі своїми проблемами збуту, сформувати позитивний імідж, успішніше конкурувати з іншими підприємствами.

Ринковому середовищу властива невизначеність, динамізм і непередбачуваність, тому розробка теоретичних засад, методичних підходів, моделей та механізмів формування рекламної стратегії підприємства набуває надзвичайної актуальності.

Різні аспекти формування рекламної стратегії розглядалися у працях закордонних і вітчизняних учених, зокрема: Аветисової А., Антонової В., Ансоффа І., Армстронга Г., Балабанової Л., Бернета Д., Бейкера Дж., Васильєва А., Ісаєнко Е., Карсекіна В., Котлера Ф., Ламбена Ж., Лук'янець Т., Моріарті С., О'Шонессі Дж., Рівса Р., Ромата Е., Павловської Е., Полукарова В., Попової Л., Персі Л., Росситера Р., Уеллса У., Еванса Дж. та ін. Проте слід зазначити, що залишається недостатньо обґрунтованою сутність рекламної стратегії, недостатньо уваги приділено методології її створення, ціла низка проблем теоретичного, методологічного й практичного характеру щодо формування ефективної рекламної стратегії функціонування й розвитку підприємства в умовах конкурентного середовища потребують подальшого вивчення.

Сучасні умови ринкового реформування економіки України обумовили формування нового маркетингового підходу до рішення проблем управління виробництвом й реалізацією товарів і послуг. Головним завданням стратегічного маркетингу стає забезпечення максимально гнучкого й ефективного використання усіх видів ресурсів, можливостей, науково-виробничого потенціалу підприємства для досягнення стратегічних цілей. Одним з найважливіших інструментаріїв реалізації маркетингової стратегії є реклама. Реклама – своєрідний інформаційний вихід на споживача, тому

виникає необхідність в плануванні точного процесу рекламування і формуванні рекламної стратегії – системи скоординованих заходів, які використовуються підприємством для досягнення своїх цілей. Рекламна стратегія описує, яким чином рекламодавець досягне поставлених цілей.

Якщо фірма розробляє стратегію рекламної кампанії, вона уникає багатьох помилок при її проведенні і робить таку рекламу, що спрямована на споживача більш точно, ніж необдумані і безглузді рекламні акції, що часом просто шкодять фірмі, наприклад знижуючи її імідж.

Існує два основних типи рекламних стратегій. Вони розрізняються тим, на що спирається реклама: реальні утилітарні властивості товару чи його психологічно значимі, часто уявні властивості.

Щоб успішно просувати продукцію на ринок, фірма спільно з фахівцями-маркетологами повинна проаналізувати всі стадії проходження товару – від виробника до кінцевого споживача. Треба враховувати і оцінювати реакцію покупця на той чи інший вигляд реклами на всіх стадіях вірогідної покупки. Ще до того як він ухвалив рішення що-небудь придбати, рекламодавець вже може на нього впливати, наприклад, коли майбутній клієнт виходить на вулицю, коли він сідає до телевізора, слухає радіо, читає улюблену газету.

Існують методики співпраці з так званими фокус-групами, що дозволяють з'ясувати не тільки думки людей про продукт, що пропонується їм, але і природу їх формування. Визначається ставлення до товару, переживання, пов'язані з побаченням або почутим. Ці методики чудово зарекомендували себе серед західних фахівців з реклами і тільки починають розповсюджуватися у нас.

Багато керівників підприємств вважають, що важлива лише виразність рекламного звертання. На жаль, це далеко не так. У нас сьогодні найбільш популярний агресивний тип реклами. Такий підхід для когось може виявитися привабливим, але в більшості випадків він працює на відторгнення. Найскладніше – дотриматися психологічного нейтралітету по відношенню до всієї аудиторії, залученої до рекламної кампанії. Хороша стратегія повинна посилювати відчуття свободи вибору. Незастосування в наших ринкових умовах західної рекламної практики часто перебільшується. Психологія покупки більшості товарів, особливо масового споживання, в наших покупців така ж, як у американців або європейців. Тому практично будь-яка рекламна стратегія може бути розроблена за західними методами. Якщо товар задовольняє покупця і реклама впливає на нього в потрібний час і в потрібному місці, товар буде продаватися.

Кожне підприємство по-своєму унікальне. Тому процес розробки рекламної стратегії залежить від позиції, яку воно займає на цільовому ринку, динаміки власного розвитку, реального кадрового та виробничого потенціалу, особливостей поведінки конкурентів, специфіки продукції, що виробляється чи послуг, що надаються, рівня якого досягла національна економіка, культурного та соціального середовища тощо.

Уніфікованої рекламної стратегії для всіх фірм та на всі часи не існує, але якщо підприємство швидко реагуватиме на ринкові зміни і представлятиме свої товари та послуги в тому вигляді, в якому хоче їх бачити споживач, то неодмінно досягне успіху та максимального ефекту.

ФУНКЦИОНИРОВАНИЕ ВИРТУАЛЬНЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ: ПРЕИМУЩЕСТВА И НЕДОСТАТКИ

Якименко А., Шпитальный В.
НТУ «ХПИ»

Сегодня человечество стоит на пороге новой социально-экономической формации – информационного общества. По мере формирования его основ, тотальной компьютеризации населения и развития всемирной паутины Интернет приближается новая реальность, где информация становится востребованным товаром, владение которым является необходимым для успешного развития любого бизнеса.

Стремительное развитие Интернет-экономики не могло не отразиться на организации работы предприятия. В настоящее время происходит коренная ломка индустриальной экономики и ее главного звена – предприятия, которое становится виртуальным.

Управление виртуальным предприятием имеет свои специфические особенности. Виртуальное предприятие – новейший вид межорганизационного кооперированного предприятия, которое временно объединяет определенное количество юридических и физических лиц и благодаря высокой рационализации системы производства, продажи товаров и услуг, расширению их ассортимента формирует виртуальный рынок и приносит значительные дополнительные выгоды потребителям.

Часто виртуальное предприятие носит временный характер. Оно создается для быстроты выполнения заказа и удовлетворения требований клиента. Виртуальное предприятие подразумевает сетевую, компьютерную интегрированную организационную структуру, объединяющую ресурсы, расположенные в разных местах.

По критериям управления ресурсами виртуальные предприятия можно разделить на централизованные и децентрализованные.

Централизованное виртуальное предприятие предполагает четкое разграничение полномочий. Обычно оно создается предприятием-лидером, которое берет на себя основные риски и финансовые затраты по разработке проекта. При этом выполнение второстепенных задач поручается внешним организациям. В этом случае лидерство и основная часть прибыли всегда остаются за ведущим предприятием.

Децентрализованное виртуальное предприятие создается на условиях равноправного участия предприятий-партнеров, то есть каждый участник имеет

значительную степень свободы. Преимущества виртуальной организации предприятия

Одним из наиболее существенных преимуществ виртуальных производственных отношений является экономическая эффективность, которая достигается за счет значительного снижения всевозможных затрат. Считается, что, используя виртуальную организацию предприятия, можно в среднем сократить издержки на 5-10%, а производительность труда и качество работы не снижаются, часто оказываются выше, чем при традиционной организации. Экономия от снижения издержек на производство и доставку товаров может составлять от 2 до 40 % в зависимости от отрасли, где работает предприятие. Кроме того, экономятся затраты на содержание офисного пространства и потребление электроэнергии.

Повышение эффективности работы предприятия за счет виртуализации его деятельности обеспечивается также за счет повышения мотивации и возможностей более продуктивного использования персонала. Применение гибкой организации работы и гибкого штата способствует замене постоянного штата на временных исполнителей, при этом многие виды работы могут выполняться в других районах страны и в других государствах. Кроме того, возможно привлечение специалистов высокого уровня независимо от их местожительства.

Помимо этого, очевидны и преимущества для самих сотрудников виртуального предприятия. Во-первых, используя телеработу, сотрудникам гораздо легче справиться с проблемой сочетания работы и личной жизни. Во-вторых, значительно расширяются возможности по выбору работы, не ограниченные пространственными факторами: обеспечивается свобода перемещения и свобода выбора места работы. В-третьих, людям с ограниченными возможностями (например, инвалидам) работа в виртуальном режиме дает шанс работать, обучаться и общаться. В-четвертых, не затрачиваются время на переезд к месту работы и средства на транспорт.

Несмотря на очевидные преимущества виртуальных предприятий, существует ряд проблем и недостатков, существенно затрудняющих их распространение. Многие управленцы не уверены в целесообразности дистанционного управления – далеко не все виды работы можно выполнить индивидуально и не все задания могут быть реализованы в самоуправляемой среде. К тому же некоторые виды обслуживания клиентов, а также деятельность по продаже товаров или предоставлению услуг подразумевают личный контакт с потребителем. Для многих людей необходимость ходить на работу является важной частью жизни, возможностью реализовать свои социальные потребности.

Серьезным препятствием на пути распространения виртуальных предприятий является также ряд нормативно-правовых проблем. Продвижение виртуальных предприятий в современную экономику Украины в значительной степени затруднено нерегулированностью налогового законодательства.

СЕКЦІЯ 7. МАКРОЕКОНОМІЧНЕ МОДУЛЮВАННЯ (РЕГУЛЮВАННЯ) РОЗВИТКУ ЕКОНОМІЧНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

ВПЛИВ ГРОШОВО-КРЕДИТНОГО РЕГУЛЮВАННЯ НБУ НА ДЕПОЗИТНУ ПОЛІТИКУ БАНКІВ

Акулова Ю. В.

Антонова О. В., к.е.н.

Харківський торговельно-економічний інститут

Київського національного торговельно-економічного університет

Банківські установи акумулюють грошові доходи та заощадження у вигляді різноманітних депозитів та вкладів, тому сучасні банківські установи пропонують своїм клієнтам широкий набір послуг, беруть участь у найрізноманітніших фінансових операціях, забезпечуючи професійне виконання покладених на них функцій.

Для здійснення ефективної та результативної діяльності банку необхідні певні ресурси, перш за все фінансові. Залучити кошти банк може кількома способами: через формування статутного капіталу, випуск цінних паперів, кредити центрального банку чи інших комерційних банків. Проте в Україні найбільшу частку серед пасивів балансу банківської системи займають саме депозити [1]. Отже, депозити є основним джерелом формування банківських ресурсів.

Здійснюючи державну політику, Національний банк України, як відомо, використовує різні методи грошово-кредитного регулювання економіки:

зміну офіційної облікової процентної ставки;

проведення операції на відкритому ринку з валютою та цінними паперами;

встановлення економічних норм та нормативів діяльності банківських установ тощо [2].

Отже, багато в чому депозитну політику банку визначає грошово-кредитна і фіскальна політика держави.

Чому ж все-таки банки обирають саме депозити? В деяких випадках вся справа виявляється в небажанні банків потрапляти під контроль НБУ, адже щоб отримати кредит рефінансування, необхідно надати великий пакет документів, фінансові звіти тощо. Але найчастіше банки надають перевагу депозитам, незважаючи на високі ставки, через бажання розширення клієнтської бази. Адже вже існуючому клієнту, тим більше вкладнику коштів, набагато простіше запропонувати нові чи додаткові банківські продукти, тим самим збільшуючи доходи банку.

Також клієнти вважають себе більш захищеними, коли несуть гроші на депозити хоча б через те, що існує Фонд гарантування вкладів фізичних осіб. І в разі ліквідації банку депозит буде повернено.

З огляду на специфіку формування й реалізації депозитної політики банку можна вважати, що депозитна політика виконує одну дуже важливу функцію — функцію оптимізації депозитного процесу. Саме завдяки реалізації цієї функції відбувається створення умов для досягнення основної мети функціонування банківської установи.

В процесі залучення і акумулювання ресурсів, розвитку депозитних операцій та підвищенні їхнього ефективності роль депозитної політики полягає у визначенні пріоритетних напрямків розвитку та удосконаленні банківської діяльності. Варто розрізняти роль депозитної політики як на макроекономічному рівні, то й на рівні окремо взятої банківської установи. На макроекономічному рівні депозитна політика має важливе значення для формування позичкового фонду. На мікроекономічному рівні — рівні конкретного банку — роль депозитної політики виявляється у забезпеченні стабільності та стійкості банку, його рентабельності, ліквідності й надійності, а також адекватності його діяльності потребам клієнтів.

Проте в середньостроковій перспективі, зважаючи на потребу банків у валютних ресурсах для обслуговування своїх зовнішніх зобов'язань та існуючий розрив між валютними кредитами й депозитами, приплив коштів на валютні депозити й надалі заохочуватиметься банками.

Отже, на даний момент формування банківських ресурсів через депозити є найбільш вигідним як для інвесторів, так і для самих банків. За умови розвитку економіки України, і банківської системи в тому числі, в тих тенденціях, в яких він відбувається зараз, депозити ще багато років залишаться основним джерелом формування банківських ресурсів.

Література:

1. Молодіжний науковий дайджест // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://med.kneu.edu.ua>
2. Офіційний портал Національного Банку України // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua/control/uk/index>

ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ АУДИТА В УКРАИНЕ:

Аль Аззех Амер

Харьковский национальный автомобильно-дорожный университет

Научный руководитель: к.ю.н., доцент Л.В. Ерофеенко

Создание системы независимого финансового контроля (аудита), направленного на защиту интересов владельца, является результатом совместных усилий заинтересованных специалистов на пути реформирования экономики, развития ее частного сектора, перестройки гражданского общества.

В Украине аудит является сравнительно новым видом деятельности и потому, процесс его развития сопровождается возникновением проблемных вопросов, которые обусловлены влиянием целого ряда факторов и обстоятельств.

За рубежом надзор за деятельностью аудиторов и качеством их работы осуществляют профессиональные и общественные организации, надзорные органы государственного и частного сектора. В Украине аналогичные функции должна выполнять, прежде всего, Аудиторская палата Украины (АПУ). Тем не менее, система контроля качества аудиторских услуг со стороны АПУ на данном этапе находится в состоянии становления и развития. Так, в настоящее время предпринят ряд организационных шагов (например, в конце 2007 г. создано специальное структурное подразделение АПУ - Комитет по контролю за аудиторской деятельностью) и разработан пакет нормативных документов, определяющих формирование данной системы: Положение по национальной практике контроля качества аудиторских услуг 1, утвержденное Решением АПУ № 182/4 от 27.09.2007 г.; Положение о внешних проверках систем контроля качества аудиторских услуг, созданных аудиторскими фирмами и аудиторами в соответствии с профессиональными стандартами, законодательными и нормативными требованиями, утвержденное Решением АПУ № № 201/4 от 23.04.2009 г.; Положение о Совете (Раде) общественного надзора в аудите, утвержденное приказом Государственного Комитета по вопросам регуляторной политики и предпринимательства от 16.05.2009 г.

Проблема качества аудиторских услуг в Украине обусловлена тем, что в нашей стране сформировалось ошибочное отождествление ее с контрольно-ревизионной работой. Под аудитом вначале его становления понимали в основном проверку работы финансового отдела или бухгалтерии. Сейчас в Украине происходит переход к общемировому подходу, согласно которому аудит - это независимая проверка бухгалтерской отчетности с целью выражения мнения о ее достоверности. Кроме того, проблема качества аудиторских услуг связана и с тем, что у субъектов аудита часто нет четкого представления о назначении аудита, его методах и принципах работы, правах и ответственности заказчика, а также о том какую ответственность несут аудиторы, какие санкции предусмотрены в случае некачественного предоставления услуг и кто контролирует качество услуг аудитора, где и каким образом можно обжаловать его некачественную работу и т. д.

Общественные профессиональные организации аудиторов – Федерация профессиональных бухгалтеров и аудиторов Украины (ФПБАУ), Украинская ассоциация сертифицированных бухгалтеров и аудиторов (УАСБА), Союз аудиторов Украины (САУ), Федерация аудиторов, бухгалтеров и финансистов АПК Украины (ФАБФ АПК Украины), Украинское общество финансовых аналитиков (УОФА) – еще не являются массовыми, много аудиторов и бухгалтеров находятся вне этих структур. Эти организации пока реально не влияют ни на подготовку и сертификацию бухгалтеров и аудиторов, ни на соблюдение ними кодекса этики, их роль сводится к популяризации профессии, изданию международных стандартов учета и аудита и т.п., то есть ограничивается проведением сугубо формальных мероприятий.

Таким образом, проблема качества аудиторских услуг в Украине является следствием как консерватизма мышления субъектов аудита, так и

несовершенной системы нормативного обеспечения отдельных звеньев аудита и существованием тех нерешенных вопросов, которые рассмотрены далее.

Организация аудита в Украине должна предусматривать решение таких первоочередных заданий, как определение статуса аудитора в системе отношений между хозяйствующими субъектами, кредитно-финансовыми органами государством. определение прав и обязанностей аудитора в отношениях с заказчиком, формирование методического обеспечения оформления процесса аудита, разработка методических рекомендаций из проверки практикующих аудиторов, а также перечень несущественных, основных существенных, грубых ошибок.

Исходя из изложенного, развитие национального аудита должно базироваться на переосмыслении теоретических принципов и практической организации осуществления аудиторских проверок в соответствии с современными требованиями, что приведет к эффективной деятельности аудита, и будет способствовать дальнейшему его развитию.

ПРЯМІ ІНОЗЕМНІ ІНВЕСТИЦІЇ В КРАЇНАХ З ПЕРЕХІДНОЮ ЕКОНОМІКОЮ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Воронова О.А.

ПВНЗ «Інститут сходознавства та міжнародних відносин
«Харківський колегіум»

Науковий керівник: к.е.н., доцент Лантух І.В.

Актуальність обраної теми полягає у тому, що вивіз капіталу, втілюючи собою вищу форму міжнародного бізнесу, став характерною рисою міжнародних відносин на рубежі ХХ – ХХІ століть. Незважаючи на те, що домінуючі позиції за обсягом вивозу та ввозу капіталу продовжують займати країни з розвиненою ринковою економікою, в останні роки стрімко зростає роль країн, що розвиваються та країн з перехідною економікою як таких, куди надходять прямі іноземні інвестиції. Тому набуває актуальності аналіз динаміки основних показників прямих іноземних інвестицій в економіку країн з перехідною економікою, їхній розподіл за основними країнами-інвесторами, визначення складових структури ПІІ за видами економічної діяльності тощо.

Істотний вклад у розробку основних теоретичних та практичних напрямів дослідження прямих іноземних інвестицій у світовій економічній літературі зробили спеціалісти з міжнародних валютно-фінансових та кредитних питань – Р.Алібер, Р.Манделл, К.Кодзіма, Т.Озава, Р.Вернон, Л.Уеллс, С.Хірш, Т.Хорст, М.Кессон, С.Янг, Дж.Боддевін, та ін. Проте необхідно наголосити, що головну роль у з'ясуванні проблем іноземного інвестування відіграли концепції трьох фахівців: С.Хаймера, Дж.Даннінга і М.Портера.

Базові науково-теоретичні підходи щодо залучення прямих іноземних інвестицій містяться у працях провідних українських вчених: Ю.В.Аджубея,

О.Амоші, І.Бланка, М.М.Богуславського, В.Василенка, О.Власюка, Т.Єршової, В.М.Гейца, В.Загорського, В.П.Караваєва, Т.Б. Кублікової, Л.Ф.Лебедевої, Д.Лук'яненка, А.Пересади, С.Реверчука, О.Рогача, С.М.Теслі; І.Ткачук, В.Шеремета, Л.Шинкарук, Ю.С.Ширяєва, М.Якубовського та ін.

Процес глобалізації впливає на активне включення транзитивних економік у світову економічну систему. Для зарубіжних фінансових і фінансово-промислових груп інвестування коштів у економіки країн із ринками, що формуються, є вигідною формою вкладень. Незважаючи на ризики, що супроводжують іноземні інвестиції в цих країнах, тут існує дуже великий попит на фінансові ресурси. У щорічній Доповіді про світові інвестиції ЮНКТАД за 2014 р. зазначено, що за останні 10 років країни з перехідною економікою стали залучати значні інвестиції. У 2000 –2013 рр. ПІІ в ці країни зросли в 10 разів у порівнянні зі світовими показниками.

У той же час слід розуміти, що зростання іноземних інвестицій в економіки країн із ринками, що формуються, не зменшує необхідність і значимість нарощування їх внутрішніх фінансових накопичень. Іноземні інвестиції не спрямовані на розвиток у країнах-реципієнтах наукоємних виробництв та тих, що конкурували б із вже існуючими в країнах-донорах. Вони орієнтовані, перш за все, на наближення товарів, що отримані від реалізації інвестицій, до ринків збуту, їх цікавлять сировинні ринки та ринки дешевої робочої сили в країнах-реципієнтах. Держави країн-реципієнтів мають провадити виважену політику розвитку, яка б забезпечувала розбудову національного науково-технічного потенціалу та продуктивних сил країни при залученні іноземних інвестицій.

Формування ринкового механізму, створення ринкових інститутів у транзитивних економіках відбувається різними темпами. В певній мірі це обумовлено початковими інституційними передумовами до майбутньої трансформації, які склалися в різних країнах. В одній з таких країн – Україні, головними проблемами у залученні іноземних інвестицій на сьогодні є: політична та законодавча нестабільність, відсутність надійних гарантій захисту від змін українського законодавства, значний податковий та адміністративний тиск, високий рівень корумпованості та бюрократизму, значний рівень інфляції в країні та складність реєстраційних, ліцензійних і митних процедур.

Усунення цих проблем можна розглядати як основні напрями у сфері удосконалення інвестиційного процесу і у достроковій перспективі приведе до притоку іноземного капіталу та дозволить підвищити конкурентні позиції національної економіки на міжнародному ринку.

РОЛЬ ТЕОРІЇ ДОВГИХ ХВИЛЬ М. КОНДРАТЬЄВА У СУЧАСНІЙ ЕКОНОМІЦІ

Данкова Є. О, Лядська М. В.

Харківський торговельно-економічний інститут
Київського національного торговельно-економічного університету
Науковий керівник: к.е.н., доцент Кучумова І. Ю.

За сучасних умов фінансово-економічної нестабільності стратегічним пріоритетом економіки України є перехід на інноваційний шлях розвитку з урахуванням тенденцій та використанням основних положень теорії довгих хвиль М. Кондратьєва.

Модель циклічності соціально-економічного розвитку уперше була запропонована видатним ученим-економістом М. Кондратьєвим, який причину циклічності вбачав у науково-технічних відкриттях і можливості їх застосування. Згідно з теорією М. Кондратьєва, циклічний розвиток соціально-економічних процесів є закономірним явищем, він, безперечно, пов'язаний з науково-технічним прогресом і спричинений різного роду нововведеннями.

Вивчаючи об'єктивні характеристики і тенденції ринкової економіки, М. Кондратьєв сформулював у своїх працях гіпотезу про існування великих циклів кон'юнктури (довгі хвилі), які отримали назву К-хвилі.

Узагальнювальна думка про довгі хвилі М. Кондратьєва має наступні особливості:

1. К-хвилі проявляються в першу чергу у виробництві, а потім вже в цінах товарів. Причому зростання галузевого виробництва і інфраструктурних інвестицій у світову економіку відбувається швидше, ніж зростання економік окремих держав.

2. К-хвилі є результатом групування основних інновацій, які створюють передові галузі промисловості. Основні інновації відповідають незадоволеним потребам і ринковому попиту, вони активізують процеси зростання.

3. К-хвилі є міжнародним явищем, вони помітніші за даними міжнародного виробництва, ніж окремих держав. Це процеси світової економіки і передових національних економік [1].

Хоча Кондратьєвим був розглянутий період довжиною 140 років, він зробив висновок, що наявність таких циклів не може бути пояснена випадковими величинами. На його думку, їх причини необхідно шукати в особливостях, властивих капіталістичній системі господарства. Однак, при побудові пояснення причин наявності таких циклів він зустрівся з дуже великими труднощами. Його гіпотеза про причини цих циклів звучить так: «Тривалість функціонування різних створених господарських благ і продуктивних сил різна. Так само для їх створення потрібен різний час і різні засоби. Як правило, найбільш тривалий період функціонування мають основні види продуктивних сил. Вони ж вимагають найбільшого часу і найбільших акумульованих коштів для їх створення» [2].

Довгі хвилі М. Кондратьєва у вигляді інструмента прогнозування уже використовуються в багатьох економічно розвинутих країнах. Сьогодні в цих країнах розробляються реальні перспективи розвитку в окремих секторах економіки до 2020–2030 рр.

Теорія довгих хвиль М. Кондратьєва може служити надійною науковою основою для опису довгострокової динаміки економічних процесів, прогнозування тимчасових рамок виникнення кризових явищ і визначення їх сутнісних характеристик. За останні два сторіччя не було практично жодного випадку у світовій економіці, який би суперечив теорії довгих хвиль. Події 2008–2009 рр. також не стали виключенням, під час понижувальної хвилі у світовій економіці постійно спостерігаються глибокі, руйнівні кризи. На сьогодні світова економіка опинилась в понижальній хвилі п'ятого кондратьєвського циклу, і відповідно до теорії Кондратьєва на цьому етапі можна було з високою ймовірністю передбачити великі фінансові потрясіння.

Але в той же час потрібно усвідомлювати, що теорія довгих хвиль не може бути застосована для всіх країн однаково. В залежності від рівня розвитку країни, економічного та політичного становища тривалість хвиль змінюється. Тому необхідно детально аналізувати кожний окремий випадок та вчитись застосовувати набуті знання для подолання або спрощення економічних коливань та кризового стану світової економіки.

Щодо України, то сучасна економічна криза не є ні циклічною, ні довгохвильовою. Вона є частиною всеохоплюючої кризи, яка витікає з: по-перше, структурної трансформації господарських пропорцій у зв'язку з розпадом колишнього єдиного виробничого простору в рамках СРСР і порушенням колишніх виробничих зв'язків та не створенням відповідних економічних; по-друге, трансформації економічної системи в цілому; по-третє, з практичної некерованості цими трансформаційними процесами на макрорівні в умовах, коли національна держава тільки формується.

Таким чином, при застосуванні К-хвиль в нашій країні, для цих циклів характерні постійні хвильові коливання, які вміщують в себе потенційну енергію саморегулювання та відновлення загальної та часткової економічної рівноваги. Дослідивши особливості циклічності економіки, економісти можуть зі знанням справи реагувати на будь-які зміни економічної динаміки, використовуючи можливості п'передження економічних спадів та підтримки пропорційного збалансованого та ритмічного руху економічного кругообігу.

Література:

1. Мягкий М. Теорія довгих хвиль Кондратьєва: тенденції та протиріччя / М. Мягкий // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка. – 2010. – № 110. – С. 50–53.

2. Кондратьев Н.Д. Проблемы экономической динамики / Н. Д Кондратьев // М.: Экономика, 1989. – 387 с.

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНОЇ ЕКОНОМІКИ В УКРАЇНІ

Зінченко В.

Харківський національний автомобільно-дорожній університет
Науковий керівник: к.е.н., доцент Шершенюк О.М.

Розвиток вітчизняної економіки, підвищення конкурентоспроможності українських підприємств з метою подолання відставання від економічно розвинутих країн та інтеграції у світове співтовариство неможливе без здійснення інвестицій, у першу чергу в інноваційну сферу. Прискорення розвитку високотехнологічних виробництв, спроможних виробляти наукоємну продукцію, формування їх експортного потенціалу, підвищення технологічного рівня підприємств, завдяки прогресивним вітчизняним і світовим науково-технічним досягненням, є обов'язковими умовами для реалізації інноваційної стратегії економічного зростання.

На сьогоднішній день Україна має неабиякий природний, промисловий, технологічний і науковий потенціал, однак елементи її конкурентних переваг ще недостатньо розвинуті. Наслідком цього є низький рівень конкурентоспроможності вітчизняних товарів, особливо наукоємних виробів із високою доданою вартістю. В останні роки проблематиці інноваційно-інвестиційної діяльності промислових підприємств приділяється велика увага як зарубіжними, так і вітчизняними авторами, теоретиками та практиками: О.Амошею, І.Ансоффом, А.Гальчинським, В.Гейцем, П.Друкером, С.Ілляшенком, М.Портером, Б.Санто, М.Туган-Барановським, М.Чумаченком, Й.Шумпетером та іншими. Разом з тим, подальших досліджень потребують проблеми залучення фінансових ресурсів до інноваційної сфери.

Ключова роль інновацій на мікро- та макрорівнях, яка підтверджується успішним зарубіжним досвідом на основі широкомасштабного впровадження інновацій, зумовила необхідність вибору Україною інноваційного напряму розвитку та формування обґрунтованої інноваційної політики. Ситуація, яка склалася у нашій країні, характеризується тим, що за наявності значної наукової та технологічної бази спостерігається зниження інноваційної активності в зв'язку з недостатністю у підприємств власних інвестиційних ресурсів, незначними державною підтримкою й бюджетним фінансуванням, високими кредитними ставками, низьким платоспроможним попитом на нову продукцію та технології, високим рівнем ризиків в інноваційній сфері. Розвиток наукоємних виробництв неможливий без серйозної державної підтримки. Існує багато проблем пов'язаних з розвитком інноваційної складової, тому цілком даної роботи являється визначення низки причин, які уповільнюють рівень розвитку інноваційної складової української економіки, а також обґрунтування необхідності розробки удосконалених методів оцінки їх ефективності.

Недоліки реальної науково-промислової політики протягом усього періоду радикальних економічних перетворень, що з'явилися в слабкій

структурованості цілей і недостатності заходів прямої та непрямой підтримки інноваційної діяльності, призвів до того, що частка промислових підприємств, де впроваджувалися інновації, катастрофічно знизилася. У теперішній час за статистикою вона становить 10% від загального обсягу промислових підприємств, тоді як у розвинутих економіках - нормою вважається 60-80%.

Основними чинниками, що гальмують розвиток інноваційної складової української економіки є:

- спрямованість державної політики на закріплення моделі економіки, яка ґрунтується переважно на низько технологічних укладах. Така економічна модель за своїми базовими властивостями не потребує інновацій, не передбачає інвестицій у людський капітал, не формує внутрішнього платоспроможного попиту на інновації, не створює належних стимулів до інноваційної діяльності;

- недостатність інституціонального забезпечення інноваційної діяльності;

- недосконалість управління інноваційною діяльністю, яка виявляється в широко окреслених пріоритетах, що суперечить теоретичним засадам стимулювання інноваційної діяльності. Розподіл бюджетних коштів на фінансування наукових, науково-технічних та інноваційних проектів спирається переважно на позиції міністерств, відомств, інших центральних органів виконавчої влади. Створено умови для безконтрольного розпорошення бюджетних коштів.

Визначити майбутнє України на тривалу перспективу неможливо без розуміння радикальних змін, що відбуваються й відбуватимуться у світовому співтоваристві в умовах подальшої глобалізації, дедалі виразнішого технологічного перевороту.

На відміну від індустріального суспільства, де ключовим інститутом є фірма, у постіндустріальному суспільстві найважливішим елементом і рушієм соціально-економічного прогресу стають наукові установи, що виконують головну роль джерела інновацій. Тому на сьогоднішній день для переходу економіки України до інноваційного розвитку потрібно, щоб на перший план вийшла проблема не просто дослідження й засвоєння реальних механізмів здобуття нового знання, а й його перетворення на технологічні нововведення як основу структурної трансформації економіки. З погляду довгострокового розвитку соціально-економічних, культурних, творчих стандартів суспільства слід розглядати не стільки суто економічно політику, скільки весь зміст політики уряду, спрямованої на розвиток творчих здібностей людини, принципи політичної організації суспільства тощо.

Отже, на сьогоднішній день назріла потреба переглянути методологічні підходи до розвитку інноваційної діяльності у світі загалом та в Україні зокрема, впровадженню відомих, а за необхідності й розробленні нових принципів і механізмів інноваційного розвитку економіки відповідно до реальних умов. Інтенсивність запровадження інноваційної моделі розвитку залежить від наявності низки правових, фінансово-економічних, соціальних та інституціональних умов у підприємницькому секторі, промисловості, наукових сферах та міжнародного співробітництва.

СПІВРОБІТНИЦТВО УКРАЇНИ З КРАЇНАМИ БЛИЗЬКОГО СХОДУ: ПОШУК ШЛЯХІВ ІНВЕСТИЦІЙНОГО РОЗВИТКУ

Казаков Езізмухаммед
Харківський національний університет ім. В.Н.Каразіна
Науковий керівник: к.е.н., доцент Лантух І.В.

Участь України як самостійного суб'єкта в сучасних міжнародних відносинах поставила перед державою складні завдання вибору шляху розвитку, створення повноцінної системи зовнішніх зв'язків. Пріоритетними питаннями в перші роки незалежності для українського політичного керівництва виявилися проблеми взаємин з провідними світовими державами та міжнародними об'єднаннями. Поступово, у ході створення концепції зовнішньої політики та визначення головних цілей політичного й економічного співробітництва, стали активно розроблятися й інші напрями розвитку зовнішніх зв'язків.

Актуальність теми даного дослідження полягає в тому, що в останньому десятиріччі ХХ ст. арабські країни почали відігравати значно більшу роль у світовій політиці. Але традиційно їхня політична вага і значення обумовлюються роллю у нафтовій сфері. Однак арабський світ це – передусім великий регіон на стику Європи, Азії й Африки, регіон давньої і високої цивілізації, один з найважливіших у світі геополітичних центрів. Здавна досягнення арабської культури ввійшли складовою частиною у світову цивілізацію. Арабські країни становлять значний інтерес і в плані розвитку політичної та економічної моделі сучасного суспільства. Для України, яка стала на шлях економічних, суспільних перетворень, досвід реформ в арабському світі становить неабияке значення. Як важливий аспект політичної та економічної стратегії, зовнішня політика України на Арабському Сході створює шляхи до міжцивілізаційного порозуміння.

Місце арабських країн у стратегічних інтересах України не часто стає об'єктом постійних наукових досліджень. Однак є нечисленні публікації українських авторів, в яких аналізуються окремі аспекти співробітництва України з державами регіону. Чи не вперше тема співробітництва України з державами близькосхідного регіону аналізувалась В. Гурою, О. Коппель, О. Пархомчук. Український сходознавець А. Синявський у статті “УСРР та Близький Схід в світлі геополітики” розглядав геополітичні аспекти відносин між країнами Близького Сходу та Україною - економічною одиницею в складі Радянського Союзу. А. Синявський виходив з позиції, що об'єктивні передумови спонукають до розвитку відносин між Україною та Близьким Сходом; розвиток економічних зв'язків вирішував би задачу союзного значення.

Протягом останнього десятиріччя обсяги інвестицій в Україні систематично знижувалися, причому більш високими темпами у порівнянні зі спадом виробництва. Це, насамперед, пояснюється диспропорціями, що склалися в процесі формування фінансових ресурсів. У вітчизняній економіці порушена відповідність між національними заощадженнями та інвестиціями в

народне господарство: обсяги сформованих та використаних інвестиційних ресурсів не збігаються. У той час, як рівень валових національних заощаджень в Україні відповідає ustalеним світовим нормам, капітальні вкладення за останні роки суттєво зменшилися, тобто значна частка заощаджень не трансформувалася в інвестиції. Зниження валового нагромадження основного капіталу є результатом того, що значна частка заощаджуваних у вітчизняній економіці ресурсів не спрямовується на інвестиційні цілі через відсутність макроекономічної рівноваги. Однак падіння обсягів інвестування – це лише частина інвестиційної проблеми. Адже процеси оновлення та зростання економіки визначаються не лише розмірами інвестицій та темпами їх здійснення, а й їх структурою та якістю.

Дослідження показують, що спад інвестиційної активності в Україні загрожує інвестиційній безпеці держави і є наслідком формування несприятливого інвестиційного клімату в її економічному середовищі.

Інвестиційний клімат, що склався на сьогодні у вітчизняній економіці, продовжує стримувати розвиток інвестиційної діяльності в країні насамперед тому, що потреба народного господарства в інвестиціях й досі з технологічної не трансформувалася в економічну. Недоінвестування реального сектора економіки України потребує визначення потенційних інвестиційних джерел та створення умов для їх трансформації в реальні. Потенційні джерела інвестицій на макрорівні можна розподілити на зовнішні (іноземні) та внутрішні (національні). Останні формуються за рахунок національних заощаджень – доходів держави, підприємств, населення, не використаних на поточне споживання. Економічний зміст зовнішніх або іноземних інвестицій полягає в тому, що вони, як правило, є результатом заощаджень, здійснених в інших державах. На мікрорівні (на рівні підприємства) потенційні джерела інвестиційних ресурсів (з організаційно-фінансової точки зору) можуть формуватися за рахунок власних (внутрішні джерела), позичених і залучених (зовнішні джерела) коштів.

На сьогодні обсяги іноземних інвестицій не відповідають реальним потребам економіки України. В галузевому розрізі іноземні інвестиції зосереджуються в галузях, які забезпечують гарантований швидкий прибуток завдяки високій оборотності капіталу.

Таким чином можна зробити висновки, що найважливішим завданням державного управління на даному етапі є поліпшення і стабілізація зовнішньополітичного курсу України. Адже не слід зосереджуватися тільки в одному напрямку. Вибір України країн Близького Сходу у якості країн-партнерів виправдане та зважене рішення, оскільки це дозволяє розширити України свій зовнішньополітичний вектор, встановити нові торгівельні зв'язки та значно підвищити економічний рівень країни шляхом залучення інвестицій та капіталовкладень. Таке співробітництво надалі призведе не тільки до збільшення об'єму зовнішньої торгівлі, але й надасть базу для залучення іноземних інвестицій.

НАПРЯМИ СТАБІЛІЗАЦІЇ ВАЛЮТНОГО РИНКУ УКРАЇНИ В КРИЗОВИХ УМОВАХ

Камінська Я. А.

Харківський торговельно-економічний інститут
Київського національного торговельно-економічного університету
Науковий керівник: викладач Дяченко К. С.

Останнім часом, валютний ринок України не стабільний. Така тенденція негативно впливає на економіку країни в цілому: високі темпи інфляції, негативне сальдо торговельного балансу, все це вказує на необхідність розробки та впровадження нової валютної політики і визначення та забезпечення оптимального курсу валют. Адже відомо, що нестабільність валютного курсу може як спонукати, так і перешкоджати економічному розвитку країни та і впливати на стан окремих секторів економіки, галузей і підприємств, а також на місце держави на світовому ринку. Аби вирішити ці питання, необхідно окреслити сучасні проблеми і тенденції розвитку валютного ринку та запропонувати дієві напрями стабілізації валютного ринку України в кризових умовах.

У сучасній економічній літературі все частіше розглядають питання функціонування валютної системи. Значна увага проявляється з боку таких видатних зарубіжних вчених, як: М. Бордо, Ч. Кіндлебергера, Дж. Кейнса, О.Кіреєва, Л. Красавіної та ін. Серед українських вчених варто відмітити праці О. Барановського, С. Боринця, Я. Белінської, Т. Вахненко, А. Гальчинського, В. Геєця, А. Даниленко, О. Дзюблюка, М. Савлука та ін. Проте в існуючих наукових доробках, здається, недостатньо розкрито проблеми функціонування валютних ринків саме в сучасних кризових умовах [1, с. 102].

В умовах сучасної світової валютної системи головними валютними цінностями є, в основному, валюти розвинутих країн світу (долар США, євро, фунт стерлінгів, єна, швейцарський франк та ін.), цінні папери в іноземній валюті. Найчастіше, у доларах утримують свої резерви центральні банки більшості країн світу. Головною проблемою вітчизняного валютного ринку є доларизація економіки. Національна грошова одиниця – гривня, відносно витісняється з внутрішнього ринку, поряд із нею долар США починає виконувати функції грошей, рідше ці функції виконує така іноземна валюта як євро. Доларизація здійснює негативний вплив на стан валютного ринку, а також на економіку України в цілому. Велика ймовірність неспроможності повернення валютних кредитів фізичними та юридичними особами, небезпека стабільності українських банків, збільшення державного боргу, неможливість НБУ втримати курс гривні.

Негативний вплив на стан валютного ринку чинить, також, рівень тінізації економіки, що позбавляє його чималих ресурсів, а також знижує продуктивність застосовуваних Національним банком монетарних й валютних регулятивних заходів.

Усе вищесказане вказує на те, що необхідно провести докорінні зміни, впровадити цілий комплекс законодавчих, нормативно-правових і інших заходів з метою вирішення актуальних проблем розвитку валютного ринку.

У ході дослідження, вдалося виокремити основні напрямки стабілізації валютного ринку України, представлені на рис. 1

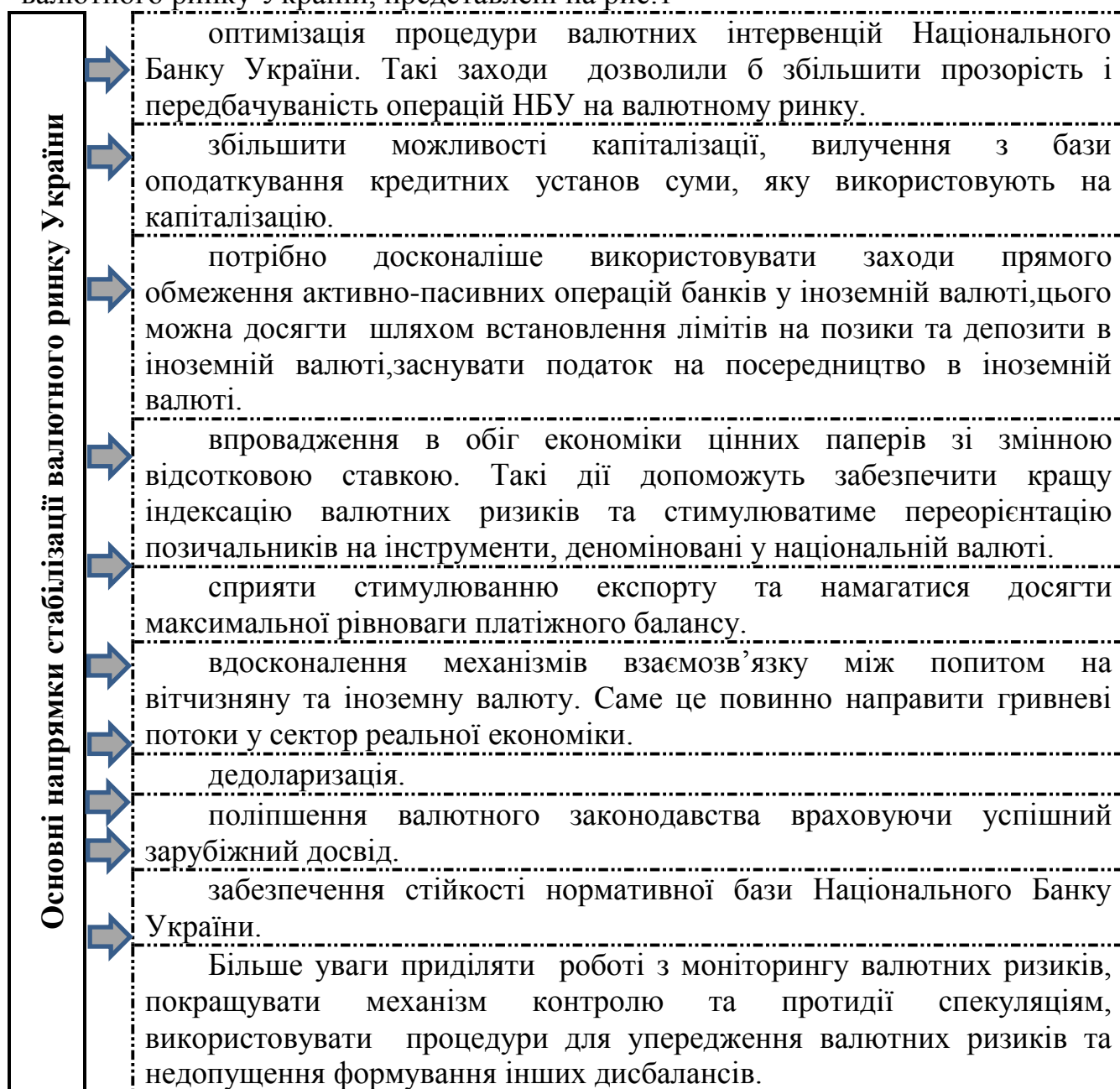

Рис. 1 – Основні напрямки стабілізації валютного ринку України [2, с. 40]

Саме розв'язання вказаних завдань ефективно сприятиме надійній стабілізації вітчизняної валюти держави, стане гарантією політичної, економічної, фінансової, екологічної безпеки України.

Література

1. Бодрова Н. Е. Валютний ринок: стан, проблеми, перспективи / Н. Е. Бодрова // Економіка. – 2012. - № 1. –с. 102.
2. Мещеряков А. А. Проблеми розвитку валютного ринку України в

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Кудрявцев В. М.

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Одним з найважливіших факторів та умов забезпечення інвестиційної безпеки є діяльність держави в інвестиційній сфері національної економіки. Незаперечна роль регулятора і основного «творця» сприятливого інвестиційного клімату, не виключає як самостійної участі держави в інвестиційній діяльності, так і виступи в якості гаранта і співучасника інвестиційних бізнес-процесів.

Держава володіє широким спектром можливостей для впливу на економічну систему з метою забезпечення інвестиційної безпеки країни. Тому необхідно виділити головні напрямки дій державних структур.

Всі державні заходи щодо забезпечення інвестиційної безпеки національної економіки можна представити як соціально-правове, науково-технічне, фінансове, організаційне, контрольне напрямки впливу.

Значення соціально-правового, юридичного аспекту в забезпеченні безпеки соціально-економічної системи взагалі та економічної безпеки зокрема визначається роллю держави в цих процесах, так як саме держава – творець правових норм, гарант їх виконання і відповідальний за наслідки правового впливу на економічні процеси. З іншого боку, правові норми суб'єктивні, тому їх протидія сформованим соціально-економічним відносинам неможливо. Подібні правила не тільки не будуть виконуватися суспільством, але і викличуть до життя нові відносини, за рамками правового поля (тіньові економічні відносини).

Тому в регулюванні економічної та інвестиційної безпеки національної економіки правова функція держави полягає в доповненні і компенсуванні зусиль господарюючих суб'єктів і населення щодо забезпечення власної інвестиційної безпеки, створенню максимально комфортних умов реалізації всіх можливостей щодо нівелювання існуючих і попередження можливих загроз.

У сучасній юридичній практиці України відсутній цілісний правовий підхід до забезпечення економічної безпеки національної економіки. Подібна ситуація вимагає виявити найбільш уразливі місця у правовому регулюванні інвестиційної безпеки національної економіки та запропонувати напрями та способи підвищення ефективності юридичного забезпечення інвестиційної безпеки країни.

Головною проблемою на сьогоднішній момент є відсутність закону, що регламентує забезпечення економічної та інвестиційної безпеки України.

Іншою проблемою є відсутність механізмів правого захисту суб'єктів економічної безпеки, відповідальності за невиконання норм і взагалі механізму реалізації нормативно-правових актів. Подібна ситуація породжує численні «місцеві» тлумачення положень нормативних документів, як правило, на користь правозастосуючих, породжуючи численні корупційні та організаційні порушення, перешкоджаючи забезпеченню безпеки, в тому числі в інвестиційній сфері.

Важливим аспектом правого регулювання забезпечення інвестиційної безпеки національної безпеки є питання юридичної відповідальності, як в абсолютному, так і процесуальному вираженні. Нагальною проблемою залишається контроль за доходами громадян, насамперед підприємців і державних чиновників. Правовий нігілізм в такому принциповому питанні породжує не тільки зростання корупції, але й інвестиційну проблему – легалізацію доходів, одержаних злочинним шляхом. В даному випадку тіньові кошти є прямими конкурентами легальним, причому в силу неврахованих більш дешевими і зручними для використання в інвестиційній діяльності. При цьому подібна інвестиційна діяльність так само залишається за межами правого поля, тобто держава не може впливати на інвестиційні процеси і регулювати інвестиційну безпеку національної економіки.

Іншим аспектом, що перешкоджає правому забезпеченню інвестиційної безпеки національної економіки, є заплутаний і штучно ускладнений кримінальний процес, слабе забезпечення цивільного та арбітражного процесів, що дозволяють затягувати прийняття рішень у справах, відхиляти претензії і звинувачення через незначні неточностей в документах і т.п. Особливо гостро дана проблема стоїть у фінансово-кредитних відносинах, де суб'єкти володіють значними матеріальними та організаційними ресурсами і здатні неправовими методами впливати на судові та адміністративні рішення.

Таким чином, першим кроком на шляху формування системи правого забезпечення інвестиційної безпеки країни має стати прийняття нового закону «Про національну безпеку України», в якому закріплювалися б базові, концептуальні основи структури забезпечення економічної та інвестиційної безпеки держави.

ЕНЕРГЕТИЧНА БЕЗПЕКА ЯК ФУНДАМЕНТ ЕКОНОМІЧНОГО РОСТУ КРАЇН З ТРАНСФОРМАЦІЙНОЮ ЕКОНОМІКОЮ.

Лантух І.В. к.е.н., доцент
Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Актуальність теми пов'язана із значимістю енергетичною безпеки як ключовою складовою економічної безпеки та основою для економічного росту. Довготривале економічне зростання – мета функціонування всіх без виключення економік світу. Результати енергетичної політики пронизують всі без виключення складові життєдіяльності людей та процесу

виробництва, маючи здатність за рахунок зміни цін на паливо та електроенергію впливати на собівартість продукції, а відповідно і її конкурентоспроможність. В той же час, за рахунок дії того ж механізму зміни в енергетичному секторі здатні створювати синергетичний ефект в економіці, стаючи передумовою створення робочих місць та нарощення прибутків підприємств.

Під економічною безпекою розуміється стан, в якому народ через державу може суверенно, без втручання і тиску ззовні, визначати шляхи і форми свого економічного розвитку.

Енергетична безпека - одна з найважливіших складових національної безпеки країни. Її розуміють як захищеність громадян і держави в цілому від загроз дефіциту всіх видів енергії та енергоресурсів, що виникають через дії негативних природних, техногенних, управлінських, соціально-економічних, внутрішньо- і зовнішньополітичних чинників. В умовах ринкової економіки під енергетичною безпекою розуміють забезпеченість енергетичними ресурсами за вартістю, що, з одного боку, гарантує процес відтворення в галузі ПЕК, а, з іншого, відтворення в основних галузях національної економіки додатної доданої вартості.

Поняття «енергетична безпека» має досить нетривалу історію. Воно стало популярним після введення нафтового ембарго в 1973 році і трактувалося як енергетична самодостатність країни. Проте хибним є поєднання понять «енергетична безпека» та «енергетична незалежність». Енергетична незалежність – забезпеченість країни певними видами енергоносіїв, що дозволяє їй повністю забезпечувати власні потреби в енергії. Держава може бути енергетично незалежною та, в той же час, використовуючи застарілі технології, виробляти дорогу електроенергію, що робить її вразливою. Стосовно країн, що є експортерами енергоносіїв, варто зазначити, що вони апріорі є незалежними в енергетичному плані, проте можуть бути вразливими через залежність від експорту енергоносіїв, так звану голландську хворобу. З іншого боку, країна може бути залежною від імпортних поставок, проте, використовуючи диверсифікацію постачальників та надійні контракти зі сталими цінами, забезпечити собі безпеку.

М.Ю. Ксенофоновим запропоновано декілька підходів до розуміння взаємовпливу і взаємозв'язку енергетичної, економічної та національної безпеки.

При першому підході енергетична безпека виступає як найважливіший і незамінний фактор підтримки необхідного рівня економічної безпеки, яка, в свою чергу, поряд з політичною, соціальною, оборонною та ін. формує національну безпеку, а, отже, і загальну захищеність країни, економіки, регіону, особистості. Стосовно регіонів, при розробці стратегії забезпечення енергетичної безпеки регіону відповідно до першого підходу пріоритет повинен віддаватися розвитку економіки, а енергетика лише допомагає її розвитку.

Другий підхід передбачає вплив стану національної безпеки, мінливого в силу діалектики безперервного розвитку суспільства, на рівень економічної, а згодом і на рівень енергетичної безпеки держави.

Третій підхід передбачає органічне поєднання енергетичної та економічної політики при розробці довгострокової стратегії розвитку країни (регіону) в цілому. Цей підхід застосовується при розробці стратегії забезпечення енергетичної безпеки, яка враховувала б цілий спектр чинників зовнішнього і внутрішнього середовища, в тому числі і залежність від зовнішніх первинних енергоресурсів.

Під енергетичною безпекою України слід розуміти спроможність держави забезпечити ефективне використання власної паливно-енергетичної бази, здійснити оптимальну диверсифікацію джерел і шляхів постачання в Україні енергоносіїв для забезпечення життєдіяльності населення та функціонування національної економіки у режимі звичайного, надзвичайного та воєнного стану, попередити різкі цінові коливання на паливно-енергетичні ресурси або ж створити умови для безболісної адаптації національної економіки до нових цін на ці ресурси.

Превентивні заходи. Їх реалізація має сприяти формуванню в Україні менш уразливої до енергетичних потрясінь економіки. Це насамперед: енергозбереження, диверсифікація джерел надходження енергоносіїв, стимулювання видобутку основних видів палива і виробництва електроенергії, використання нетрадиційних та відновлювальних видів енергії.

Досягнення енергетичної безпеки неможливе без виявлення чинників, дія яких може негативно позначитися на розвиткові паливно-енергетичного комплексу.

Енергозбереження – це найбільш перспективний напрям забезпечення України енергією. Лише за рахунок маловитратних енергозберігаючих заходів в Україні можна заощадити не менше 10 % енергії.

Для України питання енергетичної безпеки є нині головною умовою її існування як самостійної держави. Важливим державним завданням є також поліпшення системи управління галузями паливно-енергетичного комплексу та процесом енергозбереження.

ДО ІСТОРІЇ РОЗВИТКУ МАКРОЕКОНОМІЧНОГО МОДЕЛЮВАННЯ

Масалаб Р.М., Чальцева І.В.

Краматорський економіко-гуманітарний інститут

Вибір оптимальної стратегії управління економікою припускає вивчення великої кількості причинно-наслідкових зв'язків у розвитку економічних процесів. Тому моделювання взаємозв'язків між результативними показниками і факторними ознаками дозволяє створити умовний образ об'єкта дослідження у формі математичного рівняння або інших формах, що надає прийнятним рішенням більшої обґрунтованості і є надзвичайно актуальним.

Метою дослідження є характеристика історичного аспекту макроекономічного моделювання.

Будь-яка модель макроекономіки може бути представлена у вигляді таблиці, схеми, графіка, функції, системи алгебраїчних або диференціальних рівнянь або нерівностей. Прикладами типових макроекономічних моделей є схематичний варіант моделі рівноваги попиту та пропозиції, повна схема витрат, модель економічного зростання, модель економічного кругообігу, модель міжнародної торгівлі і т.д. Моделі нерідко мають прізвиська їх авторів, Наприклад, модель загальної рівноваги ринків Л. Вальраса, модель двох підрозділів суспільного виробництва К. Маркса, модель В. Леонтьєва «витрати-випуск», модель «доходи-витрати» Д. Кейнса та ін.

У створенні макроекономічних моделей та обґрунтуванні економічних теорій брали участь математики та економісти, що поєднує глибоке економічне мислення з серйозною математичною базою. На ранній стадії свого розвитку економічна теорія рідко використовувала математичні методи. І тільки починаючи з кінця XVIII століття, економісти стали все частіше використовувати прості математичні методи і моделі. Так, французький лікар при королівському дворі Ф. Кене (1669-1774) першим вказав на можливість використання матриць для створення моделі національної економіки. Англійський економіст А. Сміт (1723-1790) вніс суттєві корективи в модель Ф. Кене, його ідея породила нові напрямки економічної теорії.

У XIX столітті швейцарський економіст Леон Вальрас (1834-1910) заклав основи теорії загальної рівноваги, охопивши нею сферу обміну, виробництва, капіталу і грошей. Наприкінці 1870-х років італійський економіст В. Парето (1848-1923) після ознайомлення з роботою Л. Вальраса зацікавився економічною теорією, маючи гуманітарну і технічну освіту, досконало володіючи математичним апаратом, він створив при університеті першу математичну школу для економістів. Протягом 1896/97 рр. випустив «Курс політичної економії», присвячений розвитку теорії загальної рівноваги Вальраса, і потім, в 1906 р, - «Підручник політичної економії», де вже більше уваги приділив іншим проблемам, зокрема аналізу кривих байдужості, запозиченим у Ф. Еджуорта. Пізніше, у 1911 р, вийшла третя дуже важлива економічна робота В. Парето - «Математична економіка» у французькій «Енциклопедії математичних наук».

Однак систематичні дослідження структури економіки за допомогою математичних моделей стали проводитись лише у першій чверті XX століття в країнах з розвинутою економікою. Серед вчених-економістів найбільш глибокий слід у розвитку економічної думки залишила теорія Дж. Кейнса. Його вважають одним з найбільш поважних дослідників, який зробив вирішальний вплив на розвиток економічної науки.

Заслуга Дж. Кейнса полягає в тому, що він запропонував новий підхід щодо регулювання виробництва й зайнятості. Він показав, що автоматичного відновлення порушених пропорцій між основними параметрами відтворювального процесу не відбувається. Ринкові регулятори виявляються нездатними забезпечити необхідної рівноваги. Дж. Кейнс звернув увагу на те, що при зростанні суспільного багатства проблема підтримки ефективного

попиту стає все більш складаною. Все більшу частину доходу люди схильні зберігати. Якщо заощадження менше інвестицій, то економічна активність падає, темпи зростання знижуються. Якщо заощадження більші інвестицій, активність посилюється. З теорії Кейнса випливає співвідношення: споживання = національний дохід - заощадження + автономне споживання, на якому будуються всілякі математичні моделі.

Другою за важливістю моделлю, яка сприяла виходу зі світової кризи, стала модель міжгалузевого балансу (модель В. Леонтьєва), яка описується системою лінійних алгебраїчних рівнянь. Серйозна математична підготовка дозволила йому провести оригінальні економічні дослідження за допомогою похідної. Поняття еластичності попиту та пропозиції, еластичності повних і середніх витрат були з успіхом використані в економіці. В. Леонтьєв використав, так звані, криві байдужості для пояснення деяких закономірностей міжнародної торгівлі. Запропонована ним модель «витрати-випуск» містить балансові співвідношення у вигляді системи лінійних алгебраїчних рівнянь, в яких параметрами є коефіцієнти прямих витрат. Починаючи з 1933 р. Леонтьєв створює 44-галузеві таблиці (матриці), що містять близько 2000 коефіцієнтів, складені для економіки США 1919р. Оскільки рішення системи, що містить 44 рівняння, опинилось за межами можливого, він з 44 галузей шляхом агрегування зробив 10. У цей же час Леонтьєв співпрацює з професором Массачусетського технологічного інституту Дж. Вілбуrom - винахідником комп'ютера, здатного розв'язати системи з дев'яти лінійних рівнянь. Леонтьєв використав цей комп'ютер для отримання коефіцієнтів повних витрат валової продукції.

У наш час розроблені і використовують економетричні моделі народного господарства, засновані на виробничій функції, функції споживчого попиту, а також павутино подібні моделі, що відображають динаміку попиту та пропозиції за допомогою диференціальних рівнянь та ін.. Новітні досягнення математики і сучасної комп'ютерної техніки знаходять саме широке застосування в економічних дослідженнях.

ИНВЕТОРЫ И ИНВЕСТИЦИИ УКРАИНЫ

Пеньков Э.

Харьковский национальный автомобильно-дорожный университет
Научный руководитель: к.э.н., доцент И.А. Касатонova

По информации авторитетных финансовых изданий, Нацбанк Украины пытается административным путем удержать курс гривны, хочет выиграть время на переговорах с иностранными инвесторами. Сколько капиталов было выведено из страны в начале этого года, станет официально известно только в мае, поскольку Государственная служба статистики сообщает данные по инвестициям ежеквартально и не слишком оперативно.

В 2014-м объем прямых иностранных инвестиций в экономику Украины сократился на \$12,24 млрд или на 21%. А без учета АР Крым общий объем валютных потерь из-за оттока инвестиций составил \$11,14 млрд или 19,5%. Это сумма почти на 60% превосходит доходы страны от зернового экспорта в минувшем году или почти вдвое — доходы от других важнейших экспортных товаров – семян подсолнечника и растительного масла.

Весьма показательна и динамика оттока инвестиций:

- за I квартал 2014-го они (без учета АР Крым) уменьшились на \$4,25 млн,
- за II квартал — на \$2,16 млн,
- за III квартал — на \$1,5 млн и
- за IV квартал — на \$2,6 млн.

То есть в конце прошлого года отток инвестиций увеличился, так что неудивительно, что в начале 2015-го эта тенденция сохранилась и даже усилилась. Своеобразным пиком сокращения инвестиций стал I квартал 2014-го, когда отток капитала был равен почти половине годовых вложений. Выводили деньги из офшоров украинские олигархи (кипрские инвестиции за год сократились на 28%).

Покидал Украину российский капитал: инвестиции из РФ за год уменьшились на 36,5%. Сократились инвестиции в Украину и из стран ЕС. Например, из Австрии — на 22%, из Великобритании и Италии — на 21%. И это вполне естественно, не помогут даже реформы, если ситуация в Украине будет нестабильной [1].

Европейские инвесторы готовы вкладывать в Украину под гарантии своих государств, в частности во Франции. Украина предлагает западным, и в частности, французским инвесторам инвестиции под гарантии их государств.

"Несколько месяцев назад в Киев поступила подобная инициатива со стороны Литвы. Вильнюс предлагал европейским партнерам помогать Украине не только политически, но и кредитами. Вполне понятно, что ни одна из международных страховых компаний не возьмется выступить гарантом бизнеса в украинских условиях", - заявил министр экономического развития и торговли Украины Айварас Абромавичус [2].

"Кроме того, мы предложили инвестировать новые проекты в Украине за счет европейского капитала. Здесь существует низкая процентная ставка, поэтому у французских компаний есть хорошая возможность выигрывать в тендерах на крупные инфраструктурные проекты в Украине", - сообщает министр.

"Сейчас во Франции экономика развивается достаточно медленно, ожидается рост ВВП на уровне 0,4%. Поэтому французы должны быть заинтересованы в развитии внешних рынков", - подытожил министр. По его словам, компании могут "приводить" свое финансирование на строительство дорог, жилья для военнослужащих, другие социальные проекты.

Література:

1. Правда.ру (сайт) – Режим доступа:

<http://m.pravda.ru/news/world/formerussr/ukraine>

2. Укрінформ (сайт) – Режим доступа: [ttp://www.ukrinform.ua/rus/news](http://www.ukrinform.ua/rus/news)

ТАМОЖЕННАЯ СТОИМОСТЬ ТОВАРОВ

Пинчук Е.А., Земская Е.В.

Харьковский национальный автомобильно-дорожный университет

Научный руководитель: к.э.н., доц. Благая В.В.

Проблематика таможенного дела, включая исследование особенностей и перспектив ее совершенствования и развития, анализируется в научных трудах таких известных украинских и зарубежных ученых и практиков таможенного дела, как И. Айоама, Дж. Аклесон, Д. Аянтха, С. Барамзин, Н. Блинов, В. Будкин, В. Ващенко, С. Вирз, А. Войцещук, Х. Вольфганг, Л. Де Вульф, Б. Габричидзе, Дж. Гарсия, А. Гребельник, А. Грейнджер, А. Демченко, Дж. Джейнсон, Е. Додин, Ю. Демин, А. Егоров, А. Ершов, Ф. Жорин, В. Заяц, М. Каленский, С. Кивалов, А. Козирин, Б. Кормич, Ю. Кунев, Н. Липовская, А. Мазур, В. Науменко, Р. Олсон, П. Пашко, Л. Письмаченко, Д. Приймаченко, К. Сандровський, П. Сетх, Дж. Сокол, И. Тимошенко, С. Терещенко, С. Холлоуэй, В. Ченцов, Р. Шишко и др. Вместе с тем необходимо констатировать, что существующие научные разработки в основном освещают правовые аспекты таможенного регулирования, либо представляют собой учебные материалы для вузов. В этих разработках отсутствуют комплексные многоаспектные исследования экономической природы такой сложной категории, как «таможенное регулирование» системы внешнеэкономических отношений нашего государства, его общих и отличительных особенностей по сравнению с другими национальными моделями регулирования таможенных отношений в рамках мировой экономики.

Понятие таможенной стоимости является базовой категорией не только в системе таможенного налогообложения, но и в системе таможенного контроля и таможенного оформления, поскольку именно на основе таможенной стоимости рассчитываются такие платежи, как таможенная пошлина, таможенные сборы, акцизный налог и налог на добавленную стоимость. Определение таможенной стоимости товаров, перемещаемых через таможенную границу государства, — одна из кардинальных и самых болезненных проблем таможенного дела. Вопросы толкования таможенной стоимости товаров и методики ее определения очень часто приводили (и приводят!) к конфликтам между предпринимателями и властью. Огромное значение условий и порядка определения таможенной стоимости товаров заключается, в частности, в том, что этот процесс, с одной стороны, существенно сказывается на ценах рынка, а с другой — достаточно отрицательно отражается на формировании государственного бюджета.

Таможенная служба должна превратиться в сервисную службу. Известно, что уровень доверия к таможенным органам со стороны бизнес-сообщества

упал. Существует проблема информационного обмена между таможенными органами и бизнес-сообществами.

Вопросы определения стоимости товаров, пересекавших границу, зависели от процесса развития международной торговли и всегда были поводом для дискуссий в обществе, требовали четкого недвусмысленного толкования в законодательных актах, чтобы не стать объектом злоупотреблений. Продолжаются такие дискуссии и сегодня.

Общественность информировала представителей власти, что значительная часть решений о корректировке таможенной стоимости товаров принимается должностными лицами таможен с нарушением установленного порядка применения методов ее определения.

Представители общественности также поддержали планы Министерства по дальнейшей автоматизации всех процессов на таможне, но обратили внимание на необходимость решения проблем с задержкой грузов в Одесском порту, где в качестве пилотного проекта используются сканирующие системы и GPS - замки.

Предлагается усовершенствовать следующие положения в законе о таможенной стоимости товаров:

- уточнить случаи, когда применяется первый метод определения таможенной стоимости и когда этот метод применить невозможно;

- четко установить право декларанта на выпуск товаров в свободный оборот по заявленной таможенной стоимости и выписать соответствующую процедуру по этому вопросу;

- определить, что документом, подтверждающим заявленную таможенную стоимость, является декларация таможенной стоимости. Другие документы, подтверждающие заявленную таможенную стоимость, представляются при таможенном оформлении по собственному желанию декларанта (значительно сокращен перечень документов, представляемых к соответствующим процедурам);

- уточнить и утвердить перечень случаев, когда таможня может отказать в таможенном оформлении по заявленной таможенной стоимости по первому методу;

- определить, что сведения о таможенной стоимости, содержащиеся в информационных системах Министерства доходов и сборов Украины, не могут быть основанием для корректировки таможенной стоимости, определенной декларантом по цене договора.

Можно лишь прогнозировать, в какой редакции будет окончательно принят закон о таможенной стоимости. Но одно можно сказать с уверенностью — только диалог, взаимодействие государства и бизнеса помогут в решении этого вопроса.

Особое место в механизме реализации таможенной политики занимает именно таможенная система. Таможенные органы являются специфическим субъектом таможенных отношений. С одной стороны, они осуществляют таможенное дело от имени государства, с другой — сами находятся под

управленческим воздействием государства. Таможенную систему определено как функциональную, контрольно-регулятивную, сложно организованную и четко структурированную экономическую систему управления таможенным делом в целом и всеми ее подсистемами, в частности в целях эффективной реализации таможенной политики.

АКТУАЛЬНІСТЬ ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ У ПРОСУВАННІ ТА КОМЕРЦІАЛІЗАЦІЇ ТУРИСТИЧНОГО ПРОДУКТУ

Цмак К.

Харківський національний автомобільно-дорожній університет
Науковий керівник: к.е.н., доцент Шершенюк О.М.

Важливе значення для успішного розвитку туристичного бізнесу має використання нових технологій, а саме Інтернету. Для підприємства необхідно йти в ногу з часом. Підвищити свою конкурентоспроможність при зниженні витрат допоможе використання електронного бізнесу.

Сьогодні всі сторони ділових відносин, включаючи продажі, маркетинг, фінансовий аналіз, платежі, пошук співробітників, підтримку клієнтів і партнерів, перетворюються в електронні служби, вирішальна роль при цьому відводиться Інтернету (автоматизація бізнес-процесів, що зв'язують компанію з її зовнішніми партнерами - постачальниками, споживачами). Бізнес стає електронним. Електронний бізнес являє собою будь-який вид економічної діяльності, який організація здійснює за допомогою мережі пов'язаних між собою комп'ютерів. Взагалі, електронний бізнес означає для компанії якісно нові технології роботи, що призводять до досягнення ряду переваг на ринку шляхом досягнення таких важливих факторів, як поліпшення обслуговування клієнтів, зниження поточних витрат, виявлення нових каналів збуту та інше.

Туризм сам по собі є унікальним сегментом економіки країни, який перетинається з суміжними галузями, такими як авіа і залізнична.

Сьогодні туристські послуги пропонують близько 150 країн світу, кожна з яких має свій характерний образ і може позитивно впливати на все більш різноманітний попит і мотивацію поїздок туристів. Ефективному розвитку туризму сприяє формування різноманітних сегментів міжнародного ринку. Індустрія відпочинку перетворюється в лідируючу галузь світової економіки.

У туристському бізнесі активно використовуються можливості Інтернету, розвивається торгівля послугами в онлайн-режимі. Електронна торгівля являє собою нову форму ринкових відносин і ґрунтується на застосуванні новітніх телекомунікаційних технологій, і насамперед Інтернету. Нові технології дають можливість гнучко та сегментовано організувати проведення відпустки, конкурентоспроможної з традиційною пропозицією.

Автоматизація та широке застосування електронної техніки - одне з найактуальніших завдань у галузі туризму. Створення потужних комп'ютерних систем бронювання засобів розміщення і транспорту, екскурсійного та

культурно-оздоровчого обслуговування, впровадження новітньої технології в сферу туризму, інформація про наявність і доступність різних видів поїздок, маршрутів, туристського потенціалу країн та регіонів - весь комплекс цих питань з урахуванням розвитку інтеграційних процесів є найважливішим для діяльності Всесвітньої туристської організації.

Туризм, за статистикою, є однією з провідних галузей електронної торгівлі. Специфіка туристського продукту в поєднанні з можливостями електронного бізнесу дозволяє повністю подолати територіальний фактор у взаємодії постачальника і споживача послуг. Технології електронного бізнесу не просто полегшують вибір або придбання послуги, а допомагають створити абсолютно новий за своїми споживчими властивостями продукт. Затребуваність нового продукту обумовлює швидке зростання обсягів збуту через електронні канали та фактичне формування нового електронного ринку туристських послуг.

Туризм має важливу перевагу перед іншими секторами електронної торгівлі - його споживач отримує придбаний продукт безпосередньо в місці його виробництва, в туристському центрі. І для агентства немає необхідності доставляти продукт споживачеві за різними адресами. Система торгівлі в мережі Інтернет підходить як покупцеві, так і продавцям.

Електронний бізнес в туризмі дає можливість приділяти першорядну увагу можливостям збільшення територіального охоплення ринку, глобалізації діяльності підприємств, зниження витрат і підвищення конкурентоспроможності при впровадженні електронних технологій.

А також дозволяє: використовувати більш економічні канали зв'язку з компаніями та цільовими ринками; споживачам простіше і швидше набувати туристський продукт, що призводить до збільшення обороту та обсягу витрат; забезпечувати більш високий рівень обслуговування та утримання споживача; скорочувати витрати завдяки більшій ефективності внутрішніх операцій і спрощення процедури торговельних угод.

Туризм є однією з провідних і найбільш динамічних галузей економіки і за швидкі темпи він визнаний економічним феноменом сторіччя. Туризм, будучи в даний час глобальним соціально-економічним явищем, функціонуючим в умовах жорсткої конкуренції, характеризується великим ступенем схильності до інноваційних процесів, наслідування котрим найчастіше є основним детермінуючим чинником конкурентоспроможності туристських організацій.

Розвиток туристського бізнесу можливо тільки на основі впровадження нових ідей, вдосконалення процесів виробництва товарів і послуг, розширення їх асортименту.

Масштабний розвиток електронного бізнесу в туризмі та захоплення електронними каналами збуту значної частки туристського ринку зумовили трансформацію взаємовідносин учасників галузі. Змінилися підхід виробників турпослуг до розвитку власних продажів, а також роль посередників у розширенні територіального охоплення ринку. Географія електронного бізнесу

складається у відповідності з рівнем розвитку інфраструктури електронної торгівлі і туризму по країнах.

Електронний бізнес в туризмі продовжить географічну експансію прискореними темпами, так як в розвинених країнах його вже визнали ефективним інструментом зниження витрат при виробництві і продажі туристичного продукту, а країнам, що розвиваються застосування нових технологій обіцяє полегшення виходу на світовий туристський ринок. Розвиток індустрії туризму сприяє зниженню рівня безробіття в регіоні, значному збільшенню надходжень до місцевих бюджетів, благоустрою територій.

ОЦІНКА ІНТЕГРАЛЬНОГО ЕФЕКТУ ВІД ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙ

Шершенюк О.М. к.е.н., доцент
Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Незалежно від рівня економічного розвитку будь-яка держава прагне залучити іноземний капітал, одержуючи прямий і непрямий ефекти від інвестиційних вкладень. Найбільшу роль у залученні інвестицій відіграють макроекономічні фактори, у тому числі ємність внутрішнього ринку, валютна стабільність, політична стабільність, рівень розвитку інфраструктури, наявність кваліфікованої робочої сили. Істотним фактором є також інвестиційно-інноваційна політика приймаючої держави, що забезпечує гарантії іноземним інвесторам, ефективне і стабільне функціонування правової системи. Інвестиційно-інноваційна політика визначає специфіку напрямів і засобів регулювання допуску іноземних інвестицій у приймаючу економіку, а також засобів стимулювання їх залучення.

Ситуація, що склалася в Україні, характеризується тим, що за наявності значної наукової та технологічної бази спостерігається зниження інноваційної активності, в зв'язку з нестачею у підприємств власних інвестиційних ресурсів, відсутністю державної підтримки й бюджетного фінансування, високими кредитними ставками, низьким платоспроможним попитом на нові продукти, високим рівнем ризиків в інноваційній сфері тощо.

Нестача вільних фінансових коштів у українських підприємств призвела до необхідності пошуку інших джерел фінансування. Одним з найбільш перспективних напрямків залучення інвестиційних ресурсів для інноваційної діяльності є надання державних гарантій іноземним інвесторам. При цьому відповідні державні установи при прийнятті рішень щодо доцільності підтримки того чи іншого інноваційного проекту повинні враховувати усі види ефекту від його реалізації.

Незважаючи на солідний вітчизняний та зарубіжний досвід використання різних показників економічної ефективності, на сьогоднішній день не має єдиного методологічного підходу і методичного апарату оцінки економічної ефективності інновацій. Підходи, які традиційно склалися в сучасних умовах

розвитку економіки України, найчастіше, є неприйнятними. Це, перш за все, пов'язано з принциповими відмінностями адміністративних і ринкових умов господарювання, підвищенням ролі інвестиційних розрахунків як стримуючого або стимулюючого факторів при управлінні інноваційними процесами. У зв'язку з цим, найбільший практичний інтерес являє собою досвід оцінки інновацій, який накопичений країнами з розвинутою ринковою економікою. Однак, інформація, яка надходить із різних зарубіжних наукових публікацій, має суперечливий характер і потребує систематизації. Все це доводить необхідність проведення глибокого теоретичного вивчення питань оцінки ефективності інноваційних проектів і розробки дієвого інструментарію для здійснення об'єктивного відбору і реалізації найбільш ефективних інноваційних проектів, а також необхідність вдосконалення системи управління інноваційними процесами, що в свою чергу потребує науково обґрунтованого механізму його економічної оцінки.

Загальноприйнятим методом оцінки ефективності інновацій є співвідношення ефектів (результатів) і витрат. В літературі у залежності від витрат, що враховуються і результатів показників розрізняють кілька різновидів ефектів від реалізації інновацій: економічний, соціальний, бюджетний, екологічний, ресурсний, інтелектуальний, науково-технічний.

Існуючі методики припускають для оцінки інтегральної ефективності підсумовування окремих видів ефектів. Однак такий підхід не враховує емерджентних особливостей різних видів ефектів, тобто дії закону синергії.

Інтегральний ефект повинен враховувати в сукупності й у взаємодії всі види ефектів, які можуть бути отримані в результаті впровадження конкретної інновації на підприємстві чи в галузі. Більш точно визначити прогнозу величину інтегрального ефекту дозволяє врахування взаємного впливу ефектів.

Обов'язковим, крім того, є урахування ендогенних і екзогенних факторів, які здатні чинити як позитивний, так і негативний вплив на результативні показники проекту з урахуванням дії закону синергії і ефекту дифузії в інші продукти і галузі. У протилежному випадку проекти з високими прогнозним інтегральним ефектом можуть бути відхилені, а з низьким – прийняті до реалізації.

Оцінка інтегрального ефекту для держави (або іншого джерела фінансування) здійснюється за наступною формулою:

$$E_{инт}^{держ} = \sum_{i=1}^n \alpha_i E_i + \sum_{i>j; i,j=1}^n \alpha_{ij} \frac{1}{\frac{a_{ij}}{E_i} + \frac{b_{ij}}{E_j}} + E_{диф},$$

де $E_{инт}^{держ}$ – величина інтегрального ефекту від впровадження інноваційного проекту для держави; α_i, α_{ij} – вагомість для держави (або іншого джерела фінансування) i -го виду ефекту та синергетичної складової від взаємодії ефектів відповідно.

Визначення вагомості здійснюється в залежності від пріоритетів, стратегічних і тактичних цілей особи, що приймає рішення про фінансування інноваційного проекту.

Оцінка інтегрального ефекту на основі комплексного підходу, з урахуванням синергетичного ефекту, ефекту дифузії та ризиків інноваційних проектів надасть можливість відповідним державним установам прийняти рішення щодо підтримки інноваційного проекту, виступити гарантом для потенційних інвесторів, точніше оцінювати ефективність інноваційних проектів на мікро- і макрорівнях та може застосовуватися для інтенсифікації інноваційних процесів у різних галузях вітчизняної економіки. З іншого боку, запропонований підхід не повинен істотно змінити існуючу практику аналізу і оцінки капітальних вкладень.